

הקדמת המחבר מהנלל שם ה' בכל עצמותי אודה ואברך ואשבח ואפאר וארומם את שם
מלפנו על כל הטובות אשר הגביר עלי הרועה אותו מעודי באהלו של תורה.
ובה שמתתי כל מעייני מיום עמדי על דעתי לילות פנימים שמתתי ולעולם לי ארשתיה.
ובאהבתה אשתעשע.

עד כי על כפי חקוטיה ועל לוח לבי חרותיה. ותאר פניה לנגדי תמיד כי רחוק מפנינים
מכרה לבי בטח בה כי תביא ממרחק לחמה כדאמרין בירושלמי ר"ה עשירים ממקום
אחר אף כי חיצוי ההשגחה נחתו בי עד כי דבקה לעפר נפשי עמוס התלאות רגז ואין נחת
בכל יום חיי תלויים לי מנגד ע"ד מאמר חז"ל (מד"ר קהלת) על פסוק ושאנתי דאת פניא
להוא גברא מן תלת ניסיסין בישינ עי"ש.

גם משפטיה אל, ירהיבו לבב אף לה אנהל ואוסיף פח. אף כי תנסרני, אותה אהבב.

גם תקטלני, אף לה אשוחח. כי ידעתי כי עונותי גרמו לי נהרעותי את מעשתי וקפחתי את
פרנסתי ולולא תורתך שעשועי כל היום היא שיחתי עד כי חגרה בעוז מתניה ותאמץ
זרעותי לעשות חיל בתורה ראו שרים ויהללו ויפארו את חיבורי אשר זכני ה' ברוב
רחמי וחסדיו אף עד היום לא יכלתי בשום אופן להוציא לאור מגודל דוחקי וצערי
עד כי פחי עזבני מפל התלאות אשר השתרגו עלי.

אף היום מוכרח אנכי להוציא לאור ברחמי ה' חלק קטן מחיבורי הגדול בשאלות
ותשובות. והיה כאשר ירצה ה' את פעלי נכון אנכי להוציא לאור את יתר חיבורי.

כי באמת ידעתי כי חיבורי זה הוא דל ורזה נגד יתר השו"ת שיש פחת ידי. אף מה אעשה
כי העת דוחקני ואין לאל ידי להעתיקם ולהגיהם משגיאות אף זה הוא רק מה שחנני ה'
בזה השנה ולא יוצרכו להגיהם ואבטח בצור ישועתי כי ימצאו חן לפני גדולי תורה:
ואכתוב מה שחנני ה' על הא דגרסינן מכילתא (פ' בשלח) רבי אליעזר אומר מנין שכל
מפה ומפה שהביא הקב"ה על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות שנאמר ישלח
בם חרון אפו עברה ונעם וצרה משלחת מלאכי רעים עברה אחת ונעם שמים וצרה שלש
משלחת מלאכי רעים ארבע ר' עקיבא אומר מנין שכל מפה ומפה שהביא הקב"ה על
המצרים במצרים היתה של חמש מכות שנאמר ישלח בם חרון אפו עברה ונעם וצרה
משלחת מלאכי רעים חרון אפו אחת עברה שמים ונעם שלש וצרה ארבע משלחת מלאכי
רעים חמש.

ויש לבאר במה פליגי ר' אליעזר ור' עקיבא דר"א לא חשיב לחרון אפו לאחת ור"ע
חשיב חרון אפו לאחת: ויתבאר דר' עקיבא לשיטתו אזיל דגרסי' פסחים (מ"א ע"ב)
אמר רבא אכלו נא הי' לוקה שמים משום לא תאכל נא ומשום לא תאכלו כי אם צלי
אש דכי אם צלי אש נמי אלאו דלא תאכלו קאי כדפי' רש"י ז"ל שם.

מבןשל הי' לוקה שמים משום מבןשל ומשום לא תאכלו כי אם צלי אש נא ומבןשל הי'
לוקה שלש משום לא תאכל נא ומשום לא תאכלו מבןשל ומשום כי אם צלי אש אביי
אמר לא היו לוקין על לאו שבבבלות ופי' רש"י ז"ל דכולל בו כל מיני בישולים שאינן
צליה לאסור.

איפא דאמרי תרמי הוא דלא הו לוקין חדא מיהת הי לקי פי, רש"י ו"ל תרמי הוא דלא הו לוקין פינון שהוה הנה לוקה משום נא ומשום מבושל תו לא לקי משום כלל דכי אם צלי אש אבל חדא מיהא הי לוקי כגון המבשל בחמי טבריא ואכלו דאין פאן מלקות דבשויל ולא של נא הי לוקה משום פי אם צלי אש.

איפא דאמרי חדא נמי לא הי לוקין דלא מניחד לאו פלאו דחסימה וכתב הרמב"ם ו"ל (בה' קרבן פסח פ"ד ה"ד) ו"ל ושניהם אינו נאכלין אלא צלי אש דהאכל מהו כוונת נא או מבושל הי לוקה שנגמר אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים.

אכל נא ומבושל פאחת לא הי לוקה אלא אחת לפי ששניהם נכללו בלאו אחד והנה מרן הכ"מ ו"ל כתב דלרבינו הנה לו הגירסא דלא כבגמרא דידן דרבא סבר הי לוקה שתיים ואביי סבר לא הי לוקה אלא אחת דא"כ תקשה לן אמאי פסק רבינו דלא פרבא לגבי אביי שהי לוקה שתיים אלא דהנה הגירסא לפני רבינו, אביי אמר אכל נא הי לוקה שתיים.

ורבא אמר לא הי לוקין על לאו שבכללות. ולא הי לוקה אלא אחת: ואמינא בזה דהכריחו לרבינו הגדול ו"ל משו' דלשיטתו אגיל.

מהא דגרסינן בשבועות (ל"ח ע"א) תן לי חיטים ושעורין וכו' וכו' שיש לי בידי שבועה שאין לה בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לה בידי חיטין ושעורין וכו' וכו' חייב על כל אחת ואחת אמר ר' יוחנן פרוט' מכולם מצטרפין פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אפרטא מחייב אכללא לא מחייב.

ופי' רש"י ו"ל דחייב על כל אחת ואחת דקתני במתני' חייב שלש קאמר חדא אחיטין וחדא אשעורין וחדא אפוסמין ארבעה לא מחייבין ליה למימר שבועה שאין לה בידי חדא שבועה באנפי נפשה היא שכלל בה אין לה בידי פלוס וחדא ופרט לא חיטין ולא פוסמין ולא שעורין אלא פרטא פירושא דשבועה שאין לה בידי הוא וכי אמר ר' יוחנן פרוטה מכולן מצטרפת לאו אסיפא דמתני' דחייב ליה על כל אחת ואחת קאי פינון דכל חדא וחדא באנפי נפשה הוא לאמצטרפי אלא ארישא אמר שבועה שאין לה בידי אינו חייב אלא אחת פרוטה מכולן מצטרפין לאותה שבועה דהא חדא היא וחד אמר אכללי נמי מחייב דחייב על כל אחת ואחת דקתני במתניתין ד' נינהו חדא אכללא פי' על שבועה שאין לה בידי ותלת אפרטא ודר' יוחנן אסיפא נמי קיימא ואשבועה דכללא מחייב מיהא חדא.

והא תני ר' חייא הרי פאן חמש עשרה חטאות ואם איתא עשרים הניין האי תנא דפרטא קא חשיב דכללא לא קא חשיב פי' אע"ג דאיתנייהו והא תני ר' חייא הרי פאן עשרים חטאות והיא אפיקדון ותשומת יד וגזל ואבידה.

ותו אמרינן התיב בעיא מיניה רבא מרב נחמן הו חמשה תובעין אותו ואמרו לו תן לנו פקדון תשומת יד וגזל ואבידה שיש לנו בידי אמר לאחד מהן שבועה שאין לה בידי פקדון תשומת יד גזל ואבידה ולא לה ולא לה ולא לה ולא לה מהו אחד מחייב או דילמא אכל חדא וחדא מחייב פי' וולא לה דקאמר לאו אפרטא דפקדון ותשומת יד קאי אין פאן אלא ח' חטאות ד' משום ראשון ואחד לכל אחד מן האחרונים או דילמא אכל

חָדָא וְחָדָא מִיְחֵיב פִּי' דְּוֹלָא לֵה אֶפְרָטָא קָאִי וְיֵשׁ כָּאֵן כ' חֲטָאוֹת תָּא שְׁמַע דְּתַנִּי ר' חֲזִיָּא
הָרִי כָּאֵן עֲשָׂרִים חֲטָאוֹת הֵיכָא דְּמִי אִי דְּפָרִישׁ פִּי' דְּפִירֵשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְלֹא לֵה פְּקֻדוֹן
וּתְשׁוּמַת יָד וְגִזְל וְאַבְיָדָה רַבִּי חֲזִיָּא מְנַנְנָא אֶתָּא לְאַשְׁמוּעִינָן אֶלְאָ לָאו דְּלֹא פְּרִישׁ וּש"מ
פְּרָטָא הֵוָה.

הָרִי מְוֹכְרָח לָנוּ מִזֹּאת הַסְּוֵגִיָּא הָא דְּאָמַר ר' חֲזִיָּא הָרִי כָּאֵן עֲשָׂרִים חֲטָאוֹת בְּלִבְד וְלֹא
קָאֵמַר כ"ה חֲטָאוֹת דְּסִבְר דְּעַל שְׁבוּעָה שְׁאִין לֵה בִּיְדֵי לֹא מִיְחֵיב פְּלוּם מְשׁוּם דְּלֹא הֵוָה
אֶלְאָ פְּלִלְאָ עַל פְּרָטָא וְנִכְפְּשֵׁט לָנוּ דְּמִסְקִנַת הַגְּמ' דְּהִלְכָה פְּחַד דְּאָמַר אֶפְרָטָא מְחֵיב אֶפְלָלָא
לֹא מְחֵיב וּלְכַף לֹא מְחֵיב עַל שְׁבוּעָה שְׁאִין לֵה בִּיְדֵי חָדָא.

וְכַן פְּסִק הֶרְמֵב"ם ז"ל בְּהִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת (פ"ז ה"ד) הָיוּ חֲמֻשָּׁה תּוֹבְעִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִין לוֹ
תַּן לָנוּ פְּקֻדוֹן גִּזְל וְאַבְיָדָה וּתְשׁוּמַת יָד שְׁיֵשׁ לָנוּ בִּיְדֵיהּ וְאָמַר לְאֶחָד מֵהֶם שְׁבוּעָה שְׁאִין לֵה
בִּיְדֵי פְּקֻדוֹן וְגִזְל וְאַבְיָדָה וּתְשׁוּמַת יָד וְלֹא לֵה וְלֹא לֵה וְלֹא לֵה וְלֹא לֵה וְלֹא לֵה הָרִי זֶה חֲזִיב עַל פֶּל
טַעֲנָה וְטַעֲנָה וְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְנִמְצָא זֶה חֲזִיב כ' אֲשָׁם וְכִדְכָתַב הַלַּח"מ שָׁם.

הָרִי דְּסִבְר רַבִּינוּ דְּהִלְכָה כְּמָאֵן דְּאָמַר אֶפְרָטָא מְחֵיב אֶפְלָלָא לֹא מְחֵיב דְּלֹא מְחֵיב עַל
שְׁבוּעָה שְׁאִין לֵה בִּיְדֵי חָדָא. א"כ שְׁפִיר מְוֹכְרָח הֵיךְ לְרַבִּינוּ הֶרְמֵב"ם ז"ל לְגֵרוֹס דְּרַבָּא
סִבְר אֶכְל נָא הִי' לְקִי חָדָא וְאַבְיָי סִבְר דְּהִי' לּוֹקָה שְׁתִּימִם אַחַת מְשׁוּם נָא וְאַחַת מְשׁוּם כִּי
אִם צָלִי אֵשׁ צָלִי שְׁלֵא יְהִי תִקְשָׁה לֶן לְהִלְכָה דְּהִי אֲנִן פְּסִקִּינוּ דְּהִלְכָה פְּרַבָּא לְגַבִּי אַבְיָי
וְאִם הַגִּירְסָא בְּאַמַת הִיא כְּבַגְמ' דִּינִן דְּרַבָּא סִבְר אֶכְל נָא הִי' לּוֹקָה שְׁתִּימִם אַף עַל כִּי אִם
צָלִי אֵשׁ וְאַף דְּהִי כִי אִם צָלִי אֵשׁ לֹא הֵוָה אֶלְאָ פְּלִלְאָ עַל נָא וּמְבֹוֹשָׁל וְהִלְכָה פְּרַבָּא דְּהִי'
לּוֹקָה אַף עַל כִּי אִם צָלִי אֵשׁ דְּאַפְלָלָא נְמִי מְחֵיב וְאַמַּי מְסִקִּינוּ בְּשְׁבוּעוֹת (ל"ח ע"ב)
דְּהִלְכָה כְּמָאֵן דְּאָמַר אֶפְרָטָא מְחֵיב אֶפְלָלָא לֹא מְחֵיב דְּלֹא מְחֵיבִינוּ חָדָא עַל שְׁבוּעָה
שְׁאִין לֵה בִּיְדֵי חָדָא מְשׁוּם דְּלֹא הֵוָה אֶלְאָ פְּלִלְאָ עַל פְּרָטָא וְלִמָּה אֲנִן פְּסִקִּינוּ דְּהִלְכָה פְּרַבָּא
דְּאַכְל נָא הִי' לּוֹקָה שְׁתִּימִם אַף עַל כִּי אִם צָלִי אֵשׁ הָא לֹא הֵוָה כִּי אִם פְּלִלְאָ עַל הַפְּרָט אֶלְאָ
מְוֹכְרָח לְרַבִּינוּ ז"ל לְגֵרוֹס דְּרַבָּא סִבְר אֶכְל נָא הִי' לּוֹקָה אַחַת וְזֶה בְּרוּר בְּעֶזְרַת יְתַבְרָךְ
שְׁמוֹ וְיִתְעַלְעֵל: וְגִרְסִינוּ תּוֹ הֵתָם (פְּסִחִים מ"א ע"ב) תַּנְיָא אִידָךְ יְכוּל אֶכְל פְּזִיז מְבַעוּד יוֹם
יְהִי חֲזִיב ת"ל אֵל תִּאֲכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבִשָּׁל מְבֹוֹשָׁל בְּמִים כִּי אִם צָלִי אֵשׁ שְׁאִין ת"ל כִּי אִם
צָלִי אֵשׁ וּמָה ת"ל כִּי אִם צָלִי אֵשׁ לֹא מְרָךְ בְּשַׁעָה שְׁיִשְׁנוּ בְּקוּם אֶכְלוּ צָלִי יִשְׁנוּ בְּבֵל
תִּאֲכַל נָא בְּשַׁעָה שְׁאִינוּ בְּקוּם אֶכְלוּ צָלִי אִינוּ בְּבֵל תִּאֲכַל נָא וְהִנֵּה הַתַּנְיָא אִידָךְ פְּלִיג עַל
רַבָּא דְּסִבְר אֶכְל נָא הִי' לּוֹקָה שְׁתִּימִם דְּהִי אֶצְטְרִיךְ לְהִלְקוֹת מְשׁוּם כִּי אִם צָלִי אֵשׁ
וְכִדְאָמְרִינוּ ב"מ (קט"ו ע"ב) אָמַר לֵה רַבָּא אֲנָא דְּאָמְרִי אִפִּי' פְּרַב יְהוּדָא אֶבֶל הֵכָא כִּי אִם
צָלִי אֵשׁ לְמַאי אֶתָּא שְׁמַע מִיְנָה לְלָאו וְאַבְיָי אָמַר לֵה אֲנָא דְּאָמְרִי אִפִּי' לְרַב הוּנָא אֶבֶל הֵכָא
כִּי אִם צָלִי אֵשׁ לָאו יְתִירָה הִיא דְּמִיבַעֲיָא לִיהִי לְכִדְתַּנְיָא בְּשַׁעָה שְׁיִשְׁנוּ בְּקוּם אֶכְלוּ צָלִי
יִשְׁנוּ בְּבֵל תִּאֲכַל נָא וּבִשַׁעָה שְׁאִינוּ בְּקוּם אֶכְלוּ צָלִי אִינוּ בְּבֵל תִּאֲכַל נָא וְאַמְרִינוּ תּוֹ הֵתָם
רַבִּי אוֹמַר אֶקְרָא אֲנִי בְּשָׁל מַה ת"ל מְבֹוֹשָׁל שְׁיִכּוּל אִין לִי אֶלְאָ שְׁבִשְׁלוּ מְשַׁחֲשִׁיכָה בְּשָׁלוּ
מְבַעוּד יוֹם מִיְנִן ת"ל בְּשָׁל מְבֹוֹשָׁל מ"מ.

וְהִנֵּה ע"כ רַבִּי פְּלִיג עַל הַתַּנְיָא אִידָךְ דְּלִפִּי שִׁיטְתוֹ שֶׁל רַבִּי יְדַעִינוּ שְׁפִיר דָּאֵם אֶכְל נָא
מְבַעוּד יוֹם דְּפִטוּר מִהַקְרָא דְּבִשָּׁל מְבֹוֹשָׁל דְּהִי לְכַף בְּעִי לֶן הַקְרָא מְשׁוּם דְּהִנֵּה אֲמִינָא
דָּאֵם בְּשָׁל מְבַעוּד יוֹם דְּהִנֵּה זְמַן הַפְּטוּר לְאַכִּילָה הֵוָה אֲמִינָא דָּאֵף אִם אֶכְל אוֹתוֹ מְבֹוֹשָׁל

שְׁבַשְׁלוּ מִבְּעוֹד יוֹם דְּפִטוֹר אַף דְּאָכַל מִשְׁחַשְׁיָכָה ת"ל בְּשֵׁל מְבוֹשָׁל מ"מ דָּאָף שְׁבַשְׁלוּ מִבְּעוֹד יוֹם דְּפִטוֹר אִם אָכַל אוֹתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם אִפִּי"ה חֲיִיב אִם אָכַלוּ מִשְׁחַשְׁיָכָה הָרִי שְׁפִיר יִדְעִינָן ע"כ דָּאָם אָכַל נָא מִבְּעוֹד יוֹם דְּפִטוֹר: וּבְזוֹה יִתְיַשֵּׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' ב"מ (קטו ע"ב) דה"מ אָכַל דְּכָתְבוּ עַל הָא דְּאֶמְרִינָן הֵתָם אָמַר רַב הוּנָא חֲבַל רִיחִים הִי לּוֹקָה שְׁתִּימִם מְשׁוּם רִיחִים וּמְשׁוּם כִּי נֶפֶשׁ הוּא חוֹבֵל רִיחִים וְרִכָּב הִי לּוֹקָה ג' מְשׁוּם רִיחִים וְרִכָּב וּמְשׁוּם כִּי נֶפֶשׁ הוּא חוֹבֵל וּר"י אָמַר חֲבַל רִיחִים לּוֹקָה אַחַת וְרִכָּב הִי לּוֹקָה אַחַת רִיחִים וְרִכָּב הִי לּוֹקָה שְׁתִּימִם כִּי נֶפֶשׁ הוּא חוֹבֵל לְשָׂאָר דְּבָרִים הוּא דְּאֶתָא לִימָא אֲבִי וְרָבָא בְּפִלּוּגְתָא דַּר"ה וּר"י קְמִיפְלְגִי דְּאָמַר אָכַל נָא הִי לּוֹקָה שְׁתִּימִם מְשׁוּם נָא וּמְשׁוּם כִּי אִם צְלִי אִשׁ מְבוֹשָׁל הִי לּוֹקָה שְׁתִּימִם מְשׁוּם מְשׁוּם מְבוֹשָׁל וּמְשׁוּם כִּי אִם צְלִי אִשׁ נָא וּמְבוֹשָׁל הִי לּוֹקָה שְׁלֵשׁ מְשׁוּם נָא וּמְשׁוּם מְבוֹשָׁל וּמְשׁוּם לֹא תֵאכְלִנּוּ כִּי אִם צְלִי אִשׁ אֲבִי אָמַר אֵין לּוֹקִין עַל שְׁבַכְלִלוֹת לִימָא אֲבִי דְּאָמַר כַּר"י וְרָבָא דְּאָמַר כַּר"ה אָמַר לָךְ רָבָא אָנָא דְּאֶמְרִי אִפִּי כַּר"י עַד פֶּאן לֹא קָאָמַר ר"י הֵתָם אֵלָא דְּכִי נֶפֶשׁ הוּא חוֹבֵל לֹא מְשַׁמַּע רִיחִים וְרִכָּב הַלְכָה לְשָׂאָר דְּבָרִים הוּא דְּאֶתָא אָבַל הֵכָא כִּי אִם צְלִי אִשׁ לְמֵאִי אֶתָא שְׁמַע מִינָה לְלֹא וְכָתְבוּ וּא"ת וְהָא אִינְצֵטְרִיָּה לְכַדְתְּנִיָּא כְּדִקְאָמַר אֲבִי בְּשַׁעָה שְׁיִשְׁנוּ בְּקוּם אָכּוֹל צְלִי יִשְׁנוּ בְּבַל תֵּאכַל נָא בְּשַׁעָה שְׁאִינוּ בְּקוּם אָכּוֹל צְלִי אִינוּ בְּבַל תֵּאכַל נָא ע"ש וּלְפִי דְּבָרֵינוּ אֶתָּא שְׁפִיר עַל נְכוּן דְּרָבָא יִדַּע דָּאָם אָכַלוּ מִבְּעוֹד יוֹם דְּפִטוֹר פִּינּוּ דְּמִצְרִיכִינּוּ לְהַקְרָא דְּבַשְׁל מְבוֹשָׁל עַל אִם בְּשָׁלוּ מִבְּעוֹד יוֹם וְאָכְלוּ מִשְׁחַשְׁיָכָה דְּחֲיִיב דְּהוּא אֲמִינָא דְּפִטוֹר פִּינּוּ שְׁבַשְׁלוּ בְּזִמְן דָּאָם הוּא אוֹכְלוּ הֵהוּפְטוֹר פְּטוֹר נְמִי אִם אָכְלוּ מִשְׁחַשְׁיָכָה הָרִי מִהַקְרָא דְּבַשְׁל מְבוֹשָׁל יִדְעִינּוּ ע"כ דָּאָם אָכַל נָא מִבְּעוֹד יוֹם דְּפִטוֹר וְעִי' בַּרש"א פְּסָחִים (מ"א ע"ב) דה"מ בַּפִּי רִש"י אֵין לוֹ שְׁנִדְחָק שָׁם וְזוֹה בְּרוּר בַּעַה"י: וּא"כ סָבַר רַבִּי פְּרָבָא דְּאָכַל נָא הִי לּוֹקָה שְׁתִּימִם דְּהָא הַקְרָא דְּכִי אִם צְלִי אִשׁ מִיּוֹתֵר.

וע"כ רבי סבר לא דברה תורה פלשון בני אדם ולשיטתו אגיל גיטין (מ"א ע"ב) דאמרינן הָתָם וְרַב יוֹסֵף אָמַר מַחְלֻקָּת בְּכֶסֶף דְּרַבִּי סָבַר וְהַפְּדָה לֹא נִפְדָּתָה פְּדוּיָה וְאִינָה פְּדוּיָה וְרַבְּנָן סָבְרִי דְּבָרָה תוֹרָה פְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וּלְכַף דְּרִישׁ נְמִי פֶּאן בְּשֵׁל מְבוֹשָׁל.

ורבי עקיבא ע"כ סבר לא דברה תורה פלשון בני אדם כדאמרינן פְּרִיתוֹת (י"א ע"א) וְהַפְּדָה יְכוּל בְּנֻלָּה ת"ל לֹא נִפְדָּתָה יְכוּל לֹא נִפְדָּתָה ת"ל וְהַפְּדָה הָא פִּיצַד פְּדוּיָה וְאִינָה פְּדוּיָה חֲצִי שְׁפָחָה וְחֲצִי בֵּת חוֹרִין וּמֵאֲנֻרְשֵׁת לְעֶבֶד עֲבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמַר בְּשַׁפְחָה כְּנַעֲנִית הַכְּתוּב מְדַבֵּר וּמֵאֲנֻרְשֵׁת לְעֶבֶד עֲבָרֵי א"כ מָה ת"ל וְהַפְּדָה לֹא נִפְדָּתָה דְּבָרָה תוֹרָה פְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

הרי דסבר ר' עקיבא לא דברה תורה פלשון בני אדם וכדאמרינן בירושלמי נְדָרִים (פ"א ה"א) עַד כְּדוֹן ר' עַקִּיבָא דְּאָמַר לְשׁוֹנוֹת רִיבּוּיִן הֵן וְעִי' מִשְׁל"מ בַּהֲל' דִּיעוֹת (פ"ו ה"ז) וּא"כ ר' עַקִּיבָא דְּסָבַר לֹא דְּבָרָה תוֹרָה פְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם סָבַר פְּרַבִּי דִּינְדְעִינָן אִם אָכַל פְּזִיט נָא מִבְּעוֹד יוֹם דְּפִטוֹר מִהַקְרָא דְּבַשְׁל מְבוֹשָׁל וְע"כ סָבַר אִם אָכַל נָא הִיָּה לּוֹקָה שְׁתִּימִם אַף עַל כִּי אִם צְלִי אִשׁ דְּנַחְשׁוּב נְמִי לְכַלְלָא לְחַדָּא וּכְמֵאֵן דְּאָמַר בְּשַׁבּוּעוֹת (ל"ח ע"ב) אֲפִלְגָא נְמִי מְחֲזִיב מְשׁוּם דְּחֻשְׁבִּינָן לְכַלְלָא לְמִילְתָא בְּאַנְפִּי נִפְשִׁי וּא"כ שְׁפִיר ר' עַקִּיבָא לְשִׁיטָתוֹ אֲזִיל הָא דְּחֻשִׁיב לְחַרוֹן אִפּוֹ לְאַחַת אַף דְּהוּא כָּלָל עַל הַפְּרָטָא עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה מְשַׁלַּחַת מְלֻאכֵי רָעִים אִפִּי"ה חֻשְׁבִּינָן נְמִי לְחַדָּא וּלְכַף הֵהוּ שְׁפִיר שֶׁל חֲמֵשׁ מִכּוֹת אָבַל ר' אֲלִיעֶזֶר

סבר דאכלל לא מחייב משום דלא חשבינן ליה למילתא באנפי נפשין אלא אם אכל נא
היה לוקה אחת ולא היה לוקה על פי אם צלי אש משום דכללא לא מחשבינן לתדא ולקד
נמי לא חשבינן לתרון אפו לאחת משום דלא חשבינן לכללא למילתא באנפי נפשיה
כאשר בארנו בעזר ותברך שמו ויתעלה: לזכר עולם יוחק לברכה פבוד ידידי מר חביבי
הרב הגאון הפייר בתקמה מאן דקרא טבוואות אזיל לגבין מאן דתני טבוואות אזיל לגבין
לית קלרין חסר כלום הגביר הנודע בשערים העומד לגס ולצפירת עדתינו בית ישראל
פבוד קדושת שמו מו"ה מתתיהו שטרמשון שי ראש יחסי עדתנו פ"ק ווילנא יצ"ו בן
לאותו צדיק הגאון האמיתי צדיק נשגב קדושת שמו ר' שמואל שטרמשון זללה"ה בעל
הגהות הרש"ש על כל הש"ס ומדרש ורמב"ם.

ונת ביתו הגבירה הפבודה המפורסמת ברוב צדקתה מרת חנה ת' בת הרב הגביר הנודע
בשערים גדול בתורה ויראה פבוד שמו תפארתו מו"ה יוסף אליהו אלישבער ש' אין
במו פי להביע רבבות תודות וברכות היאות לו על כל החסד אשר עשה עמדי עת משפני
פה עד היום: ואכתוב מה ששמעתי מאתו ביום שושן פורים דהאי שתא.

תוספתא פ"ב דמגילה) העושה מנורה ונר לבהכ"נ עד שלא נשתקע שם הבעלים מהן
רשאים שנותן לד"א. משנשתקע שם הבעלים מהן אין רשאים לשנותן לד"א, ע"כ והוא
אינו מוכן דאיפכא מסתברא וכמו דאיתא בערכין (ו' ב') ר"א א"ר יוחנן עובד פוכבים
שהתנדב מנורה או נר לבהכ"נ עד שלא נשתקע שם בעליה אסור לשנותה משנשתקע
ש"ב מותר לשנותה ע"כ.

ומצאתי בשו"ת שער אפרים סי' ס"ו (דף ל"ה ב') שהביא את התוספתא הלז. וכתב
שהיא תמוה ומרפסן איגרי כו' ורציתי ליישבו שקאי על הבעלים כו' אבל מ"מ צע"ג כו'
אם לא נאמר שהוא ט"ס שם עכ"ל.

ובחסדי דוד הגיה שצ"ל עובד פוכבים העושה כו' עד שלא נשתקע כו' אין רשאים לשנותן
לד"א משנשתקע כו' רשאים. כמו שאיתא בגמרא.

וכתב עוד וז"ל ואם נפשך שלא להגיה עובד פוכבים ברישא מתוקמא הכי. עד שלא
נשתקע אין רשאים לשנות לדבר הרשות דוקא.

אבל ד"מ יכולין ומשנשתקע כו' רשאים לשנות אף לדבר הרשות כמו שאיתא התם
בגמרא כו'. אבל טפי נראה להגיה עובד פוכבים כו' ע"כ.

וכן במנחת בכורים הגיה ג"כ ברישא אין רשאים ובסיפא הגיה רשאים. ופירש דבעובד
פוכבים מייירי [אמנם מש"כ דלדבר הרשות אסור בין בישראל בין בעובד פוכבים אף
אחר שנשתקע עכ"ל.

הוא תמוה פי הרי"ף (בפ"א דב"ב) והרא"ש שם וכן הרמב"ם (בהל' מ"ע פ' ה') והטור
ושו"ע יו"ד (סי' רנ"ט) פולם פסקו דבישראל אחר שנשתקע מותר אף לדבר הרשות
רק מדברי התוס' נראה שס"ל דאסור עי' ש"ף שם סקי"ג ועי' ש"א שם.

ואיך כתב זה למילתא פסיקתא בהחלט דאסור] ועתה נדפס התוספתא מכ"י (ששולחן
לי הרב המו"ל מוהר"מ צו"מ) ומצאתי שם הגירסא כמו שהגיהו החס"ד והמ"ב. אבל

תִּיבַת עוֹבֵד פּוֹכְבִים בְּרִישָׁא לִיתָא וּבְקַל יֵשׁ לְזִמְר דְּבַעוֹבֵד פּוֹכְבִים מִיִּיְרִי כַמ"ש הַמ"ב:
וְהִנֵּה לְכַאוּרָה תְּמַהֲתִי עַל רַבִּינוּ הַגָּר"א ז"ל שֶׁהִגִּיעַ אֶת הַתּוֹסֶפֶת אֶת הַרְבֵּה.

מִדּוּעַ לֹא הִגִּיעַ כָּאֵן כְּלוּם וְעִינֵינִי בְּבִיאוּרֵי הַגָּר"א לִיו"ד (סִי רַנ"ט סְעִיף ג') וְרִאִיתִי
אֲשֶׁר עַל מַה שֶׁפָּתַח מֶרֶן שֶׁם הַלְשׁוֹן יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְנַדַּב כּו' אִם נִשְׁתַּקַּע שֶׁם בְּעֵלְיָהּ כּו'
יְכוּלִין הַצִּיבּוֹר לְשִׁנוּתָהּ אִפִּי לְדַבֵּר הַרְשׁוּת.

כָּתַב הַגָּר"א ז"ל בְּזֶה מִתְנַרְץ קְנֻשֵׁת תּוֹס' שֶׁם ד"ה אֵילִימָא כּו' [כִּינּוּן עַל הַתּוֹס' בְּעַרְכִּין
שֶׁם. וְכָבֵר הָעִיר זֶה בְּש"ד] וְכ"ה בַּתּוֹסֶפֶת פ"ב דְּמַגִּילָה הָעוֹשֶׂה מְנוּרָה וְנָר לְבַהכ"נ עַד
שֶׁלֹּא נִשְׁתַּקַּע שֶׁם בְּעֵלְיָהּ מִהֵן רִשָּׁאֵי לְשִׁנוּתָן לְד"א מִשְׁנִשְׁתַּקַּע שֶׁם הַבְּעָלִים מִהֵן אֲסוּר
לְשִׁנוּתָן לְד"א.

וְע"כ צ"ל דְּמִיִּיְרִי לְשִׁנוּתָן לְדַבֵּר הַרְשׁוּת. דְּשֶׁם בְּיִשְׂרָאֵל תִּנְיָא ע"ש וְכ"ה בִּירוּשְׁלַמִי פ"ג
דְּמַגִּילָה הָעוֹשֶׂה נָר וּמְנוּרָה לְבַהכ"נ עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּקַּע שֶׁם הַבְּעָלִים מִהֵן אִתָּה רִשָּׁאֵי
לְשִׁנוּתָהּ לְמ"א אִם מִשְׁנִשְׁתַּקַּע כּו' עכ"ל וְדַבְּרִיו נִפְלְאִים וְצָרִיכִים תְּלַמּוּד.

וְנִגְדַּד דְּבָרֵי הַשּׁו"ע. וְלֹא דִי לָנוּ זֶה הַצֵּעַר מִהַתּוֹסֶפֶת שֶׁהִעֲתִיקָהּ כְּהַנּוֹסְחָא הַנִּדְפָּסָת וְלֹא
הִגִּיעַ אוֹתָהּ כְּלוּם כְּדַרְכּוֹ בְּקוֹנְדֵשׁ וּפְיִירוּשׁוֹ בְּלִתִּי מוּבָן כַּמ"ש אֲלֹא שֶׁהוֹסִיף לְהַעֲתִיק אֶת
לְשׁוֹן הִירוּשְׁלַמִי לֹא כִּפִּי הַנִּדְפָּס בְּכָל הַדְּפוּסִים.

בְּהִיפּוּף עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּכַּח שֶׁם הַבְּעָלִים מִהֵן אִין אִתָּה רִשָּׁאֵי לְשִׁנוּתָן לְמ"א. מִשְׁנִשְׁכַּח שֶׁם
הַבְּעָלִים מִהֵן אֶת רִשָּׁאֵי לְשִׁנוּתָן לְמ"א ע"כ.

סוּף דְּבָר דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַגָּר"א ז"ל כָּאֵן מִרְפָּסִין אִיגְרִי. וְאוּלַי שֶׁלְטוֹ בְּהֵם יְדֵי זָרִים, לְהַכְנִיס
דְּבָרֵיהֶם בְּדְבָרֵי רַבִּינוּ הַקְדוּשִׁים: וְאַכְתּוּב מַה שֶׁשְׁמַעְתִּי מֵאִתּוֹ בְּחַג הַפֶּסַח דְּהָאֵי שְׁתָּא.

בְּסַפְרֵי פ' רֵאָה (פִּיֶסְקָא קי"ט) וּמִנִּין שֶׁאֵם הָעֲנֻקָתָ לּוֹ פַּעַם אַחַת תַּעֲנִיק לּוֹ אִפִּי מֵאָה
פַּעְמִים ת"ל הָעֲנִיק תַּעֲנִיק עכ"ל. לְכַאוּרָה תְּמוּסָה לְהַטִּיל הַחַיּוּב עַל הַבַּע"ב שֶׁיִּצְאָ הָעֶבֶד
חֲפָשִׁי מֵאִתּוֹ.

שִׁיעֲנִיק לְהָעֶבֶד תְּמִיד בְּלִי שִׁיעוֹר וּבְלִי תַכְלִית. וְהֵרַב הַמְפָּרֵשׁ (זָרַע אַבְרָהָם) לֹא הָעִיר
בְּזֶה כְּלוּם.

(וְיָמָה שֶׁהִרְאָה מְקוֹם לְהַבְרִייתָא הַזֹּאת בְּב"מ ל"א. הוּא טְעוּת כִּי לֹא נִמְצָא שֶׁם).

וְאַח"כּ נִדְפָּס הַסְפָּרִי עִם הַגְּהוּת הַגָּר"א ז"ל וְרִאִיתִי שֶׁמְחַק אֶת כָּל הַמְאַמֵּר הַזֶּה. (וְגַם שֶׁם
צִיָּין הַמְדַפִּיס לְב"מ ל"א.

בְּטְעוּת) וְכֹּא לִידֵי הַס' סְפָרֵי דְבִי רַב לְהַגְאֹן מוּהַר"ד פְּאָרְדוֹ ז"ל. וְרִאִיתִי שֶׁמְפָּרֵשׁ שֶׁאֵם
חֲזַר עֶבֶד זֶה כְּשִׁי צָא לְחִירוֹת לְגָנוּב וְנִמְכַר שְׁנִית לְרַבּוֹ הָרִאשׁוֹן דְּסַד"א דְּלֹא חֲזָיִב אֲלֵא
פ"א.

אֲבָל לְזֶה שֶׁשְׁנָה בְּחֻטָּא אִימָא לִיפְטֵר מִהַהֲעֲנָקָה כּו' קַמ"ל דְּאִפִּי מֵאָה פַּעְמִים חֲזָיִב עכ"ל.
וְהוּא דוֹחֵק וְהַגְּזוּמָא שֶׁל מֵאָה פַּעְמִים בְּעֶבֶד אֲחָד זֶהוּ דְּבָר שֶׁא"א בְּמִצִּיאוֹת כָּלָל.

וְלִי נִרְאָה שְׂאֵפֶשֶׁר לְפָרֵשׁ מ"ש אפ"י מֵאָה פְּעָמִים. ר"ל אפ"י שְׁיֵשׁ לוֹ מֵאָה עֲבָדִים (עי' שְׁבֵת כ"ה ב' אֵינְהוּ עֲשִׂיר רע"א פֶּל שְׁיֵשׁ לוֹ כו' וּמֵאָה עֲבָדִים) חֵיב לְהַעֲנִיךָ לְכוֹלֵם בְּעַת צְאָתָם לְחֻפְשֵׁי.

ומ"ש הַעֲנֻקָתָ לּוֹ, תַעֲנִיךָ לוֹ הוּא שְׂלֵא בְּדוֹקָא. ור"ל לְכֹל עֶבֶד.

ובפס"ז אֵימָא הַלְשׁוֹן "הַעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ לוֹ אפ"י מֵאָה פְּעָמִים" ומ"ש בְּסִפְרֵי לְהֵלֵן (פִּיֶסְקָא ק"כ) וְזִכְרָתָ פִּי עֶבֶד הֵייתָ בְּאַרְצָ מְצָרִים. הַעֲנֻקָתִי וְשִׁנִּיתִי לָךְ אַף אַתָּה הַעֲנֵךְ לוֹ וְשִׁנֵּה לוֹ. לֹא פִירֵשׁ בּוֹ"א מָה הוּא אוֹמֵר הַעֲנֵךְ וְשִׁנֵּה לוֹ. וְרֵאִיתִי בַפֶּס"ז שֶׁהַשְּׂמִיט אֵת הַמְּאָמֵר הַזֶּה. וְכֹן בְּיַלְקוּט לִיתָא. וּבְסִפְרֵי דב"ר מְפָרֵשׁ.

שר"ל דאע"ג דְּכָבֵר נָתַן לוֹ שְׁיַעֲוֹר הַעֲנֻקָה אִם נִתְבָּרַךְ הַבַּיִת בְּגִלְלוֹ צָרִיף לְחַזֹּר וּלְהוֹסִיף כְּפִי בְּרַכַּת הַבַּיִת. א"נ דְּהָאֵי תִנָּא ר"מ הוּא.

וה"ק אע"פ שְׁנָתַן לוֹ שְׁיַעֲוֹר הַעֲנֻקָה כו' אִם נִשְׂאָר מִיָּן אֶחָד שְׂלֵא נָתַן לוֹ צָרִיף לְחַזֹּר וְלִיתֵן לוֹ מְאוּתוֹ הַמִּין עַכ"ל וְכַמָּה דְּחֻק הוּא. וּתְמַהֲנִי מִדּוּעַ לֹא פִירֵשׁ דְּהַפְּנוּנָה לְהִכִּי דְנִמְכָּר וְנִשְׁנָה.

כמ"ש הוּא עֲצָמוֹ לְעֵיל עַל הָא דְאַפ"י מֵאָה פְּעָמִים. וּמְצָאֵתִי בַס' פְּרִשְׁת דְּרַכִּים (דְּרַף מְצָרִים דְּרוּשׁ ה') שְׁפָתָב וְנ"ל.

דְּאַמְרִינוּ בְּסִפְרֵי הַעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ לוֹ כו' וְזִכְרָתָ פִּי עֶבֶד הֵייתָ בְּאַרְצָ מְצָרִים. כְּשֵׁם שְׂאֵנִי הַעֲנֻקָתִי לָךְ בְּמְצָרִים שְׁנֵאָמֵר וְנִנְצְלוּ אֵת מְצָרִים אַף אַתָּה הַעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ נו ע"כ.

וְכֹן פִירֵשׁ"י וְזִכְרָתָ פִּי עֶבֶד הֵייתָ וְהַעֲנֻקָתִי וְשִׁנִּיתִי לָךְ מִבְּיַזַּת מְצָרִים וּבְיַזַּת הַיָּם אַף אַתָּה הַעֲנֵךְ וְשִׁנֵּה לוֹ. ע"כ.

הֵן אֵמֶת שְׂדִבְרֵי רַש"י הִלְלוּ דְדִרְשֵׁי הַעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ לוֹמֵר שְׁיַעֲנִיךָ וְיִשְׁנָה לוֹ, לֹא יִדְעָתִי פִירוּשׁוֹ גַם בְּהֶרְמַב"ם לֹא מְצָאֵתִי רָמְז לְדִין זֶה. וּמִהַסּוֹגֵיָא דַפ"ק דְּקִדּוּשֵׁין (י"ז) נִרְאָה הִיפּוֹף מִזֶּה.

דְּאַמְרִינוּ אֲשֶׁר בְּרַכָּה ה' אֱלֹהֵיךָ. יְכוֹל נִתְבָּרַךְ הַבַּיִת בְּגִלְלוֹ מְעַנִּיקִין לוֹ.

לֹא נִתְבָּרַךְ הַבַּיִת בְּגִלְלוֹ אִין מְעַנִּיקִין לוֹ. ת"ל הַעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ מ"מ.

הַרִי דְרַבּוּי דְהַעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ אִיֶצְטְרִיף לוֹמֵר דְאַפ"י לֹא נִתְבָּרַךְ הַבַּיִת בְּגִלְלוֹ דְמְעַנִּיקִין לוֹ. וְרַאב"ע דַס"ל דְּבָרִים פְּכָתָבָן כו' לֹא נִתְבָּרַךְ הַבַּיִת בְּגִלְלוֹ אִין מְעַנִּיקִין לוֹ.

אַמְרִינוּ הָתָם דְלִדְיָדִיהָ מֵאֵי דְכָתִיב הַעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ הוּא מְשׁוּם דְדִבְרָה תוֹרָה פְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. הַרִי דְדִרְשָׁא הַלּוֹז דְרַש"י דִיעֲנִיךָ וְיִשְׁנָה לוֹ.

לֹא אֵתִי לֹא פְרַבְנוּ וְלֹא כְרַאב"ע. וְדִבְרֵי רַש"י אֵלוֹ צָרִיכִין לִי תַלְמוּד.

עַכ"ל הַפּר"ד. וְאַנִי אוֹמֵר שְׂדִבְרֵי צָרִיכִין לִי תַלְמוּד.

פִי הֵלֵא דְבָרֵי רַש"י הֵם דְבָרֵי הַסִּפְרֵי בְלִשׁוֹנוֹ מְמַשׁ. וְרַש"י לֹא כָתָב פֶּלֶל דְהָא הַעֲנֵךְ וְשִׁנֵּה הוּא מְפָפֵל דְהַעֲנִיךָ תַעֲנִיךָ.

וּנְרָאָה בְּהִדְיָא אֲשֶׁר אֵף שְׁהַזְכִּיר הַפֶּר"ד כָּאֵן אֵת הַסְּפָרִי לֹא עֵינֵן אַז בְּפָנִים הַסְּפָרִי. כ"א
פֶּתַח מְזַכְרוֹנוֹ.

(וְלָכֵן לֹא הֶעֱתִיק דְּבָרֵי הַסְּפָרִי כְּכַתְּבָם) וְשָׁכַח כִּי דְבָרֵי רִש"י הוּא בְּסְפָרִי. וְלֹא דָרַשׁ כָּלֵל
מִפְּלֵ הַלְּשׁוֹן שֶׁל הַעֲנִיק תַּעֲנִיק.

אַתְמָהָה: וְכֹא פֶּעַת לִפְנֵי ס' מְנַחַת חִינוּךְ הַנְּדַמ"ח. וְרֵאִיתִי לוֹ בְּמַצָּוֶה תפ"ב שֶׁהֵבִיא דְּבָרֵי
רִש"י אֵלּוּ בְּפִי הַתּוֹרָה וְכַתֵּב ע"ז וְז"ל וְאֵינִי מֵבִין מַה זֶה הַפִּירוּשׁ הַעֲנִיק וְשָׁנָה לוֹ וְנִרְאָה
דְּהֵינּוּ דְּצָרִיף לִיתֵן לוֹ יוֹתֵר מִהַשְׁיָעוֹר כְּפִי הַבְּרָכָה.

אֵף דְּבַגְמ' דִּינֵן יִלְפִינֵן ד"ז מֵאֲשֶׁר יִבְרַךְ רִש"י מְפָרֵשׁ עַל פְּסוּק וְזִכְרָתָּ וְגו' דְּזֶה טַעַם
הַמַּצָּוֶה כְּמוֹ בִּינֵת מְצָרִים וּבִינֵת הַיָּם עכ"ל. וְגַם מְמַנֵּן נְעֻלָּם בַּמַּח"כ כִּי מְקוֹר רִש"י הוּא
מִהַסְּפָרִי.

וְגַם לֹא הֵבִיא מִהַפֶּר"ד. וְאֵח"ז רֵאִיתִי בְּס' פָּנִים יְפוֹת לְהַגְאֹן בְּעַל הַפְּלָאָה שֶׁהֶעֱתִיק הַדְּרָשׁ
הַזֶּה בְּשֵׁם הַיִּלְקוּט (וְלֹא מִסְּפָרִי וּמִרִש"י) וּפִירֵשׁ ג"כ כַּמ"ש דַּע"ע נִמְכָּר וְנִשְׁנָה כְּמוֹ
שֶׁפִּרְשֵׁתִי וְשִׁמְחֵתִי: וְעַל מ"ש בְּסְפָרִי הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ.

לוֹ וְלֹא לִיּוֹרְשָׁיו פֶּתַח הָרַב הַמְּפָרֵשׁ זָרַע אֲבָרָהֶם דְּבַגְמ' (ט"ז ב') הֵבִיאוּ בְּפִרְיָתָא עֲנִיק
ע"ע לְעַצְמוֹ וְעֲנִיק אַה"ע לְעַצְמָהּ וּפְרִיף בְּשִׁלְמָא עֲנִיק אַה"ע לְעַצְמָהּ לְמַעוּטֵי אַחִין כו' אֵלּוּ
עֲנִיק ע"ע לְעַצְמוֹ פְּשִׁיטָא אֵלּוּ לְמֵאֵן כו' א"ר שֶׁשֶׁת הָא מְנֵי תוּטָאֵי הִיא דְּתַנְיָא תוּטָאֵי אוּמֵר
לוֹ וְלֹא לְבַעַל חוּבוֹ, ע"כ.

וְקָשָׁה אַמְאֵי לֹא מְשַׁנֵּי לוֹ וְלֹא לִיּוֹרְשָׁיו וּמְאֵי דְּנִחְקִינָה לְאוּקְמָהּ כְּתוּטָאֵי. וְשִׁמָּא י"ל כו'
עכ"ל.

וּבַמַּח"כ אֵיִשְׁתַּמְטָתִיָּה מ"ש בַּגְמ' בְּדָף לִפְנֵי זֶה (ט"ו א') לוֹ וְלֹא לְמוֹכַר עֲצָמוֹ. וְאֵינְדָּף הֵהוּא
מִבַּע"ל לוֹ וְלֹא לִיּוֹרְשָׁיו.

יּוֹרְשָׁיו אַמְאֵי לֹא שְׁכִיר קָרִי רַחֲמָנָא כו' אֵלּוּ לֹא לְבַע"ח ע"כ הָרִי דַּגְמ' דִּינֵן דְּחֻתָּה
לכ"ע הָד דְּרִשָּׁא דְּסְפָרִי לוֹ וְלֹא לִיּוֹרְשָׁיו. וְס"ל דְּהַעֲנִיקָה לִיּוֹרְשָׁיו.

עכ"ל הָרַב הַגְּאֹן ר' מִתְתִּיָּהוּ שְׁטְרַאשׁוֹן שִׁי'. וְדְבָרֵי מְזַהֲרִים: כְּפִי פְּרוּשׁוֹת לְבָרְכָם מְקָרַב
לְבָבֵי יִאֲרִיף נָא ה' מֵיָהֶם וּשְׁנוּתֵיהֶם וְשִׁלּוּתָם וּבְרִיאָתָם לְעוֹלָם עַל הַגְּדוּלָּה בְּקָרַב כָּל
יִשְׂרָאֵל יִבְלוּ חֲיֵיהֶם בְּטוֹבָה עַד זְקִנָּה וְשִׁיבָה כְּבָרְכַת יְדִידוֹ הַמְּבָרְכוֹ מְקָרַב לֵב עֲמֹק: וְכִפִּי
פְּרוּשׁוֹת לְבָרְכָה אֵת כְּבוֹד דִּידי שֶׁב"ז הָרַב הַגְּבִיר הַמְּפֹרָסִם הַמְּנוֹפְלָג בְּתוֹרָה וְיִרְאָה כְּבוֹד
שְׁמוֹ מו"ה זָאב וְזֵאב וְזֵאב שְׁחוֹר שִׁי' בֶּן לְאַחֵי חֲמוּתֵי הַיְקָרָה הַצְּדִקְנִית הַמְּפֹרָסֶת מֵרַת עֲטָקָה
ת'.

הָרַב הַמְּפֹרָסִם בְּתוֹרָה וְיִרְאָה כְּבוֹד שְׁמוֹ תִּפְאַרְתּוֹ מו"ה מְרַקוּל זְלַה"ה. שֶׁשַׁבְּחָל"ח בְּעִיר
הַקְּדוּשָׁה תְּבִנָּה בְּמַהְרָה.

בֶּן הָרַב הַגְּבִיר הַמְּפֹרָסִם ר' נַח שְׁחוֹר מְמִיר זל"ה. וְלִנְוֹת בֵּיתוֹ הַגְּבִירָה הַמְּפֹרָסֶת
בְּצִדְקָתָהּ מֵרַת רֵאשִׁיָּה ת' נֶכֶד הַגְּאֹן הַגְּדוֹל ר' דָּוִד זְצַלָּה"ה אב"ד דְּק"ק מִיר.

יתברכו משוכן מענה ברוב חיים ושלום ורוב אושר ועושר במדה גדושה על כל הטוב והחסד אשר עשו עמדי עת משפני פה יאריף נא ה' מייהם ושנותיהם ושלנות בריאתם ואת זרעם היקרים והנעמיים הגבירים שי כפרפת ידו המברכו מקרב לב עמוק: תהלה וברכה לכבוד מטיבי איש חסדי הגביר המפורסם הנודע לתהלה יראת ה' אוצרו כבוד שמו מו"ה ראובן הערץ געגוזין שי ולנות ביתו הגבירה המפורסמת מרת בת שבע חניה ת'.

יואל נא אלוה להריק שפע ברכה והצלחה עושר ואושר במדה גדושה ולראות נחת מאת זרעם היקרים והנעמיים שי כי הגדיל חסדו ואמיתו עמדי עת משפני פה עד היום יברכם ה' שלותם ובריאתם לעולמים ישגה כפרפת ידכם המברכם מקרב לב עמוק: ברכה משולשת לכבוד ידו נפשי הרב המאוה"ג סוע"ה הגביר המפורסם כבוד קדושת שמו מו"ה מיכאל ירמיהו אייזינשטאט שי מקרב לבבי אברכהו פיאטה לו על הטוב ועל החסד אשר עשה עמדי עת משפני פה.

עולמו יראה בחייו תרבה גבולו בתורה ויראה נחת מאת זרעו היקרים ישגה שלותם ובריאתם ברוב עושר ואושר במדה גדושה בגדולה בקרב כל ישראל כפרפת ידו מקרב לב עמוק: ברכה ותהלה לכבוד ידידי ה"ג המופלג בתורה ויראה היקר ונכבד כבוד שמו מו"ה מרדכי זאלקינד שי בן דוד זנתי ת'.

הרב המפורסם בתורתו ויראתו כבוד שמו מו"ה אורי' זאלקינד זל"ה אחי מר חמי הרב הצדיק המפורסם הגדול בתורה כבוד שמו מו"ה שלמה זאלקינד זצלה"ה. רבבות תודות וברכות מעמקי לבבי על הטוב והחסד אשר עשו עמדי עת משפני פה אנא ה' תריק לו שפע ברכה והצלחה ורוב עושר ואושר במדה גדושה ויראה נחת מאת זרעו היקרים והנעמיים כפרפת ידו מקרב לב עמוק: לזכר עולם יחסק לברכה כבוד אדוני אבי זקני הנגיד המפורסם הירא וחרד לדבר ה' כבוד שמו מו"ה דוד קריינעש מסלוצק זל"ה ואמי זקנתי המפורסמת בצדקתה מרת ביילקה ת'.

אשר גדלני על דרכי התורה והמצוה מעת נלקח מאתי עטרת ראשי הוא א"א הרב המופלא בתורה ויראה הנגיד היקר ומהולל מו"ה נחמן קריינעש ז"ל בשנת תר"י כ"ו אדר ובזה השנה נלקח מאתי עטרת ראשי היא אמי הצדקנית מרת שרה זלאטה זל"ה מאיוויניץ בשנת תרי"א יום ב' דר"ח אדר שני ואני הייתי כבן שמונה שנה והם גדלו אותי על דרכי התורה ובכל נפשם הטיבו עמדי ישלם ה' שכם בזה ובכא ויאריף נא ה' את ימי א"ז הצנועה היקרה ת' ותראה נחת מאת נכדיה היקרים והנעמיים שי פעמרת נכדה המברכה מקרב לב עמוק: לזכר עולם יחסק את שם אחי המופלא בתורה ויראה כבוד שמו מו"ה זאב וואלף קריינעש זל"ה אשר נקטף בימי עלומיו כו' הוא הנה איש מצויין בדרכי התורה והיראה, יתן ה' שלא יוסיף לדאבון עוד לראות נחת מאת זרעו בנותיו שהשאר אחריו ברכה ישגה קרנם לעד אמן: ואפיל תחינתי לפני צור ישועתי ומשגבי שאיר עיני בתורתו הקדושה ויופני ללמוד תורתו לשמה בלי טרדת הזמן ויתן חיבורי זה לחן ולחסד בעיני כל רואיו ושלא אכשל בדבר הלכה ונמצא תאנות לפי ליראה את שמיך ותן בלבי אהבתך ויראתך בלבב שלם ותרבה גבולי בתורה שאזכה שיצליח ה' את בני השנון ובקי מתמיד גדול בתורת ה' תמימה יראת ה' על פניו כמר נחמן שיחני'

בתורה, לבו יתגה חכמה ותבונה ורק בתורה וביראה יהיה כל מעייניו בבית מחונתני הוא גיסי יקירי הגביר המןפלג היקר והנכבד מו"ה הי"ל קאזאנסקי שי"ח' מסראצין זוגתו היא גיסי אחות זוגתי ת' הגבירה המשפלת הצנועה המפורסמת מרת חנה חיה ת' ברכם ה' בכל טוב ברוב עושר ואושר במדה גדושה.

ואזכה לראות חתנא רבנן גדולים בתורה לבנותי היקרות שי"ח' גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיה ואזכה להוציא לאור יתר חיבורי מה שחנני ה' ברוב רחמי. כעתירת בקינה ובהשתחוויה הנדכה ולתשועת ה' מחפה עת יבא המבשר לציון ברנה ואז ישמח לבב המחפה בכל יום: המחבר.

סימן א שאלה מה לעשות עם הקארעקטין שאצל המדפיסים ספרי קודש אשר מתרבים אצלם עד שגלאו למצא עצה מה לעשות בהן כי לגונגן פדינא בארונות של חרם בקרקע לבד שהדבר כבד למאד בטירחא יתירא והוצאה מרובה לבד זה באין אחרים ומוציאין אותן ובאין ע"י זה לבזיון שימפרו לכל תשמיש אם יש איזה תקנה לזה או לא: תשובה גרסינו בירושלמי סוטה (פ"ג ה"ג) עד שלא נמחקה המגילה אמרה איני שותה מגילתה נגנזת תחת צירו של היכל למה בשביל לשחקה ופירשו המפרשים ז"ל דנגנזת תחת צירו של היכל שהדלת סוכבת בה בשביל לשחקה שיהא נשחק הספר והכתב מעצמו ע"י סביבות הדלת וכן כתב רש"י ז"ל סוטה (כ' ע"א) דה"מ מגילתה נגנזת בצירי ההיכל דכל כתבי הקודש שאינן ראויין לקרות בהן נגנזין שלא יתבזו וקשה הא אמרינן מכות (כ"ב ע"א) מתקיר לה רב חנניה ולחשוב נמי המוחק את השם בהליכתו ואזהרתו מהכא ואבדתם את שמם לא תעשון כן לה' כו' וכן מפורש בש"ס בדוכתא טובא איסור מחיקת השם וכן כתב הרמב"ם ז"ל (בה' יסודי התורה פרק נאו הלכה א') כל המאבד שם מן השמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקב"ה ה' לוקה מן התורה שגרי הוא אומר בעבודת פוכבים ואבדתם את שמם מן המקום שהוא לא תעשון כן לה' כו' א"כ היך נגנזת המגילה עם השמות הכתובים בתוכה תחת צירו של היכל בשביל לשחקן הא איכא בזה איסור מחיקת השם וגם להמסב את הדלת איכא איסור הא מוחק את השם בידיים איכא דרבינו הרמב"ם ז"ל השמיטו ולא הביא להלכה דנגנזת תחת צירו של היכל וכתב על זה מרן הכ"מ ז"ל בהלכות סוטה (פ"ד הלכה ד') ודע דבתוספתא ובירושלמי סוטה (פ"ג) תני דנגנזת תחת צירו של היכל ולא ידעתי למה השמיטו רבינו ז"ל: ואמינא בזה דאתא שפיר משום דהירושלמי לשיטתו אזיל וגם הרמב"ם ז"ל לשיטתו אזיל דגרסינן שבת (מ"ז ע"ב) נותנין פלי תחת הנר לקבל ניצוצות ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה לימא מתניתין כר' יוסי דאמר גורם לכיבוי אסור ותסברא אימר דאמר ר' יוסי בשבת בערב שבת מי אמר וכי תימא הכא נמי בשבת והא תניא נותנין פלי תחת הנר לקבל ניצוצות בשבת ואין צריך לומר בערב שבת ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה מערב שבת ואין צריך לומר בשבת ופ"י רש"י ז"ל ואי לגרם פכיוי מדמית לה אפי' כר' יוסי לא מתוקמא דבערב שבת לא אמר ר' יוסי דאסור גרם פכיוי אלא אמר רב אשי אפי' תימא רבנן שאני הכא מפני שמקרב את פכיוי ופ"י רש"י ז"ל מתניתין אפי' לרבנן דלא דמי לגרם פכיוי דהתם פי מטי דליקה לכלים דליקה הוא דפקע להו וגרמא בעלמא הוא אבל זה שנתן המים ממש תחת הנר מכבה ממש הוא וגזירה מבעוד יום אטו משחשיכה.

מקרב את פיבוי, זמן פיבוי להדיא והנה ליה מכבה ממש אי הנה יתיב ליה בשבת: והנה הר"ח והר"ת פירשו הא דרב אשי דקאמר שאני הכא מפני שמקרב את פיבוי דהכא לא הנה גרמא אלא הנה מעשה בידי דמתניתין אפי' לרבנן דעד כאן לא שרו התם לעשות מחיצה עם פלים של מים דהתם הנה רק גרמא שאינו מכבה עד שיתבקעו הפלים אבל הכא דאין נותנין מים בכלי פדי לקבל הניצוצות דהא זה לא הנה גרמא אלא הנה מעשה בידי דהא לא הנה הפסק בין מים לניצוצות והניצוצות מיד נכבות פשוטות בפלי והנה כמו מחיצת מים דאסור.

והרב ר' פורת ז"ל פי' דהפשט דשאני הכא מפני שמקרב את פיבוי לא הנה פירוש דהנה מעשה בידי אלא דזה נמי הנה גרמא אפי' לרבנן נמי אתיא משום דגרין שמואל יבא לידי פיבוי בידי עי' תוס' שם דה"מ מפני: וגרסין בירוש' שבת (פ"ג ה"ח) רבי שמואל בשם ר"ז דר' יוסי היא דאמר ר"י הוינן סברין מימר מה פליגי ר"י ורבנן בשעשה מחיצה של פלים אבל אם עשה מחיצה של מים לא מן מה דמר רבי שמואל בשם ר' זעירא דר' יוסי היא דהא אמרה אפי' עשה מחיצה של מים נמי מחלוקת פי' דמהא דקאמר ר' שמואל בשם ר' זעירא דר' יוסי היא ולא רבנן מוכח מזה דר' יוסי ורבנן פליגי נמי על מחיצה של מים אפי' נמי סברי רבנן דמותר לעשות מחיצה של מים ולא הנה מעשה בידי אלא דגם זה הנה נמי רק גרמא ולא מעשה בידי הנה נתבאר לנו מזה הירושלמי דפליג על הש"ס בבלי דהש"ס בבלי סבר דעל מחיצה של מים לא פליגי רבנן דשרי לעשות מחיצה אלא דאסרי משום דזה לא הנה גרמא אלא מעשה בידי דעד כאן לא הנה גרמא אלא מחיצת פלים עם מים דהא מפסיק בין המים לבין האור אבל מחיצה של מים בלא פלי הא לא הנה הפסק כלל לא הוי גרמא אלא מעשה בידי והירושלמי פליג על זה דגם מחיצה של מים נמי פליגי רבנן ושרי דגם זה נמי לא הוי רק גרמא: והנה הרב אלפסי ז"ל על פירוש סבר פשיטת הר"ח והר"ת דפירוש דשאני הכא מפני שמקרב את פיבוי הוי מטעם דהנה מעשה בידי ומחיצה של מים בלא פלי אף רבנן אסרי דהא אמרינן שבת (ק"כ ע"א) ר' שמעון בן גנס אומר פורסין עור של גדי על גבי שינה תיבה ומגדל שאחז בהן האור מפני שהוא מחרף ועושין מחיצה בכל הפלים בין מלאים מים ובין ריקנין בשביל שלא תעבור הדליקה ר' יוסי אומר בכלי חרס חדשים מלאים מים לפי שאינן יכולים לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה אמר רב יהודה אמר רב טלית שאחז בה האור מצד אחד נותנין עליה מים מצד אחר ואם פבתה פבתה מיתבי טלית שאחז בה האור מצד אחד פושטה ומתפסה בה ואם פבתה פבתה וכן ספר תורה שאחז בו האור פושטו וקורא בו ואם פבתה פבתה הוא דאמר כר' שמעון בן גנס אמר דאמר ר' שמעון בן גנס מפני שהוא מחרף גרם פיבוי מי אמר אין דקתני סיפא ר' יוסי אומר בכלי חרס חדשים מלאים מים שאינן יכולין לקבל את האור מפלל דתנא קמא שרי.

וכתב האלפסי ז"ל טלית שאחז בה האור פושטה ומתפסה בה ואם פבתה פבתה ולא הביא להלכה הא דרב יהודה אמר רב טלית שאחז בה האור מצד זה נותנין עליה מים מצד אחר ואף דבגמ' מסקינן דרבנן דסברי גרם פיבוי מותר ומותר לעשות מחיצה עם פלים של מים מותר נמי לתת מים על הטלית שאחז בה האור ואם פבתה פבתה וא"כ דהלכה כרבנן דר' יוסי דמותר לעשות מחיצת פלים עם מים וכדכתב האלפסי ז"ל בעצמו

פָּרַק כָּל כְּתָבִי וְאִם כֹּן אֲמַאי לֹא פָּסַק כָּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב וְכָתְבוּ הֶרְאָב"ד וְהֶרְמֵב"ן ו"ל
הַטַּעַם עַל רַבֵּינוּ הָאֱלֵפְסִי ו"ל דְּהָא דְרַב יְהוּדָה אָמַר רַב אֵינוֹ לְהִלְכָה לְפִי שֶׁהוּא מְדַמֵּה
מְחִיצַת מַיִם מִמֶּשׁ לְמְחִיצַת כְּלָיִם וְאֵינוֹ כֹּן אֲלֵא אֶפְיָלוּ רַבְּנָן וּר' שְׁמַעוֹן בֶּן נָנְס נָמִי אוֹסְרִים
מְחִיצָה שֶׁל מַיִם מִמֶּשׁ בְּלֹא כְּלֵי דְהָא זֶה לֹא הָוִי גִרְמָא אֲלֵא מַעֲשֵׂה בְּיָדַיִם וְהִבִּיאוּ רֵאֲוִיָּה
לְזֶה מֵהָא שְׁשֻׁנֵינוּ סוּף פִּירָה (מ"ז ע"ב) אֲלֵא אָמַר רַב אֲשֵׁי אֶפְיָלוּ תִּימָא רַבְּנָן שְׁאֵנִי הָכָא
מִפְּנֵי שְׁמִקְרַב אֶת כִּיבּוּיֵי הָרִי דְזֶה לֹא הָוִי גִרְמָא אֲלֵא מַעֲשֵׂה בְּיָדַיִם דְּלֹא הָוִי גִרְמָא אֲלֵא
הִיכָא דְמִפְּסִיק הַפְּלִי אֲבָל מְחִיצָה שֶׁל מַיִם מִמֶּשׁ בְּזֶה אַף רַבְּנָן וּר' שְׁמַעוֹן בֶּן נָנְס נָמִי מוֹדוּ
דְּאָסוּר מִשּׁוּם דְּזֶה הָוִי מַעֲשֵׂה בְּיָדַיִם וּלְכַף הָוִי זֹאת הַסּוּגִיָּא שְׁלֵא לְהִלְכָה דְּלִפִּי זֶה אֶסְרִינוּ
טְלִית שְׁאֲחִז בֵּה הָאוּר מִצַּד זֶה לִיתָן עָלֶיהָ מַיִם מִצַּד אַחַר אַף לְרַבְּנָן וּר' שְׁמַעוֹן בֶּן נָנְס
דְּזֶה הָוִי כְּמוֹ מְחִיצָה שֶׁל מַיִם דְּהָוִי מַעֲשֵׂה בְּיָדַיִם.

הָרִי דְסָבַר הָאֱלֵפְסִי ו"ל כְּפִי הַר"ח וְהַר"ת וְלֹא כְּפִי הָרַב ר' פּוֹרְתַת דְּמְחִיצָה שֶׁל מַיִם אַף
לְרַבְּנָן אָסוּר דְּזֶה הָוִי מַעֲשֵׂה בְּיָדַיִם וְכֹן מִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש ו"ל בְּפָרְק כָּל כְּתָבִי דְּלֹא
הִבִּיֵא הָא דְרַב יְהוּדָה אָמַר רַב אֲלֵא דְכָתַב טְלִית שְׁאֲחִז בֵּה הָאוּר פּוֹשְׁטָה וּמְתַפְסָה בֵּה וְכֹן
סָפַר תּוֹרָה פּוֹשְׁטוּ וְקוּרָא בּוֹ וְאִם כְּבָה כְּבָה וְכֹן כְּתַב מְרֵן הַב"י (ס'י של"ד) הָרִי דְגַם
רַבֵּינוּ הָרֵא"ש ו"ל גַּם כֹּן סָבַר כְּשִׁיטַת הַר"ח וְהַר"ת וְלֹא כְּפִי הָרַב ר' פּוֹרְתַת אֲלֵא דְזֶה הָוִי
מַעֲשֵׂה בְּיָדַיִם וְכֹן מוֹכַח מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ הַגְּדוֹל הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּכָתַב (כֵּה' שְׁבַת פ"ה ה"ה)
וְאָסוּר לִיתָן לְתוֹכוֹ מַיִם מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְקַרַב כִּיבּוּי הַנִּיצוּצוֹת הָרִי לְהִדְיָא דְסוּבַר הֶרְמֵב"ם
ו"ל כְּשִׁיטַת הַר"ח וְהַר"ת וְלֹא כְּשִׁיטַת הָרַב ר' פּוֹרְתַת אֲלֵא דְזֶה הָוִי מַעֲשֵׂה בְּיָדַיִם וְלֹא
גִרְמָא וְאַף דְּהָא פָּסַק כָּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב דְּטְלִית שְׁאֲחִז בּוֹ הָאוּר מִצַּד זֶה נוֹתְנִין עָלָיו מַיִם
מִצַּד אַחַר וְאִם כְּבָתָה כְּבָתָה כְּכָתַב בֵּה' שְׁבַת (פ' י"ב ה"ו) מוֹכַרְחִין אָנוּ לֵאמֹר דְּסָבַר
כְּשִׁיטַת הֶרְשֵׁב"א ו"ל דְּחִילָק בֵּין הֵהִיא דְּפָרַק פִּירָה לְהָא דַר' יְהוּדָה אָמַר רַב דְּהִתָּם אֵין
דְּכַר מִפְּסִיק בֵּין הַנִּיצוּצוֹת וְהַמַּיִם אֲלֵא הָאוּר וְהַמַּיִם תַּחַת הַנִּיצוּצוֹת מִמֶּשׁ אֲבָל בְּטְלִית
אֵין הַמַּיִם תַּחַת הָאֵשׁ כְּדִי לְכַפּוֹת כְּשִׁיפּוֹל אֲלֵא מִן הַצַּד וְאֵין הָאֵשׁ נוֹפֶלֶת לְתוֹךְ הַמַּיִם
לְהִדְיָא כְּכָתַב הֶרְשֵׁב"א ו"ל בַּח' שְׁבַת סוּף פִּירָה דַּה"מ מִפְּנֵי ע"ש.

אוּ כְּדַבְּרֵי הָר"ן ו"ל סוּף פִּירָה דְּכָתַב לְחַלְק בֵּינֵיהֶם דְּטְלִית שְׁאֲחִז בֵּה הָאוּר הֵינּוּ טַעְמָא
לְפִי שְׁאֵין הַמַּיִם מְכַבִּין אֶת הַדּוֹלֵק אֲלֵא מוֹנְעִים שְׁלֵא תִפְשֹׁט הָאוּר אֲבָל הָכָא בַּפ' פִּירָה
טְפִי מְגַרֵם הֵנָּה אֲבָל לְכוֹלֵם הָוִי פִּירוּשׁוֹ שֶׁל הַגַּמ' הָא דְקָאֵמַר רַב אֲשֵׁי שְׁאֵנִי הֵתָם דְּמְקַרַב
אֶת כִּיבּוּיֵי מִשּׁוּם דְּהָוִי מַעֲשֵׂה בְּיָדַיִם וְלֹא גִרְמָא: וְהַשְׁתָּא אֲתָא שְׁפִיר דְּהָא אֶמְרִינוּ שְׁבַת
(ק"ד ע"ב) וְרַמִּי דְרַבְּנָן אֲדַרְבְּנָן וְרַמִּי דַר' יוֹסִי אַדַר' יוֹסִי דְתַנְיָא הָרִי שְׁהִיָּה שֶׁם כְּתוּב עַל
בְּשָׂרוֹ הָרִי זֶה לֹא יִרְחוֹץ וְלֹא יִסּוּף וְלֹא יַעֲמוֹד בְּמִקּוּם הַטִּינּוּפוֹת נִזְדַּמְנָה לוֹ טְבִילָה שֶׁל
מְצוּהָ כּוּרָף עָלָיו גְּמִי וְיִוֶרֶד וְטוֹבֵל ר' יוֹסִי אוֹמֵר לְעוֹלָם יוֹרֵד וְטוֹבֵל כְּדַרְכּוֹ וְכַלְבֵּד שְׁלֵא
יִשְׁפָּשֵׁף וּפִי' רַש"י ו"ל דְּקַס"ד הַשְׁתָּא כְּדִי שְׁלֵא יִמְחוֹק אֶת הַשֶּׁם בַּמַּיִם אֲלֵמָא לְרַבְּנָן גִּרְמָם
מְחִיקָה אָסוּר וְלַר"י שְׁרִי וּמִשְׁנֵי הַגַּמ' שְׁאֵנִי הֵתָם דְּאָמַר קָרָא וְאִבְדַּתָּם אֶת שְׁמֵם לֹא תַעֲשׂוּן
כֹּן לַד' וְכו' עֲשִׂיָּה הוּא דְאָסַר גִּרְמָא שְׁרִי אֵי הִכִּי הָכָא נָמִי כְּתִיב לֹא תַעֲשֵׂה מְלָאכָה עֲשִׂיָּה
הוּא דְאָסַר גִּרְמָא שְׁרִי מִתּוֹךְ שְׁאֲדָם בְּהוּל עַל מְמוֹנֵי אֵי שְׁרִית אֲתִי לְכַבּוּיֵי אֵי הִכִּי קִשְׂיָא
דְרַבְּנָן אֲדַרְבְּנָן וּמָה הֵתָם דְּאָדָם בְּהוּל עַל מְמוֹנֵי שְׁרִי הָכָא לֹא כ"ש וְתַסְבְּרָא הֵאֵי גְמִי הִכִּי
דְמִי אֵי דְמַהֲדַק קָא הָוִי חֲצִיצָה אֵי לֹא מַהֲדַק עֵינִיל בֵּה מִיָּא חֲצִיצָה תִּפּוֹק לִי מִשּׁוּם דִּיּוֹ
בְּלַחָה אֲלֵא אָמַר רַבָּא ב"ר שִׁילָא הֵינּוּ טַעְמָא דְרַבְּנָן דְּקַסְבְּרֵי אָסוּר לְעַמּוֹד בְּפָנֵי הַשֶּׁם

ערום ולאהדורי אגמי פליגי דרבנן סברי טבילה בזמנה לאו מצנה ומקדרינן ור"י סבר טבילה בזמנה מצנה ולא מקדרינן הרי דמסקנת הגמ' דלא פליגי רבנן ור' יוסי מטעם שלא ימחוק את השם דהא לא הוי כי אם גרמא וגרמא שרי גבי מחיקת השם.

וכן מוכח מהא דכתב הרמב"ם ז"ל (פ"ו ה"ו בה' יסודי התורה) וכן אם היתה שם פתוב על בשרו הרי זה לא ירחוק ולא יסוד ולא יעמוד במקום הטינופות נדמנה לו טבילה של מצנה כורה עליו גמי וטובל ואם לא מצא גמי מסבב בבגדיו ולא יהדק פדי שלא יחוק שלא אמרו לכהן עליו גמי אלא מפני שאסור לעמוד בפני השם ערום.

הרי בפירוש סבר הרמב"ם ז"ל דגרמא מותר מן התורה במחיקת השם וכן פתב מרן הכ"מ שם דמסקנת הגמ' דגרמא מותר במחיקת השם וכל הענין דכורה עליו גמי אינו אלא מטעם אסור לעמוד בפני השם ערום: וזה לא תיקשא לן על שיטת הרב אלפסי ז"ל והרמב"ם והר"ח והר"ת ז"ל דסברי דזה לא הוי גרמא היכא דלא מפסיק ולא מידי הא הכא גבי שם פתוב על בשרו דמקשי הגמ' הא הוי גרמא ולא אמרינן דהכא לא הוי גרמא כי אם מעשה ביזים כמו מחיצה של מים דלא מפסיק הפלי הנה מעשה ביזים ולא גרמא פבר תירץ בזה רבינו הגדול הרשב"א ז"ל בחי' שפת (ק"ד ע"ב) דכתב וז"ל תמיה לי דהא מפנין שהוא מכניס ידו במים הרי זה מקרב את פיבוי וי"ל דלא קרינן מקרב את פיבוי אלא פענין נותן מים בכלי שתחת הנה ואי גמי בנותן בצד הטלית שאחז בו האור משום דאם פלו שם ניצוצות או תגיע שם הדליקה ודאי תכבה אבל כן אפשר דלא ימחוק שאילו ודאי נמחק היינו כשמשפשוף שהרי הוא נותן ידו במים ע"ש: והשתא אתא שפיר דלקה סובר הירושלמי דמגילתה נגננת תחת צירו של היכל ולא הנה בה איסור מחיקת השם להנותן תחת צירו של היכל דהא זה הוי רק גרמא לשיטת הירושלמי דלא סבר התירוצ של רב אשי דשאני התם דמקרב את פיבוי ולפי שיטתו של הירושלמי אף שלא מפסיק ולא מידי גם זה לא הוי מעשה ביזים דהא גם מחיצה של מים גמי שרי לרבנן אם כן הכא גבי מגילתה שפיר היתה נגננת תחת צירו של היכל ולא הנה בה להנותן איסור מחיקת השם דהא זה הוי רק גרמא אף דלא מפסיק ולא מידי וגרמא שרי במחיקת השם ואף למסבב את הדלת צירו של היכל ליכא בזה איסור מחיקת השם מהא דכתב רבינו הגדול רש"י ז"ל זבחים (צ"א ע"ב) גבי הא דאמרינן התם אמר שמואל המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים מ"ט א"ק ויין תקריב לנסף חצי ההין אשה ריח נחוח לה' והא קא מכבה פיבוי במקצת לא שמי' פיבוי איני והא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה חייב דליכא אלא האי ת"ש יין פדברי ר' עקיבא בספלים שמן פדברי ר' טרפון לאישים ועוד תניא יין נסוף לספלים או אינו אלא לאישים הא כר' יהודה דסבר דבר שאין מתפנין אסור והא כר' שמעון דסבר דבר שאין מתפנין מותר ופי' רש"י ז"ל הא דתניא יין נסוף לספלים ולא לאישים כר' יהודה דסבר דבר שאין מתפנין אסור הוי לא תכבה אפי' בלא מתפנין הלכך עקר ליה למשמעותא דקרא דאשה למדרשיה נחת רוח הוא לפני פאישים והא דשמואל דקאמר דמזלפו על גבי אישים ר' שמעון היא דסבר דבר שאין מתפנין מותר דכינו דאין מתפנין לכבות אין לא תכבה ראיה עליו לאסור למעקר ממשמעותא דקרא דאשה משום קושיא דלא תכבה וכתב רש"י ז"ל וא"ת פסיק רישא ולא ימות הוא אפשר דמזלף ליה בטיפין דקות הלכך אי גמי מכבה בטיפין גסות דבר שאין מתפנין הוא ע"ש: המתבאר לנו מדברי

רבינו הגדול רש"י ז"ל דכל פסיק רישא דאסר לנו אף ר' שמעון לא הוי אלא היכא שאין לו לעשות באופן אחר רק בדרך אסור בזה הנה פסיק רישא אבל היכא דיש לו לעשות שלא בדרך אסור אף שעשה בדרך אסור זה לא הוי פסיק רישא ומותר לר' שמעון בדבר שאין מתכווין וראיה גדולה לזה מהא דכתב רש"י ז"ל בכורות (ל"ג ע"ב) בכור שאחזו דם אפי' מת אין מקיזין לו דם דברי ר' יהודה וחכ"א יקיזו ובלבד שלא יעשה בו מום ר' שמעון אומר יקיזו אע"פ שהוא עושה בו מום ורש"י ז"ל גרס על ר' שמעון יקיזו אפי' במקום שעושה בו מום ואף דהא הוי פסיק רישא דמודה בה ר' שמעון דאסור אפ"ה יקיזו אפי' במקום שעושה בו מום משום דהא לא הוי פסיק רישא דהא יכול להקיז בו במקום שאין עושה בו מום ולכך שרי נמי להקיז אף במקום שעושה בו מום דזה לא הנה פסיק רישא ואין צורך לנו לפרש בדברי הברטנורה דפירש אף במקום שעושה בו מום אם הוא צריך להקיז מאותו אבר משום דקשיא ליה דהא הוי פסיק רישא דמודה בה ר' שמעון והוכרח לפרש פן פשיטת הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה שלו דאין פונתו במה שנאמר כאן אע"פ שהוא עושה בו מום שאירע מום בשעת מעשה הקנה בהכרח לפי שמודה ר' שמעון בפסיק רישא אלא הוא אומר שאין חוששין אם אירע בו מום אחר הקנה לפי שהוא דבר שאין מתכווין ולא נפל בו מום מחמת הקנה בהכרח פדי שנדמה אותו לפסיק רישא שהרמב"ם ז"ל יפרש אף שעושה בו מום אף דאפשר שאירע בו מום מחמת הקנה.

אבל אם בודאי בשעת מעשה הקנה נעשה בו מום לא הוי שרי אף לר' שמעון דהא הוי פסיק רישא אבל לפי שיטת רש"י ז"ל יתפרש בפשיטות פשיטתו בזבחים (צ"א ע"ב) דכל שיכול לעשות בלא אסור שרי נמי לעשות דרך אסור דזה לא הוי פסיק רישא פן הקא הא יכול להקיז במקום שאין עושה בו מום הלכך שרי נמי להקיז אף במקום שעושה בו מום בהכרח: והשתא נמי הקא גבי מגילתה נגנזת תחת צירו של היכל אף להמסבב לא יהיה בה אסור דמוחק את השם ביזים דהא הוי דבר שאין מתכווין ושרי ואף דהא הוי פסיק רישא דזה לא הוי פסיק רישא דהא יכול לסבב את הדלת לאט לאט כל היום בדרך שלא ימחוק את השם בשום אופן והלכך שרי נמי ליה לסבב את הדלת אף במהירות ואף שימחוק השם אפ"ה שרי כל שיכול לעשות שלא בדרך אסור זה לא הוי פסיק רישא והלכך שפיר הירושלמי לשיטתו אזיל דמגילתה נגנזת תחת צירו של היכל אבל הרמב"ם ז"ל לשיטתו אזיל דסבר דמחיצה של מים אסור לעשות אף דסבר גרם פיבוי מותר אפ"ה אסור לתת מים לקבל הניצוצות דכל שלא הנה הפסק זה לא הוי גרמא אלא מעשה ביזים הלכך השמיט רבינו ז"ל מהלכה הא דמגילתה נגנזת תחת צירו של היכל דהא זה לא הנה גרמא אלא מוחק את השם ביזים וגם על המסבב את הדלת צירו של היכל נמי לשיטתו אזיל בפי' המשנה שלו בבכורות דלא סבר פשיטת רש"י ז"ל וכל שיכול לעשות על דרך היתר מותר לעשות באסור אלא דגם זה הוי פסיק רישא ואסור אף לר' שמעון פן הוי להמסבב אסור מוחק את השם ביזים ולכך אסור לגנזו תחת צירו של היכל וזה ברור בע"ה יתברר שמו ויתעלה ויבזה יתיישב מה דקשה הא דאמרין מגילה (כ"ו ע"ב) ואמר רבא ספר תורה שפלה גונזין אותו אצל תלמיד חכם ואפי' שונה הלכות אמר רב אחא בר יעקב ובכלי חרס שנאמר ונתתם בכלי חרס למען יעמדו ימים רבים וכן פסק הרמב"ם ז"ל (בה' ס"ת פ"י ה"ג) ספר תורה שפלה או שנפסלה נותנין אותו בכלי חרס וקוברין אותו אצל תלמיד חכם וזו היא גניזתו הא כל הטעם דרב אחא

בר יעקב דְּבַעֲיָנוּ דְּוָקָא בְּכָלִי חֵרָס וְלֹא בְּקַרְקַע גּוּפָה מְשׁוּם אִיסוּר מְחִיקַת הַשֵּׁם כְּדַמוּכַח מְדַבְּרֵי הָר"ן ז"ל שֶׁשׁ דְּכַתְבַּ וּבְכָלִי חֵרָס שְׂאִין נוֹתְנִין אוֹתוֹ בְּעַפְרָ דַּע"פ שְׂגוּגָנִין אוֹתוֹ עוֹשִׂין לִיהַ תַּקְנָה כַּמָּה דְּאֶפְשָׁר לְקַיְיְמוֹ וְאִם כֵּן לְפִי מְסַקְנַת הַגַּמ' (שְׁבַת ק"ך ע"ב) דְּגַרְמָא בְּמַחֲיַקַת הַשֵּׁם שְׂרִי אִם כֵּן לָמָּה לֵן דְּוָקָא פְּלִי חֵרָס הָא בְּקַרְקַע מְמַשׁ נְמִי לֹא הֵוָה אִיסוּר דְּהָא לֹא הֵוָה אֶלָּא גְרָמָא וּלְפִי דְּבַרְיָנוּ אֲתָא שְׂפִיר דְּהָא אִם הֵוָה נוֹתְנִין הַס"ת בְּעַפְרָ מְמַשׁ וְלֹא בְּכָלִי חֵרָס הֵוָה מְחִיקַת הַשֵּׁם בְּיַדִּים דְּהָא זֶה לֹא הֵוָה גְרָמָא דְּהָא לֹא מְפָסִיק וְלֹא מִיַּדִּי וְהֵוָה כְּמוֹ מְחִיצָה שֶׁל מִים שְׂאִיסוּר שְׂלֵא תַעֲבֹר הַדְּלִיקָה אוֹ כְּמוֹ שְׂאִין נוֹתְנִין מִים תַּחַת הַנֵּר לְקַבֵּל הַנִּיצוּצוֹת מִפְּנֵי שְׂמֻקְרַב אֶת כִּיבוּיוֹ לְפִי פִי' הַר"ח וְהַר"ת ז"ל כֵּן הֵכָא הָא לֹא מְפָסִיק וְלֹא מִיַּדִּי בֵּין הַקַּרְקַע וּבֵין הַסֶּפֶר תוֹרָה וְהֵוָה מַעֲשֵׂה בְּיַדִּים וְאִף דְּכַעַת אִין לְחִלוּחִית כֹּל כֹּף כְּדִי שְׂיַמְחֹק אֶת הַשְּׂמוֹת הַקְּדוּשִׁים אִפִּי"ה הֵוָה מַעֲשֵׂה בְּיַדִּים כְּדַאֲמַרְיָנוּ סְנֵהֲדַרִּין (ע"ז ע"א) אֲתָמַר כֶּפֶה עָלְיוּ גִיגִית וּפְרַע עָלְיוּ מַעֲזִיבָה רַבָּא וּר' זִירָא חַד אָמַר חֵיב וְחַד אָמַר פְּטוּר תְּסַתִּימִים דְּרַבָּא הוּא דְּאָמַר פְּטוּר אֲדַרְבָּא תְּסַתִּימִים דַּר' זִירָא אָמַר פְּטוּר דְּאָמַר ר' זִירָא הָאִי מֵאֵן דְּעִיָּלָה לְחַבְרָה בְּבִיתָא דְּשִׁישָׁא וְאֲדִלִּיק לִיהַ שְׂרָגָא וְנִמַּת חֵיב טַעְמָא דְּאֲדִלִּיק לִיהַ שְׂרָגָא הָא לֹא אֲדִלִּיק לִיהַ שְׂרָגָא לֹא אָמַרִי בְּלֹא שְׂרָגָא לֹא מִתְחִיל הַבְּלֹא בְּשַׁעֲתָה הֵכָא בְּלֹא שְׂרָגָא נְמִי מִתְחִיל הַבְּלֹא בְּשַׁעֲתָה הֵרִי דְּכָל שְׂמִתְחִיל בִּיהַ בְּשַׁעֲתָה רַק מַעֲט וְאִין בְּהַ כְּדִי לְהַמִּית אִפִּי"ה הֵוָה מַעֲשֵׂה בְּיַדִּים וְחֵיב כֵּן הֵכָא אִף דְּלֹא יִהְיֶה בְּקַרְקַע בְּעַת שְׂמִיחִין הַס"ת לְחִלוּחִית מִים כְּדִי שְׂיַמְחֹקוּ הַשְּׂמוֹת הַקְּדוּשִׁים אִפִּי"ה הֵוָה מַעֲשֵׂה בְּיַדִּים דְּהָא בְּשַׁעֲתָה מִיהוּ אִיתָא הָא כֹּל שִׁישׁ מַעֲט הַתְּחַלַּת מְחִיקַת הַשֵּׁם דְּהָא מַעֲט לְחִלוּחִית יֵשׁ בְּקַרְקַע שְׂפִיר הֵוָה בְּהַ אִיסוּר מַעֲשֵׂה בְּיַדִּים: וְהַשְּׂתָא נְמִי גִיחָא דְּלֹא תִיקָשָׁא לֵן לְפִי סְנֵגִית הַגַּמ' (שְׁבַת ק"ך ע"ב) דְּאָמַרְיָנוּ הַתָּם דְּגַרְמָא שְׂרִי בְּמִלְאֲכַת שְׁבַת שְׂלֵא בְּכִיבוּי אֲמַאי אָמַרְיָנוּ דָּאִם מְנִיחִין קוֹדֵרָה אֲצֵל הָאֵשׁ לְבַשֵּׁל דְּהֵוָה בְּהַ אִיסוּר דְּאוֹרְיָתָא וְלֹא אָמַרְיָנוּ דְּהָא הֵוָה רַק גְרָמָא וּמ"ש מְהַ דְּעוֹשִׂין מְחִיצָה שֶׁל פְּלִים מְלֵאִים מִים דְּהֵוָה רַק גְרָמָא דְּמַאי שְׂנָא מְקַרְבַּת הַקְּדוּרָה אֲצֵל הָאֵשׁ לְבַשֵּׁל וּמַאי שְׂנָא מְחִיצָה שֶׁל פְּלִים דְּשַׁרְיָנוּ וּלְפִי שִׁיטַת הָרַב אֶלְפָּסִי וְהַר"ש ז"ל דְּסַבְרֵי דְּטַלִּית שְׂאֲחַז בְּהַ הָאוּר נוֹתְנִין עָלְיוּ מִים מְצַד אַחַר מְשׁוּם דְּמַדְמִין זֶה לְהָא דְּרַב אֲשִׁי סוּף פִּירָה דְּאִין נוֹתְנִין מִים לְנֵר לְקַבֵּל הַנִּיצוּצוֹת דְּהֵוָה מַעֲשֵׂה בְּיַדִּים דְּלֹא מְחַלְקִין בֵּין הָא דְּטַלִּית הֵוָה רַק מְנִיעַת שְׂלֵא יִתְפָּשֵׁט הָאוּר וּבֵין אוֹר דְּהֵוָה מְכַבָּה מְמַשׁ וְכַדְמַחְלַק הָר"ן ז"ל סוּף פִּירָה.

וּלְפִי דְּבַרְיָנוּ אֲתָא שְׂפִיר דְּהָא הֵיכָא דְּמְקַרְבַּת קוֹדֵרָה אֲצֵל הָאֵשׁ הֵוָה שְׂפִיר אִיסוּר דְּאוֹרְיָתָא וְלֹא גְרָמָא דְּהָא בְּשַׁעֲתָה מִיהוּ אִיתָא דְּהָא תִיקָף כְּשִׁמְגִיעַת הַקְּדוּרָה לְאֵשׁ הֵוָה בְּהַ מַעֲט חֲמִימוֹת הַקְּדוּרָה וְהַמִּים וְלֹא נִקְרָא הַפְּסַק הַקְּדוּרָה לְמִים דְּהָא בְּשַׁעֲתָה מִיהוּ אִיתָא דְּהָא מַעֲט חֲמִמוֹת הֵוָה לְמִים תִיקָף שְׂיַקְרִיבוּ הַקְּדוּרָה לְאֵשׁ וְלֹא הֵוָה זֹאת גְרָמָא אֶלָּא מַעֲשֵׂה אִיסוּר דְּאוֹרְיָתָא בְּיַדִּים אֲבָל גְּבִי מְחִיצָה שֶׁל פְּלִים הֵוָה שְׂפִיר גְרָמָא דְּהָא בְּשַׁעֲתָה לִיתָא כֹּל כִּיבוּי דְּהָא כְּשִׁיגִיעַת הַפְּלִים לְאֵשׁ לֹא מְהַנֵּיא כֹּל לְאֵשׁ אֶלָּא לְאַחַר שְׂיַתְבַּקְעוּ הַפְּלִים הֵוָה כִּיבוּי וְלֹא מִתְחִיל כִּיבוּי בְּשַׁעֲתָה וְזֶה בְּרוּר: אִיבְרָא דְּקָשִׁיא לֵן עַל הָא דְּמַקְשִׁי הַגַּמ' (שְׁבַת ק"ך ע"ב) אִי הֵכִי הֵכָא נְמִי כְּתִיב לֹא תַעֲשֶׂה מְלֵאכָה עֲשִׂיָה הוּא דְּאָסַר גְרָמָא שְׂרִי אֲמַאי לֹא מְשַׁנֵּי הַגַּמ' שְׂאִנִי לְעִנֵן שְׁבַת דְּמִלְאֲכַת מְחַשְׁבַת אֶסְרָה תוֹרָה וְכַדְאָמַרִי ב"ק (ס' ע"א) לִיבָה וְלִיבָתָה הָרוּחַ כְּוָלָן פְּטוּרִין ת"ר לִיבָה וְלִיבָתָה הָרוּחַ אִם יֵשׁ בְּלִיבוּיוֹ כְּדִי לְלַבּוֹתָה חֵיב וְאִם לֹאוּ פְטוּר אֲמַאי לְהֵוָה כְּזוֹרָה וְרוּחַ מְסִיעֵתוֹ אָמַר אֲבִי הֵכָא בְּמַאי

עסקינן כו' רב אשי אמר כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו הני מילי לעגנן שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בגזקין פטור הרי להדיא דגרמא לעגנן שבת חייב משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה כדפרש"י דנתקנימה מחשבתו דניחא לי' ברוח מסייעתו ואמאי לא משגי הכא הגמ' שאני לעגנן שבת ממחיקת השם דמלאכת מחשבת אסרה תורה: ואמינא בזה דאתא שפיר משום דהכא קאי אליבא דר' יוסי ור' יוסי לשיטתו אגיל מהא דאמרינן זבחים (מ"ז ע"א) שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד מתניתין דלא פהאי תנא דתניא אמר ר' אליעזר בר' יוסי שמעתי שהבעלים מפגלין אמר רבא מאי טעמא דר' אליעזר בר' יוסי דאמר קרא והקריב המקריב אמר אבאי ר' אליעזר בר' יוסי ור' אליעזר ור' שמעון בן אלעזר פולהו סבירא להו זה מחשב וזה עובד הניא מחשבה ר' אליעזר ב"ר יוסי הא דאמרן ר' אליעזר דתנו השוחט לכומ"ז שחיטתו כשירה ור' אליעזר פוסל ר' שמעון בן אלעזר דתנו פלל אמר ר' שמעון בן אלעזר כל שאין פשר להצניע ואין מצניעין פמוהו והוכשר לזה והצניעו ובה אחר והוציאו נתחייב זה במחשבה של זה תרנונייהו אית להו דר' אלעזר בר' יוסי השתא בחוץ אמרינן בפנים מיבעיא ר' אלעזר בר' יוסי לית להו דתרנונייהו דלמא בפנים הוא דאמרינן בחוץ לא אמרינן ר' שמעון בן אלעזר אית ליה דר' אליעזר השתא בשבת אמרינן בכומ"ז מיבעיא ר' אליעזר לית ליה דר' שמעון בן אלעזר דילמא בכומ"ז הוא דאמרת פנין פנים אבל שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה ופי' רש"י ז"ל דר' אליעזר לית ליה הא דר' שמעון בן אלעזר הא דאמר דהוכשר לזה ובה אחר והוציאו חייב זה במחשבה של זה אלא דסבר מלאכת מחשבת אסרה תורה שנסמכו שבת לפרשת המשפן בויקהל ומלאכת מחשבת שהעושה אותה נתפנין למלאכה גמורה אלא ששגג בשבת או סבור דמלאכה זו מותרת בשבת וזה שאין שיעור זה חשוב בעיניו אינו מתפנין למלאכה והנה הגמ' דקאמר דר' אליעזר בר' יוסי לית ליה לתרנונייהו דלית ליה הא דשוחט לכומ"ז והא דהוכשר לזה ובה אחר והוציאו חייב דילמא בפנים הוא דאמרינן בחוץ לא אמרינן ולא קאמר הגמ' דלקו לא סבר ר' אליעזר בר' יוסי להא דר' שמעון בר' אלעזר דהוכשר לזה ובה אחר והוציאו חייב זה במחשבה של זה משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה אלא דקאמר רק זה הטעם על שניהם דילמא בפנים הוא דאמרינן בחוץ לא אמרינן אבל הטעם של מלאכת מחשבת אסרה תורה לא סבר אלא דטעם אחר יש הא דלא סבר הוכשר לזה ובה אחר והוציאו חייב זה במחשבה של זה ולכוף שפיר קאמר הגמ' שבת (ק"כ ע"ב) הא גם בשבת גרמא מותר לר' יוסי דהא כל הטעם דאמרינן (ב"ק ס' ע"א) גרמא אסור בשבת אינו אלא מטעם מלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא קאי אליבא דר' יוסי ור' יוסי ע"כ לא סבר מלאכת מחשבת אסרה תורה דאם לא פן תקשא לן אמאי לא קאמר הגמ' דר' אליעזר בר' יוסי לא סבר הא דהוכשר לזה מטעם דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל השתא אתא שפיר דר' אליעזר בר' יוסי ע"כ בשיטת אביו קאי ור"י לא סבר דמלאכת מחשבת אסרה תורה ולכוף שפיר מקשי הגמ' אדר' יוסי ד אי הכי הכא נמי פתיב לא תעשה מלאכה עשייה הוא דאסור גרמא שרי כאשר בארנו: ובזה תתישב לנו דברי רבינו רש"י ז"ל יומא (ח' ע"א) הא דכתב על הא דהיה שם כתוב על בפשוו דלא ירחץ שלא מחקנו ואזהרה למוחק את השם ואבדתם את שמם וסמיה ליה לא תעשו פן לד' וכו' נזדמנה ליה טבילה של מצנה כורף עליו גמי וטובל להגן עליו חוזק שטרף המים וקשה

הא לפי מסקנת הגמ' שבת (ק"כ ב) לא הוי מטעם מחיקת השם משום דלא הוי אלא גרמא וגרמא שרי וכדמקשי הת"י שם ד"ה לא דהטעם אינו אלא מפני שאסור לעמוד בפני השם ערום ואמאי כתב רש"י ז"ל דלא כמסקנת הגמ' ולפי דברינו אתא שפיר משום דרש"י ז"ל לשיטתו אזיל הא דסבר סוף פירה (מ"ז ע"ב) דהא דאמרינו אמר רב אשי שאני הך מפני שמקרב את פיבוי הנה הפי' דהוי מעשה בידים פשיטת הר"ח והר"ת דמחלקין בין מפסיק מידי ללא מפסיק מידי דהיכא דלא מפסיק הנה מעשה בידים והיכא דמפסיק מידי לא הנה אלא גרמא והלכה הא דפריה הגמ' שבת (ק"כ ע"ב) האי גמי היכי דמי אי דמיהדק קא הנה חציצה אי לא מיהדק עייל בה מצי הנה שלא להלכה דהא לפי שיטתו של רב אשי סוף פירה הנה מצי הגמ' לשנויי דלכה בעינו דוקא כורף עליו גמי דהיינו דגמי יהיה מיהדק בשעת פניסתו למים אף לשעה היא נקרע מחמת המים דהשתא חציצה לא הוי דהא הוא עדיין במים לאחר שנקרע מחמת שטף המים ולא מיהדק ולא הוי חציצה וגם איסור מחיקת השם לא הנה הא פל שמפסיק בין השם ובין המים לא הוי אלא גרמא והכא הא הוי הפסק בין השם ובין המים ע"י הגמי הכורף עליו בעת פניסתו למים והלכה אי לאו גמי יהיה בזה איסור מחיקת השם בידים אלא דע"י הגמי נעשה רק גרמא וחציצה לא הוי דהא הוא עדיין במים בעת שנעשה אינו מיהדק מחמת שטף המים וגם איסור למוחק את השם לא הוי דהא מפסיק הגמי בעת פניסתו למים ולא הנה מעשה בידים כי אם גרמא דשרי ולא סבר רש"י ז"ל פשיטת הרשב"א ז"ל בחי' שבת (ק"כ ע"ב) דכתב דהכא שפיר הוי רק גרמא אף דיידו במים משום דלא ברי ליה שייחון את השם ולכה שפיר כתב רש"י ז"ל הטעם של מחיקה ולא משום דאסור לעמוד בפני השם ערום והא דכתב רש"י בסוטה (כ' א') דמגילתה נגנזת תחת צירו של היכל אף דסובר דזה לא הוי גרמא היכא דלא מפסיק ולא מידי אלא דכתב זאת רק לפי שיטת הר"ר פורת דזה לא הוי מעשה בידים אף שלא מפסיק ולא מידי אבל באמת סבר רש"י ז"ל דבלא גמי הוי איסור מוחק את השם בידים והשתא לפי שיטתו לא פריה הגמ' מידי האי גמי היכי דמי ולכה לא מצרכינו לשנויי משום שאסור לעמוד בפני השם ערום וזה ברור בע"ה יתברך שמו ויתעלה ובלא זה נמי לא קשיא פלל אמאי בעינו דוקא גניזה בכלי חרס אף דגרמא שרי דהא עד כאן לא שרינו מחיקת השם על ידי גרמא אלא היכי שיש מצוה בדבר פגון טבילה אבל בלי ספק דבלא מצוה לא הוי שרינו מחיקת השם ע"י גרמא דאי לא תימא הכי אלא דאף שלא במקום מצוה נמי גרמא מותר אם כן תיקשא לן אמאי לא מקשה הגמ' אי הכי מאי איריא נזדמנה לו טבילה של מצוה הא אף לרחוץ כדרכו בלי טבילת מצוה נמי שרי דהא גרמא מותר אלא בנדאי אף דאמרינו גרמא שרי היינו דשרי מדאורייתא אבל מדרבנן בנדאי אסור ולכה דוקא בטבילה של מצוה שרינו וע"כ הא דמסיק הגמ' דפליגי רבנן ור' יוסי לאהדורי אגמי רבנן סברי טבילה בזמנה לאו מצוה ור' יוסי סבר טבילה בזמנה מצוה ולא מהדרינו היינו לאו מצוה לעגן שלא יתדר אגמי מחמת הטבילה ויעבור על איסור לעמוד בפני השם ערום לא הוי הטבילה מצוה דהטבילה לא הנה פל כה מצוה שיעבור עבודה איסור דאורייתא דלא יראה בה ערות דבר דזימנא דמשתלי ושקיל ידיהולכה מהדרינו אגמי אבל מצוה היא לעגן איסור דרבנן לעגן גרמא דאם לא פן תקשה לן אמאי לא מקשה הגמרא אי הכי מאי איריא נזדמנה ליה טבילה של מצוה דעל זה פליגי ר' יוסי וקאמר לעולם יורד וטובל כדרכו ורוחץ

בְּדַרְכּוֹ מִיַּבְעֵי לִיָּה דְהָא גְרָמָא שְׂרִי אֱלָא ע"כ אף דְאִמְרִינּוּ עֲשִׂיָּה הוּא דְאָסוּר גְרָמָא שְׂרִי הֵינּוּ דְשְׂרִי מִדְאֻרְיִיתָא אֲבָל מִדְרַבְּנֵי אָסוּר אִדּוּ בְּמִקּוּם מְצֻנָּה קֶצֶת שְׂרִי רַבְּנֵי וּלְכַף שְׂפִיר בְּעֵינֵי בְּסִפְר תּוֹרָה שְׁבִלָּה לְגִנּוּזָה בְּכָלִי חֶרֶס וְנֹה בְּרוּר: אִיבְרָא דְלִכְאוּרָה יִקְשָׁה לָן אִי אִמְרִינּוּ דְגְרָמָא שְׂרִי בְּמַחֲיִקַת הַשֵּׁם מְהָא דְאִמְרִינּוּ שְׁבִת (י"ד ע"א) וְסִפְר מְאִי טַעְמָא גְזֵרוּ בֵּיה רַבְּנֵי טְוּמָאָה אָמַר רַב מִשְׁרַשְׁיָה שְׁבִתְחִילָה הָיוּ מְצַנִּיעִין אֶת אֲנָכְלִין דְתֵרוּמָה אֲצֵל סִפְר תּוֹרָה וְאָמְרוּ הָאִי קִדְשׁ וְהָאִי קִדְשׁ פִּינּוּ דְקַחְזִי דְאִתִּי לִידֵי פְסִיכָא גְזֵרוּ בֵּיה רַבְּנֵי טְוּמָאָה וְאִי אִמְרִינּוּ דְגְרָמָא שְׂרִי מִן הַתּוֹרָה בְּמַחֲיִקַת הַשֵּׁם אֲמַאי גְזֵרוּ רַבְּנֵי טְוּמָאָה לְתֵרוּמָה דְנִגְע בְּסִפְר הָא הֵנּוּ רַק גְרָמָא שְׁיָבֵא לִידֵי מַחֲיָקָה הַסִּפְר תּוֹרָה עַל יְדֵי הָאֲנָכְלִין כֹּן הַקְשָׁה לִי יְדִידֵי הֶרֶב הַגָּאוֹן ר' אֵלִי אֱלִיעֶזֶר שְׁיַחֲזִיָּה מ"ץ דְּפָה וּבְאָמַת אִין פְּאֵן הַתְּחַלַּת קְוִשְׂיָא דְהָא עַד פְּאֵן לֹא אִמְרִינּוּ דְגְרָמָא שְׂרִי בְּמַחֲיִקַת הַשֵּׁם אֱלָא לְגֵרוּם שְׁיַמְחֹק שְׁלֵא ע"י בְּזִיוֹן אֲבָל לְגֵרוּם מַחֲיָקָה ע"י בְּזִיוֹן בְּנוֹדָאִי אָסוּר אָף ע"י גְרָמָא וּרְאִיָּה גְדוּלָּה לְזֵה מְהָא דְאִמְרִינּוּ רֵאשׁ הַשְּׁנָה (י"ח ע"ב) וְכַשְׁגְּבָרָה מְלָכוֹת חֲשֻׁמוֹנָאִי וְנִצְחוּם הַתְּקִינּוּ שְׁיָהִיו מְזַפְרִים שָׁם שְׁמִים אִפִּי' בְּשִׁטְרוֹת וְכַף הָיוּ כּוֹתְבִין בְּשִׁנְת כּוֹף וְכַף לִיוֹחְנֵן כְּהֵן גְּדוּל לְאֵל עֲלִיוֹן וְכַשְׁשֻׁמְעוּ חֲכָמִים בְּדָבָר אָמְרוּ לְמַחֵר זֵה פּוֹרַע אֶת חוּבוֹ וְנִמְצָא שְׁטֵר מְוָטֵל בְּאַשְׁפָּה וּבִיטְלוּ הָרִי דְאָף דְמַחֲיָקָה ע"י גְרָמָא שְׂרִי אִפִּי"ה כָּל דְרָף בְּזִיוֹן אָסוּר אָף דְהִכָּא הֵנּוּ בְּמִקּוּם מְצֻנָּה קֶצֶת לְהַזְפִּיר שָׁם שְׁמִים אָף עַל הַשִּׁטְרוֹת אִפִּי"ה כָּל דְרָף בְּזִיוֹן אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְזֵה בְּרוּר: אִדּוּ עֲדִינּוּ נִשְׂאָר לָנוּ קְוִשְׂיָא עַל זֹאת הַסְּנֵגִיא הָא דְפָרִיף הַגַּמ' שְׁבִת (ק"כ ע"ב) חֲצִיצָה תִּיפּוֹק לִיָּה מְשׁוּם דִּיו הָא לְפִי מַה שְׁכַתְבַּת הַרְמ"א (בִּיּו"ד ס' קצ"ח ס"ו) דְאוֹתָן שְׁיֵשׁ לָהֶן כְּמִין קְלִיעַת שְׁעֵרוֹת דְבוֹקוֹת זוּ בְּזוּ וְנַעֲשִׂית ע"י שֵׁד וְסַפְנָה לְהַסִּירָם לֹא חֲזִיצִי א"כ הִכָּא גַּמִּי אֲמַאי הֵנּוּ הַדִּיו חֲצִיצָה הָא ע"כ אִי הֵנּוּ מוֹחֵק הַדִּיו הָא הֵנּוּ בְּזֵה אִיסוּר מַחֲיָקַת הַשֵּׁם א"כ הָא הֵנּוּ אִי אֲפֻשֵׁר לְהַסִּירָם וְאִינוּ חוֹצִץ כֹּן הַקְשָׁה לִי יְדִידֵי הֶרֶב הַגָּאוֹן ר' אֵלִי אֱלִיעֶזֶר שְׁיַחֲזִיָּה מ"ץ דְּפָה: וְאִמְיָא בְּזֵה דְשְׂפִיר אֲתִיָּא מְהָא דְאִמְרִינּוּ (זְבַחִים י"ט ע"א) בְּעֵי ר' זִירָא תְּפִילִין מַהוּ שְׁיַחֲזִיָּה אֱלִיבָא דְמֵאֵן דְאָמַר לִילָה לָאו זְמַן תְּפִילִין הוּא לֹא תִיבְעִי לָךְ פִּינּוּ דְלִילָה חֲזִיצִי יוֹם גַּמִּי חֲזִיצִי כִּי תִיבְעִיָּא לָךְ לְמֵאֵן דְאָמַר לִילָה זְמַן תְּפִילִין מְאִי מְצֻנָּה דְגוּפָא חֲזִיצִי אוּ לֹא חֲזִיצִי אִיגְלַגְל מִילְתָּא וּמְטָא לְקַמְיָה דְר' אֲמִי אָמַר לִיָּה תְּלַמוּד עָרוּף הוּא בְּזִידֵינוּ תְּפִילִין חֲזִיצִי הַמְתַּבָּאָר לָנוּ מִזֹּאת הַגַּמ' דְהֵנּוּ אִיבְעִיָּא לָהּ אִי תְּפִילִין חֲזִיצִי אוּ לֹא חֲזִיצִי וְהַטְעַם דְתְּפִילִין לֹא חֲזִיצִי מְשׁוּם דְהֵנּוּ מְצֻנָּה דְגוּפָא דְמְצֻנָּה לְהַנִּיחַ תְּפִילִין כָּל הַיּוֹם וְהֵנּוּ כְּגוּפָא מְשׁוּם חַבִּיבוּתָא דְמְצֻנָּה וְכַדְכַתְבַּת רַבִּינוּ רַש"י ז"ל דַּה"מ לֹא תִבְעִיָּא לָךְ דְנוֹדָאִי חֲזִיצִי כְּדִמְפָרֵשׁ טַעְמָא פִּינּוּ דְבַעְבוּדַת לִילָה חֲזִיצִי דְהָא לָאו מְצֻנָּה הֵנּוּ דְנִיְהוּי כְּגוּפָא מְשׁוּם חַבִּיבוּתָא דְמְצֻנָּה דְכִינּוּ דִישׁ מְצֻנָּה בְּתְּפִילִין וְאִינוּ רַשְׁאִי לְהַסִּירָן מֵעַל רֵאשׁוֹ שְׁיִלָךְ בְּלֹא תְּפִילִין דְהָא חוּבָה הִיא כָּל הַיּוֹם הֵנּוּ כְּמוֹ גּוּפָא וְלֹא חֲזִיצִי מְשׁוּם חַבִּיבוּתָא דְמְצֻנָּה אוּ לֹא חֲזִיצִי דְגַם דְאִינוּ יְכוּל לְהַסִּירָם וְאִפִּי"ה גַּמִּי חֲזִיצִי וּמְסַקְנַת הַגַּמ' דְתְּפִילִין חֲזִיצִי וְאִף דְהָא יֵשׁ בָּהּ חַבִּיבוּתָא דְמְצֻנָּה וְהֵנּוּ כְּגוּפָא אִפִּי"ה גַּמִּי חֲזִיצִי.

וְכֹן פְּסִק הַרְמַב"ם ז"ל בְּהַלְכוֹת פְּלִי הַמְקַדְשׁ (פ' י' ה' ו') דְכַתְבַּת נְאֻמַר בְּבִגְדֵי פְהוּנָה עַל בְּשָׂרוֹ וְלִבְשָׁם מְלַמֵּד שְׁלֵא יְהָא דְבָר חוֹצִץ בֵּין בְּשָׂרוֹ לְבִגְדִים אִפִּי' נִימָא אַחַת אוּ עֶפֶר אוּ כִּינָה מִתָּה אִם הִיָּתָה בֵּין בְּשָׂר לְבִגְד הָרִי זֵה חֲצִיצָה וְעַבּוּדָתוֹ פְּסוּלָה לְפִיכָף אִין הַכְּהֵן יְכוּל לְעַבּוֹד בְּתְּפִילִין שְׁל יָד שְׁהָרִי חוֹצְצוֹת: וְרֵאִיתִי לְמָרְן הַכ"מ ז"ל שָׁם דְמַקְשָׁה עַל הַרְמַב"ם ז"ל לְמַה הַשְּׁמִיט מִהֶלְכָּה הַךְ דִּינָא דְבֵית הַשְּׁחִי מַהוּ שְׁיַחֲזִיָּה הָא דְבְּעִיָּא לְרַבָּא (זְבַחִים י"ט

ע"א) בענין רבא נכנסה לו רוח בבגדו מהו על בשרו בעיניו והא ליפא או דילמא דרף לבישה בכף כינה מהו שתחזין מתה לא תבעיא לך דנודאי חייצא חיה מאי מי אמרינן כינון דאתא ואזלא רביתא היא ולא חייצא או דילמא כינון דקפיד עלה חייצא עפר מהו שיחזין עפר נודאי חייצא אלא אבק עפר מהו בית השחי מהו שיחזין על בשרו בעיניו והא ליפא או דילמא דרף לבישה בכף ופי' רש"י ז"ל בית השחי מהו שיחזין אור בית השחי כגון פתי זרועותיו של חלוקו שהוא רחב ואינו נוגע בבית השחי מהו שיחזין וצריף שיהו פתי זרועותיו דחוקים ונוגעין בפשר והנה הרמב"ם ז"ל הביא להלכה כל הנה האבעיות של רבא דכתב בהלכה ז וצריף להזהר בפשה שלובש שלא יהיה אבק בין בגדו לבשרו ולא כינה אע"פ שהיא פחים ושלא תכנס הרוח בשעת העבודה בין בשרו לבגדו עד שייתרחק הבגד מעליו ולא יכניס ידו תחת חלוקו לתוף חיקו ולא יצא שערו מן הבגד ולא יהיה בבגד גימא מדולדלת ואם היה שם אחד מכל אלו עבודתו פשרה, משום דלא איפשטו כל הנה בעיני ולפיכך פסק בהם רבינו דלכתחילה יש להזהר ומיהו בדיעבד אין לנו פח לפסול העבודה בכף ולאמר יביא קרבן אחר דאיכא למיחש שמביא חולין בעזרה והו' אבעיא דבית השחי השמיט רבינו מהלכה ונראה דסבר רבינו דאין צריף להזהר מזה אף לכתחילה וכתב מרן הכ"מ ז"ל שרבינו לא היה גורס בית השחי מהו שיחזין: ואמינא בזה דשפיר אתא דלרבינו נפשט לו זאת האבעיא של רבא דבית השחי דאינו חוצץ מהא דאמרינן גדה (י"ג ע"ב) אמר רב פפא שמע מינה מכנסים אסורים והא פתיב ועשה להם מכנסים בד לכסות בשר ערוה ההוא פדתניא מכנסים כהנים למה הם דומים כמין פולגיא של פרשים למעלה עדמתנים למטה עד ירכיבים ויש להם שנצים ואין להם לא בית הנקב ולא בית הערוה ופי' רש"י ז"ל וכן הרמב"ם ז"ל בהלכות פלי המקדש (פ' ה' ה' י"ח) פלמניא תלוי למטה ברוחב שלא יתעטף בית הערוה ויתחמם ואין להם לא בית הנקב ולא בית הערוה פלומר חללו רחב ותלוי למטה ולא היה תיק בין הירכיבים להיות הערוה מתעטף בו שלא יבא לידי הרהור הנה מוכרח לנו מזאת הגמ' דגם אם לא הי' בגדי פהונה דחוקים על בשרו ונוגעין תחת זרועותיו נמי לא הנה חציצה דהא כל על בשרו פתיב גבי מכנסים ואפי"ה לא היו המכנסים נוגעין תחת הירכיבים אלא היו רחבים ולא היו נוגעין תחת בשרו ולא הנה חציצה ולכך שפתים יושק דברי רבינו הרמב"ם ז"ל דהשמיט הא דבית השחי מהלכה וזה ברור בעזר השם יתברך שמו ויתעלה: והשתא הא לפי מסקנת הגמ' הנה דתפילין נמי חייצא ואף דהא לא היה יכול להסירם והנה כגופא מחמת חביבותא דמצוה אפ"ה חייצא וכן מוכח מהא דאמרינן פסחים (ס"ה ע"ב) אמר להם ר' יהודה לתקמים לדבריכם למה פוקקין את העזרה אמרו שבח הוא לבני אהרן שילכו עד ארפובותיהם בדם והא קא חייצא לח הוא ואינו חייצא הרי דאף לגבי מצוה נמי אמרינן דחייצא ולא אמרינן דהא מחמת חביבותא דמצוה לא מקפיד ולא חייצא פן הקא שפיר מקשה הגמ' הא הנה חציצה הדיו ואף דניחא לי' הדיו ולא יכול להסירם דהא אי הנה משיר הדיו הנה איסור מחיקת השם אפ"ה הנה חציצה הא לא גרע מתפילין ומדם אף דניחא ליה שלא להסירם משום חביבותא דמצוה אפי"ה הנה חציצה ולא הנה כגופא פן הקא נמי הנה חציצה הדיו ואף דאי אפשר להסירם מטעם מחיקת השם.

אבל התם גבי קליעת שערוות שפיר אמרינן דלא הנה חציצה משום דהא יש ספנה אם יסירם ובזה בודאי אמרינן דלא הנה חציצה וחיילוק גדול יש בין ספנה לאיסור: ואמינא

לה מהא דאמרין גיטין (פ"ד ע"א) תנו רבנן הרי זה גיטף על מנת שתעלי לרקיע על מנת שתירדי לתהום על מנת שתעביר את היים הגדול ברגליך אינו גט ר' יהודה בן תימא אומר פנה גט משום דכל תנאי שאי אפשר לו לקיים בסופו והתנה עליו מתחילתו אינו אלא להפליג בדברים וכשר איבעיא להו הרי זה גיטף על מנת שתאכלי בשר חזיר מהו לר' יהודה בן תימא אמר אבני היא היא פלי כמו דסבר ר' יהודה בן תימא על מנת שתעביר את היים ברגליך הנה הגט פשר משום שאי אפשר הנה מיקרי בן אמר הכא גבי איסור דאי אפשר לקיים מיקרי והגט פשר ורבא אמר אפשר דאכלה ולקיא דאיסור אפשר לקיים מקרי.

בן הכא אף דגבי סכנה לא הנה חציצה משום דהא הנה מטעם סכנה וסכנה אי אפשר הנה מיקרי וכל שאי אפשר להסירם לא הנה חציצה אבל גבי דיו הא הנה איסור ואיסור אפשר לקיים מקרי ולכך הנה חציצה ונפיר מקשה הגמ' דיו תיפוק ליה משום חציצה ונה ברור בעזרת השם יתברך שמו ויתעלה: והשתא לפי מה שבארנו דלשיטת הרב אלפסי והרמב"ם ורש"י ור"ח ור"ת והרא"ש ז"ל הנה הדין דגרמא במחיקת השם לא הנה אלא מדרבנן אף קבורה בלא פלי חרס הנה איסור מעשה בינדים ואף בכלי עץ הנה איסור דאורייתא דהא בשעתא מיהו איתא מעט מחיקה דהא הלחלוהית יפעול מעט מעט בכלי עץ וכדאמרין סנהדרין (ע"ז ע"א) הכא בלא שרגא מתחיל הבלא בשעתא פאשר בארנו לעיל: והנה ע"כ מוכרח לנו דשריפה וקבורה בלא פלים שוין הם לענין דזה לא הנה בזיון יותר מזה דאם לא פן יקשה לן הא דאמרין תמורה (ל"ד ע"א) פל הנקברין לא ישרפו וכל הנשרפין לא יקברו ור' יהודה אומר אם רצה להחמיר על עצמו לשרוף את הנקברין רשאי אמר לו אינו מותר לשנות.

והנה הא דכל הנשרפין לא יקברו מפרש רש"י ז"ל הטעם דילמא אתי אינש ואשכח להו ואכל להו אבל הא דכל הנקברין לא ישרפו פריף הגמ' מאי טעמא ואמרין משום דכל הנקברין אפרן אסור והנשרפין אפרן מותר אבל בלא זה הנה לן למימר דאף פל הנקברין ישרפו ולא אמרין דשריפה הנה יותר בזיון מקבורה אלא ע"כ מוכרח לנו מזה דשריפה לא הנה יותר בזיון מקבורה בלי פלים: והנה הא דכתב הרמב"ם ז"ל בהלכות יסודי התורה (פ"ו ה' ח') כתבי הקדש פולן ופירושיהו וביאורייהו אסור לשורפן או לאבדן ביז והמאבדן ביז הו מפין אותו מכת מרדות הנה בנדאי לא כתב בן אלא על שאר כתבי קדש שאין בהן אנפרות ושמות דהא כתבי קדש עם אנפרות אם שרפן הי' לוקה מן התורה וכדמוכח מהא דאמרין סנהדרין (קי"ג ע"א) כתבי הקדש יגנזו מתניתין דלא כר' אלעזר דתנא ר' אלעזר אומר כל עיר שיש בה אפיל מזוזה אחת אינה נעשית עיר הנדחת שנאמר ושרפת באש את העיר ואת כל שללה והיא דאיכא מזוזה לא אפשר דכתיב לא תעשון פן לה' כו' הרי דאם שרף את השם הי' לוקה מן התורה משום לא תעשון פן אלא ע"כ דהרמב"ם ז"ל קאי על כתבי קדש שאין בהם אנפרות אפ"ה אסור מדרבנן למוחקן וכדמוכח מהא דאמרין שבת (קט"ז ע"א) הגליונים וספרי צדוקים אין מצילין אותן מפני הדליקה ר' יוסי אומר בחול קודר את האנפרות שבהו וגונזו והשאר שורפן אמר ר' טרפון שאם יבאו לידי שאני אשורף אותם ואת אנפרות שבהו הרי להדיא דאף על כתבי קדש שאין בהם אנפרות נמי יש איסור שריפה והוא רק מדרבנן מדקאמר דשורפן אותם ואת אנפרות שבהם ומכלל דשלא ספרי צדוקים אסור לשורפן אף בלא אנפרות וגם

דקאמר וְהַשָּׂאָר שׁוֹרְפֵן הָרִי שְׂאִינוּ שֶׁל צְדוּקִים אֲסוּר לְשׁוֹרְפֵן וְעַל זֶה קָאֵי הֶרְמֵב"ם דָּאם שׁוֹרְף אוֹתָם הִי לֹקָה מִפֶּת מַרְדּוּת: וְהִנֵּה אֲמַרִּינּוּ בְּבֵא קָמָא (ס' ע"א) לִיבְתָה הָרוּחַ פְּלוֹן פְּטוּרִין לִיבָה וְלִיבְתָה הָרוּחַ אִם יֵשׁ בְּלִיבּוּיּוֹ פְּדֵי לְלִבּוֹתָהּ חַיִּיב וְאִם לֹאוּ פְּטוּר אֲמַאי לִיבּוּי פְּזוּרָה וְרוּחַ מְסִינְעָתוֹ כּו' רַב אֲשֵׁי אָמַר כִּי אֲמַרִּינּוּ זוּרָה וְרוּחַ מְסִינְעָתוֹ הֵנ"מ לְעִנְיָן שְׂבַת דְּמִלְאֲכַת מַחְשָׁבַת אֲסֵרָה תוּרָה אֲבָל הֵכָא גֵרְמָא בְּעֵלְמָא הוּא וּגְרָמָא בְּנִזְקִין פְּטוּר הָרִי דְּמַסִּיק הַגַּמ' דְּלִכְּף לִיבָה וְלִיבְתָה הָרוּחַ אִם אִין בְּלִיבּוּיּוֹ פְּדֵי לְלִבּוֹתָהּ אֲלֵא עַל יְדֵי הָרוּחַ דְּפְטוּר מְטַעַם דְּהִנּוּ גֵרְמָא בְּנִזְקִין וּגְרָמָא בְּנִזְקִין פְּטוּר הִנּוּ אַף דְּהֶרְמֵב"ם ו"ל בַּהֲל' נִזְקֵי מָמוֹן (פ' י"ד ה"ז פֶּתַח לִיבָה וְלִיבְתוֹ הָרוּחַ חַיִּיב שְׁהָרִי הוּא גֵרַם וְכָל הַגּוֹרֵם לְהִזְיֵק מְשַׁלֵּם נִזְק שְׁלָם וְלֹא מַחְלֵק בֵּין שְׂיֵשׁ בְּלִיבּוּי שְׁלוֹ פְּדֵי לְלִבּוֹת לֹא מְשׁוּם דְּהֶרְמֵב"ם ו"ל סֹבֵר דְּלֵא הִנּוּ גֵרְמָא אֲלֵא כְּמוֹ שְׂכֵתָב הַשֵּׁ"ף ו"ל בַּשֵּׁ"ע חו"מ (ס' תי"ח ס' ט' ס"ק ד') דְּלִכְּף מְחַיִּיב הֶרְמֵב"ם ו"ל לִיבָה וְלִיבְתָה הָרוּחַ וְלֹא מַחְלֵק בֵּין שְׂיֵשׁ בְּלִיבּוּי שְׁלוֹ פְּדֵי לְלִבּוֹת אוּ לֹא מְשׁוּם דְּהֶרְמֵב"ם ו"ל סֹבֵר דְּגֵרְמָא הִנּוּ כְּמוֹ גֵרְמֵי דְּחַיִּיב דְּאַנּוּ דְּיִינִינּוּ דִּינָא דְּגֵרְמֵי וְכַדְאִיתָא ב"ק (צ"ח ע"ב) אֲבָל גַּם הֶרְמֵב"ם ו"ל מוֹדָה דְּלִיבָה וְלִיבְתָה הָרוּחַ דָּאם אִין בְּלִיבּוּיּוֹ פְּדֵי לְלִבּוֹת הִנּוּ רַק גֵרְמָא וְכַדְבְּרֵי רַב אֲשֵׁי שָׁם: וְלִפִּי זֶה שְׁפִיר יֵשׁ לָנוּ תַקְנָה לְנִידוּן דִּידָן לְהִנֵּי הַקְּאֲרָעָקְטִין דְּבָאִים אַחֲרֵים וּמוֹצִיאִין אוֹתָן מְשָׁם וּמְשַׁתְּמָשִׁין בְּהֵן כָּל דְּבַר בְּזִיוֹן יֵשׁ לָנוּ לֵאמֹר לְהַמְדִּפִּסִּים שְׂיַעֲשׂוּ כֵן שְׂיֵאמְרוּ לֹא"י שְׂיִנְיָחוּ אֶת הַפְּתָבִי קַדְשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד בְּחֻצָּר בְּמָקוֹם שְׂיֵשׁ רוּחַ וְיִקְחָהּ הֹא"י גִּחְלָת וְיִנְיָחוּ אֲצֵל הַפְּתָבִי קַדְשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד בְּחֻצָּר עַד שְׂיֵהָא לְלִבּוֹתָהּ בְּלֹא רוּחַ אֲלֵא שְׂיֵהָא הָרוּחַ מְסִינְעָתָם וְהִנּוּ רַק גֵרְמָא וְאַף דְּאֲמַרִּינּוּ לְעֵיל דְּגֵרְמָא אֲסוּר מְדַרְבְּנָן וְלֹא שְׁרִינּוּ גֵרְמָא רַק בְּמָקוֹם מְצֻנָּה בְּטְבִילָה שֶׁל מְצֻנָּה אֲבָל בְּלֹא מְצֻנָּה לֹא שְׂרִי לָנוּ, אַף עַל יְדֵי א"י הָא יֵשׁ מִי שְׂאוּמְרִים דְּשְׂרִי לְעֲשׂוֹת אֲסוּר מְדַרְבְּנָן וְכַדְכְּתַב מֶרֶן הַב"י ו"ל בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר או"ח (ס' ש"ז ס' ה') דִּישׁ מַתִּירִין הֵיכָא דְּצָרִיף לְדָבָר צְוּרָה הַרְבֵּה וְאַף לְהֵישׁ אוֹסְרִין שָׁם אַף ע"י א"י אַף בְּדָבָר שְׂאֲסוּר מְדַרְבְּנָן: אַף הָא אֲמַרִּינּוּ פְּסָחִים (כ' ע"ב) מִי אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ גֵרְמָא אִין בְּיָדִים לֹא וְרַמִּינְהוּ חֲבִיּוֹת שֶׁל תְּרוּמָה שְׂנֵשְׁבְּרָה בְּגַת הַעֲלִיּוֹנָה וְתַחֲתֵיהָ חוֹלִין טְמֵאִין מוֹדָה ר' אֶלְעָזָר ור' יְהוֹשֻׁעַ שְׂאֵם יְכוֹל לְהַצִּיל מִמְּצָה רְבִיעִית בְּטְהָרָה יִצִּיל וְאִם לֹאוּ ר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר תִּרְדּוּ וְתַטְמֵא וְאֵל יְטַמְּאָנָה בִּיד ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר יְטַמְּאָנָה בִּיד וְהֶרְמֵב"ם ו"ל פְּסָק בַּהֲל' תְּרוּמוֹת (פ"י ה"ד) כּו' יְהוֹשֻׁעַ דְּכַתַּב חֲבִיּוֹת שְׂנֵשְׁבְּרָה בְּגַת הַעֲלִיּוֹנָה וְהַתַּחֲתוֹנָה טְמֵאָה אִם יְכוֹל לְהַצִּיל מִמְּצָה רְבִיעִית בְּטְהָרָה יִצִּיל וְאִם לֹאוּ יִצִּיל בְּיָדוֹ בְּלֹא נְטִילַת יָדִים וְאַף שֶׁהוּא מְטַמְּאָה וְהַטַּעַם כָּל שְׂעֵתִיד לִיְטַמֵּא מְטַמְּאִין נְמִי בְּיָדִים דְּהָא בְּלֹאוּ הֵכִי כְּשֶׁתִּרְדּוּ יְטַמֵּא שְׂרִי לָנוּ נְמִי לְעֲשׂוֹת טוֹמְאָה בְּיָדִים כֵּן הֵכָא אַף דְּגֵרְמָא אֲסוּר נְמִי שְׂלֵא בְּמָקוֹם מְצֻנָּה אַפ"ה הָא בְּלֹא שׁוּם גֵרְמָא נְמִי עֵתִיד לְהַתְּבַזּוֹת וְיִמְחָקוּ דְּאַחֲרֵים בָּאִים וְעוֹשִׂים בָּהֶם כָּל צָרְכָן בְּנוֹדָאֵי פְּסָקִינּוּ דְּשְׂרִי לְעֲשׂוֹת גֵרְמָא ע"י א"י: וְזֶה לֹא נִיָּסָן לְהַאֲמֵר דְּשְׂרִי לְעֲשׂוֹתָן ע"י א"י אַף בְּלֹא גֵרְמָא כִּינּוּ דְּגֵרְמָא שְׂרִי וְעִי בְּרֵא"ש ב"מ פ' הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים הֵכִי נְמִי שְׂרִי לֵאמֹר לֹא"י הָאֲחָד הָא כְּבָר הוֹכַחְנוּ לְעֵיל דְּגֵרְמָא אֲסוּר מְדַרְבְּנָן וְגַם הָא מְפֹרָשׁ הוּא בְּחוֹלִין (ו' ע"א) הַנּוֹתָן לְשִׁכְנָתוֹ עִסָּה לְאַפּוֹת וְקִדְרָה לְבִשְׁלֵי אִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְשִׂאוֹר וְתַבְלִין שְׂבָה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשִׂאֲמֵר לָהּ עֲשֵׂה לִי מְשָׁלִי אֲבָל אָמַר לָהּ עֲשֵׂה לִי מְשָׁלִיכִי כְּמֵאן דְּעָרַב לִיהָ בְּיָדִים דְּמִי וְכַתַּב הָר"ן ו"ל שָׁם מְכָאן לְמַד הֶרְשֵׁב"א ו"ל שְׂאֲסוּר לֵאמֹר לְחַנּוּנִי א"י שְׂיַעֲשֵׂה לּוֹ מְרַקְחָת אוּ לְפַלְטֵר לְעֲשׂוֹת לּוֹ פֶת דְּטַעְמָא דְּשְׂרִי לִיקְחָהּ מִהֵן מְרַקְחָת וּפֶת הִינּוּ דְּסַתָּם כְּלִים

שָׁל א"י אֵינוּ בְּנֵי יוֹמָן כְּדַמוּכַח (ע"ז ל"ח) וְהָיָה נוֹתֵן טַעַם לַפְּגָם דְּבַדִּיעֵבֶד שְׂרֵי אָבֶל כְּשֶׁאָמַר לָהֶם לַעֲשׂוֹת לְכַתְחִילָה הָרִי הוּא כְּמַבְשָׁל בְּכַלִּיהֶם לְכַתְחִילָה דְּאִסּוּר כְּדַאֲמַרִּינּוּ הָכָא דְכִינּוּן דְּאָמַר לָהּ עֲשֵׂה לִי מִשְׁלִיכִי כְּמֵאן דְּעָרַב בְּיָדִים דְּמִי א"כ אִיךְ שְׂרִינּוּן לֹאמַר לֹא"י הֵיכָא דְגָרְמָא שְׂרֵי דְהָא כְּמֵאן דְּעָבִיד בְּיָדִים דְּמִי אֵלֹא אֵין עֲצָה רַק כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי דְּוָקָא: וּמָה גַם דְּהָא מוּכַח מִהִירוּשְׁלָמִי מְגִילָה (פ"א ה"ט) דְּכָל שֵׁם שְׁלֵא נְתַקְדָּשׁ מִן־תֵּר לְמוֹתְרוֹ מְדַאֲוִרִינְתָא כְּדַאֲמַרִּינּוּ הֵתֵם דְּאָמַר רַב שְׁמַעִית מִן חֲבִיבִי אִם יִתֵּן לִי אָדָם סֵפֶר תִּילִים שְׁל ר' מֵאִיר מוּחַק אֲנִי אֵת כָּל הַלְלוּיָהּ שְׁבּוּ לֹא נְתַפְנִין לְקַדְשׁוֹ הָיָה עֵי"ש.

וְכֹן פְּסִק הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּהֲל' יְסוּדֵי הַתּוֹרָה וְהָא הַקְּאָרְעֻקְטִין לֹא נְתַקְדָּשׁוּ דְּהָא לֹא הָיָה כִּי אִם לְדוּגְמָא בְּעֻלְמָא וְאֵין בְּהֶם אִיסּוּר תּוֹרָה כִּי אִם אִיסּוּר דְּרַבְבִּנּוּ וְכַדְכְּתַב בְּמַחְנֵה אֲפָרִים ז"ל בְּסוּפּוֹ.

מְכַל הָלִין טַעַמָא אֲסִיקָנָא דִּיכּוֹל לַעֲשׂוֹת תַּקְנָה בְּזָה הָאֲנֹפֶן שְׁבַאֲרָנוּ לְזֹאת אִם יִסְפִּימוּ עִמִּי גְאוּנֵי דוֹרִינוּ שִׁיח'. כָּל זֶה כְּתַבְתִּי שְׁלֵא לְהִלְכָה רַק לְהַעִיר אֵת הַמְעַלְיָנִין.

כֹּה דְבָרֵי הַצְּעִיר מִשֶּׁה קְרִינְעֵשׁ מִפ"ק וְוִילְנָא יצ"ו: הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת שְׁלַחְתִּי לְהַגְאֹן מְקַאֲוֹנָא אֲשֶׁר מְכַבֵּר כְּתַב תְּשׁוּבָה בְּנִדּוֹן זֶה לְפָה וְזֶה אֲשֶׁר הִשִּׁיב: ב"ה יוֹם ג' ט"ו שְׁבַת תר"מ קְאֻוֹנָא כְּבוֹד יְדִידֵי ה"ה חֶרֶב הַג' הַמְּפֹרָסִם חֲרִיף וּבְקִי בְּחֻדְרֵי תּוֹרָה סוּע"ה כו' כַּש"ת מֵהוּ מִשֶּׁה קְרִינְעֵשׁ נ"י: אַחַדְשָׁה"ט מְכַתְּבוֹ עִם קְוֹנְטְרָסוֹ הֵיכָר ע"ד הַקְּאָרְעֻקְטִין הַגִּיעֵנִי וְרֵאִיתִי כִּי דְבָרֵי נְאֻמִּים בְּחֲרִיפוֹת וּבְקִיאוֹת בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וּבְהַשְׁכָּל אִיךְ אֵין בְּכַחֲזֵי פְעֻת לְהַכְנִיס א"ע בְּזֶה הַעֲנִין עוֹד כִּי כְּבָר כְּתַבְתִּי קְוֹנְטְרָסִי בְּעֲנִין הַקְּאָרְעֻקְטִין וְע"כ אֵינוּ מִן הַצְּוֹרָךְ לְדַעְתִּי לַעֲשׂוֹת כְּפִי עֲצַת כַּת"ר ע"י לִיבָה וְלִיבָתָה הָרִיחַ אִיךְ כִּי זֶהוּ עֲצָה נְכוֹנָה עַכ"ז קִשָּׁה לַעֲשׂוֹת כֹּן לְמַעֲשֵׂה מַחֲמַת פְּמָה טַעַמִּים וְכֹן בְּעֲנִין גְּרָמָא בְּשִׂרְיַת כְּתַבִּי קוֹדֵשׁ גַּם אֲנִי הַעִירוֹתִי בְּקִצְרָה מְכַבֵּר וְע"כ אֵין לִי לְכַתּוֹב יוֹתֵר מַחֲמַת חוֹלְשֵׁתִי וְטִרְדֵּתִי הַעֲצוּמָה וְלְדַעְתִּי כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּקוֹנְטְרָסִי אִיךְ דַּעְתִּי לְדִינָא וְתוֹ לֹא מִיָּדִי וַיִּקְבַּל הַחוּה"ש כְּנִפְשׁוֹ וְנִפְשׁ יְדִידוֹ דוּש"ת חֲפִץ בְּהַצְּלָחָתוֹ וּבְהַצְּלָחַת כְּסָאוֹ מַעֲלָה יִצְחָק אֶלְחָנָן הַחוּפ"ק הַנְּל: גַּם שְׁלַחְתִּי לְהַגְאֹן ר' רַאוּבֵן הַלּוּי שִׁי אב"ד דְּק"ק דְּעֵנְאָבוּרְג וְזֶה אֲשֶׁר הִשִּׁיב לִי: בַּע"ה יוֹם ד' ט"ז טַבַּת שְׁנַת זֹאת הַבְּרָכָה דְּעֵנְאָבוּרְג כְּבוֹד הַרַב הַמְּפֹרָסִם לְגֵאוֹן חֲרִיף וּבְקִי סוּע"ה צוּלָל בְּמִים אֲדִירִים בָּיִם הַתְּלִמוּד בְּבִלִי וִירוּשְׁלָמִי כַּש"ת מֵהוּ מִשֶּׁה נ"י: עֵינֵינִי בְּתִשׁוּבַת מַעַכ"ת אֲשֶׁר הָעֵלָה בְּחֲרִיפוֹתוֹ וּבְקִיאוֹתוֹ וְזֶה תְּשׁוּבַתִּי בַּע"ה וְאֵתְחִיל בְּהֶרְמֵב"ם שְׂפַתְבְּתִי מַעַכ"ת הִנֵּה הֶרְמֵב"ם (פ' ד' מֵהַלְכוֹת סוּטָה ה' ד') כְּתַב כְּסִתְמָא דְּמַתְנִיתִין (סוּטָה כ' ע"א) דְּאִם אֲמָרָה אֵינִי שׁוֹמֵה קוֹדֵם שְׁנַמְחָקָה הַמְּגִילָה מְגִילָתָה נְגִנְזַת ע"כ, וְלֹא בִיָּאֵר הֶרְמֵב"ם בְּאֵיזָה מְקוֹם נְגִנְזַת וְהַקְּשָׁה שֵׁם הַכ"מ הָא שֵׁם בְּסוּטָה עַל מַתְנֵינִי הַנְּל אֵיתָא בִּירוּשְׁלָמִי דְּהֵימָה נְגִנְזַת תַּחַת צִירוֹ שְׁל הֵיכָל לְמָה בְּשִׁבִיל לְשַׁחֲקָה ע"ש הַבִּיאוּ הֵךְ יְרוּשְׁלָמִי תוּס' סוּטָה הַנְּל דֵּה"מ מְגִילָתָה ע"ש וַא"כ קִשְׂיָא לְמָה הַשְּׁמִיטָה הֶרְמֵב"ם.

לְהַבִּין מְקוֹדֵם סְבֵרַת הִירוּשְׁלָמִי שֶׁהִתִּיר לְכַתְחִילָה לְהַנִּיחַ בְּמְקוֹם הַתּוֹרָפָה שְׁתַּהֲא נְשַׁחֲקַת שֵׁם הָא בְּש"ס בְּבִלִי קְתַנִּי בְּכָל מְקוֹם יְגִנְזוּ אִפִּי בְּשֵׁם אֲחָד שְׂפַתּוֹב עַל יְדוֹת הַפְּלִים יְגוּד וְיִגְנוּז שְׁבַת (ס"א ע"ב): וְאִפִּי עוֹבֵד כּוֹכְבִים כְּתַב הַשֵּׁם יְגוּד וְיִגְנוּז (עֲרַכִּין ו' ע"א) יַעו"ש פֶּרֶש"י ד"ה יְגוּד ע"ש וְעֵינִין גִּיטִין (מ"ה ע"ב).

וגם על המסבב הציר היא מלחוח השמות של מגינת סוטה נשחקין ולא התירו בגמרא שבת (ק"כ ע"ב) רק גרמא שהמים מוחקין את השם ולא פחו. והא דכתב שם הרשב"א ד"ה לעולם דלא דמי למקרב פלי עם מים תחת הגר דהתם אם יפלו ניצוצות ודאי תכבה.

אבל פאן אפשר דלא ימחוק ע"ש משמע לכאורה מדבריו דלכה מותר לירד לתוך המים ולטבול עם השם משום דלא פסיק רישא הוא ולכאורה דבריו תמוהין דהא הגמרא אמר משום גרמא ובדבר שאין מתכוון ולא פסיק רישא מותר אף בלחוח וגם הגמרא קורא מה שהמים מוחקין גרמא והרשב"א קורא זה מוחק בינדים: רק באמת פד דייקת בדברי הרשב"א ז"ל פנונה אחרת פנונתו דלכתחילה הקשה הרשב"א ממקרב את פיבוי דכיון דמכניס ידו במים דמי למקרב את פבוי ובאמת מקרב את פבוי אינו אסור רק מדרבנן לפירוש הרב ר' פורת אין אסור של קירוב פיבוי רק פנותן מים בפלי תחת הגר ועיין שבת (מ"ז ע"ב) תוס' ד"ה מפני ע"ש ולפירוש ר"ת וגם פ"י ר"ח שם בתוס' הג"ל דלחד תירוצ' שם בתוס' אסור לפי הש"ס שלנו אף לרבנן לעשות מחיצה של מים בפני הדליקה בשבת משום קירוב פיבוי ולשיטת הרב אלפס אסור אף בטלית שאחז בה האור ליתן על הטלית מים מצד אחר כמ"ש הרמב"ן והרשב"א משמו שבת ק"כ ע"ש והיינו דהרב אלפס חשיב זה ג"כ לקירוב פיבוי עכ"פ הכל אינו אלא מדרבנן כמ"ש הר"ן סוף פירה דקירוב פיבוי גרע מגרם פיבוי וכתב שם הטעם דלכה אסור קירוב פיבוי משום דאי שריית לי' אתי לכבויי בינדים ע"ש ויעיין ברשב"א סוף פירה ע"ש.

עכ"פ קירוב פיבוי לכ"ע אינו אלא מדרבנן וא"כ לכאורה קשה על הרשב"א הג"ל שהקשה על הא דאמר שיורד וטובל עם השם הא דמי למקרב את פיבוי ולמה לא הקשה הא הוי מוחק בינדים לפי הה"א של הרשב"א קודם שתירץ דכאן אפשר שלא ימחוק וא"כ ס"ד השתא דבנדאי מוחק והו"ל להרשב"א להקשות הא מוחק בינדים כמו שמסיק שם הרשב"א שאילו ודאי נמחק היינו כמשפשי ע"ש אע"כ הפ"י בדברי הרשב"א דלפי הה"א של הרשב"א ג"כ היה סברתו דהכנסת בשרו למים אין ברי שימחוק דאל"כ הנה כמשפשי בינדים וכמו שמסיק הרשב"א רק הפירוש בגמרא דבשעת הכנסת בשרו במים ליכא פסיק רישא דאל"כ לא הנה גרמא כמ"ש הרשב"א וכו"ל רק פשוטהא אח"כ פדי טבילה במים בנדאי ימחוק השם מחמת המים וכיון שאין מכניס אז השם במים רק דמים מוחקין השם ממילא מקרי גרמא לכה הקשה הרשב"א אף שמדאורייתא אין אסור דאינו רק גרמא פנ"ל רק אמאי אינו אסור מדרבנן כמקרב את פיבוי לשיטת ר"ח ור"ת הג"ל דלהכי אסור ליתן פלי עם מים תחת הגר משום דאין מפסיק בין המים ובין הניצוצות לא פסברת הרב פורת משום שאי יגביה הפלי ושני הסברות סברת הרב פורת וסברא שני' כתב הרשב"א (סוף פירה) הלכה הקשה פאן הרשב"א לסברא שני'.

וגם הזכיר נותן מים על הטלית מצד אחר והיינו לסברת הרב אלפס שאוסר גם בזו הזכיר הרשב"א סברתו שם (ק"כ ע"א) ד"ה הא פנ"ל אע"ג דרשב"א גופי' לא ס"ל פסברת האלפסי כמו"ש שם אעפ"כ הקשה פאן לסברתו הא אין מכבה בינדים רק מקרב המים להאש וסוף פכה האש מן המים אעפ"כ אסור מדרבנן דמקרב פיבוי גרע מגרם פיבוי, וא"כ ה"נ מקרב השם להמים וסוף ימחקו המים את השם וכמו שהקשו בגמרא גבי שבת גמי כתיב לא תעשה כו' ור"ל ואעפ"כ אוסר ר"י גרם פיבוי מדרבנן וכמו כן יאסר גבי

מחיקת השם ומשני בגמרא דגבי דליקה שאני מתוך שאדם בהול על ממונו וכו' וכמו כן הקשה הרשב"א דה"נ יאסר מדרבנן משום מקרב פיבוי וכן ג"כ הוא מקרב מחיקתו וכן"ל.

והכא ליכא לשנויי דשאני גבי דליקה מתוך שאדם בהול כמו שמשני הגמרא על ר"י גבי גרם פיבוי משום דעיקר איסור דקירוב פיבוי ילפינן ממתני' דסוף פירה כמו שתירץ שם ר"א והתם ליכא דליקה ולא שינה התם מתוך שאדם בהול כמו"ש התוס' התם ד"ה לימא ע"ש אע"כ גזירה בעלמא הוא אי שרית ליה קירוב פיבוי אחי לכבות פיבוי כמו"ש הר"ן הנ"ל וגבי גרם פיבוי דקיל מקירוב פיבוי כמו"ש הר"ן הנ"ל לא גזרו דלמא יכבה פיבוי רק גבי דליקה ומתוך שאדם בהול לר"י ורבנן פליגי גם גבי דליקה רק קירוב פיבוי דגרע מגרם פיבוי גזרו רבנן אף שלא במקום דליקה ואף רבנן דר"י ס"ל פן לכה הקשה הרשב"א דגם גבי מחיקת השם יגזרו מקרב המחיקה אטו שפא ימחק פיבוי וע"ז תירץ הרשב"א דלא דמי הך קריבה דמחיקה לקריבה דמים לאש דהתם אם יקרבו זה לזה ממש ודאי תכבה האש הלכה אי שרית לי קריבה מעט יקרב ממש המים להאש ואז יהא נקרא מכבה פיבוי אבל פאן בקרבתו השם להמים לא ימחוק פיבוי וזה מוכיח הרשב"א דאי ימחוק פיבוי בקרבתו השם להמים א"כ מקרי משפשא ממש אע"כ לא ימחוק פיבוי בקרבתו להמים רק אח"כ פששוהא במים כדי טבילה ימחקו המים פיבוי דהא הדין לכה הוא כמו"ש בגמרא וזה מקרי גרמא וא"כ ליכא בהך קריבה כלל מחיקה פיבוי הלכה לא גזרינן שפא ימחוק פיבוי בשפשוף אבל התם גבי קריבה דכפוי פיבוי דאח"כ פשיתקרבו זל"ז תיכה יכבה גזרינן הך קריבה שפא יקרב פיבוי ממש המים להאש ואז יהי נקרא מכבה פיבוי אבל גבי גרם פיבוי דר"י דמייירי בכלים ואף אם יקרבן אצל האש ממש לא יהי מכבה פיבוי רק שיתפקעו ויגרם לכיבוי לכה פריה יגזור ג"כ גבי מחיקה פה ומשני גבי דליקה שאני מתוך שאדם בהול: רק לכאורה דברי הרשב"א במה שהקשה מאי טעמא אינו אסור לטבול בשם כמו מקרב פיבוי כו' קשה להבין הא מדברי התוס' שבת (דף מ"ז ע"ב) דבור המתחיל מפני שם בסוף דבריהם משמע דקירוב פיבוי מקרי שנתפזין לכבות וכ"כ שם הרשב"א בהדיא ד"ה מפני שם בסוף דבריו דעיקר איסור דנתנת כלי מים תחת הגר משום דמתפזין לכיבוי דמסיק שם אבל הכא דמתפזין לכיבוי אסור ע"כ וכ"כ שם הר"ן הנ"ל וז"ל ואיכא למימר דלא אסרו רק בגזרתן על מנת לכבות דאי שרית ליה אחי לכבויי פיבוי ע"ש וא"כ מאי הקשה הרשב"א על טבילה הא התם אין מכוין רק לטבול ולא למחוק השם רק לכאורה נוכל לומר על הרשב"א כמו שמשקשה הגמרא מגרם פיבוי שאוסר ר"י ולטבול שרי עם השם.

ולמה לא חלקו בגמרא דגרם פיבוי שאוסר ר"י משום שמתפזין לכיבוי וכן אינו מכוין אלא לטבול ולא למחיקת השם ומסתמא סובר הגמרא דגם במחיקת השם פיבוי דשרי בגרמא מותר אף במכוין שימחק הלכה הקשה הרשב"א שיאסר משום מקרב דקירוב גרע מגרמא כמו שהבאתי מר"ן הנ"ל רק דהשילטי הגבורים שם באלפסי ק"ד הנ"ל כתב דגרם פיבוי לרבנן אינו מותר רק באין מכוין לכיבוי ור"י אסר אף באין מכוין לכיבוי רק בפסיק רישא כמו בכלי חרס חדשים שפונדאי תפקעו ע"ש וכן משמע ממתניתין שם (ק"ד ע"א) דקתני עושין מחיצה בכל הכלים בין מלאים כו' בשביל שלא תעבור הדליקה משמע מלאים אין עושה רק שלא תעבור הדליקה ולא בשביל שיפקעו ויכבו ואעפ"כ

אָסר ר"י בכ"ח תְּדָשִׁים מְשׁוּם פְּסִיק רִישָׁא וּפְרִיף הַגְּמָרָא שְׁפִיר גְּבִי מַחֲיָקַת הַשֵּׁם נְמִי אַע"ג שְׁפָנוּנְתוֹ לְטָבֹל וְלֹא לְמַחֲוֹק הַשֵּׁם פִּינּוֹן דְּפְסִיק רִישָׁא הוּא פְּנ"ל יַאֲסֵר ג"כ בְּגֵרְמָא כְּמוֹ גְרָם פְּיָבּוּי לר"י וּמְשַׁנֵּי הֵתָם מְשׁוּם דְּאָדָם בְּהוּל כּו' וּא"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא לְדִנְכֶתִּי מֵאִי מְקַשָּׁה הִרְשָׁב"א מְמַקְרַב פְּיָבּוּי, הָא שָׁם אֵיירִי בְּמַכְנוּן לְכִיבּוּי כְּמוֹ שְׁפָתְבוּ הִרְאִישׁוֹנִים הַנְּ"ל: לְהַבִּין תַּחֲלִילָה מֵהַ שְׁפָתְבוּ הִרְאִישׁוֹנִים תּוֹס' (מ"ז ע"ב) הַנְּ"ל וְהִרְמָב"ן וְהִרְשָׁב"א בְּדָף ק"כ הַנְּ"ל לְשִׁיטַת הָאֵלְפִס לְחַלֵּק בֵּין מַחֲיָצָה שֶׁל מִים לְמַחֲיָצַת פְּלִים פִּינּוֹן שְׁאִין דְּבַר מְפָסִיק בֵּין הָאֵשׁ וְהַמַּיִם מְקַרֵי קִירוּב פְּיָבּוּי וְאֵם דְּבַר מְפָסִיק מְקַרֵי גְרָם פְּיָבּוּי:.

לְכַאוּרָה קָשָׁה לְפִי הַנְּ"ל דְּעִיקַר קִירוּב פְּיָבּוּי מְקַרֵי שְׁנוּתְפּוּנִין לְכַבּוֹת וְגֵרָם פְּיָבּוּי נְמִי אָסוּר בְּמַתְפּוּנִין לְכַבּוֹת כְּמוֹ"ש לְעִיל בְּשֵׁם שְׁיִלְטֵי הַגְּבוּרִים דְּרַבְּנָן לֹא שְׂרוּ רַק בְּאִין מַתְפּוּנִין לְכַבּוֹת רַק שְׁלֹא תַעֲבֹר הַדְּלִיקָה.

וּא"כ מֵאִי נ"מ בֵּין מַחֲיָצָה שֶׁל מִים לְמַחֲיָצָה שֶׁל פְּלִים דְּבְמַתְפּוּנִין לְכַבּוֹת שְׁנִיָּהֶם אָסוּרִים וּבְאִין מַתְפּוּנִין צ"ל שְׁנִיָּהֶם מוֹתְרִים לְפִי הַנְּ"ל. רַק נִלְע"ד כִּי זֶה אִין סְבָרָא לּוֹמַר דְּדְבַר שְׁטוּבָה לְאָדָם שְׁתַּעֲשֶׂה הַדְּבַר נֶאֱמַר שְׁלֹא יִכְנוּן שְׁיַעֲשֶׂה הַדְּבַר שֶׁהוּא לְטוֹבָתוֹ פִּינּוֹן דְּפְסִיק רִישָׁא הוּא וְיִודַע שְׁיַעֲשֶׂה הַדְּבַר בַּע"כ, וְע"כ רוּצָה בְּזֶה א"כ אִיף שְׁיִיף לּוֹמַר כְּשֶׁמַתְפּוּנִין יְהִי אָסוּר וְכִשְׁלֹא יִכְנוּן? הֵיא מוֹתֵר דְּכִינוּן שְׁטוּבָתוֹ הִיא יִחַשֵׁב כְּמַכְנוּן וְכֵן מוֹכַח מִשְׁבַּת (קל"ג ע"א) דְּאוּמֵר אָבִי הַבֵּן לְקוּץ בַּהֲרַת בְּנוֹ הוּא מַתְפּוּנִין וּפְרִיף וְאִי אִיפָא אַחַר יְמוּל אַחַר וְלֹא פְרִיף יְמוּל הוּא עֲצָמוֹ וְלֹא יֵאמֵר לְקוּץ בַּהֲרַת בְּנוֹ הוּא מְכּוּנִין רַק לְמוּל הוּא מְכּוּנִין וּמִמִּילָא יְקוּץ הַבְּהֵרַת אַע"כ לֹא שְׁיִיף זֶה לְאֵלְמֵר אֲצֵל הָאָב פִּינּוֹן דַּע"כ טוֹבָתוֹ הוּא וּפְסִיק רִישָׁי הוּא הִנֵּה כְּמַתְפּוּנִין וְלֹא דְמִי לְמַה שְׁאֵמֵר בְּפְסִיחִים (כ"ה) דְּלֹא אֲפֻשֵׁר וְלֹא מַכְנוּן שְׂרִי וּבְמַכְנוּן אָסֵר רְבָא אַף לר"י דְּהֵתָם הַנְּאָה בְּאָה לּוֹ לְגוּפּוֹ בְּאוּתָהּ שְׁעָה וְכִי לֹא מְכּוּנִין מְמַעַט הַנְּאָתוֹ אֲבָל בְּקַצִּיצַת הַבְּהֵרַת הַטוּבָה שְׁנֵה הִיא בֵּין מְכּוּנִין וּבֵין לֹא מְכּוּנִין וְכֵן כָּאֵן גְּבִי גְרָם פְּיָבּוּי פִּינּוֹן דְּבַכְלֵי חֵרֶס תְּדָשִׁים פְּסִיק רִישָׁי הוּא דַּבַּע"כ יִתְפַּקְעוּ.

וּא"כ הַנְּאָת הַפְּיָבּוּי יְהִי לּוֹ בַּע"כ בֵּין יִכְנוּן וּבֵין לֹא יִכְנוּן אִין שְׁיִיף לְחַלֵּק לְאָסוּר בְּכּוּנָה אוֹ שְׁלֹא בְּכּוּנָת פְּיָבּוּי לְהַתִּיר רַק ה"פ דְּכָאֵן הָאִסוּר בְּדְרַבְּנָן, וְיֵשׁ נ"מ בֵּין מְקַרַב פְּיָבּוּי דְּהֵינּוּ עוֹשֶׂה מַחֲיָצָה שֶׁל מִים וּבֵין עוֹשֶׂה מַחֲיָצָה בְּכֻלִּים דְּהֵכָא נִרְאָה לְכָל יוֹתֵר פְּנוּנְתוֹ דְּמַכְנוּן לְכַבּוֹת אֲבָל בְּכֻלִּים יוֹתֵר נִרְאָה פְּנוּנְתוֹ כְּדִי שְׁלֹא תַעֲבֹר הַדְּלִיקָה.

וְזֶהוּ פְּנוּנַת הַמְּשַׁנֵּה שְׁלֹא תַעֲבֹר הַדְּלִיקָה וּר"ל שְׁנִרְאָה פְּנוּנְתוֹ לְכָף וְאַע"ג דְּבִאֲמַת פְּנוּנְתוֹ גַּם לְכַבּוֹת וּבְזֶה הַלְּשׁוֹן פְּתַב הַב"י (בַּה' שְׁבַת ס'י' ש"ל"ד) עַל מ"ש בְּטוּר טְלִית שְׁאָחַז בַּהּ הָאוּר כּו' ע"ש בַּב"י שְׁפָתַב אֲבָל מְדַבְרֵי שְׁאָר פּוֹסְקִים כּו' וְכַתַּב שָׁם כְּדִי שְׁלֹא יִרְאָה כְּמַתְפּוּנִין לְכַבּוֹת אֲבָל הוּא נְדָאִי מְכּוּנִין לְכַבּוֹת ע"ש רַק שְׁפָתַב שָׁם עַל הַטוּר שֶׁהוּא לֹא סְבִירָא לִיָּה פֶן רַק הַמ"א (בַּס' ש"ל"ד ס"ק כ"ה) פְּתַב בְּשֵׁם הַב"ח הַפְּירוּשׁ בְּהַטוּר ג"כ בְּאִנּוֹן זֶה דְּהֵינּוּ שְׁלֹא יַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה הַנְּרָאָה שְׁמַכְנוּן לְכַבּוֹת ע"ש וְעֵינֵינוּ בְּר"ן עַל מַתְנִיתִין שְׁבַת (ק"ט ע"ב) אִין אוֹכְלִין אִיזוּבִין בְּשְׁבַת וְכַתַּב שָׁם שְׁנִיפֵר לְכָל שְׁלִצְנֵרְךָ רְפוּאָה אוֹכְלִין אוֹתוֹ ע"ש וְהַלְּכָף כָּל הָאִנּוֹכְלִין אוֹכְלִין אֲדָם לְרְפוּאָה אַע"פ שֶׁהוּא מְכּוּנִין לְרְפוּאָה פִּינּוֹן שְׁאִין נִיפֵר לְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְרְפוּאָה לֹא גְזַרְיָנָן אִטוּ שְׁחִיקַת סְמָמָנִים אֲבָל דְּבַר שְׁנִיפֵר לְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מְשׁוּם רְפוּאָה גְזַרְיָנָן מְשׁוּם שְׁחִיקַת סְמָמָנִים וְכֵן בַּנ"ד אִם נִרְאָה לְכָל שְׁפָנוּנְתוֹ לְכִיבּוּי גְזַרְיָנָן דְּאֵתָא לְכַבּוּי בְּיָדֵים כְּמוֹ"ש הַר"ן הַנְּ"ל סוּף פִּירָה.

אָבֵל גָּרַם כִּיבּוּי שְׂאֵינוֹ נִרְאֶה לְכֹל שְׁפֹנְנָתוֹ לְכַבּוֹת לֹא גִזְרִינוּ דִּילְמָא אַתָּא לְכַבּוּי בְּיָדִים אַע"ג דְּכּוֹנְנָתוֹ לְכַבּוֹת כְּמוֹ כֵּן הוּא כּוֹנֵן הַרְשָׁב"א שֶׁהַקְּשָׁה דְדָמֵי לְקַרְיֹב כִּיבּוּי כִּינּוּן שְׂאֵין מִפְּסִיק בֵּין מַיִם לְהַשֵּׁם נִיפְרָר לְכֹל בְּשַׁעָה שְׂיִוְרַד לְמַיִם שְׁפֹנְנָתוֹ לְמַחְוֶה הַשֵּׁם וְדָבָר הַנִּרְאֶה כּוֹנֵן גִּזְרִינוּ שְׂמָא יִמְחֹק בְּיָדִים לְכָף אָמַר הַרְשָׁב"א שְׂמֵי שְׂיִרְאָה שְׁהוֹלֵף לְמַיִם כִּינּוּן דְּלֹא פְּסִיק רִישׁוֹ הוּא וְאֵין יְדוּעַ אִזּוֹ כּוֹנֵן כִּינּוּן דְּקִי"ל בְּכֹל הַתּוֹרָה כְּנֹלָה דְּבָר שְׂאֵין מִתְּכַוֵּן וְלֹא פְּסִיק רִישׁוֹ מִתְּרַ וְיָמֵי שְׂיִרְאָה אוֹתוֹ שְׂיִוְרַד לְמַיִם יַחְשׁוּב אוֹלֵי יָצָא מִיָּד וְלֹא יִמְחֹק הַשֵּׁם.

וְיָמֵי שְׂרֹאָה שְׂשׂוּהָא בְּמַיִם הוּא רוּאָה שְׂטוּבָל וְכוֹנְנָתוֹ לְטַבּוּל וְאֵין נִרְאֶה שְׁפֹנְנָתוֹ לְמַחְוֶה הַשֵּׁם הַלְכָף כִּינּוּן שְׂאֵין נִרְאֶה כּוֹנֵן לְכֹל לֹא גִזְרִינוּ גְרָמָא אִטּוּ מַחִיקָה בְּיָדִים וְזֶה לֹא שְׂיִיף רַק בְּגִזְרָה דְּרַבְּנָן וְאִם נִרְאֶה כּוֹנֵן לְכֹל גִּזְרִינוּ וְאִם לֹא נִרְאֶה כּוֹנֵן לֹא גִזְרִינוּ וְכַנ"ל אָבֵל בְּדִאֲרֵייתָא כְּגוֹן גְּבִי קְצִיצַת בְּהֶרַת ע"י מִילַת בְּנוֹ אַע"ג דְּאֵין רוּאֵין כּוֹנֵן כִּי הַכֹּל אוֹמְרִים כִּי לְמוּל אֵת בְּנוֹ מְכוּוֹן אַעפ"כ כִּינּוּן שֶׁהוּא מְכוּוֹן ג"כ לְטוֹבָתוֹ לְקוּץ אֵת בְּהֶרַת בְּנוֹ אֲסוּר בְּדִאֲרֵייתָא אַחַר לְפִי הַה"א שֶׁל אַבְיֵי דְגַם בְּפְּסִיק רִישׁוֹ אֵיפָא נ"מ בֵּין מְכוּוֹן לְלֹא מְכוּוֹן וְזֶה שְׂפִתְבְּתֵי דְּבְּדִאֲרֵייתָא אֵין נ"מ בֵּין הַפְּרַת הָאֲחֵרִים אוֹ לֹא וּבְאַרְתֵי הַגְּמָרָא הָא דְּאוּמַר בְּאוּמַר לְקוּץ בְּהֶרַת בְּנוֹ אֵין נ"מ לְאָב שְׂמָל בֵּין אוּמַר אוֹ לֹא אוּמַר כִּי הַכֹּל טוֹבָתוֹ הוּא.

וְזֶה מְשַׁמַּע לְפִי פִי הַרְא"ה הַבִּיאוּ הַר"ן בְּחִידוּשָׁיו וְכֵן הַרְשָׁב"א פָּתַב שֶׁם לְחַד תִּירוּץ דְּלֶהֱכִי מִתְּרַ בְּסִיב אַע"ג דְּפְּסִיק רִישׁוֹ מְשׁוּם שְׁעוֹסַק בְּמִלְאָכָה אַחֲרַת לֹא בְּקְצִיצַת בְּהֶרַת אָבֵל כְּשְׁעוֹסַק בְּקְצִיצַת בְּהֶרַת כִּינּוּן שְׂטוּבָתוֹ הוּא אֲסוּר בְּדִאֲרֵייתָא אַחַר לְאַבְיֵי.

אָבֵל לְשִׁיטַת הַרְמַב"ן הוּא בְּאוּפֵן אַחַר הַגַּמ' וְעֵינֵין בְּרַמְב"ן בְּחִידוּשָׁיו וְקָשָׁה מְאֹד פִּירוּשׁ הַגַּמ' לְשִׁיטַת הַרְמַב"ן וְלֹא רְצִיתִי לְהַאַרְיָף כִּי אֵין עֲנָן לְגִידוֹן דִּידוֹן: וְנִהְדַר לְגִידוֹן הִירוּשְׁלָמִי הַנ"ל שֶׁהַקְּשִׁינוּ אֵיף מוֹתַר הַמְּסַבֵּב הַדְּלֵת לְשַׁחַק אֵת הַשְּׂמוֹת שֶׁל פְּרֻשַׁת סוּטָה הָא פְּחוּ הוּא וְהַתּוֹרָה לֹא הַתִּירָה רַק גְּרָמָא וְגַם אֵיף הַתִּירוּ לְהַצְנִיעַ שֶׁם בְּמַקּוֹם שֶׁהִיא נִשְׁחַקַת בְּנֻדָּאֵי וּפְשׁוּט נוֹכַל לֹאמַר דְּעַל הַמְּסַבֵּב לֹא קָשְׂיָא כְּלָל דְּלֹא פְּסִיק רִישׁוֹ הִיא דִּישְׁתַּהָא זְמַן רַב עַד שְׂיִשְׁחַקוּ וְהַמְּסַבֵּב אֵין מְכוּוֹן לְשַׁחַקָה רַק לְפִתּוּחַ הַדְּלֵת וְדָבָר שְׂאֵין מִתְּכַוֵּן וְלֹא פְּסִיק רִישׁוֹ מִתְּרַ בְּכֹל הַתּוֹרָה כְּנֹלָה לְר"ש וְגַם עַל הַמְּצַנִיעַ אֵין קָשְׂיָא אֵיף הַצְנִיעַ בְּמַקּוֹם שְׂתַהָא נִשְׁחַקַת רַק נוֹכַל לֹאמַר דְּהִירוּשְׁלָמִי אֲזִיגַל לְשִׁיטָתוֹ דְּמְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי רִישׁ כָּל כְּתָבֵי דְּכָל דְּבָר שְׂטַעוֹן גְּנִיזָה מְצִילִין מְפָנֵי הַדְּלִיקָה יַעו"ש בְּקֶרְבַּן עֲדָה דַּה"מ וּמְצִילִין אוֹתָן כּו' שֶׁם אֵי נְמִי ע"ש וְהַפ"מ פִּי שֶׁם הַגַּמ' כְּהָא אֵי נְמִי, הַלְכָף מְשַׁמַּע דְּכָל הַשְּׂמוֹת שְׂאֵין מְצִילִין אוֹתָן מְפָנֵי הַדְּלִיקָה אֵינָן טְעוּנִין גְּנִיזָה וְעֵי בַגַּמ' דִּידוֹן שְׂפִת (קט"ו ע"א) ס"ל לְר"י בְּר"י דְּכְתוּבָה בְּכֹל לְשׁוֹן מְנִיחַ בְּמַקּוֹם הַתּוֹרָפָה ע"ש: וְהִנֵּה בַגַּמ' דִּידוֹן וּבִירוּשְׁלָמִי רִישׁ כָּל כְּתָבֵי אֵיתָא דְּבְּרָכוֹת אֵין מְצִילִין מְפָנֵי הַדְּלִיקָה וְאַפְּלֵ עִם הַשְּׂמוֹת כְּמו"ש בְּגְמָרָא דִּידוֹן (קט"ו ע"ב) בְּבְרֵייתָא הַלְכָף לְפִי הִירוּשְׁלָמִי כָּל שֶׁם שְׂאֵין כְּתוּב בְּמַקּוֹם בְּמַקּוֹם דְּנִיטָן לְכְתוּב בְּס"ת תְּפִילִין וּמְזוּזוֹת וְכְתָבֵי הַקּוּדֵשׁ אֵין מְצִילִין מְפָנֵי הַדְּלִיקָה וְאֵין צְרִיף גְּנִיזָה וּפ' סוּטָה אֵיתָא בִירוּשְׁלָמִי סוּטָה (פ' ב' ה' ד') דְּכִינּוּן דְּנִיטָן לְמַחִיקָה אֵין מְטַמָּא אֵת הַיָּדִים הַבִּיאוּ הִירוּשְׁלָמִי זֶה תּוֹס' סוּטָה (י"ד) דַּה"מ לֹא עַל לוּחַ שֶׁם ע"ב ע"ש וְכֵן פְּסִיק הַרְמַב"ם (פ"ט מה' אַבּוֹת הַטְּוִמָאָה ה"י) וְכְמוֹ בְּרָכוֹת שְׂכְתָב שֶׁם

שאינו מטמא את הידים ומפני שניתן למחיקה סובר ר' שמעון בירושלמי (פ' ב' ה' ד') דיוכל לכתוב על עור בהמה טמאה הלכך פיון דדמי פ' סוטה לברכות שאין מצילין מפני הדליקה ברכות כמו כן אין מצילין פ' סוטה וכיון דאין מצילין לשיטת הירושלמי כמו כן א"צ גניזה רק אפשר דסובר הירושלמי דבקים בזיון אסור להשליכם רק גונזין אותה במקום קדוש ושם היא נשחקת: וגמרא דידן שבת (קט"ו ע"א) לא ס"ל כן רק אף שאין מצילין מפני הדליקה אעפ"כ טעון גניזה וכן איתא שבת (ס"א ע"ב) דאמר ברכות וקמיעין אין מצילין ופשיט התם משם שפתוב על ידות הפלים דנגנזין והיינו שיש בהם קדושה לענין שנגנזין כמו"ש שם וכן פסק הרמב"ם גבי ידות הפלים (פ' ו' מה' יסודי התורה ה' ו') ע"ש רק אם פתובין בכל לשון או בכתב אחר פסק (בפרק כ"ג מה' שבת ה' כ"ו) דמניח במקום התנרף כר"י בר"י שבת ה"ל אכל אם פתוב השם בלשון הקודש ובכתב אשורית זה פבר פסק בה' יסודי התורה ה"ל שנגנזו הלכך שפיר השמיט הרמב"ם הך ירושלמי ה"ל דהוא פסק כגמ' דידן דאע"פ שאין מצילין מפני הדליקה אעפ"כ נגנזין כשאר ספרי הקודש ואין נגנזת לכתחילה במקום שיתהא נשחקת: ועוד נדבר בגידון הגזה דלולי מסתפינא שלא דברו הראשונים באופן זה הנה אמינא דכל היכא דכתוב בלשון עשיה אינו אסור מדאורייתא רק במתעסק בדבר זה לעשות כגון שעושה דבר כדי למחוק השם אבל אם מתעסק בדבר אחר בדבר של היתר וממילא נמחק השם אף בכחו מותר וזה נקרא גרמא וכגון פאן דעוסק בטבילה וממילא נמחק השם אף בכחו מותר מן התורה דילפינן ממצורע דיליף הגמרא לעשות (שבת קל"ג ע"א) דאם עוסק במלאכת היתר כגון לקשור מנעליו ולקשא משא על פתכו ומפני זה ימעף בהרתו מותר והרמב"ם משמע שגורס שם לא כפי' רש"י רק גורס לעשות אי אתה עושה אבל אתה עושה בסיב כו' וכן הגר"א בהגהותיו על ספרי פתב הגרסא כה' וכן המשל"ם (פרק י' מה' טומאת צרעת ה"ה) גרס כה' רק נשכת שם המל"ם דמיתור דלעשות דריש עכ"פ פיון דלעשות קאי על האיסור לפי גרסתם יוכל להיות דילפינן מזה פל איסורי עשיה דדוקא בעוסק בדבר האיסור ולא בעוסק בדבר ההיתר וממילא נעשה האיסור והא דאסור גבי עשיה דשבת כשעוסק בדבר ההיתר ופסיק רישא כשנעשה האיסור דיש נ"מ בין עשיה דשבת ובין עשיה דשאר לאוין דעשיה דשבת קאי על התחלת מלאכה דהתחלת מלאכה זהא נעשה ע"י כח האדם אבל אח"כ כשיגמור ממילא כגון זורה ורוח מסייעתו חייב משום מלאכת מחשבת אסרה תורה כמו"ש ב"ק (ס' ע"א) אבל כל עשיות דבלאוין אחרים צריף להיות כל הדבר ע"י העושה ועי' תוס' ב"ק ס' ה"ל דה"מ ר"א שפכתבו גבי המבער ע"ש וגבי שבת כל שנעשית טובתו ע"י פחו אף ממילא מקרי מלאכת מחשבת אבל שאר עשיות בעינן כל העשיה שיעסוק בהאיסור וחזינו גבי שבת כשימתן קדרה אצל האש או פת בתנור החיוב סקילה הי' בא לסוף כשיתבשל ממילא וכשיאפה ממילא דהא התירו לרדותה קודם שייבא לידי איסור סקילה אלמא הסקילה בא ממילא וכאן גבי מחיקת השם הא מקרב השם במים כמו הקדירה אצל האש ואח"כ מוחקין המים כמו האש שמבשל הקדירה ואעפ"כ פאן מותר משום מה שכתבנו דעשיה דשבת קאי על התחלת המלאכה וכאן קאי על כל המלאכה וכן גבי מצמצם דחייב רחמנא ברציחה מריבויי דקרא סנהדרין (ע"ו ע"ב) וכאן גבי טבילה עם השם במים הא פובש השם ג"כ במים עד שנמחק וגם גרע מצמצם דהא הוא בעצמו הכניס השם למים וכובשו שם עד שנמחק ש"מ

דסתם עשׂייה דוקא שהוא עושה בעצמו כל האיסור והא דפריה פאן מעשׂייה דשבת גבי שבת נמי פתיב לא תעשה כו' היינו דכאן גבי שבת לא התחיל כלל במלאכה רק עשה גרם להתחלת מלאכה ומדמה הגמ' גרם להתחלת מלאכה דגבי שבת דאוסר ר"י כמו כן יאסר פאן גבי גרם סוף המלאכה דהא התחלת מלאכת המחיכה הי' מפחו לשיטת הרשב"א וסוף מלאכת המחיכה ה'יה ע"י גרם ויאסר גם פן מדרבנן כמו גרם התחלת המלאכה דשבת ומשני דהתם מתוך שאדם בהול כו' הלכה לפי הג"ל נוכל לומר על הירושלמי אע"ג דפסיק רישא היא דבסיבוב הדלת ימחק המגילה עכ"פ פיון דמתעסק במלאכתו לפתוח הדלת לא איכפת לו מה שיגרונם זה שימחק המגילה כמו המתעסק בלקשור מנעלו ולישא המשא ומחמת זה ימעה הבהרת ולא דמי לעוסק במילה ומחמת זה יקוץ הבהרת דהתם עוסק בקציצת הבהרת עצמו וכמ"ש הרא"ה הג"ל שהביא הר"ן בחידושו הג"ל והרמב"ם שלא כתב ה' ירושלמי דנגנזת תחת צירו של היכל או מפני הטעם שפכתנו לעיל: או יוכל להיות לענ"ד פי הרמב"ם ז"ל לא פסק כר"ש בדבר שאין מתפנין רק במידי דלאו דאורייתא כמו בשבת דלר"י גופא לאו דאורייתא כמ"ש התוס' שבת (מ"א ע"ב) דה"מ מיחם ע"ש ומה שפסק פ' ה' מה' נזירות ה' י"ד דנזיר חופף משום דאין מתפנין להשיר השער משום שמשמע שם מדברי הרמב"ם דאפ"י בפסיק רישא אינו אלא מדרבנן דכתב שם ולא יסרוק במסרק ולא יחוף באדמה מפני שמשרת את השער ודאי ואם עשה פן לא הי' לוקה ע"כ ואמאי לא הי' לוקה הא משרת השער ודאי ולעיל שם ה' י"א פסק דאף תלש בידו הי' לוקה לבד בסם פסק דלא הי' לוקה שם ה' י"ב.

ועוד קשה דמשמע מדבריו דמשנה סריקה לחפיפת אדמה ובשניהם משיר השער ודאי לכאורה איתא בגמ' להיפך נזיר (מ"ב ע"א) דפריה פיון דמתניתינן קתני חופף אתא כר"ש א"כ אפ"י סורק נמי משמע דסורק נמי לאו פסיק רישא הוא דאל"כ לא הנה מקשה מסריקה על חפיפה ותיירץ הגמ' משום דכל הסורק מתפנין להסיר גימין המדולדליו וגבי אדמה קתני מפני שמשרת וגם קשה על רש"י שבת (נ' ע"ב) דה"מ אבל לא סורק במסרק ונדאי משיר ע"ש ובשבת (פ"א ע"ב) פירש בהדיא בדה"מ אבל לא סורק משום דפסיק רישא הוא ומודה ר"ש משא"כ בחפיפה ע"ש ולכאורה הוא נגד הגמ' נזיר הג"ל: לכה נראה לע"ד דרש"י והרמב"ם דייקי מהגמ' נזיר דמאי מתירץ דכל הסורק להסיר גימין המדולדליו מכיון פיון דסורק לאו פס"ר הוא כמו חפיפה וחפיפה גם פן יוכל להשיר השער למה לא יכוין בחפיפה להסיר גימין המדולדלות כמו גבי סריקה אלא ס"ל לרש"י והרמב"ם דזה אף לדעת המקושן דפריה אבל לא סורק אתאן לרבנן סובר גם פן דסורק הנה פסיק רישא רק דסובר פיון דלר' שמעון תלוי בכנונה היכא דהנה פסיק רישא דלא ניתא לי' אינו אסור כפי הערוך שבת (ק"ג ע"א) הביאו שם התוס' דה"מ לא צריכא ע"ש ומשמעשם מתוס' דלדעת הערוך אף בשאר איסורין של תורה מותר לאו דוקא איסור שבת כמו"ש שם התוס' מהא דנזבחים המתנדב יין ע"ש הלכה גבי נזיר עקירת שערות בחפיפה או בסריקה מסתמא לא ניתא לו דמאי טובה היא לו לעקור מעט שערות דעיקר גילוח יהא לו בעת טהרתו ואדרבה מסתמא נזהר בכל מה שיכול שלא לעקור השערות פדי שלא יעבור על הלאו פיון דהנאה לית ליה כלל מעקירת מעט השערות מסתמא כל מה שיוכל ליזהר מחמת הלאו מיזהר זהיר ועי' רש"י שבת (ע"ה ע"א) דה"ה שפי ניתא ליה וכתב שם רש"י משום דכל עצמו מתפנין וטורח שלא ימות בידו ע"ש

ור"ל הלכף הנתר אף בפסיק רישא וכתב שם רש"י וכי מודה ר' שמעון במידי דלא איכפת לו ע"ש.

והקשה שם התוס' ד"ה טפי הא לקמן (ק"ג ע"א) דאמר לא צריכא דקעביד בארעא דחברין ופי' רש"י לא איכפת לו ליפות אלמא במידי דלא איכפת לי גם פן שרי ר"ש בפסיק רישא והתוס' פירשו שם הנה שני סוגיות (דדף ע"ה ודף ק"ג) משום מלאכה שאינה צריכה לגופא ועי' (בדף ק"ג) תוס' ד"ה בארעא דחברין ע"ש וזה הטעם לא שינוי רק גבי מלאכת שבת כמו"ש התוס' זבחים (צ"ד ע"א) ד"ה אבל ועי' תוס' שבת (מ"ב ע"א) ד"ה אפי' שם בסוף דבריהם ע"ש אבל לפי פי' הערוף משום אין מתפנין הוא ופסיק רישא דלא ניחא ליה שינוי בכל התורה ועי' ברש"י א"א פתובות בסוגיא דפ"פ (ו' ע"א) ד"ה ובפרק הבונה דכתב דפי' הערוף משום דבר שאין מתפנין הוא הלכף שינוי זה בכל איסורי תורה כמו שהביא התוס' הנה"ל מהמתנדב יין ועי' תוספות פתובות (ו' ע"א) ד"ה האי מסוכרייא ע"ש: ונחזור לקושית התוס' שהקשו על פי' רש"י (ד' ע"ה) דפי' רש"י וכי מודה ר"ש במידי דלא איכפת לו שהקשו (מדף ק"ג ע"א) ונראה לע"ד לפרש דברי רש"י ז"ל דהנה לפי מה שפירשנו דרש"י ס"ל כשיטת הערוף ומשום אין מתפנין וכמו"ש הרשב"א בכתובות הנה"ל דפסיק רישא דלא ניחא ליה פטור לר"ש משום אין מתפנין קשיא לכאורה על רש"י זבחים (צ"ב ע"ב) ד"ה הא ר"ש דהקשה רש"י שם הא הוי פסיק רישא ותירץ רש"י אפטר דמזלף לי בטיפין דקין ע"ש.

קשיא לכאורה הא לפי הערוף הנה פסיק רישא דלא ניחא לו בכיבוי ובפרט שאיסורא הוא בנדאי לא ניחא ליה וכן משמע בהדיא מדברי התוס' שבת (ק"ג ע"א) ד"ה ל"צ שם באו"ד דלפי פי' הערוף גבי המתנדב יין מותר לזלף על האש אף בפסיק רישא וכ"כ התוס' בהדיא בכתובות (ו' ע"א) ד"ה האי מסוכרייא דעיקר ראיתו של הערוף הוא משם ואם פן לכאורה קשה על רש"י זבחים הנה"ל: ונראה לע"ד לפרש דברי רש"י דהנה הרשב"א א בכתובות (ו' ע"א) ד"ה ובפרק הבונה כתב הא דפריה הגמ' שבת (קל"ג ע"א) ואי איכא אחר ליעבד אחר קאי הקושיא גם לרבא דפסיק רישא דלא ניחא לו מותר לר"ש משום אין מתפנין וכתב שם הרשב"א דלא פריש"י שפירש דפריה לאפיי מקמי דסברה דמודה ר"ש בפ"ר ע"כ ע"ש ונראה לע"ד דתליא בפ"י הגמרא שם (קל"ג) שהבאתי לעיל פי' הרמב"ן ופי' הרא"ה דלפי' הרמב"ן שנה מתפנין למול אף שיקצין בהרתו או בהרת בנו דפסיק רישא הוא לעושה בסיב או במוט דגם שם הוא מתפנין לנעל שברגלו ולמשא על כתפו ולרבא הנה פסיק רישא למעו בהרתו וטובתו וכל שהוא טובתו הנה לכאורה פמכנין ועי' תוס' שבת (מ"א ע"ב) ד"ה מיחם שם בסוף דבריהם ואעפ"כ התירה פאן התורה פנין דהתחלת פנונתו הנה בדבר אחר ולא התחיל משום לקצין בהרתו.

פן גבי מילה פנין דהתחלת פנונתו פדי למול ולא לקצין בהרתו אע"ג דטובתו היא שיקצין בהרתו צריה להיות מותר כמו בסיב ואם פן למה צריה התורה לכתוב בשור להתיר מילה בצרעת וקשיא לרבא כמו לאפיי וצריה לתרץ לרבא באומר לקוץ בהרתו או בהרת בנו מכנין והיינו לכתחילה הוא פנונתו לצויה קציצת בהרתו ואעפ"כ התירה התורה משום המצוה והלכף כי פריה הגמ' ליעבד אחר פריה אף לרבא וזאת היא פנונת

הַרְשָׁבָ"א בְּכַתְּוֹבוֹת הַנֶּ"ל אֶבֶל לְפִי הָרָא"ה דְּסוֹבֵר דִּישׁ נ"מ בֵּין עוֹסֵק בְּדָבָר אַחַר הַיְיָנוּ לְקַשׁוֹר מִנְעֵלוֹ וְלִישׂא הַמְשֹׁאוֹי וּמִמִּילָא יַמְעֵד הַבְּהֵרַת וּבֵין מִילָה שְׁעוֹסֵק בְּקַצִּיצַת הַבְּהֵרַת מִמֶּשׁ הַלְּפָדָה לְרַבָּא מוֹדָה ר"ש בְּעוֹסֵק בְּקַצִּיצַת הַבְּהֵרַת מִמֶּשׁ בְּפָסִיק רִישׂא אַף שְׂאִין מְכוּוֹן וְאַף אַחַר אֵי לָאו קָרָא דְבִשְׁרָה הָנִי אָסוּר לְמוּל דְּהָא הוּא קוֹצֵץ בְּהֵרַתוֹ מִמֶּשׁ הַלְּפָדָה אֲלִיבָא דְרַבָּא אֵין קָשִׂיא לִיעֵבַד אַחַר הָא בְּאַחַר נְמִי אִיפָא הֲלָאוּ בְּפָסִיק רִישׂא לר"ש אַף שְׂאִין מְכוּוֹן שְׁעוֹסֵק בְּקַצִּיצָה מִמֶּשׁ רַק מְצַנֵּת מִילָה דוֹחָה הֲלָאוּ אֵין נ"מ בֵּין אַב וּבֵין אַחַר רַק לְאַבְיִי קוֹדֵם דְּסִבְרָה מְרַבָּא הָנִי ס"ל דְּלִר"ש צְרִיף לְעוֹלָם פְּנוּנָה אַף בַּפ"ר וְאַף שְׁעוֹסֵק בְּקַצִּיצַת בְּהֵרַת מִמֶּשׁ דְּהָא תִּנְרֵץ לְעִיל דְּהָא דְרִשָׁה דְּדִרְיֵשׁ הַבְּרִייתָא מִבְּשַׁר אַתְּיָא כִּר"י דְּלִר"ש לָא אִינְצֵטְרִיף בְּלֵא מִתְכוּוֹן אַף שְׁעוֹסֵק בְּקַצִּיצַת בְּהֵרַת מִמֶּשׁ וְע"ש בְּתוֹס' ד"ה בְּאוּמֵר ע"ש הַלְּפָדָה לְדִידְנִי מִקְמִי דְּסִבְרָה לִיפָא בְּאַחַר שׁוּם אִיסוּר פִּינוּן דְּאֵין מִתְכוּוֹן וּמַעֲשֵׂה בְּלֵא פְּנוּנָה אַף בְּפָסִיק רִישׂא וְעוֹסֵק בְּדָבָר הָאִיסוּר מִמֶּשׁ אֵין אָסוּר לר"ש לְאַבְיִי מִקְמִי דְּסִבְרָה הַלְּפָדָה פְּרִיף לִיעֵבַד אַחַר וְזֵה הוּא פְּנוּנָת רִש"י וּפְשָׁטֵי דְּגַמְרָא שְׁם מְדַפְרִיף הַגַּמ' וְאַבְיִי אֲלִיבָא דִּר"ש וְלֵא פְּרִיף גַּם לְרַבָּא אֲלִיבָא דִּר' שְׁמַעוֹן מוֹכַח כְּשִׁיטַת רִש"י וְהָרָא"ה וְלֵא רְצִיתִי לְהֵאָרִיף כִּי אֵין לָנוּ לְהַכְרִיעַ בֵּין הָרֵאשׁוֹנִים: וְנִחְזוֹר לְקוֹשְׁיַת הַתוֹס' (ע"ה ע"א) ד"ה טְפִי שְׁהַקְשׁוּ עַל פִּי רִש"י דְּכַתְּבֵי וּמוֹדָה ר"ש בְּמִידֵי דְּלֵא אִינְכַפְתּוּ לוֹ הַקְשׁוּ (מק"ג ע"א) דְּקָאֵמֵר בְּאַרְעָא דְּחַבְרִי וּפְרַש"י לֵא אִינְכַפְתּוּ לִי לִיפּוֹת וּלְפִי הַנֶּ"ל נִיחָא דְּהֵתֵם אֵינוּ עוֹשֵׂה עֵסֵק בִּיפּוֹי הַקְרָקַע רַק הוּא תוֹלֵשׁ עוֹלְשִׁין לְאַכִּילָה וּמִמִּילָא מִיפָדָה הַקְרָקַע רַק בְּדָבָר שֶׁהִיא טוֹבְתוֹ אָסוּר מְשׁוּם מְלֹאכְתַּת מַחְשָׁבַת דְּטוֹבְתוֹ הָנִי כְּמִכּוּוֹן וְכִמוֹ שֶׁהִבְאֵתִי מִתוֹס' מ"א ד"ה מִיחָם הַלְּפָדָה אַחַר שְׂאִינְתוֹעֲלַת לוֹ בִּיפּוֹי הַקְרָקַע וְאֵין מַחְשָׁבַתוֹ עַל יפּוֹי הַקְרָקַע לָא מְקַרִי גַבֵּי דִידְנִי מְלֹאכְתַּת מַחְשָׁבַת וּמְצֵאֵתִי סְבָרָא זוֹ בְּהֵר"ן בְּחִידוּשֵׁי שְׁפַתְבּוֹ כֵּן בְּשֵׁם הָרָא"ה.

וּפְעַם אַחַת הַשְׁבָּתִי עַל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁהַשְּׂמִיט פְּלַל הַתִּירוּץ שֶׁל הַגַּמ' דְּקָא עֵבִיד בְּאַרְעָא דְּחַבְרִי וְתִרְצֵתִי ע"פ הַגַּמְרָא דְּמִנְחוֹת (ס"ד ע"א) דְּפִלְגִי אֵי אֲזַלִּינוּ בְּתַר מַעֲשֵׂי אֵי אֲזַלִּינוּ בְּתַר מַחְשָׁבַתוֹ רַק כָּאֵן אֵין מְקוּם לְהֵאָרִיף בְּגִידוֹן זֵה: וְנִיחָדֵר לְדִידוֹן הַלְּפָדָה בְּדָף ע"ה נִרְאָה דְּרִש"י אֵין סוֹבֵר כְּדַעַת הַתוֹס' שְׁם ד"ה כִּי הִכִּי דְּכַתְּבוּ דִּישׁ שְׁנֵי מִינֵי דְּמִים בְּחִלְזוֹן ע"ש.

רַק אוֹ רִש"י ס"ל כִּל"א שְׁפַתְבּוֹ בְּרִישׁ שְׁמוּנָה שְׂרָצִים דְּמַקְצָת הַדָּם אֵינוּ חֵיִיב רַק מְשׁוּם צוֹבַע וְלֵא מְשׁוּם נְטִילַת נִשְׂמָה אוֹ ס"ל כְּדַעַת הָר"ן שְׁפַתְבּוֹ בְּחִידוּשֵׁי בְּרִישׁ שְׁמוּנָה שְׂרָצִים חִילּוּק אַחַר בֵּין דָּם חִלְזוֹן לְדָם שְׂאָר שְׂרָצִים וְאֵינוּ חֵיִיב בְּדָם חִלְזוֹן בְּמַקְצָת מְשׁוּם נְטִילַת נִשְׂמָה רַק עַד שְׂיָמוֹת הַלְּפָדָה לְפִי שִׁיטַת ר"ן הַנֶּ"ל לָא אֲמַרִּינוּ כְּשִׁיטַת הַתוֹס' דִּישׁ בְּחִלְזוֹן שְׁנֵי מִינֵי דְּמִים דְּקָאֵמֵרִינוּ כְּנִלְמַד דָּם הַנֶּפֶשׁ וְאֵם כֵּן כְּשִׂימוֹת חִלְזוֹן בְּהוֹצָאת הַדָּם הוּא מִמֶּשׁ עוֹסֵק בְּיָדִים בְּמִיתַת חִלְזוֹן וּפָסִיק רִישׂא הוּא חֵיִיב לר"ש אַף בְּמִידֵי דְּלֵא אִינְכַפְתּוּ לוֹ כִּמוֹ אַחַר שְׁמַל בְּבְהֵרַת וְכַנֶּ"ל הַלְּפָדָה פְּרַש"י דְּכִינוּן דְּכָל עֲצָמוֹ מִתְכוּוֹן וְטוֹרַח שְׁלֵא יָמוֹת הַלְּפָדָה אִפִּי מִתְּמַקְרִי מִתְעַסֵּק וְאֵע"ג דְּמִתְעַסֵּק בְּשַׁבַּת פְּטוּר מְשׁוּם מְלֹאכְתַּת מַחְשָׁבַת כְּדַפְרַש"י ד"ה מִתְעַסֵּק עַכ"פ פִּינוּן דְּרִש"י מְסִיִּים שְׁם וְלֵא הָנִי מְלֹאכְתַּת מַחְשָׁבַת שְׂאִין מִתְכוּוֹן שְׂיָמוֹת מְשַׁמַּע דְּלִר"ש כַּה"ג מוֹתֵר בְּכָל אִיסוּרֵי תוֹרָה.

וְכֵן אֵיתָא שְׁם בְּתוֹס' ד"ה מִתְעַסֵּק הוּא ע"ש שְׁפַתְבּוֹ דְּהָדָּ מִתְעַסֵּק דְּהָכָא אֵינוּ דוֹמָה לְמִתְעַסֵּק דְּכָרִיתוֹת (י"ט ע"ב) דְּמִתְעַסֵּק דְּהֵתֵם חֵיִיב בְּחַבּוּרָה לְמ"ד מְקַלְקַל בְּחַבּוּרָה חֵיִיב

ומתעסק דהכא פטור אף בחבורה משום דאין מתפנין כלל למלאכה ומותר בכל איסורי תורה ע"ש.

ואף מתעסק דכריתות דפי' שם רש"י (י"ט ע"א) ד"ה מבעי לי' פרט למתעסק דלר"י ל"ף מתעסק ממלאכת מחשבת עכ"פ שם ע"ב איתא דמתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה משמע דבלא טעם דנהנה הנה פטור ועי' תוס' סנהדרין (ס"ב ע"ב) ד"ה להגביה ותוס' שבועות (י"ט ע"א) ד"ה פרט למתעסק ע"ש וכ"ש הכא אע"ג דרש"י התחיל דפטור מתעסק משום מלאכת מחשבת עכ"פ מסיים רש"י משום אין מתפנין ואין מתפנין לר"ש מותר בכל התורה: ונהנה התוס' שבת (ק"ג ע"א) ד"ה ל"צ הביא ראיה דפסיק רישא דלא ניחא לו אסור לכתחילה מהא דמחט יד ליטול בו את הקוץ דדוקא משום צערא התירו ולכאורה גם למתעסק דר"ש ג"כ ראיה מזה שאסור לכתחילה דהא גבי מחט ליטול את הקוץ ג"כ מקרי מתעסק פנה דמסתמא אינו רוצה שיעשה חבורה בשבת וכל כמה שיוכל לזהר מיזהר זהיר בו כמו שפי' רש"י גבי מתעסק דחלזון ואעפ"כ לא התירו רק משום צערא.

רק לכאורה יש קושיא עצומה על רש"י דבסנהדרין (פ"ד ע"ב) פריף הגמרא במחט של יד ליטול בו את הקוץ ליחוש דילמא חביל והו"ל שגגת סקילה למ"ד מקלקל בחבורה חייב ומשני מאן שמעית לו דאמר מקלקל בחבורה חייב ר"ש ור"ש הא אמר כל מלאכה שאינה צריכה לגופא פטור עלי' ע"כ בשלמא לפי' התוס' שבת (ע"ה ע"א) אע"ג דפירושו ג"כ מתעסק דהתם משום אין מתפנין אעפ"כ לפי' המסקנת הגמ' שהקשו הא הוי פסיק רישא פירוש התוס' שם ד"ה טפי משום מלאכה שאינה צריכה לגופא וכן פירשו גבי פסיק רישא דלא ניחא לו כמו שהבאתי לעיל והוא כמו שמתרץ הגמ' בסנהדרין ה"ל ועי' תוס' שבת (ק"ז ע"א) ד"ה וממאי ע"ש אבל לפי מה שפרשנו פירש"י דמתעסק הנה משום דבר שאין מתפנין אף לפי מסקנת הגמרא דהנה פסיק רישא א"כ קשיא מאי פריף הגמ' בסנהדרין ה"ל לר"ש דאמר מקלקל בחבורה חייב ליחוש במחט יד דילמא עביד חבורה הא מתעסק הוא ואינו מכנין וי"ל דכוננת הגמ' דאילו שקוע הקוץ באופן זה דאינו יכול כלל ליטלו בלא חבורה ונהה פסיק רישא דעושה חבורה בנטילתו ואם שקוע באופן זה לא יהא פאן סברת רש"י דמיזהר זהיר בו ורש"י ס"ל דפסיק רישא דלא ניחא לו לא מהני בעושה מעשה בגוף הדבר כמו"ש לעיל לכה פריף בסנהדרין ה"ל למאן דאמר מקלקל בחבורה חייב מאי איכא למימר כו' ע"ש הלכה לפי זה נסתר גם ראיות התוס' שהביאו ראיה ממחט יד דפ"ר דלא ניחא לי' אסור לכתחילה דאם שקוע הקוץ באופן זה אין שייך לשיטת רש"י פ"ר דלא ניחא לי' פנין דעושה מעשה בגוף הדבר וגם סברא דמתעסק אין פאן דלא שייך מיזהר זהיר פנין דתיכף יעשה החבורה וכנ"ל.

אבל פ"ר דלא ניחא לי' שאין עושה מעשה בגוף הדבר או עושה מעשה בגוף הדבר רק מתעסק הוא ומיזהר זהיר בו לכתחילה כמו שפי' רש"י יוכל להיות דמותר לכתחילה כמו כל דבר שאין מתפנין דמותר לכתחילה לר"ש ובאיסור לאו אף בקוץ קאמר הגמ' בסנהדרין ה"ל דלאיסור לאו לא חששו רק לאיסור סקילה וכל שכן בפ"ר דלא ניחא ליה או במתעסק דפי' רש"י ה"ל בודאי מותר באיסור לאו: הלכה בנזיר ה"ל שהתחלנו בסריקת ראשו אם אמרינו שנה נקרא עוסק בדבר אחר היינו בסריקה והשערות ממילא

נתלש הנה פ"ר דלא ניקח ליה כמו בשבת ק"ג ה"ל ואף אם נאמר דזה נקרא תולש ממש עכ"פ כיון דטפי ניקח ליה שלא יעקור השערוות משום הלאו ומה שיוכל מיונהר זהיר וכמו שפ"י רש"י שבת ע"ה ה"ל ונשם בשבת לא שנייה דמיונהר זהיר מחמת האיסור דהא נשם עביד איסור שבת דמפרק וגם נשם מייירי בשוגג דקתני נשם חייב שתיים הלכך פאן באיסור לאו שרי לכתחילה הילכך אמר פאן כיון דפסיק רישא הוא נימין המדולדלות טובתו הוא שיתלשו לגמרי וכו גבי אדמה ואף אם אינו מכונן מחמת האיסור כיון דטובתו הוא הנה פמכונן ובמקום דמכונן היכא דליכא איסור כי סתם סורק בהיתר מכונן להסיר נימין המדולדלות הלכך פאן דאיכא איסור אף שאינו מכונן פמכונן דמו כיון דטובתו הוא אבל בחפיפה כיון דלאו פסיק רישא הוא שישיר הנימין לעולם אינו מכונן ועי"ש ברש"י ותוס' שפ"י נימין המדולדלות שהתחילו להנתק ואין מחוברות יפה ויוכל להיות שאף אם ינתק אותם אין בהם איסור דאורייתא כמו"ש בשבת (צ"ד ע"ב) גבי צפון שפירשה רובא ולכן פסק הרמב"ם שלא היה לוקה אבל יוכל להיות שבדאורייתא ממש סובר כר"י ולכן פסק (בפ"ו ו' מהל' פלאים הל' י"ח) דלבישה ממש אסור כו' רק על פתיפו מותר (שם הט"ז) שאינה העלאה ממש ולכן פסק (פ"י י"א מה' טומאות צרעת ה"א) דבמוט ובסיב מותר מי שיש בו הצרעת ואם הלכו סימני טומאה ילכו ומשמע דלא הנה פסיק רישא כמו שכתב נשם המל"מ.

ולפי ה"ל ניקח משום דבדאורייתא פסק כר"י ולר"י דסובר שאסור אין מתפונן בכל התורה אף בלא פ"ר הלכך סובר דמיתורא דלעשות אין למדין רק לא בפ"ר אלא שלא כיון דבכל התורה אסור וכאן מותר.

אבל בפ"ר דבכל התורה הנה פמכונן גם פאן אסור הלכך פתב נשם הרמב"ם גבי מוט ובלבד שלא יתפונן לכך עי"ש: וכיון דסובר דמלעשות אין ממעט דשרי רק בלא פ"ר וא"כ אף דילפינו מנייה עשייה דמחיקת השם עכ"פ אינו מותר בפ"ר לכך לא פסק פהירו שלמי ה"ל דמניחין תחת הציר.

דזה אינו מותר רק לר"ש דס"ל דלעשות מתיר אף פ"ר וגמרינו מזה עשייה דמחיקת השם אבל לר"י דלעשות אין מתיר רק בלא פס"ר אסור למוחקה בהציר ומוכן מה"ל: רק דנזיר נוכל לדחות דאפשר שלומד הגמ' פשוט לא ברש"י וסובר דגם בסריקה לאו פ"ר הוא ועיקר איסור משום כנונתו והלכך לא ה"ל לוקה דיוכל לומר דלא כנונתי להסיר הנימין המדולדלות והא דכתב הרמב"ם גם באדמה לא ה"ל לוקה הא ה"ל פתב דמשיר ודאי, וי"ל כף דהנה הכ"מ נשם (פ"ה הי"ד מה' גזירות) הקשה למה פסק כר"י ונוכל לומר דהוא פסק כת"ק רק דבגמ' בעי באיזה אדמה אסר ר"י אי דוקא באדמה המשרת או אף באדמה שאינה משרת ודאי דגזרו אטו אדמה המשרת ונוכל לומר כף אי איירי ר"י דוקא באדמה המשרת מסתמא אית ליה לת"ק דאדמה אין משיר ודאי ומותר לחוף באדמה ואי מייירי ר"י אף באדמה שאינה משרת משום גזירה לא פליגי רבנן עליו רק בהך גזירה דאינהו ס"ל דלא גזרינו אבל אדמה המשרת גם הת"ק מודה דאסור הלכך פסק לכתחילה לחומרא דאסור באדמה המשרת ובדיעבד לא ה"ל לוקה.

דאילו פליגי אם אדמה הוא משיר ודאי, כן נוכל לפרש דעתו אבל אין משמע כן דמשמע נשם דמשנה סריקה ואדמה בחד טעם וגם בפ"י המשניות פסק כר"י כמ"ש נשם הלח"מ

ע"ש וְכַעַת נְדַבֵּר בְּדַבְרֵי מַעַכ"ת דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי דְמִקְרַב פִּיבּוּיּוּ הָוּה פִּמְעֵשֶׁה בְּיַדִּים מִמֶּשׁ
וְאִין לֹאמַר כֵּן וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּשֵׁם הָר"ן דְּמִקְרַב פִּיבּוּיּוּ גֵרַע מִגֵּרַם פִּיבּוּיּוּ וְיֵשׁ לְטוֹר יוֹתֵר
מִשׁוּם פִּיבּוּיּוּ בְּיַדִּים וּכְבָר פְּתַבְתִּי פְּנוּנַת הַרְשָׁפָא דְלָמָּה לֹא גִזְרוּ בְּמִקְרַב הַשֵּׁם לְמִים
מִשׁוּם מִקְרַב מְחִיקְתּוּ כְּמוֹ מִקְרַב פִּיבּוּיּוּ וְעִי' לְעִיל וּכְמוֹ כֵּן אִין לְגִזְרוּר בְּמַנְיַח תַּחַת צִיר
הַהִיכָל וּמוֹבֵן מֵהַנְּ"ל כִּפִּי שְׁפַתְבְּתִי סְבַרְת הַרְשָׁפָא.

וּבְאֲמָצַע הַדְּבָרִים פְּתַב מַעַכ"ת רְאִיָּה מְזַבְּחִים (צ"א ע"ב) דַּה"מ הָא ר"ש דְּהִיכָא דְמַצִּי
לְמִיַּעְבַּד בְּלֹא פ"ר מוֹתֵר אַף בְּפִסִּיק רִישָׁא אִין לֹאמַר כֵּן וּכְנוּנַת רִש"י דְּמִזְלַף הַעֵינְקֵר
בְּטִיפִין דְקִין וּכְמוֹ שְׁפַתְבְּתִי הַתּוֹס' בְּהִדְיָא שְׁבַת (ק"ג ע"א) דַּה"מ ל"צ שְׁפַתְבּוּ דְמִיַּנְרִי בְּמִזְלַף
טִיפִין דְקִין וְרִש"י לֹא פְתַב הַלְכָּהּ כִּי מִזְלַף בְּטִיפִין גִּסִּין שְׂרִי רַק פְּתַב אַף כִּי מְכַבֵּה בְּטִיפִין
גְּסוֹת דְבָר שְׂאִין מִתְּכּוּנֵן הוּא וּר"ל כִּי מִזְלַף בְּטִיפִין דְקוֹת קָשָׁה לְצַמְצָם הַדְּבָר וּלְפַעְמִים
הוּא שׁוֹפֵף טִיפָּה גְּסָה רַק פִּינֵן דְלֹא פִּסִּיק רִישָׁא הוּא שְׂרִי כְּשֶׁאֵר דְבָר שְׂאִין מִתְּכּוּנֵן דְשְׂרִי
אֵע"ג דְּאִתְרַמִּי שְׂעֵשֶׁה הַמְּלָאכָה: וּמ"ש מַעַכ"ת רְאִיָּה מְרִש"י בְּכוֹרוֹת (ל"ג ע"ב) דַּה"מ
יְקִיזוּ אַף בְּמִקּוּם שְׂעוּשָׁה בּוּ מוּם וּפִי' פִּינֵן שְׂיִכּוּל לְהַקִּיז דָּם בְּמִקּוּם שְׂאִין עוּשָׁה בּוּ מוּם
יְכוּל ג"כ לְהַקִּיז אַף בְּמִקּוּם שְׂעוּשָׁה בּוּ מוּם, לְבַד שְׂהוּא נֶגֶד דְבָרֵי הַתּוֹס' שֵׁם (ל"ד ע"א)
דַּה"מ אִילִימָא וְנֶגֶד דְבָרֵי הָרֵא"ש שֵׁם אוֹת דְּדַבְּרָא"ש שֵׁם אִיתָא לְהִדְיָא לְהִקְפֵּה וּבִלְאוּ"ה
אִין לֹאמַר כֵּן א"כ בְּשְׁבַת אִם נוֹכַל לְעֲשׂוֹת רְפוּאָה בְּלֹא מְלָאכָה יוֹכַל לְעֲשׂוֹת הַרְפוּאָה אַף
בְּמְלָאכָה וְאַף בְּמַצְוָה אִיתָא שְׁבַת (קל"ג ע"א) לְיַעְבַּד אַחַר פִּינֵן דְּיוֹכַל אַחַר לְמוּל בְּלֹא
עֲבִירַת הַלְאוּ דְקַצִּיצַת הַבְּהֵרַת לֹא יְכוּל הָאֵב לְמוּל וּמִשְׁנֵי דְלִיכָא אַחַר הָא אִיכָא אַחַר לֹא
אֲמַרִינֵן פִּינֵן דְּאֲפִשֵׁר בְּאַחַר מוֹתֵר אַף לָאָב וְעֵינְקֵר פִּרְש"י כַּמ"ש הַתּוֹס' הַנְּ"ל וְהָרֵא"ש
הַנְּ"ל עִי' בְּדַבְּרֵיהֶם וְאִין לְצַאֵת מְדַבְּרֵי הָרֵאשׁוֹנִים בְּסְבָרוֹת מִנְפָּשֵׁינוּ שְׂאִין לְהֵם שׁוֹרֵשׁ
בַּגְּמ': וּמָה שְׁפַתְבְּתִי מַעַכ"ת דְּמָה שְׂאִיתָא בְּמַגִּילָה (כ"ו ע"ב) דַּס"ת שְׁבַלָה גּוֹנְזִין אוֹתָהּ
בַּכ"ח וְכַתְבַּת מַעַכ"ת פִּינֵן דְּגֵרְמָא שְׂרִי לְמָה גּוֹנְזִין דְּוִקָא בַּכ"ח וְתִירֵץ דְּבִקְרַקַע הָוּה בְּיַדִּים
וְהִבִּיא רְאִיָּה מְקוֹדֶרָה אֲצֵל הָאֵשׁ בְּשְׁבַת, כְּבָר פְּתַבְתִּי דְלֹא דְמִי עֲשִׂיָּה דְשְׁבַת דְקָאִי עַל
הַתְּחִלַּת מְלָאכָה לְעֲשִׂיָּה דְמְחִיקַת הַשֵּׁם דְקָאִי עַל כָּל הַמְּלָאכָה דְגַבִּי שְׁבַת פְּתִיב מְלָאכָת
מִתְּשַׁבַּת וְגַם לֹא דְמִי לְרַצִּיחָה דְהַתָּם מְצַמְצָם חֲזִיב וְהָא פְּטוֹר כְּמוֹ"ש לְעִיל, וְאִין לֹאמַר
הַטַּעַם דְלִכְּף גּוֹנְזִין בַּכ"ח מִשׁוּם אִיסוּר מְחִיקַת הַשֵּׁם הָוּה דִּי בְּזָה שְׂיַגְנוּז בְּכָלִי עַץ דְעַדִּין
לֹא יִתְחִיל כָּלֵל מְחִיקַת הַשֵּׁם עַד שְׂיַבְלָה הַפְּלִי עַץ.

וְגַם לְמָה מְצִילִים פְּתַבִּי הַקּוֹדֵשׁ בְּשְׁבַת מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה הָא לִיכָא אַף גֵּרְמָא דְהַדְּלִיקָה לְבַד
תְּשַׁרְף וּמִשְׁמַע אַף דְהַדְּלִיקָה לֹא בָּא מִשׁוּם חִיּוּצֵי רַק נָפַל בְּאִנְס אֵע"כ אַף דְלֹא לִיכָא
עַכ"פ מִשׁוּם קְדוּשָׁה צְרִיף לְהַצִּילֵן מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה וּלְגוֹנְזֵן בַּכ"ח כְּדִי לְקַיִּימֵן יָמִים רַבִּי' כָּל
מָה שְׂיִוְכַל וְהַקּוֹשְׂיָא שְׂהַקְשָׁה מַב"ק עַל שְׁבַת תְּרַצְתִּי לְעִיל: וּמָה שְׂהִבִּיא רְאִיָּה מְזַבְּחִים
(מ"ז ע"א) דַּר"א בַּר"י לִית לִיה מְלָאכָת מִתְּשַׁבַּת וּמִסְתַּמָּא ס"ל כְּאֲבוּהָ, הַתָּם מִיַּפְרָף מִכָּל
וְכַל, חֲדָא דְהָא הַתָּם פְּלִיגֵי אֲאָבוּהּ דַּר"י סוּבֵר בְּמִתְנֵיתִין שֵׁם (מ"ו ע"ב) שְׂאִין הַמְּחִשְׁבָּה
הוֹלְכַת אֲלָא אַחַר הָעוֹבֵד וּבְחוּלִין (ל"ח ע"ב) אִיתָא בְּהִדְיָא כֵּן וְעִי"ש תּוֹס' דַּה"מ הַנִּי
תְּנָאִי וְעוֹד פִּינֵן דְּצָרִיף לֹאמַר דְּפִלִּיג אֲתַרְנוּנִיָּהּ אֲמַר חַד טַעַם לְשִׁנְיָהּ וְעוֹד בְּשְׁבַת (ל"א
ע"ב) אֲמַר ר' יוֹחָנָן דַּר' יוֹסִי כַּר"ש ס"ל דְּמְלָאכָה שְׂאִין צְרִיכָה לְגוּפָה פְּטוֹר וְזָה שְׁפַטוֹר
מְלָאכָה שְׂאִין צְרִיכָה לְגוּפָה הָוּה מִשׁוּם מְלָאכָת מִתְּשַׁבַּת כְּמוֹ"ש (חֲגִיגָה י' ע"ב) וְעִי"ש
רִש"י וְתוֹס' וְעִי' תּוֹס' זְבָחִים (צ"ב ע"א) דַּה"מ אָבֵל ע"ש: וְהַתְּרוּץ שְׁפַתְבְּתִי מַעַכ"ת עַל

רש"י דרש"י סוכר דלתירוץ ר"א שפ"ת (מ"ז ע"ב) דקירוב פ"בוי גרע מגרם פ"בוי נכ"אן נמי ג"פ מחיקת השם פ"בוי דאין הפסק בין השם ובין המים דמי לקירוב פ"בוי ולא לגרם פ"בוי, קשה ע"ז שני קושיות, תדא דלר"א דסוכר דיש נ"מ בין קירוב פ"בוי לגרם פ"בוי איך יתרון דברי ר"י דאמר טובל בלא גמי דכ"ב דר"י אסר גרם פ"בוי כ"ש קירוב פ"בוי שנית פ"בוי דהגמרא א"ל לא פמסקנת ר"א דאוסר קירוב פ"בוי מסתמא א"ל לא הגמ' פ"בוי ה"א ש"ל גמרא (מ"ז ע"ב) במתניתין דלא יתן לתוכו מים א"תא כר"י דאוסר גרם פ"בוי א"כ מאי מתרון הגמ' (ק"ד ע"ב) דר"י אוסר גרם פ"בוי מתוך ש"אדם בהול כו' הא ר"י אוסר גרם פ"בוי אפי' במקום דליכא סברת מתוך ש"אדם בהול ג"פ לא יתן לתוכו מים וכמ"ש התוס' שם מ"ז) דה"מ לימא ע"ש רק לפי מה שפ"תתי לעיל להשוות הך גמ' עם הגמ' ש"ל א"תא עושה בסיב נוכל לתרון דברי רש"י בטוב טעם.

רק לא רציתי להאריף: כי אין דרך רש"י לעשות סברות מעצמו ולעשות פירוש אחר בפרייטא דלא כפי' הגמ' בפרייטא רק דנוכל לפרש פשוט פ"בוי רש"י דמאי תני בפרייטא גמי ליתני דיקרון חתיכת בגד וכמ"ש הרמב"ם (פ"ו מה' יסודי התורה ה"ו) ואם לא מצא גמי מסבב בבגדיו משמע דלכתחילה צריך דוקא גמי משום דזאת ידוע דחונק המים מלחלחין הבגד כי דבר רב הוא ומלא נקבים.

ומדבקין המים הבגד לגופו ויגרם יותר הבגד עם המים למחוק השם תיכף בירידתו למים ואז נקרא פ"בוי כמו"ש לעיל בע"ה פ"בוי הרשב"א והלכך הוצרכו לכתחילה גמי דקשה הוא והמים אין מלחלחים אותו בתוכו: ועיי' רש"י יבמות (ק"ד ע"ב) דה"מ ש"עם וגמי הלכך לא יגרם גם הגמי למהר המחיקה רק המים לבד שהוא נכנס בין הגמי לבין הפ"ש דצריך להיות רפוי כמו"ש בגמ': ולפי מה שפ"תבנו דאע"ג דלאו דמחיקת השם ליכא בגמרא אעפ"כ מצנות גניזת השם איכא דהא מצילין אותו מפני הדליקה.

ואף במקום שאין מצילין מצנות גניזה איכא לפי הגמרא דידן פנ"ל א"ל א"ל בזה קושיות מעכ"ת שהקשה מתרומה וממלכות בית חשמונאי: והדמיון שדימה מעכ"ת חציצת דיו ש"ל השם לחציצת שערות נדבקות אינן דומות זו לזו דשערות מגופא הם והם עצמם צריכין טבילה והוי פ"בוי אצבעות שנדבקו זה לזה ואי אפשר להפרידם א"ל התם הדיו עצמו אינו צריך טבילה.

ובדיו לחה אם הנה יכול המים לבוא מצדדי הדיו להבשר אף שגג הדיו לא נשקע במים הוי טבילתו טבילה משא"כ בשער ועוד יש לדבר בדברי מעכ"ת בדבר זה רק לא רציתי להאריף: מפ"ל הג"ל מסקינן איך ס"ד דמעכ"ת דמותר לשרון בגמרא ועל ידי א"י פ"בוי הקודש פ"בוי דאנן פסקינן דכל פ"בוי הקודש מצילין מפני הדליקה בשבת פ"בוי שפ"תבו התוס' שבת קט"ו דה"מ אליכא וכמו שפסק בש"ע של"ד ס' י"ב וסתמא קתני אף בדליקה שפ"ל ממילא שלא ע"י חיצו וא"כ אם אנו רואין א"י שורף פ"בוי הקודש או רוח נושא פ"בוי הקודש לאש מחוץ בין אנחנו להצילן אף בשבת ואיך נאמר דמותר לכתחילה ליתן לא"י ולרוח לגרם שריפה על ידיהם.

רק אני איני בקי במהות הקורעקטין. רק נראה פ"בוי דרין האותיות דף ראשון מנסים אם סדרו האותיות בטוב ומחליפין באיזה מקומות סידור האותיות וכי"ן דתמיד מחליפין האותיות בניסיון ראשון יוכלו בפעם ראשון בשם השם שלא להציג שם הי"ד.

ולא יהי השם בשלימות ואח"כ פשטחלפין האותיות יתנו שם גם יוד ונקל יותר הגניזה בלא אנפרות. ואם ח"ו ימצאו שם א"י ויעשו בהם דבר בזיון יקל הדבר שיהי בלא אנפרות: דברי דו"ש בלב נפש ידו ראובן הלוי החונה פק"ק דענאבארג: סימן ג שלמא למר ולתורתו בישראל ישרון תהלתו כבוד הגאון האמיתי המפורסם מאיר עיני חכמים בהלכה פאר הדור כקש"ת מהור"ר ראובן הלוי שיקני' אב"ד דק"ק דענאבארג: אחדשה"ט מכתבו דמר עם תשובתו הרחבה בגאון תורתו קבלתי לנכון ושניתי ושלשתי אותה וראיתי בה את מעשה תקפו וגבורתו בגאון קדשו והשיג עלי לדינא ובאמת פי זה גרם לגאוונו מה שלא השגיח על תשובתי מה שהעליתי בכל פרט ופרט פי ידעתי נאמנה באם שהשגיח על כל דברי לא היה הוד גאוונו משיג עלי ויספים עמדי מה שכתב גאוונו וזה לשונו וכעת נדבר בדברי מעכ"ת דמשמע מדבריו דמקרב פיבוי הוי פמעשה בידים ממש ואין לומר כן אומר אני שגאוונו כתב זאת על הרב אלפס והרמב"ם והרא"ש והר"ת ו"ל שפנולם פה אחד דברו דהפשט של רב אשי שבת (מ"ז ע"ב) דקאמר שאני הכא מפני שמקרב את פיבוי הנה משום דזה הוי מעשה בידים פאשר בארנו בתשובה דשיטת הר"ח והר"ת ו"ל מבואר להדיא בתוס' שם ד"ה מפני דזה הוי מעשה בידים.

והרב אלפסי והרא"ש ו"ל שלא הביאו הא דרב יהודה אמר רב (שבת ק"כ ע"א) טלית שאחזבה האור מצד זה נותנין עליה מים מצד אחר אלא כתבו דפושטה ומתפסה בה וכתבו הראשונים ו"ל דהנכרח לזה מהא דרב אשי מפני שמקרב את פיבוי מוכרח לנו לפרש גם דברי הרא"ש והאלפסי ו"ל דסברי גם כן פשיטת הר"ח והר"ת דזה הנה מעשה בידים ולא משום גזירה כפי הרב ר' פורת דהתם הוא דאיפא גזירה שפא יבא לידי פיבוי בידים משום אם יגביה הפלי בשעת נפילת הניצוצות וקודם גמר הגזירה יפלו אבל הכא בטלית שאחז בה האור ליפא למגור הכי, וזה ברור.

אלא ע"כ דסברי האלפס והרא"ש ו"ל דמקרב את פיבוי הוי מעשה בידים כל שלא הוי הפסק לא הוי גרמא: וזה שכתב הוד גאוונו דמוכרח מדברי הר"ן סוף פירה דמקרב את פיבוי הוי רק מדרבנן משום דאי שרית ליה אתא לכבוני בידים.

לא זכיתי להבין בשום אופן את דברי קדשו מהיכן מוכח זאת מדברי הר"ן ו"ל הא כל דברי הר"ן קאי על ערב שבת ולגבי ע"ש הוא דליפא איסור מעשה בידים וכמ"ש התוס' סוף פירה ד"ה מפני פי' דגזרינן ערב שבת אטו שבת וכל שבת יכול לבוא לידי פיבוי וכמ"ש רש"י שם מקרב את פיבוי זמן פיבוי להדיא והוי ליה מכבה ממש אי הוי יחיב ליה בשבת, הרי להדיא אף לשיטת רש"י הא דקאמר שמקרב את פיבוי הוי לשבת אם יתן לתוכו מים אבל בע"ש הוי רק מטעם גזירה ערב שבת אטו שבת.

וזהו מה דכתב הר"ן אבל הכא טפי מגורם הוי משום דהתם קאי הר"ן על ער"ש וגזרינן אי שרית ליה לקרב את פיבוי בע"ש אתא לכבוני בשבת פי' ובשבת הוי מקרב את פיבוי מעשה פיבוי בידים וזה הוא פנונת הר"ן ו"ל וזה ברור: ומדברי הרמב"ם ג"כ מוכח דסבר פשיטת הר"ח והר"ת דמקרב את פיבוי בשבת הוי מעשה בידים ורק בע"ש הנה מטעם גזירה ע"ש אטו שבת.

דהא רבינו לא כתב בה' שבת (פ' י"ב) דמותר לעשות מחיצה של מים שלא תעבור הדליקה אלא כתב רק דמותר לעשות רק מחיצה עם פלים של מים וזה הוא מטעם שכתב

התוס' לשיטת הר"ח והר"ת ומקא דכתב בה' שבת (פ' ה' הי"ג) ונ"ל ואסור ליתן לתוכו מים ואפי' מערב שבת מפני שהוא מקרב פיבוי הניצוצות הרי דלא פתב גפי ואסור ליתן לתוכו מים משום גזירה דאי שרית ליה אתא לכפויי פינדים וכדרכו בקודש לפרש דבריו אי הוי מדרבנן או מדאורייתא אלא שכתב פלשון הגמרא מפני שהוא מקרב פיבוי הניצוצות פ' דקאי זה הטעם על שבת גופא ובע"ש ע"כ סבר דהוי רק מדרבנן.

וכדכתב רש"י ו"ל להדיא סוף פ' פ' ונהו ליה מכפה ממש אי הוי יתיב ליה בשבת הרי דבשבת דוקא הוא דהוי מעשה פינדים וזה הוא קושית הרשב"א ו"ל (שבת ק"כ ע"ב) ד"ה לעולם אמאי לא הוי בשעה שירד לתוך המים עם השם בלא גמי איסור מעשה פינדים כמקרב את פיבוי דהוי מעשה פינדים וזה ברור: ומה שכתב הוד גאונו וזה לשונו ובאמצע הדברים פתב מעכ"ת ראיה מרש"י (זבחים צ"א ע"ב) ד"ה הא ר"ש דהיכי דמצי למעבד בלא פסיק ריש' מותר אף בפסיק רישא אין לאמר פן עכ"ל אומר אני שלא עלי פתב הוד גאונו פן כי אם גם על גאון קדמון אחד בעל שלטי הגבורים סוף פ' ר' אליעזר בשבת פ' י"ג דכתב ונ"ל ואני פתבתי בחי' דכל מעשה דאפשר לעשות זולת פסיק רישא אז אפי' עבד אותו מעשה בפסיק רישא פי לא מתפנין לעשות בפסיק רישא והארכתי שם ומדברי הרשב"א סיוע גדול לדברי פי ק"ו הן דברי מדבריו ע"ש עכ"ל וא"כ ה"א גמי אין להמסבב את ציר ההיכל שום איסור דהא אין מתפנין לעשות דוקא בפסיק רישא דהא אין מתפנין דוקא לפתוח הדלת במהירות וכל שאין מתפנין דוקא לפסיק רישא פי עבד גמי בפסיק רישא מותר כל שאפשר לעשות זולת הפסיק רישא וזה הוא דכתב התוס' (שבת ק"ג ע"א) ד"ה ל"צ מיירי דלא הוי פסיק רישא שמזלפו בטיפות דקות היינו דאין פוננתו לעשות דוקא בטיפין גסין וא"כ אף דעביד בטיפין גסות לא הוי פסיק רישא כל שלא מתפנין דוקא לעשות בפס"ר שרי כל שאפשר ליה שלא לעשות בפס"ר וזה ברור או דהתוס' סבר פשיטת הרמב"ם ו"ל דפליג ע"ז פאשר בארנו בתשובה: ומה שכתב הוד גאונו ונ"ל ומה שכתב מעכ"ת ראיה מרש"י בכורות (ל"ג ע"ב) ד"ה יקיו אף במקום שעושה בו מום ופי' פיון שיכול להקיו דם במקום שאין עושה בו מום יכול ג"כ להקיו אף במקום שעושה בו מום, לבד זה שהוא נגד דברי התוס' שם (ל"ד ע"א) ד"ה אי לימא ונגד דברי הרא"ש שם אות ד עכ"ל גם אני פתבתי דאינו פן שיטת הרמב"ם וגם דהתוס' לשיטתו אזיל (שבת ק"ג ע"א) ד"ה ל"צ דלא סבר פשיטת רש"י פאשר כתבנו לעיל וגם אני לא פתבתי בתשובה ראיה לדברי רש"י רק דרש"י לשיטתו בזבחים (צ"א ע"ב) ולקף לא צריך לפרש כדברי הרמב"ם בפ' המשנה דכתב אע"פ שהוא עושה בו מום פי' דאין חוששין שפא יפול בו מום מחמת הקנה ע"ש אלא לפי שיטת רש"י נוכל לגרוס אף במקום שעושה בו מום וכל היכי דמצי למעבד בלא פס"ר כל שלא מתפנין דוקא לפס"ר שרי גמי להקיו אף במקום שעושה בו מום פמו דשרי לזלף אף בטיפין גסות פן ה"א: ומה שכתב הוד גאונו ונ"ל ובלאו הכי אין לומר פן א"כ בשבת אם נוכל לעשות רפואה בלא מלאכה יוכל לעשות הרפואה אף במלאכה ואף במצנה איתא שבת (קל"ג ע"א) ליעבד אחר פיון דיוכל אחר למול בלא עקירת הלוא דקציצת הבהרת לא יוכל האב למול ומשני דליכא אחר הא איכא אחר לא אמרינן פיון שאפשר באחר מותר אף לאב עכ"ל לא זכיתי להבין דברי קדשו הא קאי הגמרא באומר אבי הבן לקוץ בהרת דבנו הוא קא מתפנין והיכא שהוא נתפנין לפסיק רישא בנודאיאסור לעשות אף היכא דמצי למעבד

בלא פס"ר וכדברי השלטי גבורים הנ"ל שהבאתי לעיל: ומה שכתב הוד גאוונו ונ"ל ואין לצאת מדברי הראשונים בספרות מנפשינו שאין להם שורש בגמרא עכ"ל.

אומר אני דר"א גדולה לדברי רש"י ז"ל זבחים (צ"א ע"ב) מהא דאמרינן פתובות (ו' ע"ב) הפונס את הבתולה כו' וחקמים מתירין מאן חכמים אמר רבה ר' שמעון הוא דאמר דבר שאין מתפונן מותר אמר ליה אב"י והא מודה ר' שמעון בפסיק רישא אמר ליה לא פהלוו בבליים כו' ועי' תוס' ד"ה לא דפי' דלא הנה פ"ר פל שיכול כו' כל שאינו מתפונן דוקא כו' ע"ש וגדולה מזה כתב הרשב"א ז"ל שם בפתובות (ו' ע"ב) ד"ה א"כ ומעשים בכל יום שמתירין כו' לכתחילה אפי' לבבליים כו' ובאמת פן היא פיון דאפשר כו' לכ"ע שרי דאפשר שיזדמן להם כו' וכדאמרינן גורר מטה וספסל ולא בעינן בקי שלא יעשה חריץ וכן פל דבר שאין מתפונן עכ"ל ע"ש הרי בהדיא דברי רש"י ז"ל וכדברי דכל היכא דמצי למיעבד בלא פ"ר מותר אף בפ"ר פל שלא מתפונן לעשות דוקא בפסיק רישא וזה ברור: ומה שכתב הוד גאוונו ומה שכתב מעכ"ת דמה שאיתא במגילה (כ"ו ע"ב) דס"ת שפלה גונזין אותה בכ"ח וכתב מעכ"ת פיון דגרמא מותר למה גונזין דוקא בכ"ח ואין לאמר הטעם דלקח גונזין בכ"ח משום איסור מחיקת השם הנה די בזה שיגנוז בכלי עץ דעדיין לא נתחיל פלל מחיקת השם עד שיבלה הכלי עץ עכ"ל פבר בארנו בתשובה דבכלי עץ הנה בזה איסור מחיקת השם בידיים וכדאמרינן בסנהדרין (ע"ז ע"א) ה"מ בלא שרגא לא מתחיל הבלא בשעתיה ה"מ בלא שרגא נמי מתחיל הבלא בשעתיה ע"ש פן ה"מ אם יגנוז הס"ת שפלה בכלי עץ הא מעט לחלוחית יתנה תיקף מגיע אף להשמות דהא דרף הכלי עץ להבליע לחלוחית תיקף פשוטגנין אותה לקרקע ומזה ג"כ להשמות וכל שיש מעט בשעתיה לחלוחית ואף שלא יזיק אלא לאחר זמן רב הנה בזה מעשה בידיים פמובן מזאת הסוגיא דסנהדרין: ומה שכתב הוד גאוונו וזה לשונו וגם למה מצילין כתבי הקודש בשבת מפני הדליקה הא ליכא אף גרמא עכ"ל.

פבר בארנו בתשובה דאף דאמרינן (שבת ק"כ ע"ב) דגרמא שרי במחיקת השם פל זה לא הנה לא מדאורייתא אבל מדרבנן בנדאי אסור וראיה לזה דהא לא קאמר ר' יוסי לעולם יורד ורוחץ פדרכו אלא יורד וטובל פדרכו משום דבמקום מצנה לא גזרו רבנן וגם מדלא מקשה הגמ' אי הכי לעולם יורד וטובל לעולם יורד ורוחץ מיבעיא ליה אלא ע"כ דאיסור מדרבנן איכא ומצנה מדרבנן איכא להצילם אף מפני הדליקה שאין בהם אף גרמא ולכך מצילין כתבי הקודש בשבת מפני הדליקה דמשום מצנה שרינן להצילם.

ומה שכתב הוד גאוונו וזה לשונו ומה. שהביא ראיה מזבחים (מ"ז ע"א) דר' אליעזר בר' יוסי לית ליה מלאכת מחשבת ומסתמא ס"ל כאבוה ה"מ איפרה מפל וכל, חדא דהא ה"מ פליג אאבוה דר"י סובר במתניתין (שם מ"ו ע"ב) שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד עכ"ל הן אמת דר"י פליג על אבוה בזה הדין שהבעלים מפגלין אבל לא פליג על הא דלא סבר מלאכת מחשבת אסרה תורה: ועוד כתב הוד גאוונו ונ"ל ועוד בשבת (ל"א ע"ב) אמר ר' יוחנן דר"י סבירא כר"ש דמלאכה שאו צריכא לגופה פטור וזה שפטור מלאכה שאין צריכה לג' הנה משום מלאכת מחשבת כמו שאמרו (תג"ה י' ע"ב).

א"כ לדברי קדשו יקשה דברי הרמב"ם ז"ל הא דפסק בה' שבת (פ"א ה"ז) כר' יהודה דמלאכה שאינה צריכה לגופא חייב הרי דלא סבר מלאכת מחשבת אסרה תורה ואפ"ה פסק הרמב"ם בה' שבת (פי"ח הכ"ב) דכל שאין פשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו ובא אחר והוציאו לא נתחייב זה במחשבה של זה הרי דסבר מלאכת מחשבת אסרה תורה דהא כל הטעם דלא נתחייב זה במחשבה של זה הנה משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה וכדאמרנו זבחים (מ"ז ע"א) א"כ תקשה דברי הרמב"ם אהדדי אלא ע"כ דזה הנה שני ענינים דהכא גבי גרמא דאסור בשבת כדאמרנו (ב"ק ס' ע"א) מטעם מלאכת מחשבת אסרה תורה פ"י פ"יין שנתקנים מחשבתו אף ע"י הרוח מסייעתו כל שנתקיימה מחשבתו חייב וכדפ"י רש"י מלאכת מחשבת אסרה תורה נתקיימה מחשבתו וכן גבי ובא אחר והוציאו לא נתחייב זה במחשבה של זה משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה פ"י שנתקיימה מחשבתו וכל שאין שיעור זה חשוב בעיניו אין מתכוין למלאכה וכדפ"י רש"י שם זבחים (מ"ז ע"א) דה"מ מלאכת.

פ"י לא נתקיימה מחשבתו דהא זה השיעור לא חשוב בעיניו ומלאכת מחשבת דוקא אסרה תורה אבל גבי מלאכה שאינה צריכה לגופה קרי כשעושה מלאכה ואין צריך לאותו צורך פגון שפכה את הנר מפני שהוא צריך לשמן או לפתילה כדי שלא יאבד או כדי שלא ישרף.

שאין צריך לגוף הפיבוי דהא טפי הנה ניחא ליה שלא יהא דולק הנר כלל בזה סבר ר' שמעון דפטור מטעם דמלאכת מחשבת אסרה תורה פ"י דלא אסרה תורה אלא שהוא צריך לאותו מעשה איסור אבל אם ניחא ליה טפי שלא יוצרך לאותו מעשה איסור לא אסרה תורה ויוכל להיות אף דסבר ר' יוסי כר' שמעון דמלאכה שאין צריכה לגופה פטור משום מלאכת מחשבת אסרה תורה אפ"ה לא סבר ר' יוסי דגרמא בשבת מותר ולא סבר הטעם דמלאכת מחשבת אסרה תורה בענין זה דהנה שני ענינים וזה ברור: ומה שכתב הוד גאוננו ז"ל ונתירוץ שכתב מעכ"ת על רש"י דרש"י סובר דלתירוץ של רב אשי שבת (מ"ז ע"ב) דקירוב פיבוי גרע מגרם וכאן נמי גבי מחיקת השם פ"יין דאין הפסק בין השם למים דמי לקירוב פיבוי ולא לגרם פיבוי קשה על זה שני קושיות חדא דלרב אשי דסובר דיש נ"מ בין קירוב פיבוי לגרם פיבוי איך תרץ דברי ר' יוסי דאמר טובל בלא גמי דכ"י דר' יוסי אסר גרם פיבוי כ"ש קירוב פיבוי עכ"ל ולא זכיתי להבין את דברי קדשו בשום אופן הא קושיתו של גאוננו היא קושית הרשב"א שבת (ק"כ ע"ב) דה"מ לעולם דכתב תמיהא לי דהא מפ"יין שהוא מכניס ידו במים הרי זה כמקרב את פיבוי ונהנה מוחק את השם בידים כאשר בארנו לעיל שפוננת הרשב"א לשיטת הר"ח והר"ת ונהנה מוחק את השם בידים כל שלא מפסיק ולא מידי ותירץ שם דכאן אפ"יין שלא ימחוק פנודע לגאוננו ורבנן דפליגי אר' יוסי סברי דגם זה הנה מעשה בידים משום דסברי דזה הנה אי אפשר דלא ימחוק וזה ברור: ומה שכתב הוד גאוננו וזה לשונו מכל הנ"ל איך סלקא דעתך דמעכ"ת דמותר לשרוף בגרמא כתבי קדש וע"י א"י פ"יין דאנן פסקינו דכל כתבי הקדש מצילין מפני הדליקה אף בשבת וא"כ אם אנו רואין שא"י שורף כתבי הקדש או רוח נושא כתבי הקדש לאש מחויבין אנחנו להצילן אף בשבת ואיך נאמר דמותר לכתחילה ליתן לא"י ולרוח לגרם שריפה על ידיהן עכ"ל הטעור קבר בארנו בתשובה דכל היתר שלי מטעם פ"יין דגרמא אינו אסור מדאורייתא ורק

מדרבנן אסור באשר בארנו לעיל וכיון דפסק הרמב"ם בהל' תרומות (פי"ב ה"ד) כר' יהושע בפסחים (כ' ע"ב) דחביות תרומה שנשברה בגת העליונה והתחתונה טמאה אם אינו יכול להציל ממנה רביעית בטירה יציל ויטמאנה ביד משום דכל שבלאו הכי יטמא מותר נמי לטמא ביד והא ה"א אנו חזינו דהקורעקטיו מוטלין באשפה וגם אם יקברו באין אחרים ומוציאין אותן ועושין בהו כל צרכן א"כ בלאו הכי יתבזו וימחקו בבזיון ולקוברו בכלי עץ לדעתי הנה זה איסור מעשה בינים כמו שבארנו לעיל ולקוברו בכלי חרס הנה בזה הפסד מרובה וכדאמרינן פסחים שם להפסד מרובה חששו אם פן כל שהולך בלאו הכי למחיקה ולבזיון דא"י באים ומוציאין אותן משם מהקבורה א"כ ע"י א"י הא אנו פסקינן בש"ע או"ח דכל דבר שאסור מדרבנן מותר לאמר לעובד כוכבים לעשות כל שיש צורך בדבר הרבה ואף להיש אסורים שם הא ה"א בלאו הכי נמחקו והנה כמו חביות תרומה פנ"ל ואף הא דמצילין להפתבי קדש מפני הדליקה בשבת היינו מטעם שהא יכולין להצילן שלא ילכו לאיבוד בנדאי מוטל עלינו חוב להצילם בכל מאי דאפשר אף בשבת דהא יש מצנה בדבר דהא אף גרמא אסור מדרבנן ואף דהא הדליקה לא הנה אף גרמא אפי"ה מותר להצילם בשבת אבל ה"א כל ההיתר שלנו לא הני אלא שבלאו הכי הולכים למחיקה דבאים אחרים ומוציאים אותן מקבורה ומשתמשין בהם כל צרכן לא גרע מהא דחביות תרומה שנשברה בגת העליונה.

ועל ידי גרמא היינו הרוח מסייעתו וגם לצוות לא"י לעשות פן בנדאי שרינו להו לעשות פן כדי שלא יתבזו פתבי קדש באשר בארנו: פה דברי ידיו המברכו מקרב לב עמוק משה קריינעש מפק"ק ווילנא: סימן ד בע"ה יום ד' כ"ב שבכם שנת זאת הפרכה דענאבארג: פבוד הרב המפורסם לגאון חריף ובקי צולל במים אדירים כש"ת מוה' משה קריינעש שי: מכתב מעכ"ת הגיעני והנני להשיבו על ראשון כו' מ"ש כת"ר פי מ"ש הר"ן דאי שרית לי אתי לכבוני קאי על ערב שבת אין לומר פן דעל ערב שבת לא שייך לומר רק גזירה ערב שבת אטו שבת ועי' בר"ן מה שהקשה מטלית שאחז בה האור והתם מיירי בשבת וע"ז משני דכאן טפי מגורם הנה וע"ז מסיק משום דאתי לכבוני בינים ועל ע"ש ממילא תרצו דגזרינן ע"ש אטו שבת אבל הך גזירה דאתי לכבוני קאי על שבת וגם הלשון טפי מגורם הני משמע דגזרינן בה טפי יותר מגורם אבל לא איסור דאורייתא ועי' בהגהת מרדכי סוף פירה מה שתיירץ בשם הר"ר ישאל בהרב אורי שרגא ולא ס"ל בהרב ר' פורת ואעפ"כ סובר מפני דאינו אלא מדרבנן ובזה משמע דלא פליגי ראשונים אי דאורייתא אי דרבנן וכן הקשו הראשונים מ"ש ממצודות דלא גזרינן ע"ש אטו שבת ומירצו דהתם אב מלאכה.

ולפי תירוץ מעכ"ת גם כאן בשבת אב מלאכה דמכבה ולמה גזרינן ע"ש אטו שבת ומשמע דליכא פלוגתא על הך מתניתין ואתיא אף אליבא דר"י דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופא חייב וגם לשיטת רב אלפס שהשמיט הך דינא דרב יהודה (שבת ק"כ ע"א) דטלית שאחז בה האור נותן מים מצד אחר דמשנה האלפס הך דינא להך דאין נותנין מים תחת הנר וסובר פרב אשי דקירוב פיבוי אסור יש פלוגתא רחוקה בין רב לרב אשי דלרב מותר לכתחילה ולרב אשי יש חיוב חטאת או סקילה אליבא דר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופא חייב והרמב"ם פוסק פן ואין סברא לומר דחד אמורא יסבור דמותר לכתחילה וחד יסבור דחייב חטאת ועי' תוס' שבת (מ"ז ע"ב) דה"מ רשב"ג

ע"ש ואע"ג דמצינו פן בתנאים שבת (קל"ח ע"א) עכ"פ גם פאן הו"ל להגמרא לבאר זאת ומפני זה מתמה תוס' הג"ל על דבר פנה מה שאין הגמרא מבאר זה דלמר מחייב חטאת ולמר מותר לכתחילה ואיך לא משתמט חד מן הראשונים לומר דכאן הוי דאורייתא ואדרבה פיון דבמרדכי מצינו מפני דעה מדרבנן וסובר דלא פהרב ר' פורת פיון דמדמי הך דינא לטלית שאחז בה האור דלהרב ר' פורת לא דמי מידי וכמו שמחלק המרדכי בתירוץ שני שלו אבל הר"ר ישראל לא מחלק ביניהם רק דסובר ששניהם הוי קירוב פיבוי ואעפ"כ סובר בהדיא דלא הנה רק מדרבנן ע"ש ובראשונים אחרים לא מצינו בהדיא שהוא דאורייתא למה נשנה מדעתנו פלוגתא בזה ובפרט שמדברי הר"ן משמע בהדיא שהוא מדרבנן וכנ"ל: גם פפי שבארנו דברי הרשב"א בשבת (ק"כ ע"ב) לא שייך קירוב פיבוי גפי מחיקת השם פי האיסורים לבד שבת אין עובר רק פשעושה כל המעשה בינים ולא פשהניח במקום שיעשה המעשה בעצמו והפשט ברשב"א הוא מוכרח כמו"ש בתשובתי הקודמת פי בלתי זה הוא נגד הגמרא וחלילה אין לפרש דברי ראשון פדי להביא ראיה לסברא חדשה לעשות דברי ראשון לא פפשטא דגמרא ולבד גפי שבת חייב בהתחלת המעשה אף שגמר המעשה נעשה ממילא: וגפי פ"ר שכתב מעכ"ת שהשליטי גבורים כתב פן בסוף פרק י"ג דשבת והביא שם ראיה מדברי הרשב"א ובאמת הרשב"א בעצמו אינו סובר פן רק הפירש בכתובות (ו' ע"ב) גפי הכונס את הבתולה כמו שפירש הרשב"א שם דכיון דאין מתכוון דוקא כו' לא מקרי פ"ר ע"ש ברשב"א ובאמת כל שאין מתכוין אף אם למיעוטא דמיעוט אחד מאלפי אלפים ינדמן פך לא מקרי פ"ר דפ"ר לא מזדמן לעולם שיחז' וזה ברור: והראיה שדחה על מה שהבאתי משבת (קל"ג ע"א) דהתם אומר האב לקוץ בהרת פנו מתכוין לא עיין מעכ"ת בתשובתי שכתבתי שם דזהו דוקא לשיטת הרמב"ן האי באומר הוא דוקא אבל לשיטת הרא"ה הנה כמו פ"ר דניחא ליה הנה פמתכוין וכמו שהבאתי שם מתוס' שבת (מ"א ע"ב) ד"ה מיחם שם בסוף דבריהם וגם ע"ז פריה הגמ' ליצבד אחר פיון דאפשר לקיים שניהם לא דחי הלאו ואיך נאמר פיון דאפשר בלא דחיית הלאו כמו לעשות מום בבכור דאפשר לרפאותו בלא דחיית הלאו: ומה שכתב מעכ"ת סברות שהפלי עץ תיכף מגיע הלחלוחית להשמות למה יאמר מעכ"ת סברות פאלה הלא צריך זמן יותר לשהות עד שיתחלחל הפלי גם מבפנים שיגיע הלחות להס"ת מהזמן שיתפקעו הפלי חרס חדשים מהדליקה ואעפ"כ קרי זאת גרם ולא קירוב פיבוי ובהדיא כתב הר"ן שם בפמגילה בזה"ל אע"פ שגונזין אותו עושין לו תקנה פמה שאפשר לקיימו: ומה שכתב מעכ"ת להקשות על דברי שכתבתי הא ר' יוסי סבר כר' שמעון במלאכה שאין צריכה לגופא ומסתמא ס"ל מלאכת מחשבת אסרה תורה והקשה פי לדברי יקשה דברי הרמב"ם אהדדי דהרמב"ם פוסק כר' יהודה שחייב במלאכה שאין צריכה לגופא ואם פן לית ליה להרמב"ם מלאכת מחשבת אסרה תורה ואעפ"כ פסק דלא ברשב"א שאין חייב האחר במחשבתו של זה והתם משום מלאכת מחשבת הוא פדאמרינו זבחים (מ"ד ע"א) ע"ש פרש"י ד"ה מלאכת מחשבת ע"ש ידע מעכ"ת פי בעיני גם אז לא הנה פנונתי בזה ח"ו פי פולם שנים בדרש מלאכת מחשבת ומי פליג על דין דזורה ורוח מסייעתו ואף רשב"א לא פליג על דין דזורה רק לא פתבתי זה אלא על דברי מעכ"ת פיון דמעכ"ת השנה הך דינא דרשב"א להך דינא דזורה וא"כ סובר מעכ"ת פי כל מה דדרשינו ממלאכת מחשבת

בן־לם שְׁוים הֵם הַלְכָהּ הַקְשִׁיתִי לוֹ הָא ר' יוֹסִי ס"ל מְלֹאכֶת מַחְשָׁבַת גַּבִּי מְלֹאכֶה שְׁאִין צְרִיכָה לְגוּפָא וְכַעַת הַתְחִיל מַעַכ"ת לְחַלֵּק בֵּין הַדְרָשׁוֹת דְּמְלֹאכֶת מַחְשָׁבַת וְדִין דְּזוּרָה הַשְּׁנֵיהֶם מַעַכ"ת לְהַדִּינָא דְבָא אַחַר וְהוֹצִיאֵהוּ אִי זוּרָה חֲזִיב שְׁם פְּטוּר וְאִי שְׁם חֲזִיב זוּרָה פְּטוּר וּמְלֹאכֶה שְׁאִין צְרִיכָה לְגוּפָא חֲזִיב מִשּׁוּם דְּיוֹכֵל לְהִיּוֹת חֲזִיב גַּבִּי בָּא אַחַר וְהוֹצִיאֵהוּ וּמְלֹאכֶה שְׁאִין צְרִיכָה לְגוּפָא פְּטוּר.

וְאוֹמֵר סְבָרוֹת כְּזֶה רַק לְהַעֲמִיד דְּבָרָיו וְלוֹמֵר דַּר' יוֹסִי לֹא ס"ל הֵךְ דִּינָא דְּזוּרָה. וְאִם גַּלְיָה כְּזֶה אַחַר סְבָרוֹת מְדַעְתִּינוּ אֵיזָה מְלֹאכֶת מַחְשָׁבַת שְׁוים וְאֵיזָה אֵין שְׁוים אַדְרָבָה דְּמִי יוֹתֵר מְלֹאכֶה שְׁאִין צְרִיכָה לְגוּפָא לְהַדִּינָא דְבָא אַחַר וְהוֹצִיאֵהוּ דְלָמ"ד מְלֹאכֶה שְׁאִין צְרִיכָה לְגוּפָא חֲזִיב לֹא אֵיכְפַת לָן אִם הוּא צְרִיף לְאוֹתוֹ דְּבָר אִם לֹא רַק מְלֹאכֶת הַהוֹצָאָה עֲשֵׂה וְלִדְיָדִי אֵין צְרִיף הֵךְ דְּבָר כְּלָל וְאֵין חֲשׁוֹב לוֹ הַדְּבָר רַק כִּינּוּן דְּחֲשׁוֹב לְאַחֲרֵינִי וְהוּא עֲשֵׂה הוֹצָאָה מִזֶּה הַדְּבָר שְׁחֲשִׁיב לְאַחֲרֵינָא חֲזִיב כְּמוֹ כֵּן אִם הוֹצִיא שׁוּם דְּבָר שְׁחֲשׁוֹב לְאַחֲד רַק הוּא עֲשֵׂה הַהוֹצָאָה כְּמוֹ כֵּן יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׁהוּא חֲזִיב.

וּבְאַמַּת אֵין כָּל הַדְרָשׁוֹת שְׁוֹת וְאִף רִשְׁבָּ"א מוֹדֵה בְּזוּרָה כו' כִּי לִיכָּא מֵאן דְּפְלִיג עַל זוּרָה וְרוּחַ מְסִייעָתוֹ: וְמָה שְׁמַתְמִיָּה עָלֵי מַש"כ עַל תְּיָרוּצוֹ שְׁכַתְבַּת עַל רַש"י שְׁכַתְבַּתִּי שְׁנֵי תְּמִיּהוֹת עַל דְּבָרֵי מַעַכ"ת הוּא מַתְמִי' עָלֵי הָא קוֹשִׁיָּה דְּרִשְׁבָּ"א הִיא וְכַתְבַּת מַעַכ"ת פְּלוּגְתָּא חֲדָשָׁה דַּר"י סוֹבֵר דְּאֶפְשָׁר שְׁלֵא יִמְחֹק וְרַבְּנָן סְבָרֵי דְּאִי אֶפְשָׁר שְׁלֵא יִמְחֹק וְנִהְיֵה מוֹחֵק בְּיָדֵים הַיְפֹת מִן הַגְּמָרָא דְּמִן הַגְּמָרָא מִשְׁמַע שְׁלֵא פְּלִיגִי בְּהֵךְ סְבָרָא רַק לְכוּ"ע גּוֹרֵם הָנִי רַק קוֹדֵם לֹא הִבְנִיתִי סְבָרַת מַעַכ"ת דַּס"ל דְּרַש"י פְּלִיג עַל סְבָרַת הַגְּמָרָא רַק הִבְנִיתִי סְבָרַת מַעַכ"ת בְּאִנְפּוֹן זֶה כִּי רַש"י ס"ל דְּהַגְּמָרָא אֲזִיל כְּפִי הַה"א שְׁל הַגַּמ' שְׁכַת (מ"ז ע"ב) דְּאֵין גַּמ' בֵּין גַּרְם כְּיָבוּי וּבֵין קִירוּב כְּיָבוּי וְכַסְבָּרַת הִירוּשְׁלַמִי וּמַתְנִיתִין דְּאֵין נוֹתְנִין מִים אֲתִיָּא כַר' יוֹסִי הַלְכָהּ פְּרִיף הַגַּמ' כְּאֵין מ"ט דְּרַבְּנָן דְּמַצְרִיכִינוּ גַּמִּי אַבְל רַש"י סְבָר כְּסְבָרַת רַב אֲשִׁי דִישׁ נ"מ בֵּין גַּרְם כְּיָבוּי וּבֵין קִירוּב כְּיָבוּי הַלְכָהּ נִיחָא מֵאִי דְּסְבָרֵי רַבְּנָן דְּצָרִיף גַּמִּי לְכַף הַקְשִׁיתִי שְׁנֵי קוֹשִׁיּוֹת חֲזָקוֹת לְמִי שְׁמַעֲיִין הִיטִיב בְּדְבָרֵי אַבְל כְּעַת שְׁכּוֹתְבַת מַעַכ"ת פְּלוּגְתָּא חֲדָשָׁה דְּרַש"י אֵינוֹ סוֹבֵר כְּסְבָרַת הַגַּמ' רַק רַש"י סוֹבֵר כִּי בְּדְבָר זֶה פְּלִיגִי רַבְּנָן וְר' יוֹסִי דַּר"י סוֹבֵר שְׁלֵא בְּנֻדָּאֵי יִמְחֹק הַשֵּׁם וְרַבְּנָן סְבָרֵי בְּנֻדָּאֵי יִמְחֹקוּ:.

וְמָה שְׁמַדְמָה מַעַכ"ת לְטוֹמְאָת תְּרוּמָה, לֹא דְמִי כְּלָל דְּהֵתֵם פְּסִיק רִישָׁא הִיא דְּבְנֻדָּאֵי יִטְמָא הַתְּרוּמָה וְאִיכָּא הַפְּסֵד חֻלִּין כְּמוֹ"ש פְּסָחִים (ד' ע"ב) דְּמִשּׁוּם פְּסִידַת חֻלִּין הַתִּירוּ וְכָאן אִם יִקְבְּרוּ בְּאַרְגֻז שְׁל עֵץ לֹא פְּסִיק רִישָׁא הִיא שְׁיָבֵא לִידֵי בְּזִיוֹן וְלֹא מְצִינוּ גְּנִיזַת כ"ח רַק בַּס"ת וְלֹא בְּכַתְבֵי הַקּוֹדֶשׁ הַבְּדֻפְסִים דְּהִנֵּה כְּמוֹ שְׁם שְׁכַתוּב עַל הַכְּלִי דְּלֹא מְצִינוּ שְׁיִגְנוּזוֹ דְּנֻקָּא בַּכ"ח וְאִף לְפִי סְבָרַת מַעַכ"ת שְׁמַדְמָה קְרִיבַת הַקְּרָקַע לְקְרִיבַת הָאֵשׁ כְּמוֹ קְרִיבַת הָאֵשׁ בְּכָלִים אַע"ג דְּנֻדָּאֵי יִתְפַּקְעוּ לֹא הַנִּירֵק גְּרָמָא כֵּן קְרִיבַת הַשְּׁמוֹת לְקְרָקַע ע"י כְּלִי עֵץ עַד שְׁיִתְלַחֲלוּ הַכְּלִים גַּם מִבְּפָנִים וְיָבֵא הַלְחוֹת לְהַשְּׁמוֹת לֹא הָנִי רַק גְּרָמָא וּפְשׁוּט, דְּבָרֵי דִידוֹ ד"ש רְאוּבֵן הַלְוִי הַחֹנֶה פ"ק דְּעֵנָא בְּאַרְגֻז: (יַעֲזֵב כִּי סְפָרֵי זֶה מְעַט הַכְּמוֹת הִנֵּהוּ לְכֵן נִמְנַעַתִי מִלְּכַתּוּב תְּשׁוּבָה עַל דְּבָרֵי הַגָּאוֹן בְּתְּשׁוּבָה זֶה וְהַנְּחִיתִי לְפָנֵי הַמְּעִינִין): סִימָן הַ שְׁאֵלָה סִינְרָא תְּלוּיָה עַל שְׁנִירָא הַרְיָאָה חֲסֵרָה מִבְּחוּץ שְׁיֵשׁ קַמֵּט אוֹ סְדֵק מֵהוּ: תְּשׁוּבָה גְּרַסִּינוּ חֻלִּין (מ"ו ע"ב) וְאֹמֵר רַבָּא הָנִי תְּרַתִּי אוֹנֵי דְּסְרִיכִין לְהַדְּדִי לִית לְהוּ בְּדִיקוּתָא וְלֹא אֲמַרְן אֲלֵא שְׁלֵא כְּסֻדְרָן אַבְל כְּסֻדְרָן הִינֵינוּ רְבִיתִיָּהוּ וְשִׁיטַת רַש"י ז"ל שְׁסִינְרָא זֶה

מחמת נקב היא באה שמתוך שהריאה שואבת כל מיני משקה והמשקה נעשה עב בתוכה ויוצא מעט מעט דרך הנקב נקפה ונעשה קרום פה מצאתי בתשובות הגאונים, ואע"פ שהוא סותם הנקב ואין מוציא רוח הא אמתן קרום שעלה מחמת מפה בריאה אינו קרום שסופו ליסתר אבל פסידון היינו רבימיהו זו מגינה על זו והדרא בריא שמתוך ששוכבות זו על זו אינו מתפרקות והקרום הולך וחסוק, אבל כשהן שלא פסידון זו הולכת לכאן וזו הולכת לכאן והקרום מתפרק ונסתר.

ושיטת הר"ח ז"ל דסירכא רגילה לבוא בכל מקום בריאה בלא נקב והא דטרופה שלא פסידון היינו משום שסופה להתפרק ונשוב פנקובה פיון שסופה לנקוב. וכתב הר"ן ז"ל ואיכא למידק לשיטת רש"י ז"ל א"כ דכשיש נקב בריאה אפשר לה דהדר ובריאה והדרא ומתכשרה בסירכא בחברתה מחתוף לחתוף א"כ אפי' כי ליתא לסירכא כלל ואית בה נקב היכי מתסרא לעולם והא אמרינו לקמן (נ"ד ע"א) דבי יוסף רישבא מחו בגידא דנשיא וקטלו אתו לקמיה דבי ר' יהודה בן בתירא אמר להו וכי להוסיף על הטרופות יש אין לה אלא מה שפנו חכמים רב פפא בר אבא רישבא מחו בכוליא וקטלי אתו לקמיה דר' אבא אמר להו וכי להוסיף על הטרופות יש אין לה אלא מה שפנו חכמים והא קא חזינו דקא מתה גמירא דאי בדרי לה סמא חיי.

פירוש שאם חובשין סמין במפתה מתרפאת ואע"ג דהשתא ליתנהו סמין מפל מקום מפה זו אין בה פדי להמית פיון שהיא יכולה לעלות ארובה הכי נמי פיון שאותו נקב יכול לבא לידי היתר בסירכא אפי' אין שם סירכא אינו בדין שתהא טריפה דטרופה לא הניא אלא היכא שאי אפשר שתהא לה תקנה וכדאמרינו בפ' בהמה המקשה (ס"ח ע"ב) גבי בשר שיצא חוץ למחיצתו דכתיב ובשר בשדה טריפה ואמרינו כטרופה מה טריפה פיון שנטרפה אין לה תקנה אף בשר פיון שיצא חוץ למחיצתו שוב אין לו תקנה.

י"ל אין הכי נמי דכל שאפשר להיות לו תקנה אינה טריפה וכל שנטרפה אין לה היתר אלא שאין הנקובים שנים יש נקב שאין ראוי שתעלה בו סירכא ויש נקב שהוא ראוי שתעלה בו סירכא בכסדרן וכל שהוא פן פיון שיש לה תקנה לא נטרפה מעולם ואילו היינו בקיאים בכך אפי' קודם שתעלה בו סירכא היינו מתירין אותה אלא מפני שאין אנו יודעין אם ראוי שתעלה בו סירכא אם לאו אנו אוסרין כל נקב מחמת הספק אבל בשעלמה בו סירכא הוברר הדבר שלא נטרפה מעולם עכ"ל הר"ן ז"ל: ובזה יתיישב מה דקשה על הא דאמרינו חולין (כ"ח ע"ב) רב אמר מחצה על מחצה פרוב רב פהנא אמר מחצה על מחצה אינו פרוב רב אמר מחצה על מחצה פרוב הכי א"ל רחמנא למשה לא תשייר רובא רב פהנא אמר מחצה על מחצה אינו פרוב הכי א"ל רחמנא למשה שחוט רובא ת"ש הרי שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהו וגמרו שחיטתו כשירה ואי אמרת מחצה על מחצה פרוב טריפה הניא אמר רבא שאני לענין טריפה דבעינן רוב הנראה לעינים פי' דרבא משני דבאמת מחצה על מחצה הנה פרוב ושחיטתו כשירה אף במחצה סימנים ואפ"ה טריפה לא הניא פי' אם פרוב דוקא ותימא דאם פן משפחינו דלאחר שחיטה? הא חי כמה שנים ואינו צריך לשחוט פעם אחרת דהא דמחצה סימנים לא הנה טריפה ואפילו הכי שחיטה כשירה הנה: ואמינא בזה דאתא שפיר מהא דאמרינו גיטין (ע' ע"ב) אמר כתבו גט לאשתי ואתו קורדיניקוס וחסור ואמר אל תכתבו אין בדבריו

האחרונים פלום אמר רשב"ל פותבין ונותנין גט לאלתר ור' יוחנן אמר אין פותבין אלא לכשישתפה מ"ט דרשב"ל דקתני אין בדבריו האחרונים פלום ור' יוחנן אמר לה אין בדבריו האחרונים פלום דלכי מתציל לא צריה למיהדר אימלוכי ביה ולעולם אין פותבין אלא לכשישתפה ומי אמר ר' יוחנן הכי והא אמר רב יהודא אמר שמואל שחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו ותנא ראוהו מגניד או צלוב על הצליבה ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו וכתב התוספות ד"ה ומי אמר הקשה הר"ר אלקנה דמאי פריה לר' יוחנן לר"ל נמי תיקשי דהא טעמא דר"ל באחזו קורדייקוס משום דסמיה בינדן פדאמרינו התם במאי קמפלגי ר"ל מדמי ליה ליטן ור' יוחנן מדמי ליה לשוטה ור' יוחנן נמי לדמיה לישן לישן לאו מחוסר מעשה האי מחוסר מעשה ור"ל נמי לדמיה ליה לשוטה לא סמיה בינדן האי סמיה בינדן בשרא סמקא אגומרי וחקרא מרקא והכא דאין סמיה בינדו מודה ר"ל דאין פותבין ונותנין דמדמי לי לשוטה וכתב על זה רבינו הרשב"א ז"ל די"ל דשחטבו שנים נמי סמיה בינדן דעבדינא ליה סמטרי וחי פדאמרינו ב"מ (ק"ז ע"ב) והסיר ה' ממה פל חולי ושמואל אמר זה הרוח שמואל לטעמיה דאמר שמואל הפל ברוח פי' רש"י ז"ל כל החלאים והוצאת מיתה על נשיבת הרוח באין הפל לפי השעה והאדם יש לה אדם דרוח פלוני קשה לו ובשעה פלונית ולשמואל הא איכא הרוגי מלכות דהויא הרוגי חרב הנה נמי אי לא זיקא עבדי להו סמא וחי וגירסת הערוף סמטר וכן גירסת הרשב"א ז"ל ב"ב (ע"ד ע"ב) ד"ה סמטרי ופי' רש"י ז"ל סם דמחבר בשור חתוכה ואע"ג דהרוח מבלבלתו פדאיתא התם אפשר בביתא דשישא פדאמרינו בסמוך מי אמר שמואל הכי והא אמר שמואל שחט בו שנים או רוב שנים וברח מעידין עליו ואי ס"ד חי הוא אמאי מעידין עליו אמרי חי הוא וסופו למות אלא מעתה יהא גולה ע"י אלמה תנא שחט בו שנים או רוב שנים הרי זה אינו גולה הא אתמר עלה אמר ר' הושעיא חישינון שמה הרוח בלבלתו אי נמי הוא קירב את מיתתו מאי בינייהו איכא בינייהו דשחטיה בביתא דשישא ופירכס אי נמי דשחטיה בקרא ולא פירכס.

המתבאר לנו מזאת הגמ' ומדברי הרשב"א ז"ל דשחט בו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו לאלתר אף לר"ל דסבר דהטעם הא דסבר דכותבין ונותנין גט לאלתר אם אמר כתבו גט לאשתי ואחזו קורדייקוס משום דסמיה בינדן בשרא סמקא וחקרא מרקא אבל אי לאו סמיה בינדן אין פותבין ונותנין דהא לא גרע משוטה דאין פותבין ונותנין משום דלאו סמיה בינדן אפ"ה גבי שחט בו שנים או רוב שנים כותבין ונותנין משום דזה נמי הנה סמיה בינדו דהא אי הנה שחט אותו בביתא דשישא הנה סמיה בינדו על ידי סמטרי המחבר את הבשר ואף דהא שחט אותו שלא בביתא דשישא ובלא ביתא דשישא לא הנה סמיה בינדו בשום אופן משום דהרוח מבלבלתו ולא מהניא בו סמטרי המחבר את הבשר החתוכה אפי"ה פל דאיכא ביה צד דאם ישחוט בו שנים או רוב שנים שיהי' חי דהיינו היכא דשחט אותו בביתא דשישא סמיה בינדו מיקרא וכותבין ונותנין ולכך לא מקשה הגמ' על ר"ל: והשתא אתא שפיר דהכי קאמר הגמ' אמר רבא שאני לענין טרפה דבעינן רוב הנראה לעינים פי' דאף דשחט מחצה סימנין שחיתתו כשרה הנה משום דמחצה על מחצה הנה כרוב ואינו חיה בשום אופן דהא שחט שלא בביתא דשישא אפ"ה טרפה לא הנה דהא הנה סמיה בינדו ע"י

סמטרי המסחר את הבשר היכא דשחט בביתא דשישא דהא כל שמצינו בה צד היכא דסמיה בידן תו לא הנה טרפה וכדאמרין חולין (נ"ד ע"א) גמירי דאי מבדרי ליה סמא חזיא דלא הנה טרפה כל שיש לה תקנה וכדכתב הרשב"א ז"ל דלקה לא קשיא על ר"ל דסבר שחט בו שנים או רוב שנים ככותבין ונותנין ואף דהא אין סמיה בידן דהא שחט אותו שלא בביתא דשישא אפי"ה סמיה בידן מיקרי משום דכל שיש סמיה היכא דשחט אותו בביתא דשישא פן הכא דשחיטה הנה פשיטה משום דהא לא חזיא בשום אופן משום דהרוח מבלבלתו ולא מהני בה סמיה וסמיה אכל טריפה לא הנה דהא יש בה צד תקנה היכא דשחט או פגם את המחצה של קנה בביתא דשישא סמיה בידן מיקרא וכל היכי דסמיה בידן תו לא הנה טריפה וזה דאמרין דאם פגם את כל הקנה הנה טריפה ולא אמרין דהא סמיה בידן הנה הטעם דבעינו שישחוט בסימנין אבל הכא ליכא סימנים דמהניא בה שחיטה דהא הווי פגומים מקודם שחיטה ונהו כמו דאמרין חולין (ע"ד ע"ב) אמר רב משרשיא לדברי האומר חוששין לזרע האב בן פקוע הבא על הבהמה מעלייתא הולד אין לו תקנה שהרי הוא כמי שאין לו אלא סימן אחד מצד אמו שהסימן השני שחוט ועומד הוא שאין שחיטה נוהגת בו ובבהמה בחד סימן לא מיתקשרה וכדכתב התוס' שם דה"מ בן וכדכתב הש"ך בסי' מ"ד ס"ק י"א ע"ש דגם החלב שלה מחיים נמי אסור פן הכא דהנה הטעם משום שאין לו סימנים להיות בה שחיטה דהא הווי פגומין ולקח הנה טריפה אבל בלא זה הטעם לא הנה טריפה אף שפגם כל הקנה דהא כל דסמיה בידן לא הנה טריפה וזה ברור בעה"ש: והנה הרשב"א ז"ל כתבו דלפי שיטת רש"י ז"ל דאין סירכא בלא נקב וכן מוכח מהא דגרסינן חולין (מ"ח) אמר ליה מר זוטרא בריה דרב הונא דבי רב פפא לרבינא הא דרב נחמיה בריה דר"י אתון אהא מתניתו לה אנו אהא דרבא מתנינן לה דאמר רבא הני תרתי אנוי דריאה דסריכא להדדי לית להו בדיקותא לאכשורי רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי מתקרי לה רב אשי האי מאי בשלמא הכא תלינן בידן וכשרה אבל התם אי האי נקיב טריפה ואי האי נקיב טריפה הרי להדיא דקאמר הגמ' הלשון אי האי נקיב טריפה ואי האי מינקב דהנה הלשון על שפופו דבדאי נקיב מדלא קאמר הגמ' אי האי מינקב ואי האי מינקב דהנה הלשון על שפופו לנקב וכדכתב התוס' חולין (מ"ז ע"א) דה"מ היינו ע"ש וכן כתב הרשב"א ז"ל בתורת הבית שלו דלפי שיטת הר"ח דסבר יש סירכא בלא נקב גרסינן אי האי מינקב ואי האי מינקב טריפה כלומר אם ינקוב ע"ש.

ולפי שיטת רש"י ז"ל הנה הדין דראוי לאסור סירכא תלויה בכל מקום שהוא וכן ראוי לאסור אפי' פסדרן כל שהסירכא הולכת מגב לגב או מחיתוף לגב אפי' מחיתוף לחיתוף אם הסירכא יוצאה בשפולי דאנוא ונסרכה במקום מגולה ממנה טריפה לפי שאפשר שבאותו מקום מגולה הוא הנקב ואין האנוא סותמת שם וסירכא לא סתמה דהא הנה ליה קרום שעלה מחמת המפה בריאה דאינו קרום, דהא כל הטעם לפי שיטת רש"י ז"ל דסירכא פסדרן פשיטה משום דזו מגינה על זו שמתוף ששוכבות זו על זו הקרום הולך וחזק ונדמא לריאה שניקבה ודופן סותמה דכיון דיש לה תקנה לאנטרפה מעולם והוברר הדבר שלא נטרפה מעולם אבל סירכא תלויה הא אינו בה שום דבר שפוטמה הנה טריפה אבל לפי שיטת הר"ח הדין דסירכא תלויה פשרה ואף דכתב הרא"ש ז"ל ואע"ג דאסיקנא דאין סירכא בלא נקב נהיגי להתיר סירכא תלויה לפי שהסירכא הבאה מחמת נקב היא

נסרכת למקום הסמוך לה לפי שדרה הנקב יוצא המשקה ונעשה חוט עב וחסך ונסרף אל מקום אשר יפגע בו אבל סירכא תלויה אינה אלא הפשטת לחות הריאה ולא בא ממקום נקב.

כבר כתב עליו רבינו הרשב"א ז"ל בת"ה שלו וגם בחי חולין שאין אילו אלא דברי גביאות והלא כל סירכא תחילתה ממקום אחד היא יוצאת והולכת ומתפשטת ולקח ימים היא נסרכת למקום אחר וכיון שכן אין פאן מוכיח תלויה זו שלא תסרף במקום אחר לאחר זמן: וכתב הרשב"א ז"ל בת"ה שלו ובחי' ז"ל וילענין סירכא תלויה יש מקומות שאוסרין אותה לחלוטין וזה פדעת האומרים דאין סירכא בלא נקב וברוב מקומות נהגו בה היתר והר"מ במז"ל כתב שכל האוסרה מאבד ממון של ישראל ומעולם לא נהגו זה בצרפת ולא בספרד ולא ישמע זה במערב ואין ראוי לנהוג כמנהג זה אלא נופחין אותה בלבד אם נמצאת שלמה מן הנקב הרי זו מותרת אילו דבריו ז"ל וגם הרב בעהע"ט ורבותי שבלונגיל סברי דסירכא תלויה מאומה או מאונא כיון דעולה בנפיחה פשיחה דהויה פבועה ע"כ ומדבריהם למדנו שצריכה בדיקה וגם להרמב"ן ז"ל מצאתי פן ובמקומנו נהגו בה היתר אפי' בלא בדיקה וכן נראה לי כמנהג מקומנו וכדעת האומרים יש סירכא בלא נקב וכדעתנו שפתבנו לעיל וכיון שיש סירכא בלא נקב למה אנו חוששין לה ואינו דומה לישוב לה קוץ בנושט ולא לספק דרוסה דהתם איתילידא ריעותא בבהמה שהרי התחיל בה מעשה האוסר אלא שאנו מסופקים אם נגמרה המעשה וכיון שכן צריכה בדיקה מספק אבל בזו אין פאן שום הוכחת איסור שהרי אפטר שפא הסירכא זו מחמת רירין הבאין שלא מחמת נקב.

ומדע לה דהא על ארי בינייהו ואיהו שתיק ואינהו שתיקין אי נמי דאיהו צנוח ואינהו מקרקרין תלינו לקולא דאמר שלמא עבדי ואימר בעוטי מבעתי אהדדי ולא ודאי קאמר אלא באומר.

ועוד ס"ס הוא ספק מחמת נקב ספק שלא מחמת נקב ואם ת"ל מחמת נקב שפא קרום העליון בלבד הוא שניקב וממנו סירכא זו נמשכה ע"ש: ולא זכיתי להבין דברי רבינו הגדול ז"ל דכתב דהכא שאני מהא דישוב לה קוץ בנושט וגם להא דספק דרוסה דהתם בנושט התחיל בה מעשה האוסר.

הא אמרינו חולין (מ"ג ע"ב) אמר עולא ישוב לה קוץ בנושט אין חוששין שפא הבריא וילעולא מ"ש מספק דרוסה קסבר עולא אין חוששין לספק דרוסה ומ"ש משתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן התם איתחזק איסורא פ"י רש"י ז"ל שישבת קוץ בלא נקיבה אינו פלוג ואלא הנה איתחזק איסורא ומ"ש מהשוחט בספין ונמצאת פגומה התם איתיליד לה ריעותא בספין הרי מוכח לנו מזה דישוב לה קוץ בנושט לא הנה בה שום התחלת איסור דאי הנה התחלת איסור תיקשי לן מהא דחתיכה אחת ספק של חלב ספק של שומן ואע"ג דלא דמי דהא התם לא איתחזק איסורא ולא איתחזק נמי התירא אבל הכא מעיקרא היתה בחזקת פשיחה וכדכתב התוס' דה"מ שאני ע"ש אפי"ה הא דמיא להדדי דהא כמו בספק חתיכה אחת ספק של חלב וספק של שומן דהיכא דלא איתחזק בה לא איסורא ולא התירא דאסרינו פן הכא גבי ישוב לה קוץ בנושט דהא אף דהא הנה לה מעיקרא חזקת התירא הא התחיל בה מעשה האיסור והתם גבי ספק חלב ספק שומן

הוא דאָמרינו דאָם הָנָה בָּהּ חֻזְקַת הַתִּירָא מְעִיקְרָא לֹא הָנָה אָסְרִינוּ לֵה דְהָא אִינוּ בָּהּ שׁוּם הַתְּחִלַּת מַעֲשֵׂה אִיסוּרָא אַבְל גְּבִי יָשֵׁב לֵה קוּץ בְּנוֹשֵׁט הָא הַתְּחִיל בָּהּ מַעֲשֵׂה אִיסוּרָא וּמִיָּדִי סָפֵק לֹא יֵצֵא אִם נִגְמַר הַמַּעֲשֵׂה אִיסוּר אוֹ לֹא נִהְיָה כְּמוֹ סָפֵק חֵלֵב סָפֵק שְׁנוֹן דְּאָסְרִינוּ וְגַם תִּיקְשִׁי לָן מ"ש מְהָא דְהַשׁוּחַט בְּסַכִּין וְנִמְצָאת פְּגוּמָה אִי אָמְרִינוּ דְּהֵכָא הָנָה הַתְּחִלַּת מַעֲשֵׂה אִיסוּרָא דְּהָא כְּמוֹ דְּשַׁחַט בְּסַכִּין וְנִמְצָאת פְּגוּמָה אָמְרִינוּ דְּאִם אֶתְלִיד לֵה רִיעוּתָא בְּסַכִּין מְטָרְפִינוּ וְאַף דְּהַרְיעוּתָא לֹא הָנָה רַק עַל הַסַּכִּין וְלֹא עַל הַבְּהֵמָה וְסַכִּין אִיתְרַעִי בְּהֵמָה לֹא אִיתְרַעִי כְּדָאמְרִינוּ חֻלִּין (י' ע"א) וּאִפִּי"ה מְטָרְפִינוּ כֵּן הֵכָא בְּיָשֵׁב לֵה קוּץ בְּנוֹשֵׁט דְּהָא הָנָה הַרְיעוּתָא בְּבְהֵמָה אִף בְּרִיעוּתָא מוֹעֲטַת כְּזוֹ בְּהַתְּחִלַּת מַעֲשֵׂה הָאִיסוּר נְמִי אִמְאִי אִינוּ חוֹשְׁשִׁין לֵה שׁוּב מְצָאתִי לְהַבִּית אֲפָרִים חֵלֵק שְׁנֵי הַקְּשָׁה כֵּן וְדוּחַק לֹאמַר דְּבְהָא פְּלִיגִי אִם חוֹשְׁשִׁין לְסָפֵק דְּרוּסָה הָנָה קְרִינוּ בָּהּ הַתְּחִלַּת מַעֲשֵׂה אִיסוּר וּמֵאֵן דְּסָבַר אִין חוֹשְׁשִׁין לְסָפֵק דְּרוּסָה וְלִכְּפֵי אִין חוֹשְׁשִׁין בְּיָשֵׁב לֵה קוּץ בְּנוֹשֵׁט לֹא קְרִינוּ בָּהּ הַתְּחִלַּת מַעֲשֵׂה אִיסוּר וְהֵכָא הָא קֵאֵי אֵלֵיבָא דְּאִין חוֹשְׁשִׁין לְשִׁמְא הַבְּרִיא וְלִכְּפֵי לֹא קְרִינוּ בָּהּ הַתְּחִלַּת מַעֲשֵׂה אִיסוּר וְעוֹד הָא רַבִּינוּ ז"ל בְּעֵצְמוֹ פָּתַב לְעִיל וְהֵלֵא כֵּל סִירְכָא תְּחִלְתָּהּ מְמָקוּם אֶחָד הִיא יוֹצֵאת וְהוֹלְכַת וּמִתְפַּשְׁטַת וְלִקְץ יָמִים הִיא נִסְרְכַת מְמָקוּם אַחַר וְכִינוּ שְׁכֵן אִין כְּאֵן מוֹכִיחַ תְּלוּיָהּ זוֹ שְׁלֵא תְּסַרְפֵּי בְּמָקוּם אַחַר לְאַחַר זְמַן הָרִי דְּסָבַר דְּכָל סִירְכָא תְּחִלְתָּהּ הִיא נִסְרְפֵי לְמָקוּם אֶחָד וְלְאַחַר זְמַן נִסְרְפֵי לְמָקוּם אַחַר וּא"כ גַּם כְּאֵן הָנָה הַתְּחִלַּת מַעֲשֵׂה אִיסוּר וּא"כ מִיָּדִי סְפִיקָא לֹא נִפְיָק וְאִמְאִי לֹא בְּעִינוּ בְּדִיקָה: עוֹד קָשָׁה עַל מַה שְׁפָתַב דְּלִכְּפֵי אִף בְּדִיקָה לֹא בְּעִי מִשׁוּם דְּאִיכָא בְּזָה ס"ס סָפֵק מְחַמַּת נִקְבַּ סָפֵק שְׁלֵא מְחַמַּת נִקְבַּ וְאִם ת"ל מְחַמַּת נִקְבַּ שְׁמָא קְרוּם הָעֲלִיוֹן לְבַד הוּא שְׁנִיקְבַּ וּמִמְנוּ סִירְכָא זוֹ נִמְשָׁכָה.

הָא כְּבַר פָּתַב רַבִּינוּ ז"ל חֻלִּין (נ"ג ע"ב) ד"ה כִּי פְּלִיגִי וְז"ל אֵלֵא דְּקָשָׁיָא לִי הִיכָא דְּאִיכָא שְׁנוּרִים הַרְבֵּה בְּמָקוּם אֶחָד וְאֵעַל וְיִתִּיב אָרִי בִּינְיָהוּ וְאִיהוּ שְׁתִּיק וְאִיהוּ מְקַרְקְרִין אִמְאִי צְרִיכִין בְּדִיקָה דְּהָא ס"ס הוּא דְּכָל חַד אִיכָא לְמִימַר שְׁמָא לֹא דָרַס וְאִת"ל דָּרַס אִימַר דָּרַס שְׁלֵא כְּנִגְדַּת הַחֵלֵל שְׁאִין דְּרוּסָה פּוֹסְלַת בּוּ וְשִׁמְא יֵשׁ לֹאמַר דְּלֹא שְׁרִיאַס"ס אֵלֵא הִיכָא דְּלֹא אֲפָשֵׁר לְעֵמּוּד עַל בְּוּרִיו שְׁלֵי דְּבַר אִם הוּא אָסוּר אִם לֹא אַבְל בְּמָקוּם שְׁאֲפָשֵׁר לְעֵמּוּד עַל בְּוּרִיו שְׁלֵי דְּבַר בּוֹדְקִין וְכֵן הִדִּין נוֹתֵן וְתוֹדַע שְׁהָרִי תְּנֵן לְקַמְן (צ"ו ע"ב) בְּגִיד חֲתוּףָּ שְׁנִתְבַּשְׁל עִם הַגִּידִין דְּלֹא בְּרִיָּה הוּא אִף עַל פִּי שְׁיֵשׁ מֵאָה פִּינְצָא בְּהוּ צְרִיף בְּדִיקָה אַחֲרִין בְּזְמַן שְׁיִכּוֹל לְהַפִּירוּ וְזוּרְקוּ וְאוֹכֵל אֶת הַשְּׂאֵר כִּינוּ שְׁיִכּוֹל לְעֵמּוּד עָלֵיו אַע"פ שְׁאִם אִינוּ מַפִּירוּ הַכֵּל מוֹתֵר וּמְשַׁעְרִים אוֹתוֹ כְּבָשֵׁר בְּלִפְתָּ וְהֵכָא נְמִי לֹא שְׁנָא כֵּן נִרְאֵה לִי עַכ"ל.

הָרִי לְהַדְיָא דְּאַף בַּס"ס הִיכָא שְׁיֵשׁ לְבַרְר הַדְּבַר וְלְעֵמּוּד עַל בְּוּרִיו מְצָרְכִינוּ בְּדִיקָה. וְכֵן מוֹכַח מְהָא דְּאָמְרִינוּ זְבָחִים (ע"ד ע"ב) דְּפָרִיף הַגַּמ' עַל הָא דְּתַנֵּן כֵּל הַזְּבָחִים שְׁנִתְעַרְבוּ בְּטָרִיפָה יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתְּאָבוּ הִיא טְרִיפָה הִכִּי דְּמִי אִי דִּידַע לִיתִי וְלִישְׁקֵלִיָּה וְאִי דְּלֹא יָדַע מָנָא יָדַע דְּאִיתְעַרְבַּ וּמְשַׁנִּי דְּאִיעַרְבַּ בְּנְפּוּלָה וְאִם אִיתָא דְּאִין צְרִיף בְּדִיקָה תִּיקְשִׁי דְּהָא כֵּן לְזוֹן מוֹתְרוֹת מִשׁוּם ס"ס סָפֵק אִם יִמְצָא בְּהַ טְרִיפּוֹת מְהַטְרִיפּוֹת שְׁמֵנוּ חֲכָמִים אוֹ אִם יֵשׁ בְּהַ רִיסוּק אִיבְרִים וּא"ת יֵשׁ בְּהַ רִיסוּק אִיבְרִים דְּלָמָּא לֹא הִיא הַנְּפּוּלָה אֵלֵא ע"כ דְּאַף דַּס"ס הִיכָא דְּאִיכָא לְעֵמּוּד עַל בְּוּרִיו מְצָרְכִינוּ בְּדִיקָה וְכִדְכַתְּבַּ הַשְּׁ"ף יו"ד (ס' ק"י ס"ק ס"ו) ע"ש וְאִם כֵּן אִף הֵכָא אִמְאִי לֹא מְצָרְכִינוּ בְּדִיקָה: וְאִמְיָנָא בְּזָה לְדוֹן לְפָנֵי רַבִּינוּ הַגְּדוֹל בְּקָרְעַת דְּהָא לְכַאוּרָה תִּיקְשִׁי לָן טוּבָא אִמְאִי אָמְרִינוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא הַבְּרִיא לְפִי פִי רַשְׁ"י ז"ל דְּהַבְּרִיא לְשׁוֹן נִקְבַּ פִּי דְּהַקוּץ בָּא לְצַד הַחִיצוֹן כְּבַר וְרַק הַשְּׁתָּא הוּא דְּיֵצֵא

מעורר החיצון הא הנה לן למיזל בטר חזקה דהשתא וכמו דחזינו השתא דהקוץ לא קנימי רק בעור הפנימי אמרינו דחזקה שמעולם לא תחב בעור החיצון וכדאמרינו ב"ב (קנ"ג ע"א) לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע הייתי והן אומרים פריא היית צריף להביא ראיה ששכיב מרע היה דברי ר"מ ונחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה והיא מתנתא דהנה כתב בה כד הנה קציר ורמי בערסה ולא כתב בה ומגו מרעין איפטר לבית עולמיה אמר רבה הרי מת וקברו מוכיח עליו אמר ליה אביי השתא ומה ספינה שרובן לאבד נותנין עליהו חומרי טיים וחומרי מתים חולין דרוב חולין לחיים לא כ"ש כמאן אזלא הא שמעתא דרבה כר' נתן דתניא מי מוציא מייד מי הוא מוציא מידיהו בלא ראיה והו אין מוציאין מיידו אלא בראיה דברי ר' יעקב ר' נתן אומר אם פריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע אם שכיב מרע הוא עליהו להביא ראיה שפריא היה ופליגי בה רב הונא ורב חסדא בראיה דקאמרי חכמים במתניתין המוציא מחבירו עליו הראיה דרב הונא קאמר ראיה בעדים דר"מ סבר כר' נתן דסבר דאזלינו בטר השתא וקאי מתניתין פגון שהוא פריא השתא וקאמר הנותן מתנה שהייתי שכ"מ והשתא אני פריא וחזרני בי והן אומרים פריא היית עליו הראיה שהיה שכ"מ וחכ"א הנותן מוחזק הוא בנכסים ועל המקבל להביא ראיה בעדים שפריא היה דסבר כר' יעקב ורב חסדא קאמר ראיה בשטר פי' דכ"ע אזלינו בטר השתא פרבה וכו' נתן וכינון דבריא הוא השתא זכה בעל השטר אף קנינים שטרן שלא יוכל הנותן לפנסלו אכל ראיה דר' מאיר ראיה בעדים הוא פדמפנרש עליו להביא ראיה ששכ"מ היה דברי ר"מ וכן אמר רבה ראיה בעדים וכתב הרשב"ם ז"ל ומיהו רבה לא הדר ביה וקיי"ל פנוניה פדאמרינו בעלמא ב"מ (קי"ז) ר' נתן דיינא ונחית לעומקא דדינא הרי להלכה דאזלינו בטר חזקה דהשתא ואף לפי שיטת הרב אלפסי והרא"ש ז"ל והרמב"ם ז"ל (בה' זכניה ומתנה פ' ח' ה' כ"ז ובפ' ט' ה' כ"ב) דפסקו דלא כר' נתן משום דהלכה פתחמים דר' מאיר דהא ר' יעקב סבר פרבנו ורבה חזר ביה מההיא דלעיל דסבר כר' נתן דאם לא פן הנה קאמר ראיה בקיום השטר פדי דליתוקמי מילתייהו דר"מ ורבנו פולהו סברי כר' נתן דאזלינו בטר חזקה דהשתא וכן פסקינו בשו"ע (חו"מ סי' רנ"א ס' ב') היינו מטעם דאזלינו בטר חזקת ממון וכדאמרינו ב"ב (קנ"ד ע"א) או משום שרוב חולין לחיים פדאמרינו ב"ב (קי"ג ע"ב) או דכ"ע בחזקת פריאים קנימי פדאמרינו קדושין (ע"ט ע"ב) אבל היכא דליכא טעמא דהכי לכ"ע אזלינו בטר חזקה דהשתא.

וכן אמרינו בקדושין (ע"ט ע"א) אתמר קדשה אביה בדרף וקדשה עצמה בעיר והרי היא בוגרות לפנינו רב אמר הרי היא בוגרות לפנינו ושמואל אמר חוששין לקדושי שניהם אימת אילימא בתוף ששה בהא נימא רב הרי היא בוגרות לפנינו אלא לאחר ששה בהא נימא שמואל חוששין לקדושי שניהם הא אמר שמואל אין בין נערוות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד לא צריכא דקדוש בההוא יומא דמשלים שית רב אמר הרי היא בוגרות לפנינו מדהשתא בוגרות בצפרא גמי בוגרות ופסק הרא"ש ז"ל פרב דקדושי האב אינו פלוס ואפי' אינה מכחישתו לומר שפאו הסימנים בבןקר וטעמא מדאמרינו התם (ע"ב) תני חזא הרי היא בוגרות לפנינו ותניא אינדף חיישין לקדושי שניהם מאי לאו חד פרב וחד פשמואל לא אידי ואידי פשמואל פאן במכחישתו וכאן בשאין מכחישתו ונימא מדמתניתא לא פליגי אמוראי גמי לא פליגי ותסברא הא רב יוסף בריה דרב מנשיא

מדוויל עביד עובדא פֿונתיה דרב ואיקפד שמואל ואמר כ"ע פֿיילי ליה בקבא זוטא והאי מדרבנו פֿיילי ליה בקבא רבה ואי ס"ד לא פֿליגי אמאי קא מיקפד דלמא עביד עובדא במכחישתו ופי' רש"י ז"ל הא רב במכחישתו קאמר והאי דעבד עובדא פֿונתיה במכחישתו עבד אלא ודאי באין מכחישתו פֿליגי והאי בפֿשאין מכחישתו עבד עובדא ע"ש.

הרי דעבד עובדא אף בפֿשאין מכחישתו אלא דאזלינו בְּתַר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא: ואף לפי שיטת הרמ"ה ז"ל הובא בש"ע א"ע (ס' ל"ו ס"ה) דדוקא במכחישתו לומר שפאו הסימנים בפוקר אבל בפֿשאינו מכחישתו צריכה גט משגיחה ולא אמרינו דאזלינו בְּתַר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא היינו טעמא משום דהא הנה לה מעיקרא חֲזָקָה דנערוות וכדאמרינו התם אמר לך רב אנא דאמרי אפי' כר' יעקב עד פֿאן לא קאמר ר"יהתם דאיכא למימר העמד ממון על חֲזָקָתוֹ אֲבָל הֵכָא מִי גִימָא הֶעֱמַד גּוֹף עַל חֲזָקָתוֹ ופי' רש"י ז"ל וְתַהוּי נַעֲרָה יוֹמָא דמשלים שית אין ביה לא חֲזָקָת נַעֲרוֹת וְלֹא חֲזָקָת בְּגָרוֹת וְשִׁהוּם הִיא עוֹמְדָת לְהַשְׁתַּנּוֹת, פִּי' דְּלִכְּפֹּד לֹא אֲזַלְיָנוּ בְּתַר חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא דְּהִנְהוּ נַעֲרָה מִשּׁוּם דְּחֲזָקָה הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת הִיא וְכָל חֲזָקָה הָעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת לֹא אֲזַלְיָנוּ בְּתַרָּה אֲלֵא לְכֹפֶּד אֲזַלְיָנוּ בְּתַר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא או כפי' ר"י בתוס' ד"ה מי דפי' דרגילות הן לבוא בפוקר ואין שייך חֲזָקָה דנערוות ושמואל אמר אנא דאמרי אפי' לר' נתן עד פֿאן לא קאמר ר' נתן התם אלא דכ"ע בחֲזָקָת בְּרִיאִים קִיָּיִמִי מֵאֵן דְּקָא מִפְּיָךְ נִפְשִׁיָּה מִחֲזָקָה הוּי עֲלִיָּה לְאִתּוּיָי רֵאזִיָּה אֲבָל הֵכָא מִי קָא מִפְּקָא נִפְשִׁיָּה מִחֲזָקָה דְּקַמָּה.

ולא סבר שמואל דחֲזָקָת נַעֲרָה הִנְהוּ חֲזָקָה רְעוּעָה כְּרַב או כְּשִׁיטַת רש"י ז"ל או כְּשִׁיטַת ר"י ז"ל וְלִכְּפֹּד פֶּסֶק הֶרְמִ"ה ז"ל דאם אינה מכחישתו הנה קדושי ספק משום דהא הנה לה חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא חֲזָקָת נַעֲרוֹת וּבְנֵה אִף רַב סָבַר דְּחֹשְׁשִׁין לְקַדוּשֵׁי שְׁגִיחָם אֲבָל הִיכָא דְּלִיכָא חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא בְּוֹדַי אֲזַלְיָנוּ בְּתַר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא.

וכדמוכח מהא דאמרינו קדושי (י"ב ע"א) ההוא גברא דאקדוש בְּוֹנוֹדָא דְּאֹנְרְדִי יְתִיב רב שמי בר חניא קמיה דרב וקא מעיין ביה אי אית ביה שְׁנָה פְּרוּטָה או לא ההוא גברא דאקדוש באבנא דכוחלא יתיב רב חסדא וקא משער ליה אי אית ביה שְׁנָה פְּרוּטָה או לא והא אמר שמואל חיישינו שפא שְׁנָה פְּרוּטָה בְּמַדִּי לֹא סָבַר לִיָּה דְּשִׁמּוּאֵל, אָמְרָה לִיָּה אימא והא ההוא יומא דאקדושה הנה ביה שְׁנָה פְּרוּטָה אָמַר לֵה לָאו כָּל כְּמִינָף דְּאָסְרַת לָךְ אֲבַתְרָא אָמְרִי לִיָּה רַבְּנָן לְרַב חֲסֵדָא וְאִמְרִי הָא אִיכָא סְהַדִּי בְּאִידִית דִּינְדְּעִי דְּבַהֲהוּא יוֹמָא הִנְהוּ בִּיָּה שְׁנָה פְּרוּטָה הַשְׁתָּא מִיָּהָא לֹא לִיתְנָהוּ קִמְן וְאִי אָמְרִינּוּ דְּלֹא אֲזַלְיָנוּ בְּתַר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא הָא הִנְהוּ בְּהַ סְפֵק קַדוּשֵׁי שְׁמָא בְּהַהוּא יוֹמָא בִּיָּה שְׁנָה פְּרוּטָה וְהָא רַב חֲסֵדָא קָאֵמַר דְּלֹא הִנְהוּ בְּהַ אִפִּי' סְפֵק קַדוּשֵׁי וְכִדְכָתֵב הַתּוֹסֵ' ד"ה רַב חֲסֵדָא הֵכָא לֹא מְצִי לְשַׁנּוּיָי הָא בְּקַדוּשֵׁי סְפֵק פְּדִלְעִיל מִשּׁוּם דְּמִיָּגְרִי שְׁקַדְשָׁה אַחִיו אַחַר כֶּף בְּפְרוּטָה וְהִיָּה בָּא רַב חֲסֵדָא לְהַפְקִיעַ קַדוּשֵׁי רַאשׁוֹן כְּדָקָאֵמַר לָאו כָּל כְּמִינָף דְּאָסְרַת לֵה אֲבַתְרָא וְאִי הִנְהוּ אָמַר דְּרַאשׁוֹנִים סְפֵק הִנְהוּ אִם כֵּן צ"ל דְּצָרִיכָה גַט מְרַאשׁוֹן א"כ תְּהִיָּה אָסוּרָה מִשּׁוּם דְּהִנְהוּ גְרוּשַׁת אַחִיו הָרִי לְהִדְיָא דְּרַב חֲסֵדָא קָאֵמַר כִּינּוּ דְּהַשְׁתָּא לֹא הִנְהוּ בְּהַ שְׁנָה פְּרוּטָה לֹא הִנְהוּ מְקוֹדְשַׁת אִף מְסַפֵּק וְאִמְרִי לִיָּחוּשׁ שְׁמָא הִיָּה מַעֲיָקְרָא בְּשַׁעַת קַדוּשֵׁי שְׁנָה פְּרוּטָה אֲלֵא דְּאֲזַלְיָנוּ בְּתַר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא וְכֵן כְּתֵב הֶרְמִ"ה ז"ל הוּבָא בְּטוֹר אַה"ע (ס' ל"א) כְּתֵב

הרמ"ה אי קדיש במידי דלא ידעינן השתא אי הנה שנה פרוטה בעידן קידושין או לא
אזלינן בטר השתא ואי אית בה שנה פרוטה השתא הנה קדושין ודאי עד דמתברר בסהדי
דלא הנה בעידן קדושין שנה פרוטה הרי דסבר הרמ"ה ו"ל בעצמו דאזלינן בטר חזקה
דהשתא אלא ע"כ הא דסבר קידשה אביה בפוקר והיא קידשה עצמה בערב ושניהם
ביום שנשלם בו ששה חדשים של ימי נערות ובדקנוה ומצאנוה בוגרות מחזיקין אותה
בחזקת בוגרות דקדושי האב אינו כלום דוקא במכחישתו אבל אם אינה מכחישתו צריכה
גט משניהם הנה הטעם משום דהא איפא בה חזקת נערות ולכך החמיר הרמ"ה ו"ל דאם
אינו מכחישתו לא אזלינן בטר חזקה דהשתא מדהשתא בוגרות מצפרא נמי בוגרות
ומפרש הא דאמרין ואי ס"ד לא פליגי אמאי איקפיד פי עבד עובדא במכחישתו היינו
לומר דקים ליה לתלמודא דבמכחישתו הוא דעבד עובדא ומשום הכי קאמר את"ל דלא
פליגי לא הנה קפיד אלא ע"כ פליגי במכחישתו דע"כ לא אמר רב הרי בוגרות לפנינו
אלא במכחישתו אבל באין מכחישתו מודה דחיישינן לקדושי שניהם וכדכתב מרן הב"י
ו"ל אבל באמת סבר ג"כ הרמ"ה ו"ל היכא דאיפא רק חזקה דהשתא לחודא אזלינן
בתרה: איברא דקשיא על הא דכתב המרדכי (בפ' המדיר) גבי מעשה על דבר המעיל
שקנה ר' ברוך בשליחות קהלינו וטען הקהל שיש בו פדין אונאה ולא שקה בידו פדי
שיראה לתגר או לקרובו וכי הקהל טענו שישלח עדיין לשוק אם יש בה פדין אונאה
והשיב דשער שבשוק עשוי להשתנות מפקר לערב הכל לפי הלקוחות והמזומנים לצורך
השעה שצריכין לחפצים הנמכרים ולא אזלינן בטר חזקה דהשתא הא מה יעשה מזה
הסוגיא דקדושין (י"ב ע"א) יתיב ומשער ביה אם השתא לא שנה פרוטה לא הנה אף
ספק קדושין וכן קשה על הרמ"א ח"מ (סי' רכ"ז ס"ט) שהביא להלכה דברי המרדכי
דאם אמר המאנה שנשתנה השער ומתאנה אומר שלא נשתנה השער על המתאנה להביא
ראיה דדרף השערים להשתנות תמיד.

הא מהא דקדושין מוכרח לנו להקפיד וצע"ג אח"כ מצאתי באבני מלואים שהעיר ע"ז:
איברא דראיתי להתוס' גדה (ד' ע"א) ד"ה שפל גבי נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי
אם מת ולמחר השכים ומצאו מת ר"מ מטהר ונחמם מטמאין שפל הטומאות כשעת
מציאתו וכיון דבשעת מציאתו הנה מת אזלינן בטר חזקה דהשתא וטמא וכן מחט
שנמצאת מלאה חלודה או שבורה טהורה שפל הטומאות כשעת מציאתו וכתב התוס'
דהיינו דוקא לתרומה וקדשים אזלינן בטר חזקה דהשתא ומטמאין אבל לא לחולין
וכדכתב התוס' גדה (ב' ע"ב) דה"מ מעת לעת דמ"ש דנגע אחד בלילה לקמן (ד' ע"א)
דמטמאין רבנן כשעת מציאתו ואשה נמי אמרינן לקמן (ד' ע"א) כיון דשכיחי בה דמים
כאינה בדוקה דמיא ואמאי מטהרין לחולין אף ברה"י וי"ל דלקמן נמי בנגע באחד בלילה
מייירי בקדשים.

וכן קופה לקמן (ג' ע"ב) דפריה הלל לשמאי מייירי בקדשים דאי לאו הכי תיקשי ליה
לנפשיה וכן פלוגתא דחזקיה ור' יוחנן המדלה מים מייירי במים שנעשו על טהרת הקודש
ללויש בהן עיסת מנחות או להדיח בהן בשר קדש דכקדש דמי הרי להדיא דלא אזלינן
בטר חזקה דהשתא פי אם לתרומה ולקדשים.

התם משום דהא איכא חזקה דהעמיד טהרות על חזקתו או חזקה דמעיקרא דכל שישי חזקה פנגדה או חזקה דמעיקרא לא אזלינן בטר חזקה דהשתא וכן מוכח מהא דכתבתוס' חולין (י' ע"ב) דה"מ ודילמא גבי הא דאמרין התם מנא הא מילתא דאמר רבנן אוקי מילתא על חזקתו אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אמר קרא ויצא הפה מן הבית אל פתח הבית והסגיר את הבית שבעת ימים דלמא אדנפיק ואתא בציר ליה שעורא אלא לאו משום דאמרין אוקי אחזקה וכתב התוס' שם אבל קשה דתינח היכא דליכא ריעותא אבל היכא דאיכא ריעותא פגון ספין שנמצאת פגומה וכן אהד משנים שנשטמא ודאי בר"ה דמטהרין שניהם מטעם חזקה פהאי גוונא מנול דאזלינן בטר חזקה וי"ל דהכי נמי יש ריעותא גדולה דאע"ג דאשתכח שחסר לאחר שבעה אפי"ה לא מטהרין למפרע כל אותם שנכנסו לבית בימי הסגר וכן כתב התוס' גדה (ב' ע"ב) דה"מ התם וכן מוכח מהא דכתב התוס' ב"מ (ק' ע"א) דה"מ הא גבי הא דאמרין התם המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו אמאי יחלוקו ולחזי ברשותא דמאן קנימי וליהוי אינך המע"ה אמר ר' חייא בר אבין אמר שמואל בעומדת באגם ונוקמא אחזקת דמרא קמא וליהוי אינך המע"ה.

הא מני סומכוס היא דאמר ממון המוטל בספק חולקין וכתב התוס' וא"ת ואמאי קאמר הא מני סומכוס היא לוקמה נאפי' פרבנן והכא לית לן למיזל בטר מרא קמא דאיכא חזקה אחרת פנגדה דאוקמי בחזקת מעופרת והשתא הוא דילדה הרי דלא אזלינן בטר חזקה דהשתא היכי דאיכא חזקה דמעיקרא דהא אמרינן דאזלינן בטר חזקת מעופרת ולא בטר חזקה דהשתא מדהשתא ילדה מעיקרא נמי ילדה וכן מוכח להדיא מהא דאמרין בקדושין (ע"ט ע"א) אימת אילימא בתוך ששה בהא נימא רב הרי היא בוגרות לפנינו ופי' רש"י ז"ל הא כל אותן ששה חדשים בחזקת נערה היא עד שנפיר בסימני בגרותה וכי בדקנוה בפניא ואשתכח בוגרות מי ימר דמצפרא נמי בוגרות היא ודילמא השתא הוא דבגרה ומטעם דכל היכי דאיכא חזקה דמעיקרא בחזקה דהשתא לא אזלינן בטר חזקת השתא ולכך כתב התוס' דלא אמרינן כל הטומאות כשעת מציאנתן אלא לחומר תרומה וקדשים.

אבל לחולין לא אזלינן בטר חזקה דהשתא מטעם דאזלינן בטר חזקה דמעיקרא ובזה יתיישב מה דקשיא לן טובא על הא דאמרין גדה (ס"ו ע"א) ואם יש לה מפה תולה במפתה ואם יש לה נסת תולה בוסתה ואם היתה דם מפתה משונה מדם ראיתה אינו תולה פי' דאם היתה דם מפתה שראתה תמיד ממפתה משונה מדם שראתה פעת אינו תולה בדם מפתה אלא הוי מוחזקת רואה דם כו'.

וקשיא אמאי לא אמרינן אימר כו' עכרן כדאמרין גדה (י"א ע"ב) גבי תנוקות שלא הגיע זמנה לראות ונשאת כו' נשתנו מראה דמים שלה טמאה מתיב ר' יונה ובתולה שדמיה טהורים אמאי כו' דילמא נשתנו מראה דמים שלה אמר רבא אימא רישא חוץ מן הגדה והיושב על דם טהור הוא דלא בעי בדיקה אבל בתולה שדמיה טהורין בעיני בדיקה אלא קשיא אהדדי פאן כו' עכרן פאן שלא כו' וכן מצאתי לגאון קדמון אהד בעל

האשכול ז"ל דמקשה פן אבל לפי דברינו אתא שפיר דעד פאן לא אמרינו גבי בתולה אימר כו' עכרן.

משום דלא אזלינו בטר חזקה דהשתא פינו דהשתא חזינו דדמיה הנה משונה מדם כו' הראשונה אלא אמרינו דאימר כו' עכרן משום דהא איכא בה חזקה דמעיקרא מדם טוהר דמנגדת לה ולכך שפיר לא אזלינו בטר חזקה דהשתא מדהשתא חזינו דנשתנה מראה דמים שלא ממראה הראשונה פן לא אמרינו אימר דמעיקרא לא הנה נשתנו אלא השתא עכרן אלא אמרינו כו' עכרן מטעם דהא יש לה חזקה דמעיקרא שדמיה טהורין הוי ולכך שפיר תלינו אימר כו' עכרן דהא פל היכא דאיכא חזקה דמעיקרא וחזקה דהשתא לא אזלינו בטר חזקה דהשתא אלא אזלינו בטר חזקה דמעיקרא וכדכתב התוס' חולין (י' ע"ב) ד"ה ודילמא וכן בגדה (ב' ע"ב) ד"ה התם וכדכתב התוס' ב"מ (ק' ע"א) ד"ה הא.

אבל הכא ברוצה דם מחמת כו' לא הנה בה חזקה דמעיקרא דמנגדת לחזקה דהשתא בודאי בזה לא אמרינו אימר כו' עכרן דהא הנה לן למיזל בטר חזקה דהשתא פינו דהשתא חזינו דדם משונה מדם מכתה לא אמרינו דמעיקרא הוי דומה לדם מכתה ורק השתא כו' עכרן משום דכל היכא דלא מנגדה לה חזקה דמעיקרא אזלינו בטר חזקה דהשתא ועי' בסדרי טהרה (סי' קפ"ז ס"ק י"ד) ד"ה ובט"ז ובד"ה ובש"ף ע"ש.

ונה ברור בעזר השם יתברך שמו ויתעלה וכו' ותיישב דברי התוס' פסחים (צ"א ע"א) ד"ה שהיה גבי הא דאמרינו התם האונו והמפקח את הגל מעל אדם ואין ידוע אם ימצאנו חי או מת וכן מי שהבטיחוהו להוציא מבית אסורין והחולה והזקן שהן יכולין לאכול פזית שוחטין עליהן על פולן אין שוחטין עליהן בפני עצמן שמה יביאו את הפסח לידי פסול לפיכך אם אינרע בהן פסול פטורין מלעשות פסח שני חוץ מן המפקח בגל שהוא טמא מתחילתו פי' דהמפקח את הגל מעל אדם ואינו ידוע אם ימצאנו חי או מת שוחטין עליו דמכ"מ עודנו בחזקת טהרה פינו דלא ידעין אם חי הוא או מת אבל המפקח את הגל ונמצא שהוא מת אמרינו דמעיקרא נמי בעת שהתחיל לפקח את הגל נמי מת הנה ולכך טמא הנה קודם שחיטה וחיוב לעשות פסח שני.

וכתב התוס' שם ד"ה שהיה תימא לר"י מפקח הגל נמי נימא חי הנה פשהתחיל לפקח וי"ל דכיון דמצאו מת אית לן למימר שמתחילתו הנה מת שכל הטומאות כשעת מציאתן א"כ קשיא הא היכי דאיכא חזקה דמעיקרא לא אזלינו בטר חזקה דהשתא א"כ אמאי אמרינו דמת הנה מעיקרא הנה לן למיזל בטר חזקה דמעיקרא דהנה חי בשעה שהתחיל לפקח את הגל ואמאי חייב לעשות פסח שני ועוד הא כבר כתבו התוס' דלא אמרינו פל הטומאות כשעת מציאתן אלא לחומר תרומה וקדשים אבל לא לחולין כדכתב בגדה (ד' ע"א) ד"ה שכל וכן בעירובין (ל"ה ע"ב).

אף לפי דברינו אתא שפיר דעד פאן לא אמרינו דכל הטומאות כשעת מציאתן אלא לחומר תרומה וקדשים אבל בחולין לא אזלינו בטר חזקה דהשתא מטעם דהא הנה בהם חזקה דמעיקרא המנגדת לחזקה דהשתא כמו גבי נגע באחד בלילה ואינו ידוע אם חי אם מת ולמחר השפים ומצאו מת דחכמים מטמאין הנה דוקא לחומר תרומה וקדשים.

אָבֵל לְחֹלִין אֲזֵלִינּוּ שְׁפִיר בְּתֵר חֲזָקָה דְּחֵי מְשׁוּם דְּהָא יֵשׁ לֹו חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא הַמְּנַגְדָּת לְחֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא דְּהָא אֵית לֵיהּ חֲזָקָת חֵי. וְכֵן גְּבִי מַחֲט הַנְּמַצָּאת מְלֵאָה חֲלֻדָּה אוֹ שְׁבוּרָה דְּאֲמַרִינּוּ דְּטְהוּרָה דְּכַתְּב הַתּוֹס' שָׁם ע"ז לָאוּ מְשׁוּם כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן דְּאוּרִייתָא אֲלֵא מְשׁוּם דְּמוּקִי טְהוּרוֹת אַחְזָקְתִּיָּהּ נְמִי הָוֵה מְטַעַם דְּהָא הָוֵה בְּהַ חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא חֲזָקָת שְׁלֵמָה אָבֵל הָכָא בְּמַפְקָם אֵת הַגֵּל וְנִמְצָא שְׁהוּא מֵת שְׁפִיר אֲמַרִינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא נְמִי הָוֵה מֵת דְּהָא הָכָא לֹא שְׁיָיָד בְּהַ חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא דְּהָא הָוֵה חֲזָקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת דְּהָא כָּל שַׁעָה וְשַׁעָה דְּמִן טָל תַּחַת הַגֵּל אֲזֵלִי מְעַט מְעַט חֲזָקָת חֵיִים מְחַמַּת שְׁהַמְפֹּלֶת דּוּחַקְתּוּ א"כ אֵיתַרְע חֲזָקָת חֵיִים דְּמַעֲיָקְרָא: וְרֵאָיָה לְזָה מְהָא דְּאֲמַרִינּוּ בְּתוֹסְפָתָא גִּיטִין (פ' ג') וְכֵן בִּירוּשְׁלַמִי גִיטִין (פ"ג ה"ד) וְעוּד שְׁלֵשָׁה הוֹסִיפוּ גוֹרְרַת חֵיָה אוֹ שְׁשֻׁטְפוּ נְהָר אוֹ שְׁנָפַל עֲלֵיו מְפֹלֶת נוֹתְנִין עֲלֵיו חוֹמְרֵי חֵיִים וְחוֹמְרֵי מֵתִים בֵּת פְּהוּן לְיִשְׂרָאֵל בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן אֵין אוֹכְלִין בְּתֵרוּמָה וְכֵן פְּסֵק הַרְמַב"ם ו"ל בַּה' תְּרוּמוֹת (פ"ט ה"ט) וְלַכֹּף שְׁפִיר אֲמַרִינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא קוֹדֵם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח ג"כ הָיָה מֵת מְשׁוּם דְּהָא אֵין לֹו חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא דְּחֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת וְכָל חֲזָקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת לֹא אֲזֵלִינּוּ בְּתֵרָא וְכֵן דְּאֲמַרִינּוּ נְדָה (ב' ע"ב) דְּאֲמַרִינּוּ הַתָּם הֵינּוּ טַעְמָא דְּב"ה כִּי אֲמַר הַעֲמִיד עַל חֲזָקָתוֹ הֵיכָא דְּלִית לֵהּ רִיעוּתָא מְגוּפָה אָבֵל אֵיתַתָּא פִּינּוּן דְּמְגוּפָה קָא חֲזָקָא לֹא אֲמַרִינּוּ אוֹקְמָה אַחְזָקְתָהּ וּפְלִי רַש"י ו"ל מוּעֲדָה וְעוּלָהּ הֵיא לַכֹּף אֵין לֵהּ חֲזָקָת טְהוּרָה מְטַעַם דְּכָל חֲזָקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת לֹא אֲזֵלִינּוּ בְּתֵרָה.

וְהָא דְּאֲמַרִינּוּ דְּלְחֹלִין לְכ"ע דְּיָה שַׁעָתָה לָאוּ מְשׁוּם דְּאֲזֵלִינּוּ בְּתֵר חֲזָקָה אֲלֵא מְשׁוּם כְּדַכְּתַב הַתּוֹס' נְדָה (ב' ע"א) ד"ה מַעַל"ע דְּלֹא יִלְפִינּוּ מְסוּטָה לְטַמָּא לְמַכְרַע. וְלַכֹּף אֲמַרִינּוּ בְּטוּמָאָה דְּמַעַל"ע מוֹקְמִיָּה לֵהּ אַחְזָקְתָהּ וְלֹא מְטַעַם דְּמוֹקְמִינּוּ לֵהּ אַחְזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא וְכַדְּכַתְּב הַמַּהְרִי"ט ו"ל (חֲלֵק רֵאשׁוֹן ס' מ"א) וּמְטַעַם זָה כְּתַב מְרֵן הַבֵּית יוֹסֵף ו"ל בְּשׁוּלְחָנוּ הַטְּהוּר או"ח (ס' ח' ס' ט') שְׁקוֹדֵם שְׁיִבְרָךְ יַעֲיִין בְּחוּטֵי הַצִּיצִית אִם הֵם כְּשָׂרִים כְּדִי שְׁלֵא יִבְרָךְ בְּרַכָּה לְבַטְלָהּ וְלֹא אֲמַרִינּוּ אוֹקְמִינּוּ אַחְזָקְתִּיָּהּ מְשׁוּם דְּעֲשׂוּיִין לְיִפְסֵק בְּכָל שַׁעָה וְהָוֵה חֲזָקָה עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת וְכַמָּה שְׁכַתְּב בִּי"ד (ס' ר"א ס' ס"ה) בְּשָׁם תְּשׁוּבַת הַר"ן ו"ל וְכַדְּכַתְּב הַמ"א ס"ק י"א שָׁם ע"ש וְלַכֹּף שְׁפִיר לֹא אֲזֵלִינּוּ בְּתֵר חֲזָקָת חֵי פִינּוּ שְׁעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוֹת וּבְזָה אֲזֵלִינּוּ בְּנֹדָאֵי בְּתֵר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא מְדַהֲשְׁתָּא מֵת מַעֲיָקְרָא נְמִי מֵת הָיָה דְּכָל הֵיכָא דְּאֵיתַרְע חֲזָקָה דְּמַעֲיָקְרָא אֲזֵלִינּוּ בְּתֵר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא וְכַדְּכַתְּב רַש"י ו"ל בְּקְדוּשִׁין (ע"ט ע"ב): וּבְזָה יִתְיַשֵּׁב קוֹשְׁיַת הַט"ז בִּי"ד (ס' ש"צ"ז ס"ק ב') דְּמַקְשָׁה עַל הָא דְּכַתְּב מַהְר"ם מִינְיָן דְּמִי שְׁמַת לֹו מֵת וְאֵינוּ יוֹדַע אִם תּוֹף ל' אוֹ לְאַחַר ל' אִם חֲזִיב לְהַתְּאַבֵּל אִם לֹא דְּכַתְּב דְּמְטַעַם חֲזָקָה נ"ל לְהַחְמִיר דְּתַנּוּ בְּפָרֵק כָּל הַגֵּט (כ"ח ע"א) הַמְּבִיא גֵט וְהַנִּיחוּ זָקֵן אוֹ חוּלָה נוֹתֵן לֵהּ בְּחֲזָקָת שְׁהוּא קִיָּים וְגַם בְּתְשׁוּבַת מַהְר"י ו' לֵב פְּסֵק לְחִיּוּב מַכַּח הֵהִיא דְּפָרֵק כָּל הַגֵּט וּמַקְשָׁה מֵהָאֵי דְּבָרֵי הַתּוֹס' פְּסָחִים (צ"א ע"א) ד"ה שְׁהָיָה דְּכִינּוּן שְׁנִמְצָא מֵת תַּחַת הַגֵּל אֵית לָן לְמִימַר שְׁמַתְחִילָתוֹ הָיָה מֵת שְׁכָל הַטוּמָאוֹת כְּשַׁעַת מְצִיאָתָן הָרִי לְפָנָיָה דְּלֹא אֲמַרִינּוּ אוֹקְמִינּוּ אוֹתוֹ בְּחֲזָקָת חֵי וְהַשְׁתָּא הוּא דְּמֵת פֵּן הָכָא אִם הָיָה סְפָק אִם מֵת מְקוֹדֵם ל' אוֹ לֹא אֲמַאי מוֹקְמִינּוּ לֹו בְּחֲזָקָת חֵי שְׁהָיָה חֵי מְקוֹדֵם הו"ל לְמִיזֵל בְּתֵר הַשְׁתָּא מְדַהֲשְׁתָּא הוּא מֵת אֲמַרִינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא נְמִי מֵת הָוֵה וְהָוֵה לְאַחַר שְׁלֵשִׁים וְאֵינוּ חֲזִיב לְהַתְּאַבֵּל וּלְפִי דְּבָרֵינוּ אֵתָא שְׁפִיר דְּעַד פְּאֵן לֹא אֲמַרִינּוּ דְּהַמְּפָקָם בְּגַל וְנִמְצָא מֵת חֲזִיב לְעֲשׂוֹת פְּסַח שְׁנִי שְׁהוּא טַמָּא מְתַחֲחִילָתוֹ וְאֲמַרִינּוּ דְּלֹא אוֹקְמִינּוּ אוֹתוֹ בְּחֲזָקָת חֵי

משום דהא פאן ע"כ אַזלינו בַּתּוּר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא מְדַהֲשָׁתָא מִתּוּר מְעִיקְרָא נְמִי מִתּוּר הֵנּוּ מְשׁוּם דְּהָא דְּהַחֲזָקָה דְּמְעִיקְרָא הִיא עֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת דְּהָא כָּל שְׁעָה וְשְׁעָה אֲזִיל לִו חֲזָקָת חַיִּים דְּהַגְל דּוּחֲקִתּוּ וּכְדַבְרֵי הַתּוֹסְפֵתָא גִיטִין (פֶּרֶק ג') וּבִירוּשְׁלָמִי (פ"ג ה"ד) דְּנִפְל עָלֵיוּ מִפְּנֵי לִתּוּר נִתְּנִין עָלֵיוּ חֲזָקָת חַיִּים וְחֲזָקָת חַיִּים מְטַעֵם זֶה דְּהָא כָּל שְׁעָה וְשְׁעָה אֲזִיל לִו חֲזָקָת חַיִּים וְהֵנּוּ חֲזָקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת וּלְכַף אֲמַרִּינוּ דְּאֲזִילִנוּ בַּתּוּר חֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא אֲבָל הֵכָא גְבִי אֲבָלוּת בְּנֻדְאֵי הֵנּוּ לִו לְמִיּוּל בַּתּוּר חֲזָקָה דְּמְעִיקְרָא וְחִי הֵנּוּ מְקוּדָם וְהַשְׁתָּא הִיא קוּדָם שְׁלֵשִׁים וְזֶה בְּרוּר בַּע"ה.

וְדַע אַף דְּאֲמַרִּינוּ דְּכָל חֲזָקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת לֹא הֵנּוּ חֲזָקָה אַפ"ה עַד אֶחָד לֹא מְהִימָן בְּזֶה וְאִי דְּכַתְּבֵי הָרָא"ש ו"ל בְּגִיטִין פ' הַנִּזְקִין דְּכָל שְׁלֵא אִיתְחֻזְקָא לֹא אִיסוּר וְלֹא הִיתְרָא עַד אֶחָד נְאָמֵן לֹאמֵר שֶׁהוּא מְוֹתֵר וְכַדְמוּכַח בְּפֶרֶק הָאֲשֵׁה רַבָּה (פ"ח ע"ב) גְּבִי חֲתִיכָה סָפֵק חֲלָב סָפֵק שְׁוֹמֵן דְּנְאָמֵן לֹאמֵר שֶׁהוּא שְׁוֹמֵן וְכ"ש אִם הוּא אֹמֵר חֲלָב הוּא שֶׁהוּא נְאָמֵן פִּינּוּ דְּלֹא אִיתְחֻזְקָא לֹא אִיסוּר וְלֹא הִיתְרָא אַפ"ה כָּל הֵיכָא דְּאִיכָא חֲזָקָה אַף דְּעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת עַד אֶחָד לֹא מְהִימָן לֹאמֵר נֶגְדַּח חֲזָקָה אַף דְּעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת וְרַאָיָה גְדוּלָה לְזֶה מְהִימָן דְּאֲמַרִּי בִירוּשְׁלָמִי (יֹמָא פ"ג ה"א) אֲמַר לְהֵן הַמְּמוֹנָה צָאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה, אִם הִגִּיעַ הָרֹאָה אֹמֵר בּוֹרְקִי, וּמְקַשְׁיָנוּ בִירוּשְׁלָמִי הֵתָם וְעַד אֶחָד נְאָמֵן שְׁנִיָּא הִיא הֵכָא שְׁאֵת יָכוֹל לְעַמּוּד עָלֵיו, פ' דְּלִכְף נְאָמֵן עַד אֶחָד לֹאמֵר שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה, וְאִי הָא אִין עַד אֶחָד נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין מְשׁוּם דְּכָל מִקְלָתָא דְּעַבְיָדָא לְגִלוּיָא עַד אֶחָד נְאָמֵן, וְכַדְאֲמַרִּינוּ קְדוּשִׁין (ס"ו ע"ב) וְאֲבִי אֲמַר לְעוֹלָם דְּקָא מְכַחֵישׁ לִיהִ וּדְקָאֲמַרְתָּ אֲמַאי מְהִימָן דְּאֲמַר לִיהִ שְׁלַח וְאֲחֻי וְכַתְּבֵי הַתּוֹס' שֵׁם ד"ה שְׁלַח מְכַפָּאן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּכָל דְּבָר שֶׁיָּכוֹל לְהַתְּבַרֵר עַד אֶחָד נְאָמֵן עָלֵיו וְאֲפִי עַד אַחַר מְכַחֵישׁוּ, הֵרִי לְהַדְיָא דְּמְקַשֵׁי הִירוּשְׁלָמִי אֲמַאי עַד אֶחָד נְאָמֵן לֹאמֵר שֶׁהוּא יוֹם וְהִגִּיעַ זְמַן הַשְׁחִיטָה הָא אִין עַד אֶחָד נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין וְאִי דְּהָא הֵכָא לֹא אִיתְחֻזְקָא אִיסוּרָא מְטַעֵם דְּהָא לִילָה הֵנּוּ חֲזָקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת וְהֵנּוּ כְּמוֹ בְּיוֹמֵי דְּמְשָׁלִים שִׁית דְּאֲמַרִּינוּ בְּקְדוּשִׁין (ע"ט ע"ב) דְּהֵנּוּ חֲזָקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת א"כ מְוֹכְרַח לְנוּ מְזִה דְּעַד אֶחָד אִינוּ נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין הֵיכָא דְּאִיכָא בְּהַ חֲזָקָת אִיסוּר אַף דְּעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת: וּבְזֶה יִתְבָּאֵר לְנוּ דְּבַר הַתּוֹס' קְדוּשִׁין (ס"ד ע"א) ד"ה נְאָמֵן גְּבִי הָא דְּאֲמַרִּינוּ הֵתָם בְּנֵי זֶה בֶּן י"ג שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד בֵּיתֵי זֶה בֵּית י"ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד נְאָמֵן לְגִדְרִים וְלְחַרְמֵים וּלְהַקְדִּישׁוֹת וְלְעַרְכִּין אֲבָל לֹא לְמַכּוֹת וְלְעוֹנְשִׁין וְכַתְּבֵי הַתּוֹס' שֵׁם דְּעַד אֶחָד נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין תִּימָא הָא אִין עַד אֶחָד נְאָמֵן אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁבִידוּ וּי"ל פִּינּוּ דְּסוּפּוֹ לִיגְדַל עֲשָׂאוּהוּ כְּדָבָר שֶׁבִידוּ מִיְהוּ קָשָׁה מְאִי אִירָיָא אֲב אִפִּי אַחַר נְמִי וּי"ל דְּאֲב דִּינִיק טְפִי לְדַעַת שְׁנִיּוּ לְפִי שְׁעָלֵיו מוּטָל לְהוֹדִיעַ לְאַחֲרִים וּלְכַף לְאֲב עֲשָׂאוּהוּ כְּבִידוּ וְלֹא לְאַחֲרִים וְא"כ קָשָׁיָא הָא הָא דְּאֲמַרִּינוּ אִין עַד אֶחָד נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין הֵנּוּ דְּנֹקָא הֵיכָא דְּאִיכָא חֲזָקָה דְּאִיסוּרִי, וְכַדְאֲמַרִּינוּ יְבָמוֹת (פ"ח ע"א) אֲבָל בְּלֹא חֲזָקָה דְּאִיסוּרָא עַד אֶחָד נְמִי מְהִימָן וְהָא הֵכָא בְּבִן לִיכָא חֲזָקָה דְּקַטְנוּת דְּהָא הֵנּוּ חֲזָקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת וְכַדְאֲמַרִּינוּ בְּנִזִיר (ס"ד ע"ב) נִזִיר וְעוֹשָׂה פֶסַח שֶׁהִלְכוּ בְּקַבְרֵי הַתְּהוּם בְּשִׁבְעֵי שְׁלֶהֵן טְהוּרִים מְתִיב רַבָּא יֵרֵד לִישְׁתַּהֵר מְטוֹנְמָתָא הַמֵּת טְמֵא שְׁחֻזְקָתָא טְמֵא א"ל מוֹדִינָא לָךְ בְּנִזִיר שְׁמַחְסוּר תְּגַלְחַת א"ל רַבָּא אַף אֲנָא מוֹדִינָא לָךְ בְּעוֹשָׂה פֶסַח שְׁלֹא מְחַסְרָא וְלֹא כְּלוּם וְהָא מְחַסְרָא הָעֵרַב שְׁמֵשׁ א"ל שִׁימְשָׂא מִמִּילָא עֲרָבָא.

פ'י דלכף בעושה פסח שנטמא בטומאת המת והוזה עליו בשביעי שלח והלך בקבר התהום אמרינו דהוא טהור משום דהוא הנה בחזקת טהור משום דשימשא ממילא ערבא א"כ אין לו חזקת טמא דמעיקרא ואמרינו דחזקת טהור טהור משום דאין חזקת טומאה פיון דהחזקה עשויה להשתנות, וכדכתב התוס' יבמות (ס"ח ע"א) ד"ה רישא דכתב וא"ת וספק בן ט' ה"ד פוסל בביאתו נוקמיה אחזקה קמיימא דהנה פחות מכן תשעה ויש לומר דהכא פגון דהשתא דאתי קמן הוי נדאי בן תשעה אף על פי שהיה ספק פשפא עליה לא מוקמינו ליה אחזקה קמיימא אלא אזלינו בטר השתא שהוא נדאי בן תשעה דחזקה דקמיימא איתרע ליה משום דחזקת קטנות לא הנה חזקה משום דעשויה להשתנות והנה לן למימר דארף עד אחד נאמן דהא לא איתחזק לא איסור ולא היתר, ולפי דברינו אתא שפיר דהא מוכרח לנו מהירושלמי דיומא (פ"ג ה"א) וכן בראש השנה (פ"ב הל' א') דאין עד אחד נאמן באיסורין אף היכא דאיכא חזקה העשויה להשתנות נמי קרינו ביה איתחזק איסורא ואין עד אחד נאמן וזה ברור בעצרת יתברך שמו ויתעלה: איכרא דעדין תיקשא לנו אם פן אמאי אמרינו בקדושין (ע"ט ע"א) אימת אילימא בתוך ששה ביה נימא רב הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה אלא לאחר ששה ביה נימא שמואל חיישין לקדושי שניהם הרי דלא פריה הגמ' אילימא בתוך ששה ביה נימא שמואל חיישין לקדושי שניהם הא הנה לן למיזל בטר חזקה דמעיקרא חזקת נערוות ואמאי הנה קדושי ספק, הא בנדאי הנה קדושי האב קדושין ונדאין, ומטעם זה כתב הטור בס' ל"ז אבל בתוך הו' חדשים אם קדשה אביה שלא לדעתה והיא קדשה עצמה שלא לדעת אביה ונמצאו לה סימנים והנה קדושי ספק דצריכה גט משניהם וכן פסקינן (בש"ע א"ע סי' ל"ז ס"ו) מטעם דלא מקשי הגמ' לשמואל נמי אמאי הנה קדושי ספק וכדכתב מרן הב"י בס' ל"ז ע"ש ואמאי לא אזלינו בטר חזקה דמעיקרא חזקה דנערוות:.

ואמינא בזה דאתא שפיר דהא דאמרינו ב"מ (ק"ב ע"ב) ושמואל אמר בבא באמצע חודש עסקינן אבל בא בתחילת חודש כולו למשפיר מי אמר שמואל לא אמרינו תפוס לשון אחרון והא רב ושמואל דאמרי תרנוייהו פור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפי' בסאה אחרונה פור בשלשים סאה אני מוכר לך ראשון ראשון קנה התם טעמא מאי משום דתפוס הכא נמי קא תפוס ורב נחמן אמר קרקע בחזקת בעליה קיימת, הרי לנו דכל דספק לנו בדין מפי תפוס אין בנו פח להוציא מידו והעמיד דבר על חזקתו, וכן פסק הרב אלפס והרא"ש ז"ל ב"פ' השואל דדוקא בקרקע שאין יכול להצניע ולשומטו מיד בעליו הלכך אזלינו בטר חזקת מרא קמא, אבל במטלטלין אזלינו לבתר מאן דתפוס וכדאמרינו ב"מ (ק"י ע"א) גבי ההוא שטרע ע"ש והשתא ניחא הא דאמרינו דבתוך שש לשמואל ניחא דחיישין לקדושי שניהם ולא אזלינו בטר חזקה דמעיקרא דהיינו חזקת נערוות דהא ביהאי דינא דקדושין אם היא נערה או בוגרות יש נמי נפקא מינה לכסף קדושין ולמעשה ידיה דאי היא נערה הכסף קדושין וכן מעשה ידיה לאביה ואם היא בוגרות הנה הכסף קדושין ומעשה ידיה לעצמה וכדאמרינו בקדושין (ד' ע"א) הלכך הא יש לחזקה דהשתא נמי חזקת ממון דהא היא תפוס בעצמה הנה למעשה ידיה ואין בנו פח להוציא מידה וכיון דלענין ממון אזלינו אף היכא דאיכא חזקה דהשתא כדאמרינו קדושין (ע"ט ע"ב) ע"כ לא קאמר ר"י התם דאיכא למימר העמיד ממון על חזקתו פן הכא אף דאיכא חזקה דמעיקרא אזלינו בטר חזקת ממון ולכך לא אזלינו בטר חזקת

נְעוּרוֹת מְשׁוּם דְּהָא הֵכָא אִיפָּא נְמִי חֲזַקְתָּ מְמוֹן וּלְכֹף הֵוָה אֲמַרִּינּוּ דְאֲזַלִּינּוּ בְּתַר חֲזַקְתָּ דְהִשְׁתָּא הֶמְסִינְעֵ לְהַחֲזִיקָה דְמְמוֹן: וְאִיפָּא דְהָא פִּי אִיתְשִׁיל לְעֵנִין סְפֵק קְדוּשִׁין וְלֹא לְעֵנִין מְמוֹן מ"מ הָא אֲמַרִּינּוּ יְבָמוֹת (קכ"ב ע"ב) תְּנַאֵי הִיא דְתַנְיָא אִין בּוּדְקִין עֵינֵי נְשִׁים בְּדְרִישָׁה וּבְחֻקִּירָה דְבְרֵי ר' עֲקִיבָא ר' טְרַפּוֹן אוּמַר בּוּדְקִין וְקָא מִיפְּלִגִּיבְדַר' תְּנִינָא דְאָמַר ר' תְּנִינָא דְבַר תּוֹרָה אֲחֵד דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְאֲחֵד דִּינֵי נְפִשׁוֹת בְּדְרִישָׁה וְחֻקִּירָה שְׁנַאֲמַר מְשַׁפֵּט אֲחֵד יִהְיֶה לְכֶם וּמָה טַעַם אֲמַרוּ דִּינֵי מְמוֹנוֹת אִין צְרִיכִין דְרִישָׁה וְחֻקִּירָה שְׁלֹא תִנְעוּל דְלַת בְּפִנֵי לוּוִין וּבְמֵאֵי קְמִיפְלִגִי מֶר סָבַר פִּינּוּ דְאִיפָּא פְתוּבָה לְמִשְׁקַל פְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דְמֵיָא וּמַר סָבַר פִּינּוּ דְשָׁרִינּוּ אִישׁ לְעֵלְמָא פְּדִינֵי נְפִשׁוֹת דְמֵיָא, הֲרִי דְכָל הַטַּעַם דְמֵאֵן דְסָבַר אִין בּוּדְקִין עֵינֵי נְשִׁים בְּדו"ח מְשׁוּם דְכִינּוּ דְאִיפָּא פְתוּבָה לְמִשְׁקַל וְהֵוָה בְּהַ נְמִי דִּינֵי מְמוֹנוֹת פְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דְמֵיָא וְכֵן פְּסֻקִינּוּ בַש"ע א"ע (ס"ו נ"ז ס' כ"א): וְאִיפָּא דְכַתְּבֵ הַרְמְב"ם ז"ל בְּה' גִּירוּשִׁין (פ' י"ג ה' כ"ח) וְאִין בּוּדְקִין עֵינֵי אִשָּׁה בְּדְרִישָׁה וְחֻקִּירָה שְׁלֹא אֲמַרוּ חֻכְמִים בְּדְבַר לְהַחְמִיר אֲלָא לְהַקְלֵ מְשׁוּם הַתְּרַת עֲגוּנָה וְלֹא פְתַב הַטַּעַם מְשׁוּם דְאִיפָּא פְתוּבָה לְמִשְׁקַל וְאִיפָּא בְּהַ דִּינֵי מְמוֹנוֹת פְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דְמֵי, כְּבָר פְתַב עֲלִיו הַרְשֵׁב"א ז"ל וְזֵה לְשׁוֹנוֹ וְזֵה תִימָא שְׁלֹא הֶזְנַפְר הַטַּעַם הַזֶּה בְּגַמ' כָּלָל וְנִרְאָה שֶׁהוּא ז"ל מְפָרֵשׁ מ"ש בְּגַמ' פִּינּוּ דְאִיפָּא פְתוּבָה לְמִשְׁקַל פְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דְמֵי כְּלוּמַר דַּא ע"פ שְׁלֹא הִקְלוּ שְׁלֹא לְדְרוּשׁ וְלְחַקוֹר אֲלָא בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת בְּלִבְד אֲבָל בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת בְּדִינֵי דְאוּרִייתָא מוֹקְמִינּוּ לְהוּ וְהֵכָא פִּינּוּ דְשָׁרִינּוּ א"א לְעֵלְמָא פְּדִינֵי נְפִשׁוֹת דְמֵי וּבְעֵינֵין דְרִישָׁה וְחֻקִּירָה מְדִינָא מְשׁוּם צַד דִּינֵי נְפִשׁוֹת שְׁבוּ וְהִינּוּ טַעַמָא נְמִי דְמֵאֵן דְאָסַר אֲבָל מֵאֵן דְשָׁרִי סָבַר דַּא ע"פ כֵּן פִּינּוּ דְאִית בְּהוּ נְמִי צַד מְמוֹן הִקְלוּ בְּיָה מְשׁוּם עֲגוּנָה וְהֵכָא לִיפָּא מְשׁוּם גְעִילַת דְלַת דְמִילְתָא דְלֹא שְׁכִיחָא הִיא אֲלָא מְשׁוּם עֲגוּנָה בְּלִבְד הוּא דְשָׁרִינּוּ לָהּ וְסִמְכִינּוּ שְׁלֹא לְדְרוּשׁ בְּעֵדִים מְשׁוּם צַד מְמוֹן שְׁבוּ, אֲבָל לְגַבֵי גִיטִין וְקְדוּשִׁין לְכ"ע לֹא בְּעֵי דְרִישָׁה וְחֻקִּירָה מְשׁוּם גְעִילַת דְלַת ע"ש, הֲרִי דְכָל הַטַּעַם הָא דְלֹא בְּעֵי דְרוּ"ח בְּעֵינֵי נְשִׁים מְשׁוּם דְאִיפָּא גַם בְּהַ צַד מְמוֹן, וְאִיפָּא דְהִלָּא עִיקַר עֲדוּת הָעֵד לְהַתִּירָה לְשׁוּק הוּא וְהוּא עֲדוּת א"א דְהֵוָה דִּינֵי נְפִשׁוֹת וּבְתַר הַכִּי אֲתָא דִין מְמוֹן שְׁתַּטּוּל פְתוּבָה וְכַדְמִקְשֵׁי הַרְמְב"ן ז"ל הוּבָא בְנִי" ז"ל סוּף יְבָמוֹת עֵי שְׁם מָה שְׁתִּירֵץ הַרְמְב"ן ז"ל אַפ"ה אֲזַלִּינּוּ בְּתַר דִין מְמוֹן, וְעֵי סְנֵהֲדֵרִין (ח' ע"א) וְכִי יֵשׁ בְּהַ דִּינֵי נְפִשׁוֹת מֵאֵי הֵוָה וְעֵי רַש"י ד"ה דְכ"ע וְעֵי ע"ב אֲבִי אֲמַר דְכ"ע וְכֵן פְּסֻק הַרְמְב"ם (בפ' י' ה"ג) ע"ש, כֵּן הֵכָא גַבֵי קְדוּשָׁה אֲבִיָּה בְּדִרְדָּה וְקְדוּשָׁה עֲצֻמָּה בְּעִיר בְּתוּף ו' חֲדָשִׁים דְהֵוָה חוֹשְׁשִׁין לְקְדוּשֵׁי שְׁנֵיהֶם, וְאִיפָּא בְּהַ חֲזַקְתָּ דְמַעֲיָקְרָא חֲזַקְתָּ נְעוּרוֹת אַפ"ה הָא אִיפָּא בְּהַ נְמִי דִין מְמוֹן הֶמְסִינְעֵ לְחֲזַקְתָּ דְהִשְׁתָּא וּלְכֹף לֹא הֵוָה קְדוּשֵׁי הָאֵב וְדֵאִי: וְהִשְׁתָּא הָא ע"כ הָא דְמִקְשָׁה הַרְשֵׁב"א ז"ל בְּתוּה"ב שְׁלוּ וּבְחֻז' בְּחֻלִין (מ"ו) דְלִפִּי שְׁיִטְתוּ דְסִירְכָא תְלוּיָה פְשָׁרָה וְאִיפָּא בְּדִיקָה לֹא בְּעֵי מְטַעַם דְסָבַר כְּשִׁיטַת דִּישׁ סִירְכָא בְּלֹא נְקַב וְלֹא דְמֵי לִישֵׁב לָהּ קוּץ בְּנִשְׁט וְלֹא לְסִפְק דְרוּסָה דְחוֹשְׁשִׁין לָהּ ע"כ הֵוָה מְטַעַם דְלִיחּוּשׁ לֹא שְׁמָא מַעֲיָקְרָא הֵיטָה סִירְכָא סִירְכָא לְמִקוּם הַשְׁנִי וְכַדְכַתְּבֵ מֶרֶן הַב"י ז"ל (בס' ל"ט) וְא"ת לְדְבְרֵי הָאוּמְרִים אִין סִירְכָא בְּלֹא נְקַב אֲמַי שְׁרִינּוּ סִירְכָא תְלוּיָה אֲפִי בְּבְדִיקָה נִיחּוּשׁ דְלִמָּא סִירְכָא הֵיטָה לְמִקוּם אַחַר וְנִתְפָּרַק וִי"ל דָּאֵם אִיתָא דְנִתְפָּרַקָה בְּאוּתָה שְׁעָה הֵיטָה נִיִּקְבַת ע"ש הֲרִי דְלֹא חִיִּישִׁינּוּ לְשְׁמָא הֵיטָה נְסֻרָה לְמִקוּם אַחַר וְהִשְׁתָּא הוּא דְנִתְפָּרַקָה אֲלָא מְטַעַם דְהָא בְּדִיקִין לָהּ וְחִזִּינּוּ שְׁאִין בְּהַ נְקַב.

אָבֵל לְפִי שְׂיֻטתוֹ שֶׁל הַרְשָׁפָ"א ו"ל דָּאָף בְּדִיקָה לֹא בְּעֵי מִקְשָׁה שְׁפִיר לִיחֻוּשׁ לֵן דְּלִמָּא
נְתַפְרָקָה הַשְׁתָּא וּמְקוֹדֵם הֵיטָה גִסְרָכְת לְמָקוּם אַחַר וְאַמַּאי לֹא בְּעֵינֵן בְּדִיקָה. דָּאִין לוֹמַר
דְּהַקְוִישָׁא שֶׁל הַרְשָׁפָ"א ו"ל הֵנּוּ בְּלֹא זֹאת הַטַּעַם דְּלִמָּא נְתַפְרָקָה הָא סִירְכָא תְלוּיָהּ לֹא
גָרַע לְשִׂיטתוֹ מִסִּירְכָא פְסִדְרֵן דְּכְתַב הוּא בְּעַצְמוֹ לְעִיל בְּתוֹרַת הַבֵּית שְׂאָף בְּדִיקָה לֹא בְּעֵי
וְכַתֵּב וְכֵן נִהְגוּ וְכֵן פֶּסֶק לְהִלְכָה מְרֵן הַב"י ו"ל וְאַמַּאי לֹא מִקְשָׁה פֶּן הֵתֵם עַל סִירְכָא
פְסִדְרֵן אֲלָא ע"כ בְּלֹא שׁוּם סִפְק דְּמִקְשָׁה פֶּן מִטַּעַם לִיחֻוּשׁ דְּלִמָּא מְעִיקְרָא הֵנּוּ גִסְרָף
לְמָקוּם אַחַר וְרַק הַשְׁתָּא נְתַפְרָקָה: וּלְפִי דְבַרְיֵנוּ אֲתָא שְׁפִיר דְּעַד פֶּאן לֹא אֲמַרִינוּ בְּיֻשָׁב
לֵה קוּץ בְּנֻשֵׁט דְּחוּשְׁשִׁין לֵה פִי דְּחוּשְׁשִׁין שְׂמָא מְעִיקְרָא תְחַב הַקוּץ בְּעוֹר הַשְּׁנִי וְרַק
הַשְׁתָּא הוּא דִּיצָא מִשָּׁם מִשׁוּם דְּהָא אֲמַרִינוּ חֻלִין (מ"ג ע"א) וְנֻשֵׁט דְּאֲכֵלָה בִּיה וּפְעִיָּא
בִּיה רְנוּחַ גְּמָדָא לִיה וּפְשֻׁטָא לִיה זְמַנִּין דְּמַהֲגִדְזִין בְּהַדְדֵי קוֹרְקָבוּ דְּמִינַח נְיִיחַ פְּדָקָאֵי קָאֵי
הַרִי דְּדָרְף הַנּוּשֵׁט שְׂלֵא יַעֲמוּד בְּמָקוּם אֶחָד וּלְכַף הוּא דְּלֹא אֲזֵלִינוּ בְּתַר חֻזְקָה דְּהַשְׁתָּא
מְדַהֲשָׁתָא חֻזִינוּ שְׂלֵא תְחַב בְּעוֹר הַשְּׁנִי פֶּן מְעִיקְרָא נְמִי מְעוּלָם לֹא תְחַב בְּעוֹר הַשְּׁנִי דְּהָא
הֵנּוּ חֻזְקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת דְּלֹא אֲזֵלִינוּ בְּתַרָא וְכֵן הָא דְּאֲמַרִינוּ חֻלִין (נ' ע"ב) מַחֲט
שְׁנַמְצָאָת בְּבֵית הַפּוֹסוֹת בְּצַד אֶחָד פְּשָׁרָה אָבֵל בְּהַמָּסָס אִפִּי מְצַד אֶחָד שְׂלֵא נִיקַב מְעַבְר
לְעַבְר טְרִיפָה פֶּן שְׂיֻטת רש"י ו"ל וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' שָׁם דְּחִיּוּשִׁינוּ שְׂמָא הַבְּרִיא פְּדֻחֵיּוּשִׁינוּ
בְּיֻשָׁב לֵה קוּץ בְּנֻשֵׁט הֵתֵם נְמִי הֵנּוּ הַטַּעַם מִשׁוּם פִּינֵן דְּאִיכָא אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין הֵנּוּ נְמִי
חֻזְקָה הַעֲשׂוּיָה לְהַשְׁתַּנּוּת וְכַדְאֲמַרִינוּ חֻלִין (מ"ט ע"א) אֲמַרִי הֵתֵם פִּינֵן דְּאִיכָא אוֹכְלִין
וּמִשְׁקִין אִימָא אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין דְּחַקוּהָ וְכַדְכְּתַב הָרַא"ש ו"ל בְּפִרְק אֵלוּ טְרַפּוֹת (דָּרָף נ' ע"ב)
ע"ש וּלְכַף שְׁפִיר אֲמַרִינוּ דְּחוּשְׁשִׁין שְׂמָא הַבְּרִיא אָבֵל בְּנִידוּן סִירְכָא תְלוּיָהּ בּוּדָאֵי אִין
חוּשְׁשִׁין דְּלִמָּא הֵיטָה מְעִיקְרָא גִסְרָף לְמָקוּם אַחַר וְרַק הַשְׁתָּא נְתַפְרָקָה דְּהָא אֲזֵלִינוּ בְּתַר
חֻזְקָה דְּהַשְׁתָּא פֶּל דְּחֻזִינוּ דְּהַשְׁתָּא לֹא גִסְרָף לְמָקוּם אַחַר פֶּן בּוּדָאֵי מְעוּלָם לֹא הֵיטָה גִסְרָף
לְמָקוּם אַחַר וְזֵה בְּרוּר בַּעֲזָה"ש: וְהַשְׁתָּא הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן וְהַרְשָׁפָ"א וְהַר"ן וְהָרַא"ש
ו"ל בְּוָלָם מְכַשִּׁירִין סִירְכָא תְלוּיָהּ וְרַק בְּזֵה אִם צָרִיף לְנֻפְחָה פְּלִיגֵי דְּהַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן
וּבַעַל הַעֵיטוֹר מְצַרְכִינוּ בְּדִיקָה מִשׁוּם דְּסַבְרֵי דָאִין סִירְכָא בְּלֹא נְקַב וּבְעֵינֵן לְבַדּוּק אָבֵל
הַרְשָׁפָ"א וְהַר"ן ו"ל מִתִּירִין אוֹתָהּ אָף בְּלֹא בְּדִיקָה וְכֵן פֶּסֶק מְרֵן הַב"י ו"ל בְּשׁוּלְחָנוּ
הַטְּהוֹר (י"ד ס' ל"ט ס"ח) דְּסִירְכָא תְלוּיָהּ פְּשָׁרָה וְאִינָה צָרִיכָה בְּדִיקָה אָבֵל לְפִי הָא דְּכַתֵּב
הַרְמַ"א ו"ל (בס' ל"ט ס"א) דְּנִהְגוּ לְנֻפְחָה אִם יֵשׁ סִירְכָא דְּעוּבְרַת עַל יְדֵי מְשֻׁמוֹשׁ הוּא
הַדִּין בְּזֵה דְּצָרִיף בְּדִיקָה דְּהָא חַד טַעֲמָא הוּא דְּסִירְכָא תְלוּיָהּ וְסִירְכָא עוּבְרַת שְׁנִיָּהּ אָנוּ
מְחֻזְקִין לְהַפְשֻׁטת לִיחָה וְכַדְכְּתַב הַט"ז ו"ל שָׁם (ס"ק י"ב): וְהַשְׁתָּא נְבוּא לְדִין אִם גִּרְאָה
עַל הַרְיָאָה כְּמוֹ חֶסְרוֹן מִבְּחוּץ כְּמוֹ קַמְט אוֹ סְדָק וְעוּלָה בְּנִפְיחָה דְּהֵנָּה אֲמַרִינוּ חֻלִין (מ"ז
ע"ב) אָמַר עוֹלָא אָמַר ר' יוֹחָנָן רִיָּאָה שְׁנַשְׁפָּכָה פְּקִיתוֹן פְּשָׁרָה אֲלִמָּא קָא סַבְר חֶסְרוֹן
בְּפָנִים לֹא שְׁמִיָּה חֶסְרוֹן אִיתִיבִיָּה ר' אָבָא לְעוֹלָא הַרְיָאָה שְׁנַקְבָה אוֹ שְׁחַסְרָה מֵאֵי חֶסְרָה
אִילִימָא מִבְּחוּץ הֵינֵנוּ נְקַבָּה אֲלָא לֹא מִבְּפָנִים וְש"מ חֶסְרוֹן מִבְּפָנִים שְׁמִיָּה חֶסְרוֹן לְעוֹלָם
מִבְּחוּץ וּדְקָאֲמַרְתָּ הֵינֵנוּ נִיקְבָה לֹא צָרִיכָה לֵר' שְׁמַעוֹן דְּאָמַר עַד שְׁתַּנְקוּב לְבֵית הַסִּימְפּוֹנוֹת
הַנִּי מִלִּי נְקַב דְּלִית בִּיה חֶסְרוֹן אָבֵל נְקַב דְּאִית בִּיה חֶסְרוֹן אִפִּי ר' שְׁמַעוֹן מוֹדָה וְכַתֵּב
הַתּוֹס' שָׁם דַּה"מ אָבֵל וַיֵּשׁ שְׂרָצוּ לְאַסְוֹר פְּשַׁנְרָאָה רִיָּאָה חֶסְרָה שְׁיֵשׁ קַמְט אוֹ סְדָק וְחֶסְרוֹן
עַל הַרְיָאָה אִפִּי עוּלָה בְּנִפְיחָה וְהַעוֹר וְהַבְּשָׂר קִיָּים וְהַשִּׁיב לָהֶם רִיב"א דְּטַעוֹת הוּא בְּיָדֵם
דָּאִם פֶּן הֵנּוּ לִיָּה לְשֻׁנוּיָה הַכִּי וְכַדְבְּרֵי הַפֶּל וְלֹא הֵנּוּ לִיָּה לְאֻקְמִיָּה כֵר' שְׁמַעוֹן אֲלָא וְדָאֵי

כִּינּוּן דְּעוּלָה בְּנִפְיָהּ כְּשֶׁרָה וְכֵן פֶּסֶק רַבֵּינוּ קִלוּנִימוּס הִזְקֵן וְהִרְמַב"ם ז"ל פָּתַב בַּה' שְׁחִיטָה (פ' ח' ה' ז) וְכֵן אִם חֶסֶר גּוֹף הִרְיָאָה אַע"פ שְׁלֵא נִקְבָּה הָרִי זֹו כְּמוֹ שְׁחֶסְרָה מִנִּין הָאוֹנוֹת וּטְרַפָּה וְכַתֵּב מֶרֶן הַכ"מ ז"ל כְּלוּמַר שְׁמַתְחֵלֶת בְּרִייתָה נִבְרָאת חֶסְרָה קֶצֶת מִמֶּנָּה וְהַקְרוּם קִיָּים אֲלֵא שְׁנִרְיָאָה בַּהּ כְּמִין פֶּגַם וְחֶסְרוֹן וְכַעֲשֵׂין מַעֲשֵׂה דַר' קִלוּנִימוּס הִזְקֵן שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' א"כ קֶשֶׁה עַל רַבֵּינוּ טוּבָא קְוֹשֵׁית הַתּוֹס' דָּאִם כֵּן לְמָה לֹא מְתַרְץ הַגַּמ' אַף לְדַבְרֵי הַפֶּל דַּכְּגוֹן שְׁחֶסְרָה קָאִי עַל שְׁנִרְיָאָה חֶסְרָה מַתְחֵלֶת בְּרִייתָה נִרְאִית חֶסְרָה וְלֹא צָרִיךְ לְאוּקְמִיהָ דְּוָקָא אֲלִיבָא דַר"ש וְנִדְחַק שֶׁם לְתַרְץ דְּאַפְשֵׁר לּוּמַר בְּדַעַת רַבֵּינוּ דַּאֵה"נ דִּהְוָה מְצִי לְשִׁנוּיֵי הַכִּי אֲלֵא דְלָפוּם מַאי דַס"ד דְּמַקְשָׁה דְּחֶסְרוֹן.

לֹא הָוָה אֲלֵא ע"י נִקְבָּה אֶהְדַּר לִיהָ דְּאִיכָּא לְאוּקְמִי כַר"ש אֲבָל לָפוּם קוּשְׁטָא אִית לָן לְאוּקְמִי כַכ"ע וְהִינּוּ פֶּגַם וְחֶסְרוֹן נִרְיָאָה בַּהּ מִבְּחוּץ וְאִין בַּהּ נִקְבָּה: וְאַמִּינָא בְּזֵה דְשִׁפִּיר אֶתָּא מְשׁוּם דְּהָקָא קָאִי הַגַּמ' אֲלִיבָא דַר' יוֹחֲנָן וַר' יוֹחֲנָן לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל דְּגֶרְסִינָן בְּכוֹרוֹת (ג' ע"ב) ר' אֲלַעְזָר לֹא עַל לְבֵי מְדַרְשָׁא אֲשַׁכְחִי לְרַב אֲסִי אֲמַר לִיהָ מַאי אָמְרוּ רַבְּנָן בִּי מְדַרְשָׁא א"ל הַכִּי אָמַר ר' יוֹחֲנָן אֲפִי מוּם קַל פֶּרַש"י דְּאַפִּי אִין לְעוּבָד פּוֹכְבִים שְׁוֹתְפוֹת אֲלֵא בְּאַזְנָה שְׁאִם הָיָה נוֹטֵל חֵלְקוֹ אִינָה לֹא נִבְיֵלָה וְלֹא טְרַפָּה אֲלֵא מוּם קַל בְּעֵלְמָא פְּטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה וְהָא דַתְּנָן רַחֵל שְׁיִלְדָה מִין עֵז וְעֵז שְׁיִלְדָה מִין רַחֵל פְּטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה וְאִם יֵשׁ בַּהּ מְקַצָּת סִימָנִים חֲזִיב מוּם קְבוּעַ הָוִי לְשַׁחוּט עֲלֵיו בְּשַׁלְמָא מוּם קַל קַמ"ל כְּדַרְבַּ הוּנָא וְלֹא פּוֹקִי מְדַרְבַּ חֶסְדָּא וְרַבָּא דְּסַבְרֵי דְּוָקָא דְּבַר שְׁעוּשָׁה נִבְיֵלָה אוּ טְרַפָּה הוּא דְּפְטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה אֲלֵא מוּם קְבוּעַ מַאי קַמ"ל דְּכִינּוּן דְּאִישְׁפִּנִי הָוָה לִיהָ מוּמָא תְּנִינָא וּפְיֵו דוּמָה כְּשֶׁל חֲזִיר הָרִי זֵה מוּם וְכִי תִימָא הַתָּם נִשְׁתַּנָּה בְּדַבְרַר שְׁאִין בְּמִינוּ קְדוּשׁ בְּבְכוּרָה הָא נִשְׁתַּנִּי בְּדַבְרַר שְׁבְּמִינוּ קְדוּשׁ בְּבְכוּרָה הָא נְמִי תְּנִינָא עֵינּוּ אַחַת גְּדוּלָה וְאַחַת קִטְנָה וְתַנָּא גְּדוּלָה גְּדוּלָה כְּשֶׁל עֶגְלָ וְקִטְנָה קִטְנָה כְּשֶׁל אֲנָוּז בְּשַׁלְמָא קִטְנָה כְּשֶׁל אֲנָוּז אִין בְּמִינוּ קְדוּשׁ בְּבְכוּרָה אֲלֵא גְּדוּלָה כְּשֶׁל עֶגְלָ יֵשׁ בְּמִינוּ קְדוּשׁ בְּבְכוּרָה אֲלֵא לָאוּ מְשׁוּם דְּאַמְרִינָן כִּינּוּן דְּאַשְׁתַּנָּה הָוָה לִיהָ מוּמָא, פֶּרַש"י דִּהְוָה מוּם קְבוּעַ לְשַׁחוּט בְּחוּץ כְּבְכוּרָה בְּעַל מוּם שְׁשׁוּחֲטוּ פֶּהָן וְאוּכְלוּ, לֹא מְשׁוּם דִּהְוָה לִיהָ שְׁרוּעַ, וּפִי רַש"י דְּשְׁרוּעַ הָאֲמוּר בְּתוּרָה זֹו הִיא שְׁאַבְרוּ אַחַת גְּדוּלָה מִחִבְרֵי וְאֲבָל שְׁנוּי אַחַר כְּגוֹן שְׁצַמְרוּ דוּמָה לְעֵז לֹא שְׁמַעֲינָן דְּמוּם הַלְכָּה צָרִיךְ לַר' יוֹחֲנָן לֹאמַר לָנוּ וְקַמ"ל דִּהְוִי מוּם וְשׁוּחֲטִין אוֹתוֹ בְּחוּץ כְּבַעַל מוּם הַכִּי נְמִי מְסַתְּבָרָא דַתְּנָן מוּמִין אִילוּ בֵּין קְבוּעֵין וּבֵין עוֹבְרִין פּוֹסְלִין יִתַּר עֲלֵיהֶן אֲדָם עֵינּוּ שְׁתִּיחָן גְּדוּלוֹת שְׁתִּיחָן קִטְנוֹת גַּבִּי אֲדָם הוּא דְּכַתִּיב אִישׁ אִישׁ מְזַרְעֵ אֶהְרֵן דְּבַעֲינָן אִישׁ שְׁנָה בְּזַרְעוֹ שֶׁל אֶהְרֵן אֲבָל בְּהֵמָה שְׁתִּיחָן גְּדוּלוֹת וְשְׁתִּיחָן קִטְנוֹת נְמִי לֹא הָוָה מוּמָא אַחַת גְּדוּלָה וְאַחַת קִטְנָה מַאי טַעְמָא אִי מְשׁוּם שְׁיִנוּי אֲפִי שְׁתִּיחָן גְּדוּלוֹת וְשְׁתִּיחָן קִטְנוֹת נְמִי אֲלֵא לָאוּ מְשׁוּם דִּהְוָה לִיהָ שְׁרוּעַ לֹא לְעוּלָם מְשׁוּם שְׁיִנוּי וְשְׁיִנוּי הָנָה מוּמָא וְדָקָא קִשְׁיָא לָךְ אֲפִי שְׁתִּיחָן גְּדוּלוֹת שְׁתִּיחָן קִטְנוֹת הַתָּם אִי מַחְמַת בְּרִייתָא יִתִּירָא תְּרַוּוּיָהּ בְּעֵי לְמַבְרָא אִי מַחְמַת כְּחִישׁוּתָא תְּרַוּוּיָהּ בְּעֵי מִיְקַחֵשׁ.

וְכַתֵּב רַש"י ז"ל וְאִי קִשְׁיָא אֲמַאי אִיִּצְטְרִיךְ לַר' יוֹחֲנָן לְמִימַר הָא אוּקְמִנָא דְּשְׁנוּי הָוָה מוּמָא תְּרִיץ כִּינּוּן דְּאִיכָּא לְמִימַר נְמִי לָאוּ מְשׁוּם שְׁיִנוּי אֲלֵא הוּא מְשׁוּם שְׁרוּעַ אִיִּצְטְרִיךְ לְאַשְׁמַעֲינָן: הַמְתַּבָּאָר לָנוּ מִזֵּה הַגַּמ' דְּלִפִּי שְׁיִטְתוֹ שֶׁל ר' יוֹחֲנָן ק דְּאַמַר לָנוּ דְּבַר חֲדָשׁ מִבֵּי מְדַרְשָׁא דְּרַחֵל שְׁיִלְדָה מִין עֵז וְעֵז שְׁיִלְדָה מִין רַחֵל פְּטוּרָה מִן הַבְּכוּרָה וְגַם אִם יֵשׁ בְּיָה מְקַצָּת סִימָנִים חֲזִיב אֲבָל הָוָה מוּם קְבוּעַ לְשַׁחוּט עֲלֵיו בְּחוּץ כְּבְכוּרָה בְּעַל מוּם וְקָא אֶתָּא

לאשמעינו מה שלא שמע לנו ממתניתין מוכרח לסבור דהא דאמרין עינו אחת גדולה ואחת קטנה הנה מומא לשחוט עליו את הבכור הנה הטעם דהנה ליה שרוע ולא מטעם כיון דאישתני הנה ליה מומא דהא אם הנה הטעם משום כיון דאישתני הנה מומא א"כ תקשה לן מאי קמ"ל להם ר' יוחנן מה שלא שמעו ממתניתין ומאי חידוש אמר להם דמום קבוע הנה לשחוט עליו כבכור בעל מום אלא דמתניתין לא ידעינן כלום דהנה מומא דכיון דאישתני אישתני ונהה מומא אלא דהטעם הנה משום שרוע ולכה קמ"ל להם מה שלא שמעו ממתניתין אבל באמת כיון דחידוש להם ר' יוחנן דמום קבוע הני לשחוט עליו הני הטעם נמי הא דמתניתין עינו אחת גדולה ואחת קטנה הנה מטעם כיון דאישתני אישתני ונהה מומא וכן פסק הרא"ש ז"ל (פ' ו' דבכורות) דהלכה כר' יוחנן דהנה מום קבוע לשחוט עליו כיון דאישתני הנה מומא: והשתא ניחא דברי הרמב"ם דהא אי הנה קאמר הגמ' דמתניתין דהריאה שנקבה או שחסרה קאי על האי דינא דהרמב"ם ז"ל על שגראה חסרה מתחלת ברייתה דהנה טריפה מטעם דכיון דאישתני ונראה פחסרה אף דלא חסרה הנה טריפה א"כ הרי ידעינן דכיון דאישתני אישתני ונהה מומא וא"כ תקשא לן מאי קמ"ל ר' יוחנן הא דאמר להו מום קבוע הוא לשחוט עליו את הבכור הא שמעינן ממתניתין דריאה שנקבה או שחסרה ומוקמינן לה על שגראה חסרה קמט או סדק מבחויז הנה טריפה א"כ שמעינן לנו שפיר ממתניתין דאם אישתני הנה מומא ומה חידוש ר' יוחנן לנו הא שמעינן לנו שפיר מהא מתניתין הריאה שנקבה או שחסרה ולכה הוכרח הגמ' לומר דמתניתין הריאה שנקבה או שחסרה לא ידעינן בהכרח על דחסרה היינו שגראה חסרה מבחויז דהא יש לנו לפירוש המתניתין בתירוץ אחר אליבא דר' שמעון דאמר עד שתנקוב לבית הסימפונות ולא שמעינן לנו ממתניתין בהכרח להריאה שגראה חסרה שלא תקשא מאי קמ"ל להם ר' יוחנן ומוכרח לתרץ הגמ' נמי להאי תירוץ אבל באמת לפי שאמר לנו ר' יוחנן מום קבוע הוא לשחוט עליו את הבכור הנה מצי הגמ' לתרץ על שגראה חסרה דכיון דאישתני ונראה חסרה הנה טריפה פאשר בארנו בעזרת השם יתברך ויתעלה.

והנה התוס' ובעל העיטור והרא"ש והמרדכי והגהות אשרי ז"ל מדהשמיטו. הדין הנה כולם סברי דמכשירים שגראה חסרון הריאה מבחויז כמו קמט וסדק אפי"ה מצריכין לגופחה כמו שפכת התוס' בעצמו והרמ"א פתב (בס' ל"ו ס"ח) והמנהג להכשיר אם החסרון פכה פשוטה אבל אם החסרון פכה פפופה אם יוכל להניח בגומא ההיא אצבע אגודל מיקרי חסרון וטרפה ואם לאו פשרה וכל זה בגפיחה וא"כ הרי בנדאי הני מקרי ריעותא וא"כ כל שיש בה סירכא תלויה יוצאות ממקום זו בנדאי הנה דין תרתי לריעותא דמטרפינן (בש"ע יו"ד ל"ז ס"ב) אם סירכא תלויה יוצאה מן הבועה ולא גרע מהא דכתב הט"ז (ס' נ"ז ס"ק ג') סירכא תלויה יוצאת מבועה שיש בה מים זכים דטרפה מטעם דיש ב' לקותות כל א' אין תלוי בתבירו דסירכא תלויה לקותא בפני עצמה ובועה דמים זכים לקותא בפני עצמה והצירוף מצטרפין ומה גם דרבינו הרמב"ם ז"ל פתב בפירוש דהנה טריפה וגם לא קשה כלל הא דמקשינן עליו למה לא קאמר הגמ' שגראה חסרה פאשר בארנו מבלי ספק פדאי הוא רבינו הגדול ז"ל לסמוך עליו אם יש עלה סירכא תלויה דהנה תרתי לריעותא דמטרפינן פן נראה לי לענ"ד הכותב זאת רק להעיר את המעיין ולא להלכה הצעיר משה קריינעש מפ"ק ווילנא יצ"ו: סימן ו שאלה אשה שמלה בנה

הראשון ומת שני ומת ועברה ומלה את בנה השלישי ונתחיים אם מותרת למול שוב את בניה או לא: תשובה תנו בנדה (דף ס"ד ע"א) שאין האשה קובעת לה נסת עד שתקבענה שלשה פעמים ואינה מטקרת מן הנסת עד שתעקר ממנה שלשה פעמים אמר רב פפא לא אמרו אלא בקבעתה תלתא זמנא דצריכא תלתא זמני למעקריה אבל תרי זמני בחדא זמני מעקר מאי קמ"ל תנינא אין האשה קובעת לה נסת עד שתקבענה שלשה פעמים ואינה מטקרת מן הנסת עד שתעקר ממנה שלשה פעמים.

ופי' רש"י ז"ל ומדתנא להו גבי הדדי משמע דלא בעי עקירה ג"פ אלא למי שנקבע ג' פעמים מהו דתימא חדא לחד תרי לתרי ותלתא לתלתא קמ"ל וכן פסקינו להלכה בש"ע יו"ד (סי' קפ"ט סעיף א') דלא מעקר לה נסתה כי אם בתלתא זמניו דלא ראתה לימים או לגופא הוא דאמרינו דאזלה לה חזקה דמעיקרא דאיקבע וסתה בתלתא זמניו אבל בחד או בתרי זמניו מעקר אף בחדא זמנא אבל אם איקבע לה נסתה בתלתא זמניו הוי חזקה ולא מעקר בחדא או בתרי זמניו אלא חוששת לוסתה הרי דלא מעקר החזקה דהוה או בתלתא או בתרי בחד זמנא אלא דבעי נמי תרי או תלתא למיעקר החזקה הראשונה וכן אמרינו בקא קמא (כ"ג ע"ב) אינהו תם ואינה מועד מועד כל שהעידו בו שלשה ימים ותם משיחזור בו שלשה ימים דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר מועד שהעידו שלשה פעמים ותם כל שיהא התינוקות ממשמשים בו ואינו נוגח וכן פסק הרמב"ם ז"ל בהלכות נזקי ממון (פ' ו' ה' ז') דאינו נעשה תם אלא כל שיהא התינוקות ממשמשים בו ואינו נוגח.

הרי דגם הכא לא מעיקרא החזקה דבשלשה פעמים בחדא זמנא אלא דבעינו דוקא נמי תלתא זמניו והא דקאמר ר' מאיר דלא הוי תם אלא עד שיהא התינוקות ממשמשים בו ע"כ הא מודה דבעינו שלא נגח שלשה פעמים אלא שר' מאיר החמיר עוד דאף שלא נגח שלשה פעמים עוד כל שלא התינוקות ממשמשים בו אינו נעשה תם אבל זה מודה דאף דבשני פעמים היו התינוקות ממשמשים בו ולא נגח לא נעשה תם משום דלא מעקר החזקה אלא בתלתא זמניו וכדברי השיטה מקובצת שם ע"ש וכדברי התוס' דה"מ שנהו ע"ש פן הכא לא מעקר החזקה בחדא זמנא: והא ליכא למימר דהכא שאני דבקביעות נסת תליא מילתא ולא מטעם דחזקה דמעיקרא לא מעקר בחדא זמנא אלא מטעם כל שקבעה לה נסת ורגילה לראות או דבשלשה זמנים הללו רגילה לראות נעשה עלולה לראות בזמנים הללו ולא מטעם חזקה וכן גבימועד כל שנגח שלשה פעמים עלול הוא ליגח ולא מטעם חזקה וכדכתב הגאון האדיר המהרי"ט ז"ל בח"ב (סי' ל"א) דכתב דר"ד אגב בתשובה אחרת לענין ס"ת פן הראה לי הרב הגאון הגביר המפורסם ר' מתתיהו שטראשון שייחה דאם מלה בנה שלישי ונתחיים אפטר שנתבטלה חזקתא קמייתא ותמול מפאן ואילך ולא דמי לשור המועד ולנוסות דבעינו שייחזור שלש פעמים דהתם בקביעות נסת תליא מלתא ע"ש ודבריו תמוהים דהא אמרינו להדיא בנדה (ס"ג ע"ב) אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' גמליאל בר רבי שאמר משום ר' שמעון בן גמליאל פי' רש"י ז"ל דלא הוי חזקה בציר מתלת זמני פדשמעינו ליה לרשב"ג בכל דוכתא שלישי תנשא לרביעי לא תנשא יבמות (ס"ד ע"ב) אבל חכמים אמרים ראתה אינה צריכה לא לשנות ולא לשלש ואמרינו לך לשנות אמרת לן לשלש מיבעיא נאמרת לן לשנות בןוסות לשלש בימים ונימא זו דברי ר' שב"ג הא קמ"ל שמואל דר"ג בר

רבי פרש"ב"ג סבירא ליה פ"א אב"ל חכמים ס"ל דבנסת דגופה לא בעינו תלתא או תרי זימנין אלא אפילו בחד זימנא נמי קובעת לה נסת וכתב הרמב"ן ז"ל בנדה (ס"ג ע"ב) ד"ה הא דאמר שמואל הרי אמרו לימים שנים אמרו קאמר וליה לא סבירא ליה דהא לקמן בדלוג אמרינן דשמואל פרש"ב"ג בנסתות דיומא סבירא ליה פ"א דלקמן (ס"ד ע"א) אמרינן אתמר ראתה יום חמשה עשר בחדש זה ויום ששה עשר לחדש זה ויום שבעה עשר לחדש זה רב אמר קבעה לה נסת לדילוג ושמואל אמר עד שתשלש בדילוג נימא רב ושמואל בפלוגתא דרבי ורש"ב"ג קמפלגי דתניא נסת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תנשא דברי רבי רש"ב"ג אמר לשלישי תנשא לרביעי לא תנשא לא דכ"ע פרש"ב"ג והכא בהא קמפלגי רב סבר חמשה עשר למנינא הוא ושמואל סבר כיון דלאו בדילוג חזייתה לאו ממנינא הוא הרי דסבר שמואל בנסתות דיומא פרש"ב"ג דדוןקא בתלתא זימנין קובעת לה נסת.

ומיהו קשה לי היכא אשכח בהו פלוגתא דרש"ב"ג ורבנן הא לא אשכחן אלא לרבי בתרי זימנין ולרש"ב"ג בתלתא אלמא היכא דבעי חזקה לרבי נמי תרי בעינו ואיכא למימר שמואל גמרא גמיר דלרבנן בחד ע"ש הרי דסבר דהא דקאמרינן דלרבנן בנסת דגופא בחד זימני, קובעת לה נסת לא הוי זאת רבי דרבי סבר דבתרי זימנין הוי חזקה ולא בחד זימני והאיך אמרינן דקובעת לה נסת דגופא בחדא זימני וכן הוא שיטת הבעל המאור ז"ל הביאו הרש"ב"א ז"ל במשמרת הבית ע"ש וכן הוא שיטת הבעל הבית ז"ל ע"ש ואף לפי שיטת הרש"ב"א ז"ל בת"ה שלו דחכמים היינו רבי להלכה אינו פחכמים אלא דאף בנסת דגופא נמי בעינו דוקא תלתא זימנין דהלכה פסתם מתניתין (ס"ג ע"א) דאמרינן התם כל אשה שיש לה נסת דיה שעטה ואלו הן הנסות מפקת ומעטשת חוששת בפי פריסה ובשפולי מעיה ושופעת וכמין צמרמורות אוחזין אותה וכן פיוצא בהו וכל שקבעה לה שלשה פעמים הרי זה נסת הרי דאף בנסת דגופא נמי בעינו דוקא תלתא דהלכה פרש"ב"ג דחזקה לא הוי אלא בתלתא זימנין פדסבר בכל מקום לשלישי תנשא לרביעי לא תנשא וכן פסקינו להלכה (בס' קפ"ט סעי' י"ט) וכמו דכתב הרמב"ן ז"ל וכמו דכתב הרש"ב"א ז"ל ע"ש: הרי דבנסות בחזקה תליא מלתא דלרש"ב"ג דסבר בכל מקום בתלתא זימנין הוי חזקה פן הכא בנסות לא איקבע לה נסת אלא עד שתחזיק בנסתה תלתא זימנין אב"ל לרבי דסבר בכל מקום תרי זימני הוי חזקה איקבע לה נסת בתרי זימני ולחכמים דסברי בעלמא בחדא זימני הוי חזקה סברי נמי בנסת דגופא בחדא זימני איקבע לה נסת אף אינו להלכה וכן אמרינן ביבמות (ס"ד ע"ב) נשואין ומלקיות פרבי ונסות ושור המועד פרש"ב"ג נשואין הא דאמרן ומלקיות דתנו מי שלקה ושנה ב"ד כונסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורים עד שתהא פריסו נבקעת ונסות דתנו אין האשה קובעת לה נסת עד שתקבענה שלש פעמים ואין מטהרת מן הנסת עד שתעקר ממנה שלש פעמים ושור המועד דתנו אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו שלשה פעמים.

הרי להדיא דלרבי הוי קובעת לה נסת בתרי זימני ולרש"ב"ג בתלתא זימני ונהו מטעם חזקה ואף דכתב התוס' שם דלרבי דקאמר בעלמא בתרי זימני הוי חזקה אפ"ה הכא גבי שור המועד לא פליג אקרא דבתלתא זימני דוקא נעשה מועד אפ"ה גבי נסתות ע"כ לרבי קובעת לה נסת בתרי זימנין פדמוכח מהא דנדה (ס"ד ע"א) מהא דרב ושמואל

דדילוג דהיה סבר הגמרא למימר דפליגי בפלוגתא דרבי ורשב"ג ע"כ להדיא מוכח לנו מזה דלרבי בתרי זימנין קובעת לה נסת דבתרי זימנין הוי חזקה הרי להדיא דעיקר החשש דנסתות הנה מטעם חזקה ואפי"ה לא מיעקר וסתה בחד זימנא אלא בתלתא זימנין דוקא הוא דמיעקר אבל בחד זימני לא מיעקר החזקה קמיימא: וראיה גדולה לזה מהא דאמרין נדה (ס"ו ע"א) כיצד בודקת את עצמה מביאה שפופרת ובתוכה מכחול ומוך מונח על ראשו אם נמצא דם על ראש המוך בידוע שמן המקור הוא בא לא נמצא על ראשו בידוע שמן הצדדין הוא בא ומדלא קאמר הגמרא לא נמצא דם על הצדדין בידוע שמן המקור הוא בא או אם נמצא דם על הצדדין בידוע שמן הצדדין הוא בא מוכח מזה דאף אם לא נמצא דם כלל על המכחול ובשפופרת נמי תלינו דמן הצדדין הוא בא וכדכתב הסדרי טהרה (סי' קפ"ז ס' ב') ע"ש וכדכתב הש"ך (בס' קפ"ז ס"ק י"א) הרי דכל הטעם דאם נבדקה ולא נמצא דם בשפופרת כלל דמותרת משום דתלינו דמן הצדדין הוא בא וכדכתב הב"ח הובא בש"ך שם משום שאילו הוה מן המקור גם עכשיו היה נמצא על ראש המכחול ע"ש.

פ"י דאי הוה מן המקור לא הוה מתרמיא אף פעם אחת שלא תראה דם ומטעם זה כתב הרמ"א (בס' קפ"ז ס' י"א) שאם עברה ושמשא ולא ראתה דם דמותרת משום דתשמיש זה שלא ראתה בו עדיף מבדיקת השפופרת משום דאם מן המקור הוא בא לא הוה מתרמיא אף פעם אחת שלא תראה באם עברה ושמשא וכיון דאנו חזינו דלא ראתה בודאי אמרינו דמן הצדדין הוא בא כמו שאם בדקה בשפופרת ולא ראתה כלל דם דמותרת מטעם זה דוקא כדקאמר הגמ' בידוע שמן הצדדין הוא פן גבי אם עברה ושמשא ולא ראתה אמרינו שמן הצדדין הוא בא ולא אמרינו דמותרת מטעם דכבר נעקר החזקה ונתרפאת בפעם אחת אלא דאמרינו בגמ' דהוה הטעם משום שמן הצדדין הוא בא ומטעם זה כתב הש"ך (בס' קפ"ד ס"ק ל"ג) דאם עברה ושמשא ולא ראתה דם מותרת אף בפעם אחת ולא כספר אפי רב רבי (דף כ"ג ע"א) שכתב דוקא שעברה ושמשא שלשה פעמים ולא ראתה דם הוא דמותרת.

משום דאפי רב רבי סבר דהטעם הוה משום דנעקר החזקה שלא תראה דם מחמת תשמיש ולא מטעם דתלינו דמן הצדדין הוא בא ולכך בעי דוקא שלא תראה ג' פעמים דלמיעקר בעינו דוקא שלשה פעמים דחזקה של שלשה פעמים לא מיעקר בחדא זימנא אלא דוקא בשלשה פעמים ולשיטתו אף הדין פן באם בדקה עצמה בשפופרת ולא מצאה דם כלל לא מותרת בפעם אחת אלא דוקא בדקה עצמה בשפופרת שלשה פעמים ולא ראתה בשפופרת כלום אז אמרינו דנעקר החזקה קמיימא ולזה שפיר דחה אותו הש"ך דהכא לא הוה הטעם משום דנעקר בפעם אחת החזקה אלא מטעם משום דתלינו דמן הצדדין הוא בא וכדמוכח מהא דאמרין נדה (ס"ו א') דכל הטעם הוה דבדקה עצמה בשפופרת ולא מצאה דם כלל עליו מותרת משום דמן הצדדין הוא בא דאם מן המקור הוא בא אף בפעם אחת לא הוה מתרמיא שלא תראה בה וכן הטעם לאם עברה ושמשא ולא ראתה אף בפעם אחת מותרת משום דמן הצדדין הוא בא ולכך לא בעינו דוקא שלא תראה שלשה פעמים הרי מוכרח לנו מזה דבפעם אחת לא מיעקר חזקה של שלשה פעמים דהא אמרינו בגמ' דאם בדקה עצמה בשפופרת ולא ראתה מותרת אינו אלא מטעם דמן הצדדין הוא בא ולא אמרינו הטעם דכבר נתרפאת ונעקר החזקה ובודאי נתרפאת משום

דלעגן געקוקט דער חזקת לומר דער נטרפאט בעיני דוקא שלשה פעמים ולא בפעם אחת דכל דבשלשה נחזקה לא מיעקר ג"כ אלא דוקא בשלשה פעמים ולא בפעם אחת ואף לפי דברי תשובת מיימוני בה' איסורי ביאה (פ' ד') דכתב הטעם משום דילמא נטרפאט ולא כשיטת הב"ח דכתב וז"ל ועתה נ"ל דאפ"ל בדיקה עצמה ע"י שפופרת ולא מצאה דם פלל תוכל לשמש אחרי כן דילמא נטרפאט שהרי על ידי הכנסת שפופרת רגילה לראות כמו ע"י אצבע דאם לא פן מה הואילו חכמים בבדיקה זו הלא שפא לא תמצא דם פלל אלא ודאי על ידי השפופרת רואה תמיד כל זמן שלא נטרפאט ע"ש.

וכתב הטעם שפא נטרפאט ולא הטעם דמן הצדדין הוא בא וכבר תמה על הש"ך הסדרי טהרה שם דאמאי עירב הטעם של הב"ח ותשובת מיימוני פאחת ע"ש הלא לא כתב רק דילמא נטרפאט ולא ודאי נטרפאט דבפעם אחת לא מיעקר החזקה הקפייטא ולומר דבנדאי נטרפאט אלא כל שמצינו לומר דילמא נטרפאט נמי מותרת מטעם דכתב מרן הב"י (בס' קפ"ז) ובכ"מ בה' איסורי ביאה (פ' ד' ה' כ"ד) וז"ל איכא למידק אמאי אמרינו בידוע שהוא מן הצדדין הא איכא למיחש שפא מן המקור הוא רגיל לבא ומה שלא נמצא דם על ראש המכחול מפני שלא היה עב כמו השמש שאין כל האצבעות שוות או מפני שלא הכניסתי בכח שאין כל הפחות שוות פדאיתא בגמ' (ס"ו ע"א) וי"ל דלא אמרינו אין כל האצבעות או כל הפחות שוות אלא להקל ולא להחמיר וטעמא משום דרוב נשים אינן רואות מחמת תשמיש כל דמציינא מיתלי בה להיתרא תלינן שלא להוציא מפלל הנשים תלינן פיון דאיכא רגלים לדבר שהרי בדיקה ולא נמצא דם בראש מכחול ע"ש ואם פן כל היכא דאיכא למיתלי דילמא נטרפאט תלינן ומותרת אבל לא מטעם דבנדאי נעקר החזקה הקפייטא דהא אי הנה הטעם של התשובת מיימוני משום דנטרפאט פי' מטעם דנטרפאט ונעקר החזקה דרואה דם מחמת תשמיש הנה לן לומר בנדאי נטרפאט ומדכתב דילמא נטרפאט חזינו מהכא דלא הנה הטעם דכבר נעקר החזקה אלא מטעם פיון דאיכא רגלים לדבר שהרי נבדקת ולא ראתה דם מכחול תלינן לקולא פדי שלא להוציאה מפלל רוב הנשים שאינן רואות דם מחמת תשמיש ולכך תלינן דילמא נטרפאט וכן הטעם להא דכתב הרמ"א (בס' קפ"ז ס' ו') שאם עברה ושפשה ולא ראתה דם תלינן ג"כ דילמא נטרפאט ותלינן לקולא מטעם דכתב הב"י והכ"מ ז"ל מטעם דרוב נשים אינן רואות דם מחמת תשמיש אבל לא מטעם דבנדאי נטרפאט אבל במילה דנהה ספק נפשות בזה בנדאי בפעם אחת לא אמרינו דילמא נטרפאט האשה וזה ברור: וראיה גדולה לזה מהא דאמרינו ב"מ (ק"ט ע"א וב"ב כ"א ע"ב) רוינא שתלא דרבנא הנה אפסיד סלקיה אתא לקמיה דרבא אמר לו חזי מר מאי קעביד לי אמר לו שפיר עביד אמר לו הא לא התרה בי אמר לו לא צריכא להתרות רבא לטעמיה דאמר רבא מקרי דרדקי שתלא ואומנא וספר מתא בולן כמותרין ועומדין דמי פללא דמילתא כל פסידא דלא הדר כמותרין ועומדין דמי וכתב הנ"י ז"ל בפירק המקבל וזה לשונו טבחא מייירי בין שנוטל שפר על הטביחה בין בחנם אי בשפר שפיר הנה פסידא דלא הדר אע"ג דמשלם דמי בהמה דמי בשתו ודמי בנשת אורחיו לא משלם ואי בחנם שפיר קאמר כמותרין ועומדים ומסלקינן ליה דהא אית ליה פסידא דקנסין ליה דלא עביד לא בחנם ולא בשפר כף תירצו האחרונים ז"ל בשם הרמב"ד ז"ל וכתב הוא ז"ל דנהי דלא צריכא התראה חזקה בעיני ועד שיהיו מוחזקין תלת זמני או שיתרו בהם לא מסלקינן להו וכי אמרינו (ב"ק

כ"ג ע"ב) גבי הנהו עיני דשוקא דמתרין בהו תרתי זימני דאלמא בעינו התראה תרתי ותלתא זימני התם פסידא דהדר הוא דלשחיטה קיימי והספיו עמו הרשב"א והרנב"ר ז"ל.

הרי דאמרינו דטבח דהיינו שוחט דפסיד ולא שחט פדינא והטריף הבהמה פעם אחת בהתראה ואף על ידי שעשה שהיה שנתעלה אמרינו דלא מסלקינו ליה אלא מטעם קנס וכו' פסקינו בשו"ע חו"מ (סי' ש"י סעי' ח') דהיכא דהתרו בו לא בעינו שיפסיד תלתא זימנין אלא דאם לא התרו בו הוא דבעינו שיפסיד תלתא זימנין אבל בהתראה לא בעינו שיפסיד תלתא פעמים.

ואפ"ה לא אמרינו דלא מסלקינו ליה אלא מטעם קנסא משום פסידא דלא הדר ולא אמרינו דהא אף בלא קנסא נמי מסלקינו ליה מדינא לפי הא דאמרינו חולין (ג' ע"ב) ואיכא דאמרי רבינא אמר הכי קתני הפל שוחטין הפל מוחזקין שוחטין מוחזקין אע"פ שאין מוחזקין במ"ד אמורים ששחטו בפנינו ב' וג' פעמים ולא נתעלה אבל לא שחט לפנינו ב' וג' פעמים לא ישחוט שמה יתעלה ואם שחט ואמר ברי לי שלא נתעלפתי שחיטתו פשרה פוליהו פריבנא לא אמרי להו לישנא דאמרת מוחזקין אין שאין מוחזקין לא רוב מצויין אצל שחיטה מוחזקין הו להו לישנא דאמרי מוחזקין אין שאין מוחזקין לא לעלופי לא חיישינו וכתב הרמב"ם ז"ל ל' בה' שחיטה (פ' ד' ה' ב') ישאל הידע הלכות שחיטה לא ישחוט בינו לבין עצמו לכתחילה עד שישחוט בפני חכם פעמים רבות עד שיהיה רגיל וזריו ואם שחט בינו לבין עצמו שחיטתו פשרה משום דפסק פהנא לישנא דרבינא דבתרא הוא ומיהו פינו דחזינו דלא אמרינו לישנא מצויין לא חיישינו פי היכא דאמר לעלופי לא חיישינו ש"מ לאו פהדדי נינהו אלא דלעלופי לא חיישינו אם עבר ושחט אין אנו צריכין לבדוקו אם נתעלה אם לא אפי' איתא קמן אעפ"י שלכתחילה לא ישחוט אבל לישנא מוחזקין נהי נמי דכל היכא דליתא קמן שרינו ואמרינו רוב מצויין אצל שחיטה מוחזקין הו פל פמה דאיתא קמן חיישינו ובדקינו ליה וכדכתב מרן הכ"מ ז"ל ע"ש ודעת הרא"ש אינו פן בדעת הרב אלפסי ז"ל שכתב הרא"ש ז"ל בפ"ק דחולין ומתוך רב אלפסי ז"ל משמע דדין אחד למוחזה ומוחזקין היכא דאיתא קמן לבדוקו וגם אם לשאול אם נתעלה ע"ש הרי דסבר הרמב"ם והר"א אלפסי והרא"ש ז"ל דאם אינו מוחזק לשחוט שלא יתעלה בג' או ב' פעמים אין נותנין לו לכתחילה לשחוט אפי' הכי לא אמרינו דטבחא דפסיד דהיינו עשה שהיה חזא זימנא לא מסלקינו ליה מצד הדין מטעם שאינו מוחזק שלא יתעלה אלא דמסלקינו ליה מטעם קנס ולא מדינא דלא מוחזק שלא יתעלה: ואף לפי שיטת הר"ן ז"ל דלא סבר כשיטת הרא"ש אלא דהרב אלפסי ז"ל סבר דלעלוף לא חיישינו פלל אף לכתחילה וכדכתב מרן הב"י שם.

נמי תקשה הא לפי שיטת המרדכי והגהות אשרי דסברי דמי שיודעים בו שאינו יודע הלכות שחיטה אסרינו ליתן לו לכתחילה לשחוט אפי' אחר עומד ע"ג וכדכתב הרמ"א ז"ל (בסי' א' סעי' ג') א"כ בודאי הדין נמי אם ידענו בודאי שרגיל להתעלה שאינו מוחזק אסור ליתן לו לשחוט אף אם אחרים עומדים על גביו וכדמוכח להדיא מהא דאמרינו חולין (ג' ע"ב) רבינא אמר הכי קאמר הפל שוחטין הפל מוחזקין שוחטין מוחזקין אע"פ שאין מוחזקין בד"א ששחטו לפנינו ב' וג' פעמים ולא נתעלה אבל לא

שחט ב' וג' פעמים לא ישחוט שמה יתעלף ואם שחט ואמר ברי לי שלא נתעלפתי
שחיטתו פשרה חוץ מחרש שו"ק דאפי' דיעבד נמי לא נכולן ששחטו אהיא אלא אשאינו
מוחזקין והאמרת בברי לי סגי דליתיה קמן דלישייליה.

הרי דכל שידעין שאינו מוחזק אפי"ה אמרינו דוקא דיעבד פשר אכל לכתחילה לא אף
ע"י אע"ג. ולא גרע מהא דאמרינו חולין (י"ב ע"ב) חוץ מחשו"ק שמה קלקלו לא קתני
אלא יקלקלו אמר רבא זאת אומרת אין מוסרין להן חולין לכתחילה פ"א אפי' אחרים
עומדים על גביו מטעם דכתב רש"י ז"ל דמועדים הם לקלקל ע"ש הרי דכל המועד
לקלקל לא רשאי ליתן לו לשחוט לכתחילה אף אחרים עומדים על גביו פן הכא הא מועד
הוא לעילוף לא רשאי ליתן לו לשחוט אף ע"י אחרים עומדים על גביו ועי' פ"ח (ס'
א').

א"כ הכא הרי חזינו דשחט פעם אחת ועשה שהייה אמאי לא אמרינו דהנה הוא כמו
דידעין בו שלא מוחזק הוא ואף אחרים עומדין על גביו נמי לא מסרינו ליה לשחוט דהא
כמו במי שאנו יודעים בו שאינו יודע הלכות שחיטה אין נוהגין לו לשחוט לכתחילה
משום דהוכחה לזה הדין מהא דאמרינו חולין (ג' ע"ב) גבי הא דמשגי דליתא קמן
למבדקיה א"כ פן מוכח לנו גם מהא דקאמר הגמרא הפל מוחזקין שוחטין ומסקינן שם
דליתא קמן דלישייליה ומדלא קאמר הגמרא דלכתחילה נמי שחטי פיון שאחרים רואין
אותו אלא מוכרח לנו גם מזה דהיכא דידעין שלא מוחזק שלא יתעלף אין נוהגין לו
לכתחילה לשחוט אף ע"י אחרים עומדין על גביו א"כ הכא דחזינו דשחט פעם אחת
ועשה שהייה דתו לא הנה מוחזק שלא יתעלף דהוי בשלשה או ב' פעמים אמאי לא
מסקינן לי' מדינא: והא דכתב הרמב"ם ז"ל עד שישחוט בפני חכם פעמים רבות ולא
כתב ב' או ג' פעמים וכדאמרינו בגמרא משום דדרכו של רבינו לכתוב תמיד על ג'
פעמים פעמים רבות כמו דכתב בה' נזקי ממוז (פ' א' הלכה ד') העושה מעשה שדרכו
לעשותו תמיד כמנהג ברייתו הוא הנקרא מועד והמשנה ועשה מעשה שאין דרך כל מינו
לעשותו פן פגון שור שנגח או נשף הוא הנקרא תם וזה המשנה אם הרגיל בשנינו
פעמים רבות נעשה מועד לאותו דבר שהרגיל בו שנגמר או נודע פי שור נגח הוא הרי
שכתב על מועד אם הרגיל בשנינו פעמים רבות ואף דהא פל הסוגיא דב"ק (ל"ז ע"א)
מוכרח דאין השור נעשה מועד אלא עד שיגח שלשה פעמים וכן מוכרח מהא דאמרינו
ב"ק (כ"ג ע"ב) מאי טעמא דרבי יהודה אמר אפיי תמול חד מתמול תרי שלשום תלתא
ומהא דר' מאיר דתניא ריחק נגיחותיו חייב קירב נגיחותיו לא פל שפן ועי' ב"ק (י"ח
ע"ב) מר סבר יש העדאה לצרורות ופי' רש"י ז"ל ואיניעד שלשהזמני בהכי דהדר הוי
ליה כאורחיה.

וכן מוכח מהא דאמרינו ב"ב (כ"ח ע"א) אמר ר' יוחנן שמעתי מהולכי אושא שהיו
אומרים מנין לחזקה ג' שנים משור המועד מה שור המועד פיון שנגח ג' נגיחות נפק ליה
מחזקת תם וקם ליה בחזקת מועד הכי נמי פיון דאכלה תלת שניו נפק לה מרשות מוכר
וקיימה לה ברשות לוקח.

הרי להדיא דלא נעשה מועד עד שיגח שלשה פעמים בלבד אפי' הכי כתב רבינו דאין
נעשה מועד עד שיגח פעמים רבות והכי נמי כתב על חזקה שלא יתעלף עד שישחוט

בפני חכם פעמים רבות ואף דהא החזקה הוי בב' או בג' פעמים כדקאמר הגמרא בחולין (ג' ע"ב): אלא מוכרח לנו מזה דבפעם אחת שנתעלה ועשה שהיה לא איתרע החזקה קמיתא דנעשה מוחזק שלא יתעלה בב' וג' פעמים ולכך לא מסלקינן ליה אלא מטעם קנסא ולא מדינא: ואין לומר דהכא אף דחזינו דהוא מוחזק בבתחילה ל כגון ששחט לפנינו שוב ב' או ג' פעמים ולא נתעלה אפ"ה מסלקינן ליה מטעם קנסא דהא כבר כתב הרמב"ם ז"ל בה' שכירות (פ' י' הלכה ז') הנוטע אילנות לבני המדינה שהפסיד וכן טבח של בני עיר שנבל הבהמות והמקיו דם שחבל והסופר שטעה בשטרות ומלמד תינוקות שפשע בתינוקות ולא למד או למד בטעות וכל כיוצא באלו האומנים שאי אפשר שיחזירו ההפסד שהפסידו מסלקין אותן בלא התראה שהן כמותרין ועומדין עד שישתדלו במלאכתן הואיל והעמידו אותן הצבור עליהם הרי דכל שישתדלו במלאכתן ושוב החזיקו שלא יתעלפו אין מסלקין אותו וע"כ הא דאמרינן דמסלקין ליה הוי קודם שישתדלו במלאכתן והחזיקו שלא יתעלפו אפ"ה אמרינן דלא מסלקינן להאי טבחה אלא מטעם קנסא ולא מדינא דהא בפעם אחת איתרעי החזקה שלא יתעלה ולא ישחוט לכתחלה אף אם אחרים עומדין על גביי אלא מוכח לנו מזה דבפעם אחת לא איתרע החזקה של שלשה או ב' פעמים: וכן מוכח מהא דאמרינן ב"ק (צ"ט ע"ב) אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן טבח אומן שקלקל חייב ואפילו הוא אומן כטבחי ציפורי ומי אמר ר' יוחנן הכי והא אמר רבה בר בר חנה עובדא הנה קמיה דר' יוחנן בכנישתא דמעון ואמר ליה זיל אייתי ראיה דממחית לתרגולים ואפטרף לא קשיא פאן בחנם פאן בשכר פי הא דאמר ר' זירא הרוצה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר והדיוט חייב אף בחנם וכן פסקינן להלכה בשו"ע חושן המשפט (סי' ס"ו סעי' ד') ואי אמרינן דבחדא זימנא איתרעי חזקתו של מוחזק שלא יתעלה, א"כ הרי כיון דחזינו ששחט פעם אחת וקלקל כגון שעשה שהיה מחמת שנתעלה כבר איבד את חזקתו אם כן מה לי אומן ומה לי הדיוט דהא אף אומן הוי לן לחייב אף בחנם דהא שוב לא הנה אומן דהא איבד את חזקתו ונמצא דאף קודם שחיטה לא הנה אומן: איברא דאמרינן יבמות (ס"ה ע"א) ת"ר נישת לראשון ולא היה לה בנים כו' לשלישי לא תנשא אלא למי שיש לו בנים נישאת למי שאין לו בנים תצא שלא בכחונה איבעיא להו נישאת לשלישי ולא היו לה בנים מהו דליתבעוה הנה קמאי מי מצו אמרי לה איגלאי מילתא דאת הוא דגרמת או דילמא מצית אמרה להו השתא הוא דכחשי מסתברא מצית אמרה להו השתא הוא דכחשי וכן פסקינן להלכה (ס' קנ"ד ס' י"ח).

ואם כן הכא נמי מצי טעין השוחט השתא הוא דכחשי וקודם מעט לשחיטה הייתי בריא ואומן הייתי ולכך פטור אני מלשלם אף הא כבר כתב התוס' ד"ה תצא וא"ת מן השלישי נמי לא תפסיד כחונה דתימא ליה השתא הוא דכחשי כמו שאומרת לראשון ושני י"ל דטענה השתא הוא דכחשי לא מהני להוציא אלא לענין שלא תחזיר מה שגבתה מראשון ומשני וכן כתב הרא"ש ז"ל בפרק הבא על יבמות וכן הרשב"א ז"ל בחי' יבמות (ס"ה ע"א) ד"ה נשאת ולסוף מסיק דצריך עיון וכן פסקינן להלכה בס' קנ"ד ס' י"ח) דטענה השתא הוא דכחשי הנה טענה גרועה ואינה טענה אלא להחזיק אבל לא להוציא וא"כ גבי טבח נמי הא משכחינן לן דהנה הטבח המוציא כגון שיש לו אצל בעל הבהמה מעות

וְזֶה רוֹצֵה לְהַזְזִיקוֹ דָּאָמַר לְהַטְבִּיחַ אִינִי תִי רָאָה דְאִנְוִן הֵייתָ מְקוֹדֵם לְכֹן שְׁעָה אַחַת קוֹדֵם שְׁחִיטָה וְעִי' ב"מ (ק' ע"א) תוּס' ד"ה וּלְחִזִּי וְעִי' כְּתוּבוֹת (כ' ע"א) תוּס' ד"ה וְאִוְקִי.

וְעִי' בַש"ע ח"מ (ס' רכ"ג סעי' א') שְׁכַתְב מְרֵן ו"ל וְאִם לֹוֹקֵם מְוֹחֶזֶק עַל הַמּוֹכֵר לְהִבִּיא רָאָה וּמְדִלָּא חִזְקָא בֵּין בְּרִי לְשָׂמָא מְשַׁמַּע דְלַעוֹלָם מְהִנִּי תְפִיסָתוֹ אֶפְּלוֹ בְּשִׁטְעֵן שְׂמָא וְכֹן מְשַׁמַּע בְּיוֹתֵר בַּש"ע שָׁם (סעי' ב') שְׁכַתְב זֶה אֹמֵר אִינִי יוֹדַע וְזֶה אֹמֵר אִינִי יוֹדַע וְאִינוּ בְּרִשׁוֹת אֶחָד מֵהֶם עַל הַלּוֹקֵם לְהִבִּיא רָאָה וּמְשַׁמַּע דְאֶפְּלוֹ טוֹעֵן לֹוֹקֵם אִינִי יוֹדַע כְּשֶׁהוּא בְּרִשׁוֹת לֹוֹקֵם אִין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ.

וְכֹן דַּעַת הַש"ע (יו"ד ס' שט"ו ס"א) דְסַפֵּק בְּכוֹר אִם תְּקַפּוּ פִּהֵן אִין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ כְּדַעַת הַרְמַב"ם ו"ל (בפ' ה' מֵהַלְכוֹת בְּכוֹרוֹת) וּמְהִנִּי תְפִיסָה בְּשָׂמָא, וְהַתּוֹס' ב"מ (ק' ע"א) ד"ה וּלְחִזִּי דְסַבֵּר דְתְפִיסָה לֹא מְהִנִּי בְּשָׂמָא בְּלֹוֹקֵם ע"ש מְשׁוּם דְלִשְׁיטָתוֹ אֲזִיל ב"מ (ו' ע"ב) ד"ה פּוֹטֵר דְכַתְב דְּמַסְקָנָא הוּא תְקַפּוּ פִּהֵן מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְהָא דְאָמְרוּ פ' הַשּׁוֹאֵל (ק"ב ע"ב) וּבְפִרְקָא בֵּית כּוֹר (ק"ה ע"א) גְּבִי שׁוֹכֵר מְרַחֵץ דְבָא בְּסוּף הַחֹנֵדֵשׁ כְּלוּ לְשׁוֹכֵר מְשׁוּם דְהֵתֵם בְּהִיתֵר נְכַסֵּס אֶבְל בְּתַקְפּוּ פִּהֵן לֹא בְּהִיתֵר תְּפַסֵּס כִּי אִם בְּסַפֵּק, וּמְשׁוּם הֵכִי סַבֵּר נְמִי בְּדִרְרָא דְמְמוֹנָא דְמְהִנִּי תְפִיסָה דְאִינוּ מְהִנִּי אֶלָּא מְוֹחֶזֶק בְּהִיתֵר וְתְפִיסָת מוֹכֵר מְהִנִּי אִפִּי טוֹעֵן שְׂמָא אֶבְל תְּפִיסָת לֹוֹקֵם שְׁהוּא בְּאִיסוֹר אִינוּ מוֹעִיל אֶלָּא בְּטַעֲנוֹת בְּרִי וְאִנְוִן דְפְסָקִינוּ כְּהַרְמַב"ם ו"ל דְתַקְפּוּ פִּהֵן אִין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְאִף בְּתַפְסֵס בְּאִיסוֹר פְּסָקִינוּ נְמִי דְמְהִנִּי תְפִיסָת לֹוֹקֵם אִף בְּשִׁטְעֵן שְׂמָא וְכַדְכַתְב הַש"ע ש"ד פ"י וּבְאָמַת אִף לְפִי דְבְרִי הַרְמ"א ו"ל דְפַסֵּק (בס' שט"ו ס"א) כְּהַרְא"ש ו"ל דְאִם תְּקַפּוּ פִּהֵן מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ אִפִּי"ה גְּבִי דְרִרָא דְמְמוֹנָא אִנְוִן פְּסָקִינוּ דְאִם תְּפַסֵּס הַלּוֹקֵם אִף בְּטַעֲנוֹת שְׂמָא נְמִי אִין מוֹצִיאִין וְשָׂאִנִי לְעַנְוִן בְּכוֹר שְׁפִינוּן שְׁיִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ עַכ"פ חֲזָקָה דְטוֹבַת הַנְּאִה לִיתְנוּ לְמִי שְׁיִרְצָה בְּכָל מְקוֹם שְׁהוּא הוּא בְּחֲזָקָתוֹ דְהַפְּהֵן לְעוֹלָם מוֹצִיא וְעַלְיוֹ הַרְאָה וְכַדְכַתְב הַש"ע ו"ל שָׁם ס"ק ג', וּבְזֶה לֹא אֶמְרִינוּ הַטַּעֲנָה הַשְׁתָּא הוּא דְכַחֲשִׁי, וְאִפִּי"ה אֶמְרִינוּ דְאִנְוִן שְׁעָשָׂה שְׁהִיָּה וְקַלְקַל אֶת הַבְּהֵמָה פְּטוֹר מִלְשָׁלֵם וְאִף הֵיכָא דְהָאִנְוִן הוּא הַמּוֹצִיא א"כ נִרְאָה לְהַדְיָא דְבַחְדָּא זִמְנָא לֹא אִיתְרַע הַחֲזָקָה דְשְׁלֵשָׁה פְּעֻמִּים וּבְעֵינוּ דְוָקָא ג"כ שְׁלֵשׁ פְּעֻמִּים וְזֶה בְּרוּר: וּבְזֶה יִתְבָּאֵר לְנוּ דְבְרִי הַירוּשְׁלָמִי תַעֲנִית (פ"ג ה"ה) אִיזְהוּ דְבָר עִיר הַמּוֹצִיאָה ה' מְאוֹת רְגְלֵי וְיִצָא מִמֶּנָּה ג' מֵתִים בַּג' יָמִים זֶה אַחַר זֶה הָרִי זֶה דְבָר וּמְתַרְעִין עָלֶיהָ וְתַנָּא אֶסְפְּרָה כָּל שְׁהוּ פִי דְאִם מֵת אֶחָד בְּאֶסְפְּרָה אִף עַל אֶחָד מְתַרְעִין עָלֶיהָ דְזֶה הֵנָּה דְבָר אִף בְּמֵת אֶחָד וְלֹא בְּעֵינוּ דְוָקָא שְׁלֵשָׁה יָמִים וְיָמוֹת ג' מֵתִים, שְׁנַיִם בְּדָבָר וְאֶחָד בְּאֶסְפְּרָה פִי דְזֶה הֵנָּה אֲבַעֲיָא הֵיכָא דְאִיכָא שְׁנַיִם בְּדָבָר וְאֶחָד בְּאֶסְפְּרָה מִי הֵנָּה כַּג' מֵתִים וְהֵנָּה דְבָר וּמְתַרְעִין עָלֶיהָ אוֹ לֹא וּפְרִיף הַירוּשְׁלָמִי אִיתָא חֲמִי אֶסְפְּרָה כָּל שְׁהוּ וְאֶת אֶמְרַת הֵיכֹן פִּי דְהַירוּשְׁלָמִי פְרִיף מַה זֶה הַאֲבַעֲיָא הָא אִף עַל אֶחָד בְּאֶסְפְּרָה לְחֹנֵדָא נְמִי הֵנָּה דְבָר וּמְתַרְעִין עָלֶיהָ א"כ מַה זֶה אִיבַעֲיָא לֵן שְׁנַיִם בְּדָבָר וְאֶחָד בְּאֶסְפְּרָה מִי מְצַטְרְפִין וְהֵנָּה דְבָר אוֹ לֹא הָא אִף עַל אֶחָד בְּאֶסְפְּרָה נְמִי מְתַרְעִין וּמְשַׁנִּי הַירוּשְׁלָמִי לְכֹן צְרִיכָה כְּשֶׁהַתְרִיעוּ עַל הַאֶסְפְּרָה וְהִלְכָה לָהּ וְאַחַר כֵּן מֵתוּ שְׁנַיִם בְּדָבָר וְאֶחָד בְּאֶסְפְּרָה וְהֵנָּה הַמְפָרְשִׁים ו"ל לֹא יָדְעוּ כָּלֵל לְפָרֵשׁ אֶת דְבְרֵי הַירוּשְׁלָמִי דְמַה תְּיַרְיץ הַירוּשְׁלָמִי וּמַה הֵנָּה הַאֲבַעֲיָא וְעִי"ש דְפָרְשׁוּ וְלֹא יָדְעִינוּ מַה דְפָרְשׁוּ: אִף לְפִי דְבְרִינוּ יִתְבָּאֵר שְׁפִיר דְהֵנָּה הַפְּשֻׁט כֹּן דְאִם מֵתוּ שְׁנַיִם בְּדָבָר וְאֶחָד בְּאֶסְפְּרָה מִי מְצַטְרְפוּ וְהֵנָּה דְבָר אוֹ לֹא דְהֵנָּה ע"כ עַל הַדְבָר דְהֵנָּה בַּג' מֵתִים בַּג' יָמִים זֶה אַחַר זֶה דְמְתַרְעִין עָלֶיהָ דְאִם עָבַר יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנֵי יָמִים לֹא הֵנָּה

חזרה ועדיין מתריעין עליה דהא על למיעקר החזקה של שלשה פעמים בעינן דוקא ג"כ
ג"פ ולא הנה חזרה דלא מתריעין עוד אלא בשלשה ימים זה אחר זה שלא ימות ג' מתים
ועל אספרה דכפעם אחת הנה דבר ומתריעין עליה נעקר הדבר בפעם אחת כל שהיה
יום אחד ולא מת אחד באספרה שוב לא מתריעין עליה דהא האספרה הנה דבר בפעם
אחת ע"כ החזרה ג"כ הנה בפעם אחת.

ונה הוא דאיבעיא לן דאם מתו שנים בדבר ואחד באספרה דהיינו בשני ימים מתו שני
מתים שלא באספרה וביום השלישי מת אחד באספרה מי מצטרפין האחד של אספרה
להשני מתים בדבר לענין החזרה דאם נקרא דבר ונהה החזקה בשלשה שוב לא הנה
חזרה אלא דוקא בשלשה ימים כמו דאיקבע הדבר בשלשה ובזה אין מתריעין עליה שוב
ואם לא מצטרפין האספרה להשני מתים ואין זה דבר החזרה נמי הנה אף בפעם אחת
ושוב אין מתריעין עליה ונה הוא דקאמר הירושלמי לכן צריכה פשהתריעו על האספרה
והלכה לה פי' דזה הנה פשיטא לן דאם התריעו על האספרה והלכה אף בפעם אחת
דהיינו יום אחד לא מת אחד באספרה בזה פשיטא לן דהנה חזרה ושוב אין מתריעין
עליה רק זה איבעיא לן דאם מתו שנים בדבר שלא באספרה ואחד באספרה מי מצטרפין
ונה דבר והחזרה לא הוי אלא ג"כ בשלשה ימים דלא נעקר החזקה דבשלשה רק ג"כ
בשלשה או דילמא דאין מצטרפין ולא הוי דבר ואמרין דהנה הדין אלא כמו אספרה
לחודא דאיקבע אף בפעם אחת והחזרה ג"כ הנה בפעם אחת ואין מתריעין עליה ונה
ברור בעזרת יתברך שמו ויתעלה: והשתא הכא גבי גידון דידן דפסקינן דגם בשני פעמים
נמי הנה חזקה כר' דספק נפשות הוא וספק נפשות להקל וכן פסקינן (בס' רמ"ג ס' ב')
וכן פתב הרא"ש ז"ל בפ' הבא על יבמתו ומסתברא דמילה ונישואין בתרי זימנא הנה
חזקה דספק נפשות הוא וספק נפשות להקל וכל שאלו שני בנים ומתו שוב אסור למול
את השלישי וא"כ אף אם עברה ומלה בנה השלישי ונתחייב לא שרינו למול את בניה
שוב דהא למיעקר החזקה קמייטא בעינן ג"כ תרי זימני ובחד זימני לא איתרע החזקה
כן נראה לע"ד באופן שייספיימו עמי גאוני דורינו פה דברי הצעיר משה קריינעש מק"ק
ווילנא יצ"ו: סימן ז שאלה הא דאמרין מודה בקנס דפטור אי בעינן שיהיה מודה דוקא
בפני בעלים או לא: תשובה גרסינן ב"ק (ע"ד ע"ב) גופא אמר רב הונא אמר רב מודה
בקנס ואח"כ באו עדים פטור איתביה רב חסדא לרב הונא מעשה ברבן גמליאל שסימא
את עין טבי עבדו והיה שומח שמחה גדולה מצאו לר' יהושע אמר לו אי אתה יודע שטבי
עבדי יצא לחירות אמר לו למה אמר לו שסמית את עינו אמר לו אין בדבריה פלוג
שכבר אין לו עדים פי' רש"י ז"ל ועל פי עצמה לא תשלם קנס הא יש לו עדים חייב
ושמעין מיניה מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב אמר לו שאני ר' גמליאל דלא בפני
ב"ד אודי הרי מוכח לנו מזה דגם שלא בפני בעלים נמי הוי הודאה דהא ע"כ דטבי עבדו
לא היה שם פשהודה לר' יהושע אפילו הכי היה פטור אם לא דשאני ר' גמליאל דשלא
בפני ב"ד אודי וקשה מהא דאמרין ב"ק (ק"ח ע"ב) תבעוהו בעלים לשומר ונשבע
והוכר הגנב תבעוהו שומר והודה תבעוהו בעלים ונשבע ונשבעו עדים מי נפטר הגנב
בהודאת שומר או לא נפטר הגנב בהודאת שומר אמר רבא אם באמת נשבע נפטר הגנב
בהודאת שומר אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב בהודאת שומר פי' רש"י ז"ל דאם באמת
נשבע השומר שטען נגנבה באונס ונמצא פן נפטר הגנב בהודאת שומר דכיון דנאמן הוא

אָנן סְהַדֵי דְאֵי הָוָה מִשְׁתַּפְּחַת בְּהֵמָה נִיחָא לִיָּה לְמַרְה דְתִיָּהוּי בְּיָדוּ דְהֵיאָף הֶלְכָּף עַל שׁוֹמֵר
זֶה לְחֻזְרָן אַחֲרֵיהּ וּתְבִיעֵתוּ תְּבִיעָה דְהָוָה כְּמוֹ בְּעָלִים וְהָוֵי הוּדְאָת הַגְּנָב הוּדְאָה וְהָוָה מוּדָה
בְּקִנְס דְפִטוּר הַגְּנָב וְאִם לְשִׁקְר נְשַׁבַּע נְשַׁבַּע שְׁטוּעֵן דְמַת אוּ נְשַׁבַּר אוּ נְשַׁבָּה אוּ נְגַנְבָה בְּאִנְס
וּבָא וּמַצָּא שְׂאִינוּ פֶן וְשִׁקְרוּ הוּא אָנן סְהַדֵי דְלֹא נִיחָא לִיָּה לְמַרְה דְלִהוּי תּוּ שׁוֹמֵר עָלָה
וְלֹא הָוֵי בְּעָלִים עַל זֶה וּתְבִיעֵתוּ אִינָה תְּבִיעָה וְהוּדְאָתוּ אִינָה הוּדְאָה וְלֹא פִטֵר הַגְּנָב
בְּהוּדְאָה זֹו הָרִי לְהִדְיָא מוּכַח לְנוּ מְזָה דְהָא דְאֶמְרִינָן מוּדָה בְּקִנְס דְפִטוּר הָוֵי דְוָקָא דְהוּדָה
בְּפִנֵי בְּעָלִים אָבֵל אִם הוּדָה שְׁלֹא בְּפִנֵי בְּעָלִים לֹא הָוֵי הוּדְאָה וְלֹא מִיפְטֵר מִטַּעֵם מוּדָה
בְּקִנְס: וְאִמְיָנָא בְּזָה דְשִׁפִּיר אֶתָּא דְרָבָא לְשִׁיטְתוּ אֲזִיל וְגַם רַב לְשִׁיטְתוּ אֲזִיל דְגָרְסִינָן (ב"ק
כ"ג ע"ב) אִיזְהוּ תָם וְאִיזְהוּ מוּעֵד מוּעֵד כֹּל שְׁהַעֲיָדוּ בּוּ ג' יָמִים וְתָם מְשִׁיחֻזְרָן בּוּ שְׁלִשָּׁה
יָמִים דְבָרֵי ר' יְהוּדָה ר' מֵאִיר אוֹמֵר מוּעֵד שְׁהַעֲיָדוּ בּוּ שְׁלִשָּׁה פְּעָמִים וְתָם כֹּל שְׁיָהָא
הַתִּינּוּקוֹת מְמַשְׁמָשִׁין בּוּ וְאִינוּ נוֹגַח מֵאִי טַעֲמָא דר' יְהוּדָה אָמַר אֲבִי תָמּוּל חַד מִתָּמּוּל
תָּרִי שְׁלִשׁוֹם תָּלְתָא וְלֹא יִשְׁמַרְנוּ בְּעָלְיוּ אֶתָּאן לְגַיְיחָה רְבִיעִית רָבָא אָמַר תָּמּוּל מִתָּמּוּל חַד
שְׁלִשׁוֹם תָּרִי וְלֹא יִשְׁמַרְנוּ הָאִידְנָא חֲזִיב.

הָרִי דְפִלְגֵי אֲבִי וְרָבָא דְאֲבִי סָבַר דְהִקְרָא וְלֹא יִשְׁמַרְנוּ אֶתָּא לְגַיְיחָה רְבִיעִית שְׁאִם לֹא
שְׁמָרוּ וְנִגַּח גַּיְיחָה רְבִיעִית מְשַׁלֵּם מְעַלְיָה גְזַק שְׁלָם אָבֵל אֲנַגִּיחָה שְׁלִישִׁית פְּלַגָּא גְזַקָּא
הוּא דְמְשַׁלֵּם וְרָבָא סָבַר דְהִקְרָא וְלֹא יִשְׁמַרְנוּ קָאִי עַל גַּיְיחָה שְׁלִישִׁית וְהַשְׁתָּא אֶתָּא שְׁפִיר
דְהָא לְאֲבִי דְסָבַר דְעַל גַּיְיחָה שְׁלִישִׁית אִינוּ חֲזִיב נ"ש מְשׁוּם דְהִקְרָא דְלֹא יִשְׁמַרְנוּ קָאִי
עַל גַּיְיחָה רְבִיעִית אִם פֶּן ע"כ הִקְרָא דְהוּעֵד בְּבַעְלֵיו קָאִי עַל גַּיְיחָה שְׁלִישִׁית דְהָוֵי מוּעֵד
דְהָא אָף דְסָבַר אֲבִי דְעַל גַּיְיחָה שְׁלִישִׁית לֹא מְחֲזִיב גְזַק שְׁלָם לֹא אֶמְרִינָן דְלֹא נִקְרָא מוּעֵד
בְּגַיְיחָה שְׁלִישִׁית דְהָא אֶמְרִינָן (ב"ב כ"ח ע"א) אָמַר ר' יוֹחָנָן שְׁמַעְתִּי מֵהוּלְכֵי אוּשָׁא שְׁהָיוּ
אוֹמְרִים מִנֵּין לְחֻזְקָה ג' שָׁנִים מְשׁוּר הַמוּעֵד מַה שׁוּר הַמוּעֵד פִּינּוּן שְׁנַגְחָא ג' גַּיְיחָתוּ נִפְקָ לִיָּה
מְחֻזְקָת תָּם וְקָם לִיָּה בְּחֻזְקָת מוּעֵד הָכִי נָמִי פִּינּוּן דְאֶכְלָה תָּלְת שְׁנִין נִפְקָ לִיָּה מְרֻשׁוֹת מוּכַר
וְקִיָּמָה לִיָּה בְּרֻשׁוֹת לוֹקַח אִי מַה שׁוּר הַמוּעֵד עַד גַּיְיחָה רְבִיעִית לֹא מְחֲזִיב הָכִי נָמִי עַד
שְׁנָה רְבִיעִית לֹא קִיָּמָה בְּרֻשׁוֹתוּ הָכִי הַשְׁתָּא הָתָם מְכִי נִגַּח שְׁלִישׁ גַּיְיחָתוּ הָוָה מוּעֵד וְאִידְדָּ
פִי לֹא נִגַּח מֵאִי לִישְׁלָם הָכִי פִּינּוּן דְאֶכְלָה תָּלְת שְׁנֵי קִיָּמָה לֵה בְּרֻשׁוֹתֵיהּ הָרִי מוּכַח לְנוּ
מְזָה דְאָף לְאֲבִי דְסָבַר דְאִינוּ מְשַׁלֵּם גְזַק שְׁלָם עַל גַּיְיחָה שְׁלִישִׁית אֶפְיָלוּ הָכִי מוּעֵד הָוֵי
נִקְרָא אָף בְּגַיְיחָה שְׁלִישִׁית דְהָא נִפְקָא לָן חֻזְקָה דְהָוֵי שְׁלִשָּׁה שָׁנִים מַהָּא דְשׁוּר הַמוּעֵד
דְנִגַּח שְׁלִשָּׁה פְּעָמִים נִפְקָא לִיָּה מְחֻזְקָת תָּם וְנַעֲשֶׂה מוּעֵד וּע"כ אֲבִי לֹא פְּלִיג עַל זֶה הַטַּעֵם
דְהוּלְכֵי אֲנָשָׁא וְסָבַר דְהַטַּעֵם הָוָה כְּרָבָא דְאָמַר הָתָם (כ"ט ע"א) שְׁתָּא קַמִּיָּתָא מִיְזְדָּהָר
אִינִישׁ בְּשִׁטְרָא תְּרַתֵי וְתָלְת מִיְזְדָּהָר טְפִי לֹא מִיְזְדָּהָר דְהָא עַל הַטַּעֲמִים דְאָמְרוּ כְּגוֹן לְרַבָּנָן
דְאָמְרֵי דְהָוֵי הַטַּעֵם דְאָמַר קָרָא שְׁדוֹת בְּכֶסֶף יִקְנוּ וְכָתוּב בְּסִפְר וְחָתוּם שְׁהָרִי הַנְּבִיא עוֹמֵד
בְּעֶשֶׂר וּמְזַהֵר עַל אַחַת עֶשְׂרֵה אָמַר אֲבִי הָתָם דִּילְמָא עֶצְה טוּבָה קמ"ל וְכֹן עַל הָא דְאָמַר
רָבָא הַטַּעֵם דְשְׁתָּא קַמִּיָּתָא מְחִיל אִינִישׁ תְּרַתֵי מְחִיל תָּלְת לֹא מְחִיל קְאָמַר נָמִי אֲבִי הָתָם
אֵלָא מַעֲתָה פִי הִדְרָא אַרְעָא תִיָּהֲדַר לְבַר מִפְּרִי.

וְעַל זֶה הַטַּעֵם לֹא פְּרִיף מִיָּדֵי דְהָוָה לִיָּה גַם פֶּן לְאֶקְשׁוּיָא דְהָא מוּעֵד לֹא הָוָה פִי אִם שְׁנַגְחָ
פְּעַם רְבִיעִית וְאִם פֶּן חֻזְקָה נָמִי לֹא יְהִיָּה פִי אִם בְּשְׁנָה רְבִיעִית אֵלָא ע"כ דְגַם לְאֲבִי הָוָה
מוּעֵד בְּגַיְיחָה שְׁלִישִׁית אָבֵל לְשַׁלֵּם לֹא מְשַׁלֵּם פִי אִם שְׁיַעֲיָדוּ אֶת הַבְּעָלִים מְקוּדָם שְׁלִישׁ
פְּעָמִים וּלְכָף לֹא מְשַׁלֵּם עַל גַּיְיחָה שְׁלִישִׁית פִי אִם חֲצִי גְזַק כְּמוֹ תָם אָבֵל בְּאֶמְת אָף בְּגַיְיחָה

שלישית נקרא מועד וכן כתב התוס' (ב"ב כ"ח ע"ב) דה"מ אלא דכתב וז"ל תימא לרשב"א הא דמבעיא לן בפרק ביצד הרגל (כ"ד ע"א) אי לאיעודי תורא אי לאיעודי גברא תפשוט מהכא דלאיעודי תורא הוא מדקאמרי הולכי אנשא מה שור המועד פיון שנגח שלשה נגיחות נפקא ליה כו' ואי לאיעודי גברא לא מניעד עד נגיחה רביעית דאז הוא מועד לעבור בהתראות דכשנגח נגיחה שלישית והתרו בו עדיין לא עבר על שלש התראות עד שיגח פעם רביעית ויש לומר דלמאן דאמר לאיעודי גברא אין צריף שיהו מוחזקות לעבור בהתראות דאם פו עד נגיחה חמישית לא יחייב אלא צריף שיודיעוהו בכל פעם פשיגח כדי שישמור שורו ומ"מ חיובא דשור תליא במה שהוחזק ליגח.

הרי להדיא דנעשה מועד גם בנגיחה שלישית רק שלא משלם נזק שלם עד נגיחה רביעית ואם פו לאבני דסבר דהקרא דלא ישמרנו קאי על נגיחה רביעית ע"כ הקרא דוהועד בבועלי קאי על נגיחה שלישית דהוי מועד ואם פו לפי שיטתו לא ידעינו על קנסא דבעינו הודאה בפני בעלים דהא כל הטעם דאין מקבלין עדות שלא בפני בעלים הוי מהקרא דוהועד בבועלי פדאמרינו (ב"ק קי"ב ע"ב) ור' יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין אמר ליה רב ששת לרבי יוסי בר אבהו אסברה לך טעמא דר' יוחנן אמר קרא והועד בבועלי וליא ישמרנו אמרה תורה יבוא בעל השור ויעמוד על שורו ואף הא דאמר רבא הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפילו עומד וצונח פבר כתב התוס' שם ד"ה מקיימין הטעם דמשום דקיום שטרות הוי דרפנו דעדים החתומים על השטר כמו שנגחקה עדותם בב"ד דמי ואין צריף קיום ומדרפנו הוא דצריף הלכך מקיימין שלא בפני בעל דין ורבי יוחנן דסבר אין מקיימין סבר דלא פלוג רפנו בין קיום שטרות לקבלת עדות ומיהו רב גמי דקאמר מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין אית ליה בעלמא יבוא בעל השור מהקרא והועד בבועלי וכן כתב הרא"ש ז"ל בפרק הגוזל בתרא דמקיימין את השטר שלא בפני בעל דין אפילו שלא היו עדיו מבקשין לילך במדינת הים דלא כשיטת רש"י ז"ל שם מטעם זה דקיום שטרות הוי מדרפנו אבל לכוון עלמא סברי הקרא דוהועד בבועלי דבא בעל השור ויעמוד על שורו ואם פו לאבני לא ידעינו דבעינו דהודאה א יאה בפני בעלים דהא הקרא דוהועד בבועלי קאי על נגיחה שלישית דהוי מועד והוי ממון ולא קנס לענון זה דלא בעינו שיעידו העדים דוקא בפני בעלים על נגיחה שלישית, אלא דהוי ממון לענון זה ובעינו הודאה דוקא בפני בעלים אבל בנגיחות הראשונה ושניה לא בעינו הודאה בפני בעלים דהא הקרא דוהועד בבועלי לא קאי על נגיחה הראשונה ושניה דהא הם הוי קנסא מעלייתא דהא אין נעשה מועד כי אם בנגיחה שלישית ולכך סבר אבני דעל קנסא מעלייתא לא בעינו הודאה בפני בעלים: וראיה גדולה לדברינו מהא דכתב השיטה מקובצת (ב"ק ל"ט ע"א) ד"ה אין מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מגופא.

וכתב וז"ל יש מפרשים משום דנגיחות דתמות פתיב והועד בבועלי והאי לית ליה בעלים ולייתא דהאי והועד בבועלי לא לחיוב פלגא נזקא פתיב אלא לעשות מועד ולכאורה דברי השיטה תמוהים מאד דנראה מדבריו דעל קנסא לא בעינו שיעידו העדים דוקא בפני בעלים וגם דנזקקין לנכסי תומים בקנסא דהא כתב התוס' ד"ה ור' יוחנן דהא דאין נזקקין הוה מטעם דיתומים שלא בפני בעל דין דמי פדאמרינו ב"ק (קי"ב ע"ב) גבי בר חמוה דר' ירמיה ומאי שני מהא דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין מהקרא והועד

בבבבבב וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ אִמְרָה תּוֹרָה יְבֵא בְּעַל הַשּׁוֹר וְיַעֲמֹד עַל שׁוֹרוֹ כְּדֹאֲמְרֵינוּ (ב"ק קי"ב ע"ב) וְאִמַּי גְּבִי קֹנְסָא לָא בְּעֵינֵינוּ דִּיבֵא בְּעַל הַשּׁוֹר וְיַעֲמֹד עַל שׁוֹרוֹ.

וּלְפִי דְבָרֵינוּ אֶתָּא שְׁפִיר דְלָכֶּה יִקְשָׂא לְהַשִּׁיטָה מְקַוְבָצָת עַל הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים דֶּהִטְעָם הָא דַּאִין מְעַמְיֵדִין אֶפּוּטְרוֹפּוּס לְתָם לְגַבּוֹת מְגּוֹפָא מִטְעָם דְּגְבִי נְגִיחוֹת דְּתֵמוֹת כְּתִיב וְהוּעֵד בְּבַעְלֵיו וְהָא לִיתָא לְבַעְלִים וְכַדְכַתְב רש"י ז"ל (ב"ק ל"ט ע"א) ד"ה אִין מְעַמְיֵדִין אֶפּוּטְרוֹפּוּס לְשׁוֹר תָּם שֶׁל חו"ש לְהֵיוֹת אֶפּוּטְרוֹפּוּסִים בְּמָקוֹם בְּעֵלִים לְקָיִים וְהוּעֵד בְּבַעְלֵיו וְיִגְבָּה חֲצֵי נְזָקוֹ מְגּוֹפָא ע"ש מִשׁוּם דֶּהָא יִקְשָׂא לְהַשִּׁיטָה הָא ע"כ לְאַבְיֵי תְקַשָּׂא אִמַּי אִין מְעַמְיֵדִין אֶפּוּטְרוֹפּוּס לְשׁוֹר חו"ש לְגַבּוֹת מְגּוֹפָא אָף עַל נְגִיחָה הֵרָאשׁוּנָה אוֹ שְׁנִינָה דְּבָהֶם סֹבֵר אַבְיֵי דְלָא בְּעֵינֵינוּ הוֹדְאָה בְּפָנֵי בְּעֵלִים דֶּהָא הִקְרָא דְוְהוּעֵד לָא קְאֵי עַל קֹנְסָא מְעַלֵּיתָא הַיְינוּ נְגִיחָה הֵרָאשׁוּנָה וּשְׁנִינָה וְאִמַּי אִין מְעַמְיֵדִין לְתָם מְגּוֹפָא אֶלָּא ע"כ דְלָא הָוֵי הִטְעָם כְּהַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים אֶלָּא מִשׁוּם פִּינּוֹן דְּחֹס רַחֲמָנָא אַתָּם שְׁאִין מְשַׁלְּם אֶלָּא חֲצֵי נְזָק וְאוֹתוֹ חֲצֵי נְזָק עֲצָמוֹ אִין מְשַׁלְּם אֶלָּא מְגּוֹפָא הִלְכָּה גְבִי תּוֹמִים מְרַחֲמִין עֲלֵיהֶם וְהַקְלוּ בְּהוּ רַבָּנּוּ וְכַדְכַתְב הֵרָא"ש (ב"ק פ' שׁוֹר שְׁנַגַּח ד' וּה') וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֶׁם ד"ה אִין.

אָבֵל לְרֵבָא דְסָבֵר דֶּהִקְרָא דְלָא יִשְׁמְרֵנוּ קְאֵי עַל נְגִיחָה שְׁלִישִׁית הֵן לְפִי שְׁיִטְת רש"י ז"ל (ב"ק כ"ג ע"ב) דְּרֵבָא סָבֵר דַּעַל נְגִיחָה שְׁלִישִׁית חֵיִיב נְזָק שְׁלֵם וְהוּ לְפִי דְחֵזַר בּוֹ רש"י ז"ל וְסָבֵר דְּרֵבָא סָבֵר דַּעַל נְגִיחָה שְׁלִישִׁית לָא מְשַׁלְּם אֶלָּא חֲצֵי נְזָק דְּמִן כֶּרֶח לִיה מֵהָא דְב"ב (כ"ח ע"א) אֵי מַה שׁוֹר הַמוּעֵד עַד נְגִיחָה רְבִיעִית לָא מְשַׁלְּם אֶלָּא חֲצֵי נְזָק הֵכָא נְמִי עַד שְׁנֵה רְבִיעִית לָא קְיָיְמָא בְּרִישׁוֹתֵי דֶּהָוֵי הֶגְמְרָא דְלָא כֵּהִלְכְתָא דֶּהִלְכָּה כְּרֵבָא לְגַבִּי אַבְיֵי וְכַדְכַתְב הַתּוֹס' ב"ק (כ"ג ע"ב) ד"ה וְלֹא וְכֵן ב"ב (כ"ח ע"א) ד"ה וּמָה אֶלָּא דְמִשְׁמַעוֹת דּוֹרְשֵׁין אִיפְּא בִּינְיָהוּ עַל כָּל זֶה סָבֵר רֵבָא דֶּהִקְרָא דְלָא יִשְׁמְרֵנוּ קְאֵי עַל נְגִיחָה שְׁלִישִׁית וְעַל כְּרַחֲוִי הִקְרָא דְוְהוּעֵד בְּבַעְלֵיו קְאֵי עַל נְגִיחָה שְׁנִינָה דֶּהָוֵי קֹנְסָא מְשָׁשׁ דְּפִלְגָא נְזָקָא קֹנְסָא כְּדֹאֲמְרֵינוּ (ב"ק ט"ו ע"א) וְלָכֶּה הֵדִין לְרֵבָא דָּגַם עַל קֹנְסָא בְּעֵינֵינוּ דְּוְקָא הוֹדְאָה בְּפָנֵי בְּעֵלִים דֶּהָא גְּבִי קֹנְסָא נְמִי כְּתִיב הִקְרָא דְוְהוּעֵד בְּבַעְלֵיו יְבֹנָא בְּעַל הַשּׁוֹר וְיַעֲמֹד עַל שׁוֹרוֹ אָבֵל בְּאַמְת לְרֵבָא וְלְדִינָא אִמְרֵינוּ שְׁפִיר דְאָף עַל קֹנְסָא מְעַלֵּיתָא נְמִי בְּעֵינֵינוּ הוֹדְאָה בְּפָנֵי בְּעֵלִים מִטְעָם יְבֵא בְּעַל הַשּׁוֹר וְיַעֲמֹד עַל שׁוֹרוֹ מֵהִקְרָא וְהוּעֵד בְּבַעְלֵיו וְזֶה בְּרוּר בַּעַזְהֵי"ת.

וְאָף דֶּהָא עַל מְמוֹן לֹא שְׁיָיְוִי כָּלל הוֹדְאָה בְּפָנֵי בְּעֵלִים דְּוְקָא דֶּהֵינּוּ אִם הוֹדָה שְׁלָא בְּפָנֵי בְּעֵלִים וְאָמַר אַתָּם עָדִי לְדַעַת הֶרְמִב"ם ז"ל (בְּהִלְכוֹת טו"נ פ"ז ה"א) וְכַדְכַתְב הֶרֶב הַמַּגִּיד שֶׁם וְכַדְכַתְב הַשְּׁ"ף ז"ל (סי' פ"א סעי' ק"כ) דֶּהָרִי זֶה עֲדוֹת גְּמוּרָה וְלֹא יְכוֹל לְטַעוֹן מִשְׁטָה אֲנִי בְּהַ וְשְׁלָא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת עֲצָמֵי הוֹדֵיתִי הַיְינוּ דְאִם הוּא עַדְיָנוּ מוֹדָה דְּחֵיִיב לִיה הָא לָא גָּרַע מֵהָא דְאִמְרֵינוּ (ב"ב קמ"ט ע"א) אִיסוּר גְּיוּרָא הָוֵי לִיָּה תְרִיסָר אֶלְפֵי זוּזֵי בֵי רֵבָא רַב מְרִי בְּרִיָּה הוֹרְתוֹ שְׁלָא בְּקִנְיוֹשָׁה וְלִידְתוֹ בְּקִנְיוֹשָׁה הָוֵי וּבֵי רַב הָוֵי אָמַר רֵבָא הִכָּא נִיקְנִינְהוּ רַב מְרִי לְהַגִּי זוּזֵי מִתְקַנְיָה לֵה רַב אִיקָא בְּרִיָּה דְרַב אֲמִי אֲמִאי וְלוֹדֵי אִיסוּר דְּהִלְקִין זוּזֵי דְרַב מְרִי נִינְהוּ וְלִיקְנִינְהוּ בְּאוֹדֵיתָא הָרִי מוּכָח מְזֵה דְיָכוֹל אָדָם לְחֵיִיב אֶת עֲצָמוֹ בְּהוֹדְאָה אָף שְׁאִינוּ חֵיִיב לּוֹ וְאָף שְׁלָא בְּפָנֵי בְּעֵלִים וְכֵן כְּתַב הֶרְמִב"ם ז"ל בְּהִלְכוֹת מְכִירָה (פ"א ה"ט"ו) שְׁהָרִי חֵיִיב עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁיִשְׁתַּעַבְד הָעֶרֶב וְכְמוֹ דְאִמְרֵינוּ כְּתוּבוֹת (ק"א ע"ב) וְכְמוֹ שְׁכַתְב מֶרֶן הַכ"מ שֶׁם וְכֵן פֶּסְקִינֵנוּ בַש"ע חו"מ (סי' מ' ס"א) הָרִי דְאָף שְׁאִינוּ חֵיִיב לּוֹ נְמִי

יכול להתחייב בהודאתו ואף שלא בפני בעלים הוי הודאתו הודאה ואף שהוא טען השתא שלא להשביע את עצמו הודיתי אפי"ה לא מהימן משום דאנן סהדי דכל שאמר בפני עדים אתם עדי בנודאי לא שיקה בזה שלא להשביע את עצמו הוא דקאמר ואינו מהימן לזה, ואם פן שוב הוי כמו שיקה מודה שאמת הדבר הוא ותייב אני דהוי הודאה אף לשאינו חייב וא"כ לא שיקה גבי ממון שיהא דוקא הודאה בפני בעלים דהודאה שלו אינו לענגו שמועיל לדבר אחד שיהי' נפקא מיניה לשום דבר דכל דינענין שחייב וכיון שאין אדם עשוי שלא להשביע את עצמו כל שהודה ואמר לפני עדים אתם עדי הרי ידענין בנודאי שהוא חייב א"כ למה לי הודאה דוקא בפני בעלים אבל לענגו קנסא דהא הוי הודאה לענגו שמועיל שיהא הודאתו הודאה למודה בקנס דיפטר אמרינן שפיר פיון דכתיב בקנס דהיינו תם והועד בבבבליו בעינין דוקא שהודה בפני בעלים הוא דפטר משום דהוי הודאתו הודאה אבל שלא בפני בעלים לא הוי הודאתו הודאה ולא יפטר מטעם מודה בקנס: ועוד דהא עד פאן לא אמרינן יבא בעל השור ויעמוד על שורו דוקא בפני בעלים אלא לענגו דאם אנו פאין לחוב את הבעל דין בזה הוא דאמרינן דכתיב והועד בבבבליו יבא בעל השור ויעמוד על שורו דוקא בפני בעלים הוא דמצינו לחוב אותו אבל לזכות בנודאי לא בעינין דוקא בעלים דזכין לאדם ולכה גבי ממון דלא שיקה פי אם לזכות בהודאת הבע"ח לכה לא בעינין הודאה בפני בעלים אבל בקנסא הא ההודאה אינו אלא לחוב את הנזק פגון בפלגא נזקא קנסא דהא הודאתו הוי חובה לנזק דהא ע"י הודאתו הוי נפטר המזיק וכן גבי טבי עבדו דר"ג הא הוי ההודאה דר"ג חובה לטבי עבדו דהא אי לא הוי מודה ר"ג הנה יוצא לחירות ובזה הודאתו שוב לא יצא לחירות ואין לה חוב גדול מזה והא להלכה הוי דזכות הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות דהלכה פתכמים דר' מאיר דסברי דעבד קונה עצמו בשטר על ידי אחרים פדאמרינן קידושין (כ"ב ע"ב) והטעם הוי משום דזכות הוא לו וכן סברי חכמים דר' מאיר בגיטין (י"א ע"ב) דהאומר תן שטר שחרור זה לעבדי אם רצה לחזור לא יחזור לפי שזכין לאדם וכן פסק הרמב"ם ז"ל בהלכות עבדים (פ"ו ה"א) ואף לר' מאיר דסבר חוב הוא לעבד שיצא מיד רבו לחירות אפי"ה בעבד פטבי עבדו דר"ג בנודאי לא קאמר ר' מאיר דחוב הוא לו שיצא מיד רבו לחירות דהא כל הטעם דר' מאיר הוי משום עבדא בהפקיירא ניחא ליה זילא ליה שכיחא ליה פריצא ליה פדאמרינן גיטין (י"ג ע"א).

אבל בעבדו דר"ג לא אמרינן הכי דהא קאמר ר"ג לזגנים ראייתם טבי עבדי שהוא תלמיד חכם (סנפה כ' ע"ב) וכדאמרינן ברכות (ט"ז ע"ב) עבד פשר הנה ואמרינן בירושלמי סנפה (פ"ב ה"א) עבדו של ר"ג הנה נותן תפילין ולא מיחו בו חכמים ובנודאי בעבד פטבי עבדו של ר"ג אף ר' מאיר מודה שזכות הוא לו שיצא לחירות ולכה בעינין דוקא הודאה בפני בעלים משום דהא גבי קנסא פתיב והועד בפני בעליה וכן בתצי נזק דהוי קנסא אם הודה שלא בפני בעלים סבר רבא דאין זה מודה בקנס דיפטר דהא אין לה חוב גדול מזה דבהודאתו יפטר הנזק: ואף דהא בתצי נזק דקנסא הוי נמי צד זכות בהודאתו דהיינו דאין לו עדים שנגח ובלא הודאתו גם פן אינו משלם לו פלום וגם איכא צד זכות דהא אם יגח עוד שני פעמים בהמות שלו נעשה מועד וישלם לו נזק שלם אפי"ה לא אמרינן מטעם זה דהודאתו שלא בפני בעלים הוי הודאה דהא כל שיש חוב גמור אף שיש בו צד זכות לא אמרינן בזה זכין לאדם אלא כל שנתרצה לבסוף וכדכתב הרמב"ן ז"ל הביאו

המ"מ בהלכות זכייה ומתנה (פ' ד' ה' ב') דכתב מהא שמעינן דכי אמרינן זכין לאדם שלא בפניו דוקא פשנתרצה פששמע אבל אם לא נתרצה פששמע לאו ומפלל זה אתה למד שפול דבר שפחובה אין חבין לו לאדם שלא בפניו ואפילו שנתרצה לו שלעולם אין חבין לו לאדם אלא מדעתו ובשליחותו והא דאמרינן בקידושין (מ"ה ע"ב) חוששין שמא נתרצה הבן משום דלאו חוב גמור הוא דרוצה הוא לישא אשה זו ולאסור בקרובותיה מלישב בטל דמצנה קעביד וכן עיקר דבמה שהוא חובה גמורה אפילו נתרצה לאו פלום הוא הרי דהנפקא מיניה הוי בין חוב גמור ובין שיש צד זכות הוי דבחוב גמור אפילו נתרצה לא מהני והיכא דאיכא צד זכות מהני נתרצה אבל בלא נתרצה לא אמרינן בזה דזכין לאדם שלא בפניו דהא אם קידש האב אשה לבנו שלא מדעתו אמר רבינא בקדושין (מ"ה ע"א) אפי' למאן דאמר חיישינן שמא נתרצה האב שמא נתרצה הבן לא אמרינן ואף דהכא יש גם כן צד זכות דרוצה הוא לישא אשה מלישב בטל אפי"ה כל שלא שמענו שנתרצה לא הוי קדושי האב קדושין משום דלא אמרינן בזה זכין לאדם כל שיש נמי צד חוב פו הכא כל שלא שמענו לבסוף שנתרצה הנזק בהודאת הקנסא לא הוי הודאה אף שיש בהודאתו נמי צד זכות היכא דליכא עדים על הנגיחה ובלא הודאתו גם כן אינו משלם לו פלום ובהודאתו יהי זכות לו שאם יגח עוד שני פעמים שורו נעשה מועד וישלם לו נזק שלם: ובזה יתיישב מה דקשה על הא דאמרינן (ב"ק מ' ע"א) ת"ר שאלו בחזקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נזק ושואל משלם ח"נ דנטירותא דתם מיהא מקבל עליה ובעלים הואיל ולא הודיעוהו משלמין החצי נזק הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין ח"נ ושואל פטור מכלום סיפא רשות משנה רישא רשות אינה משנה רב פפא אמר מדסיפא רשות משנה רישא נמי רשות משנה ורישא היינו טעמא משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו וקשה הא אי אמרינן דלכך ברישא דשאלו בחזקת תם ונמצא מועד דבעלים משלמין ח"נ והשואל משלם ח"נ ואמרינן דהוא מועד אף דאמרינן רשות משנה והוי לן למימר דלא הוי מועד משום דהוא נעשה מועד רק בבית בעלים ולא בבית שואל אפי"ה אמרינן דהוא מועד מטעם דכל מקום שהולך שם בעליו עליו וכשהוא בבית שואל הוי כמו שהוא בבית בעלים אם כן בסיפא נמי הועד בבית שואל והחזירו לבעלים אמאי לא אמרינן דהוא מועד דכל מקום שהולך שם בעליו עליו פי' דאף שנגח בבית שואל נעשה כמו שנגח בבית בעלים והשתא פשהחזירו נמי הוא בבית בעלים ואמאי אמרינן דלא הוי מועד משום דרשות משנה וכן מצאתי להשיטה ז"ל (ב"ק מ' ע"א) שעמד בזה ונדחק לתרץ ע"ש: עוד קשה על רבינו רש"י ז"ל דכתב הועד בבית שואל שהזיק בתוך ימי שאילתו ג' פעמים ודבריו הקדושים לכאורה תמוהים מאוד למה לו לפרש דוקא הועד בבית שואל כגון שהזיק בתוך ימי שאילתו ג' פעמים אמאי לא מפרש שבבית בעלים נגח פעם אחת ובבית שואל נגח עוד שני פעמים ונעשה מועד בזה: ולפי דברינו אתא שפיר משום דרב פפא לשיטתו אזיל מהא דאמרינן (ב"ק קי"ב ע"א פתובות ל"ד ע"ב) אמר רבא הניח להם אביהן פרה שאולה משתמשין בה כל מי שאלתה מתה אין חייבין באונסיה כסבורים של אביהן היא וטבחהו ואכלוה משלמין דמי בשור בזול הניחלהו אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם איכא דמתני לה ארישא ואיכא דמתני לה אסיפא מאן דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא ופליגי דרב פפא מאן דמתני לה אסיפא אבל ארישא לא והיינו דרב פפא דאמר רב פפא היתה פרה גנובה לו

וטבחה בשפת חייב שכבר חייב בגנבה קודם שיבא לידי איסור שבת היתה פרה שאולה לו וטבחה בשפת פטור שאיסור שבת ואיסור גנבה באין פאחד ופ"י רש"י ו"ל דלא אמרינן משעת שאלה מחייב לו אקרנא וקמה ליה ברשותיה אלא בשעת טבחה הוא דגזליה וכתב הנמ"י ו"ל וכן פתב הר"א ה"ז"ל דמשעת פשיעה הגורמת לאונס מתחייב השואל עלה ונפקא מינה לשואל חמור לרפוב עליה שלוחו ומתה בדרה והדבר ספק אם מחמת מלאכה מתה אם לאו דכיון דקי"ל שאינו חייב עלה עד שעת אונסין הרי הוא פטור שהרי זה פאומר איני יודע אם הלוימני אם לאו אבל השואל את החמור לרפוב עליה ונתנה לשלוחו והדבר ספק אם מתה בפשיעה או באונס חייב שהרי הוא פושע עליה פשנתנה לשלוחו שהרי אין השואל רשאי להשאיל והוא מתחייב משעת פשיעה והרי זה פאומר הלוימני ואיני יודע אם פרעתיך אם לאו שהוא חייב עכ"ל: המתבאר לנו מזה דרב פפא סבר דלא קמה ברשותו של שואל אלא עד שעת אונסין אבל מקודם לכן לא קיימי ליה ברשותיה אבל אם פשע קודם אונסין אף קודם האונס קמה ליה ברשותיה לענן דהוי פאומר הלוימני ואיני יודע אם פרעתיך וכן מוכח מהא דב"מ (צ"ז ע"ב) וכמו דכתבו הראשונים ז"ל.

והשתא אתא שפיר דעד כאן לא אמרינן ברישא אף דרשות משנה אפי"ה אם שאלו בחזקת תם ונמצא מועד דהוי מועד משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו משום דהא עדיין לא קמה ליה ברשותו של שואל אלא עד שעת אונסין ומקודם אונסין לא קיימיה ליה ברשותו של שואל דהא לא עשה בו השואל קודם הנגיחה שום פשיעה או אונסין ושום מעשה חייב לבעלים ולא קנה לו עדיין השואל ולכך שפיר אמרינן דכל מקום שהולך השור שם בעליו עליו והוי כמו שנגח בבית בעלים: אבל בסיפא הא עשה השואל בהשור מעשה חייב לבעלים דהיינו קודם שנעשה מועד קמה ליה ברשותו של שואל משעת אונסין או פשיעה בהנגיחה הראשונה דהוי חוב לבעלים דהא אף דהשואל משלם עבור הנגיחה הראשונה על כל זה הא עשה פשיעה או אונס דהא כבר כתבו התוס' ב"ק (מ"ד א') ד"ה השתא דשור תם שמזיק ברשות שומר הנה הניק ניקר לענן אף שהחזירו לבעלים ותפסו הניק חייב השומר וכדמוכח מהא דאמרינן ב"ק מ ע"ש אי תם הנה מעריקנא ליה לאגמא, ולא קאמר הגמ' ונימא ליה אי תם הוא הנה מהדרנא לך, הרי מוכרח מזה דאינו מוחזר לכ"ע, וכדכתב השיטה מקובצת ב"ק (מ"ה ע"א) דה"מ השתא בשם מהרא"ל ובשם ה"ר אליעזר מגרמיש"א ו"ל ע"ש, וא"כ הא קנה ליה להשואל להשור בהה פשיעה הגורמת לאונס אם אתפסוה הניק ולא יפטר אף שהחזיר לבעלים, ועוד דהוי חוב לבעלים במה שבהנגיחה הזאת נעשה מועד אם יגח עוד שני פעמים אם כן קמה ליה ברשותיה של שואל וקניא ליה ובזה לא מצינן לומר דכל מקום שהולך שם בעליו עליו דהא תו לא הוי השור של בעלים דהא כבר קנה ליה להשואל ולכך שפיר אמרינן בסיפא דאם הועד בבית שואל והחזירו לבעלים דלא הנה מועד משום דרשות משנה דהא בזה לא אמרינן דהנגיחה שנגח בבית שואל הוי כמו שנגח בבית בעלים משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו משום דרב פפא לשיטתו אזיל הא דסבר דלא קניא להשואל אלא עד שעת אונסין ובפשיעה הגורמת לאונס ומעשה אבל מקודם לכן לא קמה ליה ברשותיה וזה ברור בעזרת השם בתפ"ד שמו ויתעלה והשתא אתא שפיר נמי דברי רש"י ו"ל דכתב שהזיק בתוך מי שאילתו ג' פעמים ולא כתב דנגח שני פעמים

בבית בעלים ופעם אחת בבית שואל דנעשה מועד דהא אם נפרש פן תיקשא לן אמאי לא אמרינן נמי בסיפא כל מקום שהולך שם בעליו עליו ונהנה כמו שנגח בבית בעלים דהא לא נעשה פשיעה או אונס מקודם שנעשה מועד דהא לא נגח פעם אחת שיהיה חוב לבעלים ולכך כתב רש"י ז"ל ונקא שנגח שלשה פעמים בבית שואל כדי שלא יהא פשיעה או אונס לשואל בנגיחה הראשונה אבל בלא זה תיקשא אמאי אמרינן רשות משנה.

ונה ג"כ לא מצי רש"י ז"ל לפרש דנגח פעם אחת בבית בעלים ושני פעמים בבית שואל ויהיה בזה פשיעה או אונס קודם שנעשה מועד דא"כ תיקשא לן אמאי אמרינן דאם החזירו לבעלים ונגח פעם אחת דאינו משלם אלא חצי נזק הא נעשה מועד בהנגיחה שלישית דהא שני פעמים נגח בבית שואל ופעם אחת בבית בעלים דהא אף דאמרינן רשות משנה לא הוי אלא לענין שלא יהא מועד פשחור לרשות הבעלים וכשיגח פעם אחת ישלם נזק שלם אלא דהוי תם וישלם ח"נ אבל זה לא אמרינן כיון דרשות משנה לא מצטרפין הנגיחות הראשונות שנגח אצל השואל להנגיחות שנגח אצל בעלים דהא כל הטעם דרשות משנה אינו אלא משום דיוכלו הבעלים למימר אי הוי מייעדי לי באנפין דילו הוי עבדינן ליה שמירה מעולה וכדכתב הנ"י ז"ל בפ' שור שנגח דו"ה ע"ש אבל זה בודאי לא אמרינן שלא יצטרפו הנגיחות הראשונות עם הנגיחות אצל הבעלים אלא כל שנגח שני פעמים אצל השואל ושני פעמים אצל בעלים מצטרפין ומשלמין הבעלים נזק שלם וכן כתב רש"י ז"ל להדיא ב"ק (ל"ט ע"ב) ד"ה רשות משנה וז"ל דמשנה העדאתו, ולא כתב דמשנה אף תמותו ואף דכתב התוס' ב"ק (ל"ט ע"א) דה"מ ואם גבי הא דאמרינן התם אמר רבא הכי קתני ואם הוחזקו נגחניו מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס ומשנינן להו מועד דכי הדר ונגח לשלם מעליה וכתב שם התוס' וז"ל אין לפרש שנגחו שלשה פעמים ומעמידין אפוטרופוס שאם יגח רביעית ישלם נזק שלם דהניחא אי ליעודי תורא בעינא ולא אייעד באותו נגיחה ועוד דהאי תנא סבר רשות משנה כדקתני סיפא חזר לתמותו וצ"ל דהוחזקו נגחניו רשעים ומשתגעים ליגח פי ההיא דלקמן דשאלו בחזקת תם דמוקי בגון שהפיר בו שהוא נגחן ואפ"ל הוחזקו נגחניו שלשה פעמים לא נעשה מועד עד שיחזור ויגח שלשה פעמים ברשות אפוטרופוס התם משום דלא שפרו את השור כלל דהא אין לו בעלים עליו דהא חש"ו הם ובזה שפיר אמרינן דלא מצטרפין אבל בכל מקום בודאי אמרינן דמצטרפין הנגיחות הראשונות דמחזקת תם לא נפיק, א"כ נעשה מועד ולכך מוכרח רש"י ז"ל לומר דנקא דנגח שלשה פעמים בבית שואל וזה ברור: והשתא אתא שפיר דלכך אמרינן ב"ק (ק"ח ע"א) גבי תבעוהו בעלים לשומר בקנס שלא בפני בעלים דלא הוי הודאתו הודאה ולא נפטר מטעם מודה בקנס משום דהתם קאי אליבא דרבא ורבא לשיטתו אזיל דסבר דגם על קנסא פתיב והועד בבעליו שהעידו דנקא בפני בעלים ולכך אם הודה שלא בפני בעלים לא הנה מודה בקנס דפטור אבל התם בטבי עבדו של ר' גמליאל דמוכח לנו מהתם דאף שלא בפני בעלים נמי הנה הודאתו הודאה דהא שלא בפני טבי אודה ר' גמליאל משום דהתם קאי אליבא דאביי דסבר דהקרא דלא ישמרנו קאי על נגיחה רביעית וע"כ הקרא דהועד בבעליו קאי על נגיחה שלישית דהני רק ממון ולא קנס ממש ובקנסא ממש לא ידעינן דבעינן דנקא דההודאה יהיה בפני בעלים ולכך

אי הוי ר' יהושע ב"ד נפטר ר' גמליאל אף שהודה שלא בפני בעלים בפני טבי עבדו וזה ברור: ובזה יתיישב לנו מה דקשה על הא דאמרין ב"ק (מ' ע"א) ואמאי לימא ליה תורא שאילי אריא לא שאילי א"ר הכא במאי עסקינן שהפיר בו שהוא נגחן ונימא ליה תם שאילי מועד לא שאילי משום דאמר ליה סוף סוף אי תם הוי פלגא נזקא בעית שלומי השתא נמי זיל שלים פלגא נזקא ונימא לי' אי תם הוי משתלם מגופא משום דאמר ליה את לא תורא בעית שלומי לדידי ונימא ליה אם תם הוי מודינא ומפטריןא ונהה מודה בקנס ומפטריןא.

הא כמו דאמרין שבועות (ל"ב ע"ב) הפל מודים בשפנגדו חשוד על השבועה פל' מי שבעל דינו חשוד על השבועה וכופר ליה ממון ועד אחד יודע ביה והשביעו זה שיעידו וכפר שהוא חייב שזה אחד מן הנשבעין ונוטלין פדאמרין בפ' כל הנשבעין (מ"ד ע"ב) הלכך אילו העיד וחיוב את החשוד שבועה הוי ב"ד מגלגלין את השבועה על זה לישבע ולטול אפי"ה פריף הגמ' ולימא ליה מי יימר דמשבתעית ופטור מקרבן שבועה משום דהוי רק גורמין לממון דהוי פטור לרבנן.

א"כ הכא נמי מאי פריף הגמ' ונימא ליה אי תם הוי מודינא ומפטריןא הא מי יימר דמזדקק לה הנזק שיבוא לב"ד דהא בודאי יראה הנזק שלא לבוא לב"ד דהא אם יבוא לב"ד בעת הודאתו פטר המזיק א"כ ע"כ מוכרח לנו מזה דאף שלא בפני הבעל דין נמי הוי הודאתו הודאה א"כ תיקשא על האי סוגיא ב"ק (ק"ח ע"ב) דמפורש התם דשלא בפני בעלים לא הנה הודאתו הודאה ולפי דברינו אתא שפיר משום דהכא קאי לרב ורב לשיטתו אזיל דסבר גבי טבי עבדו של ר' גמליאל (ב"ק ע"ד ע"ב) דאף שלא בפני בעלים נמי הנה הודאתו הודאה משום דסבר כאפיי דהאי קרא ונהועד בבועלו קאי רק על דין ממון ולא על קנסא ממש ולכך שפיר מקשי הגמ' ונימא ליה אי תם הנה מודינא ומפטריןא ואף שלא בפני בעלים משום דרב לשיטתו אזיל וזה ברור בעזרת השם יתברך שמו ויתעלה: ובזה יתיישב מה דקשה לן על הא דאמרין מכות (ג' ע"א) אמר רב יהודה אמר רב עד זומם משלם לפי חלקו מאי משלם לפי חלקו אילימא דהאי משלם פלגא והאי משלם פלגא תנינא משלשין בממון ואין משלשין במלקות אלא כגון דאיתזום חד מינייהו דמשלם פלגא דידיה ומי משלם והא תניא אין עד זומם משלם ממון עד שזומו שניהם אמר רבא באומר עדות שקר העדתי פל פמיני' פיון שהגיד שוב אין חוזר ומגיד אלא באומר העדנו והוזמנו בפני ב"ד פלוני כמאן דלא כר' עקיבא דאי כר' עקיבא הא אמר אינו משלם על פי עצמו משום דהא ר' עקיבא הוא דקאמר אף אין משלמין עפ"ע משום דקסבר דעדים זוממים קנסא הוא וקנסא אין משלמין עפ"ע.

ומאי פריף הגמ' כמאן דלא כר' ע' דלמא קאי רב הא דקאמר עד זומם משלם לפי חלקו היכא דלא הודה בפני בעלים וכל שלא הודה בפני בעלים אין הודאתו הודאה ולא פטור מטעם מודה בקנס וכדאמרין ב"ק (ק"ח ע"ב) גבי תבעוהו בעלים לשומר ולפי דברינו אתא שפיר משום דהא רב לשיטתו אזיל דסבר כאפיי דהקרא דלא ישמרנו קאי על נגיחה רביעית והקרא ונהועד בבועלו קאי על נגיחה שלישית דהוי ממון אבל על קנסא ממש לא ידעינן דבעינן נזקא הודאה בפני בעלים ולכך שפיר מקשי הגמ' לרב כמאן דלא כר' ע' ורבא גם כן לשיטתו אזיל דסבר דהקרא דלא ישמרנו קאי על נגיחה שלישית

וְהִקְרָא דְוַהוּעַד בְּבַעְלֵיו קְאֵי עַל נְגִיחָה שְׁנִיָּה דְהוּי קְנִסָא וּבְעֵינָן דְוִקָא הוּדְאָה בְּפָנֵי בְּעָלִים
וּלְכָה הָתָם גְּבִי תְבַעוּהוּ בְּעָלִים לְשׁוּמְרֵי אֲמָרֵינָן דְאָם הוּדָה שְׁלֵא בְּפָנֵי בְּעָלִים לֹא הָנָה
הוּדְאָתוּ הוּדְאָה וְזֶה בְּרוּר בַּע"ה יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וַיִּתְעַלָּה: וְהִנֵּה הִלְכָה פְּרָבָא לְגַבֵּי אַבְיֵי
וְכִדְכָתַב הַתּוֹסֵ' ב"ב (כ"ח ע"ב) דַּה"מ וּמָה וְכֵן פְּסֻק הַרְמָב"ם ז"ל לְבַהֲלֻכוֹת גְּנִיבָה (פְּרָק
ד' ה' ח') דְאָם בְּאַמַּת נְשֻׁבַע הַשׁוּמְרֵי נְפֻטְר הַגְּנֵב בְּהוּדְאָתוּ לְשׁוּמְרֵי וְאָם בְּנְשֻׁבַע אֵין
מוֹצִיאֵין הַפְּסָל מִן הַגְּנֵב וְאָם תְּפֻסוּ הַבְּעָלִים הַפְּסָל אֵין מוֹצִיאֵין מִיָּדוֹ הַרִי לְהִלְכָה דְבְּעֵינָן
דְוִקָא הוּדְאָה בְּפָנֵי בְּעָלִים כְּאֲשֶׁר בְּאַרְנָנוּ: כַּה דְבָרֵי הַצְּעִיר מִשָּׁה קַרְיִינַעִשׁ